

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

**Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра обліку і аудиту**

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

_____ Шеремет О.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« ___ » _____ 20__ р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Чернелевський Л.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« ___ » _____ 20__ р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА**

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Облік і аудит

на тему: Обліково-аналітичне та контрольне забезпечення кредитних зобов'язань

Виконав: здобувач 2 курсу, групи ЗБО-2-2М

Люта Катерина Іванівна

(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Керівник Михайленко Ольга Валеріївна

(прізвище, ім'я та по батькові повністю)

(підпис)

Консультанти Колос І.В.

(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

Осадча Г.Г.

(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

Беренда Н.І.

(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

Рецензент

Дем'яненко І.В.

(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Здобувач _____

(підпис)

Київ – 2021 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Навчально-науковий інститут економіки і управління _____

Кафедра обліку і аудиту _____

Освітній ступінь магістр _____

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування» _____

(код і назва)

Освітньо-професійна програма Облік і аудит _____

(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку і аудиту _____

Л.М. Чернелевський

“ 19 ” жовтня 20 20 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Лютій Катерині Іванівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Обліково-аналітичне та контрольне забезпечення кредитних зобов'язань _____

керівник роботи Михайленко Ольга Валеріївна, канд. екон. наук, доц. _____,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від “19” жовтня 2021 року №844-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 04 лютого 2021 р. _____

3. Вихідні дані до роботи чинні нормативно-правові акти з регулювання обліку, аналізу та аудиту кредитних зобов'язань; дані фінансової і статистичної звітності, облікові дані ТОВ «Сандора» за 2018-2019 роки _____

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні засади обліково-аналітичного і контрольного забезпечення кредитних зобов'язань. Діагностування сучасного стану обліково-аналітичного і контрольного забезпечення ТОВ «Сандора» і його кредитних зобов'язань. Удосконалення обліково-аналітичного і контрольного забезпечення кредитних зобов'язань ТОВ «Сандора»

5. Перелік графічного матеріалу: Схема структури управління на ТОВ «Сандора», Виробнича структура ТОВ «Сандора», Техніко-економічні показники дільності ТОВ «Сандора», Первинні документи, що використовують для обліку кредитних зобов'язань, Відображення господарських операцій з обліку кредитних зобов'язань, Показники ділової активності ТОВ «Сандора» за 2018-2019 рр., Показники забезпечення, стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «Сандора» за 2018-2019 рр., Аналіз динаміки та структури кредитних зобов'язань та аналіз руху кредитних коштів 2019 р.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
2.4	Колос І.В., доцент	19.10.2020 р.	11.12.2020р.
2.5	Осадча Г.Г., доцент	19.10.2020 р.	11.12.2020р.
4.4	Беренда Н.І., доцент	19.10.2020 р.	21.01.2021р.

7. Дата видачі завдання 19 жовтня 2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	19.10.20-01.11.20	Виконано
2	Розділ 1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Сандора» та коментар його облікової політики	03.11.20-22.11.20	Виконано
3	Розділ 2. Науково-методичні підходи до обліку кредитних зобов'язань	23.11.20-11.12.20	Виконано
4	Розділ 3. Техніко-економічний аналіз діяльності ТОВ «Сандора» та кредитних зобов'язань за 2018-2019 роки	12.12.20-30.12.20	Виконано
5	Розділ 4. Аудит фінансової звітності ТОВ «Сандора» та контрольне забезпечення кредитних зобов'язань	31.12.20-21.01.21	Виконано
6	Загальні висновки та пропозиції	22.01.21-25.01.21	Виконано
7	Список використаної літератури	27.01.21-29.01.21	Виконано

Здобувач _____ Люта К.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Михайленко О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Люта К.І. Випускна робота на тему: «Обліково-аналітичне та контрольне забезпечення кредитних зобов'язань»

Напрямок підготовки: Облік і Аудит.

У випускній роботі розглянуто облік, аналіз і аудит кредитних зобов'язань.

Робота виконана на базі ТОВ «Сандора».

В першому розділі йде розкриття характеристики історії та фінансово-господарської діяльності, досліджено структуру бухгалтерії, викладено та прокоментовано облікову та податкову політику підприємства, а також загальний опис загального документообігу на ТОВ «САНДОРА».

В другому розділі досліджено бухгалтерський облік поточних зобов'язань, аналітичний та синтетичний облік поточних зобов'язань. Розкриття інформації у бухгалтерській звітності кредитних зобов'язань за національними та міжнародними стандартами, застосування інформаційних технологій обліку поточних зобов'язань, розглянуто елементи стратегічного обліку поточних зобов'язань.

В третьому розділі було проаналізовано організацію аналітичної роботи на ТОВ «Сандора», проведено техніко-економічний аналіз діяльності за 2018-2019 роки та розглянуто аналіз фінансового стану ТОВ «САНДОРА», розглянуто практичний економічний аналіз кредитних зобов'язань, проведено застосування інформаційних технологій економічного аналізу кредитних зобов'язань.

В четвертому розділі було розглянуто основи аудиту та контрольне забезпечення кредитних зобов'язань, проведено експрес-аудит фінансової звітності ТОВ «САНДОРА» за 2019 рік та практичний аудит кредитних зобов'язань.

В процесі роботи зроблено висновки та пропозиції, введення в дію всіх запропонованих мною вдосконалень, покращить організацію та податковий облік на підприємстві, що сприятиме ефективному функціонуванню ТОВ «Сандора» в цілому.

Робота містить : 38 таблиць, 32 рисунка, 219 сторінки, 33 додатки.

Ключові слова: кредитні зобов'язання, фінансово-господарська діяльність, облікова політика, рахунки бухгалтерського обліку, аналіз, аудит, підприємство, шляхи удосконалення обліку, аналізу та аудиту.

АННОТАЦИЯ

Лютая Е.И. Выпускная работа на тему: «Учетно-аналитическое и контрольное обеспечение кредитных обязательств»

Направление подготовки: Учет и Аудит.

В выпускной работе рассмотрен учет, анализ и аудит кредитных обязательств.

Работа выполнена на базе ООО «Сандора».

В первом разделе идет раскрытие характеристики истории и финансово-хозяйственной деятельности, исследована структура бухгалтерии, изложены и прокомментированы учетную и налоговую политику предприятия, а также общее описание общего документооборота на ООО «Сандора».

Во втором разделе исследовано бухгалтерский учет текущих обязательств, аналитический и синтетический учет текущих обязательств. Раскрытие информации в бухгалтерской отчетности кредитных обязательств по национальным и международным стандартам, применение информационных технологий учета текущих обязательств, рассмотрены элементы стратегического учета текущих обязательств.

В третьем разделе были проанализированы организацию аналитической работы на ООО «Сандора», проведен технико-экономический анализ деятельности за 2018-2019 годы и рассмотрен анализ финансового состояния ООО «Сандора», рассмотрены практический экономический анализ кредитных обязательств, проведения применения информационных технологий экономического анализа кредитных обязательств.

В четвертом разделе были рассмотрены основы аудита и контрольное обеспечение кредитных обязательств, проведения экспресс-аудит финансовой отчетности Общества с ограниченной ответственностью «Сандора» за 2018-2019 гг. и практический аудит кредитных обязательств.

В процессе работы сделаны выводы и предложения, введение в действие всех предложенных мной усовершенствований, улучшит организацию и налоговый учет на предприятии, будет способствовать эффективному функционированию ООО «Сандора» в целом.

Работа содержит 38 таблиц, 32 рисунка, 219 страницы, 33 приложения.

Ключевые слова: кредитные обязательства, финансово-хозяйственная деятельность, учетная политика, счета бухгалтерского учета, анализ, аудит, предприятие, пути совершенствования учета, анализа и аудита.

ANNOTATION

Kate Liuta. Graduation thesis on the topic: "Accounting, analytical and control support of credit obligations"

Direction of training: Accounting and Auditing

The final paper deals with the accounting, analysis and audit of credit commitments.

The work was performed on the basis of Sandora Limited Liability Company.

The first section reveals the characteristics of history and financial and economic activities, examines the structure of accounting, set out and commented on the accounting and tax policies of the company, as well as a general description of the general document flow at the Limited Liability Company "Sandora".

The second section examines the accounting of current liabilities, analytical and synthetic accounting of current liabilities. Disclosure of information in the accounting of credit obligations according to national and international standards, the use of information technology for current liabilities, the elements of strategic accounting for current liabilities.

The third section analyzes the organization of analytical work at the Limited Liability Company "Sandora", conducted a feasibility study for 2018-2019 and considered the analysis of the financial condition of the Limited Liability Company "Sandora", considered the practical economic analysis of credit obligations, the application of information technologies of economic analysis of credit obligations was carried out.

The fourth section discussed the basics of auditing and controlling collateral for credit obligations, conducted an express audit of the financial statements of Sandora Limited Liability Company for 2019 and a practical audit of credit obligations.

In the process, conclusions and proposals were made, the implementation of all the improvements proposed by me, will improve the organization and tax accounting at the enterprise, which will contribute to the effective functioning of the Limited Liability Company "Sandora" as a whole.

The work contains: 38 tables, 32 figures, 219 pages, 33 appendices.

Key words: credit obligations, financial and economic activity, accounting policy, accounting accounts, analysis, audit, enterprise, ways to improve accounting, analysis and audit.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТОВ «САНДОРА» ТА КОМЕНТАР ЙОГО ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ	5
1.1. Характеристика історії і фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сандора»	5
1.2. Коментар облікової та податкової політики ТОВ «Сандора»	20
1.3. Загальний документообіг на ТОВ «Сандора»	26
Висновки за розділом 1	29
РОЗДІЛ 2. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ КРЕДИТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	30
2.1. Наукові дослідження вітчизняних і зарубіжних публікацій щодо визначення кредитних зобов'язань	30
2.2. Аналітичний і синтетичний облік кредитних зобов'язань за національними стандартами	36
2.3. Особливості розкриття інформації у бухгалтерській звітності кредитних зобов'язань за національними та міжнародними стандартами	56
2.4. Опис і застосування інформаційних технологій обліку кредитних зобов'язань	64
2.5. Стратегія управління успішністю діяльності господарюючого суб'єкта на основі показника EVA на прикладі ТОВ «Сандора»	78
Висновки за розділом 2	89
РОЗДІЛ 3. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «САНДОРА» ТА КРЕДИТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА 2018-2019 РОКИ	90
3.1. Організація аналітичної роботи на ТОВ «Сандора»	90
3.2. Техніко-економічний аналіз діяльності ТОВ «Сандора» за 2018-2019 роки	93
3.3. Аналіз фінансового стану ТОВ «Сандора» на 1 січня 2020 р.	96
3.4. Теоретичні основи та практичний економічний аналіз кредитних зобов'язань ТОВ «Сандора» за 2018-2019 роки	104
3.5. Опис і застосування інформаційних технологій економічного аналізу кредитних зобов'язань	108
Висновки за розділом 3	112
РОЗДІЛ 4. АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТОВ «САНДОРА» ТА КОНТРОЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕДИТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	114
4.1. Експрес-аудит фінансової звітності ТОВ «Сандора» за 2019 рік	114
4.2. Теоретичні основи аудиту та контрольне забезпечення кредитних зобов'язань	118
4.3. Практичний аудит кредитних зобов'язань	125
4.4. Опис і застосування інформаційної технології аудиту кредитних зобов'язань	131
Висновки за розділом 4	140
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	142
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	144
ДОДАТКИ	148

ВСТУП

Актуальність дослідження. Важлива роль для виконання активізації підприємництва, збільшення конкурентоздатності продукції, ефективності й управління виробництвом й подолання безгосподарності відводиться організації бухгалтерського обліку на підприємстві, обліку кредитних операцій.

У складі зовнішніх джерел залучення позикових коштів основна роль належить фінансовому і товарному кредитам, наданим торговому підприємству. Перший із них включає надання коштів на певний строк під установлені відсотки (банківський кредит, податковий кредит, грошовий кредит інших суб'єктів підприємницької діяльності і т.п.).

Другий із них полягає в постачанні товарів торговому підприємству на умовах відстрочки платежу за них. У число інших зовнішніх джерел входять випуск облігацій підприємства; надані на безпроцентній основі засоби державних і недержавних програм і фондів і деякі інші.

В сучасних умовах економічного середовища для розвитку господарювання в Україні, дана тема є досить актуальною на сьогодні і значить важливу роль для кожного підприємства, яке бажає досягти успіху.

Мета дипломної роботи. Метою роботи є розгляд стану обліку, контролю та аудиту кредитних зобов'язань на базовому підприємстві.

Теоретичну основу дослідження питання включають закони України, Інструкції і Положення з бухгалтерського обліку, наукові праці зарубіжних і вітчизняних вчених: Роджер Л. Міллер, Л.М. Чернелевський, Н.М. Ткаченко, М.А. Вознюк, І. С. Гуцал, А.Г. Загордній, Давид Д. Ван-Хуз та інших.

Завдання. Поставлене спрямування роботи обумовило встановлення наступних завдань:

- розглянути економічну сутність призначення кредитних зобов'язань;
- розглянути нормативно-правові документи й літературні джерела, що регулюють облік;
- розглянути первинний, аналітичний та синтетичний облік кредитних зобов'язань;
- розглянути економіко-організаційну характеристику підприємства;
- розглянути питання комп'ютеризації бухгалтерського обліку кредитних зобов'язань;
- розглянути організацію проведення контролю та аудиту кредитних зобов'язань на підприємстві;

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ТА КОНТРОЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕДИТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Посада	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата	Вступ	Номер сторінки
Здобувач	Люта К.І.		01.11.2020 р.		
Науковий Керівник	Михайленко О.В.		02.11.2020 р.		
Завідувач Кафедри	Чернелевський Л.М.		04.02.2021р.		

- провести удосконалення обліку кредитних зобов'язань;
- за результатами роботи зробити відповідні висновки.

Об'єктом дослідження роботи є ТОВ «Сандора».

Предметом дослідження є операції з обліку, контролю та аудиту кредитних зобов'язань базового підприємства.

Структура роботи: вступ, чотири розділи, висновки, список використаної літератури і додатки.

РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТОВ «САНДОРА» ТА КОМЕНТАР ЙОГО ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. Характеристика історії і фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сандора»

Компанія «Сандора» почала своє існування 28 вересня 1995 року і сьогодні є лідером сокового ринку України.

Товариство з обмеженою відповідальністю «САНДОРА» («Компанія» або «Товариство») – це підприємство, що зареєстроване в Україні. Відповідно юридична адреса: Україна, 57262, Миколаївська обл., Вітовський район, село Миколаївське. Основним видом діяльності Товариства є виробництво фруктових і овочевих соків.

Виробництво почалося в 1996 році з однієї лінії розливу в викуплений і переобладнаному цеху колишнього консервного заводу «Піонер» в селі Миколаївському. 2000 рік - на заводі було введено в дію цех пюре та напівфабрикатів, який дозволив підприємству самостійно переробляти овочі та фрукти, готувати з них пюре і концентровані продукти, щоб протягом всього року виготовляти сік з власної сировини. У 2004 році була відкрита лінія з переробки томатів в Херсонській області (с. Козачі Лагері), а також лінії по переробці фруктів в Криму (с. Джерельне). У квітні 2005 року компанія розгорнула будівництво заводу з виготовлення продукції в поліетиленовій тарі. За 14 місяців інтенсивних робіт був зведений виробничий комплекс площею 60 тис.кв.м.

Загалом промислові потужності компанії включають в себе два виробничих комплекси з виробництва сокової продукції та безалкогольних напоїв. Виробничий комплекс №2 був відкритий 30 червня 2006р. Почався принципово новий етап в житті компанії «Сандора», адже поява другого комплексу дало можливість випускати продукцію високої якості в зручній для сучасної людини упаковці, а значить, зміцнити позиції на існуючих і завоювати перевагу на нових ринках. Потужна виробнича база вимагала, природно, злагодженої та ефективної системи дистрибуції, здатної забезпечити постійно зростаючий попит на продукцію компанії.

У 1998 році в м. Миколаєві був створений перший відділ продажів, який заклав початок побудови дистрибуторської мережі компанії «Сандора». За ним послідував відділ продажів в м. Києві, відкритий в 1999 році. Стрімко розвиваючись, підприємство відкривало свої представництва в інших містах: Рівному та Львові (2001), Дніпропетровську та Харкові (2002), Донецьку (2003), Одесі (2005), Запоріжжі (2008), Кривому Розі (2010).

Торгові представництва ТОВ «Сандора» обслуговують більшу частину території України.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ТА КОНТРОЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕДИТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Посада	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата	Розділ 1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Сандора» та коментар його облікової політики	Номер сторінки
Здобувач	Люта К.І.		22.11.2020р.		
Науковий Керівник	Михайленко О.В.		23.11.2020р.		
Завідувач Кафедри	Чернелевський Л.М.		04.02.2021р.		5

Щодо організаційної структури ТОВ «Сандора» вона є функціональною, тобто сформована для визначення взаємозв'язків між окремими відділами компанії, поділу між ними прав та відповідальності. Структуру управління на ТОВ «Сандора» наведено на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Схема структури управління на ТОВ «Сандора»

У даній структурі виконуються різні вимоги для модернізації систем управління, які знаходять виявлення в різних принципах управління, що відображає покращення відповідно до нестійких умов економічного середовища.

На чолі компанії - генеральний директор, який представляє інтереси товариства у всіх вітчизняних підприємствах, фірмах і організаціях. Видає накази й розпорядження, обов'язкові для виконання всіма працівниками підприємства. Директор також несе в межах своїх повноважень головну відповідальність за діяльність товариства, забезпечення збереження товарно-матеріальних цінностей, коштів та іншого майна товариства. Видає доручення, відкриває у банках рахунки, користується правом розпорядження активами.

У його підпорядковуюються всі підрозділи компанії, зокрема топ-менеджмент, який складається з наступних керівників: фінансовий директор, директор з продажів, директор з виробництва, директор з логістики, директора по філіях.

Відділи компанії виконують наступні функції:

- відділ маркетингу: інформує необхідних співробітників про маркетингові плани компанії; планує розміщення обладнання для мерчандайзингу; збирає інформацію про діяльність конкурентів та розсилає запобіжну інформацію про їх імовірну активність; розробляє і здійснює маркетингові дослідження ринку;
- відділ фінансів і аналізу: аналізує діяльність кожного окремого ботлера або дистриб'ютора і рекомендує зміни в структурі і рівні відпускних цін, оплати праці персоналу, фінансову політику; здійснює ведення бухгалтерії та фінансове планування;
- відділ кадрів: забезпечує набір кадрів, контроль за ротацією кадрів;
- виробничий відділ: забезпечує функціонування виробництва напоїв, їх упаковку та контроль якості;
- технічний відділ: проводить ремонт і обслуговування торгового обладнання (обслуговування холодильників, пост-міксів, вендерів);
- торговий відділ: виконує функції по збуту; гарантує роботу торгових представників; забезпечує контроль бази клієнтів, їх облік та пошук нових; контролює роботу мерчендайзерів;
- відділ логістики: здійснює операції і їх контроль з доставки вантажів на склади оптових, роздрібних споживачів або дистриб'ютора; здійснює операції і їх контроль з доставки сировини на виробництво.

Окремо необхідно виділити, що бухгалтерський відділ повинен забезпечувати виконання визначених завдань в мінімальні терміни із найвищою якістю, що вимагає оптимального формування його роботи. Такий порядок виконання повинен гарантувати комплексне вирішення усіх питань, що пов'язані з поділом і кооперуванням праці, формуванням відділу бухгалтерії певної форми і структури, конкретним визначенням функцій, завдань, прав і обов'язків як бухгалтерії в цілому, таким чином й кожного її структурного підрозділу та відповідно бухгалтера. Бухгалтерську структуру ТОВ «Сандора» показано на рис. 1.2.

Керує штатом бухгалтерії головний бухгалтер. Облік на підприємстві здійснюється бухгалтерською службою. Головний бухгалтер назначається дирекцією підприємства та несе особистий контроль за організацію обліку. Посадова інструкція визначає обов'язки головного бухгалтера.

На посаду головного бухгалтера призначається особа, що має вищу професійну освіту і стаж фінансово-господарської роботи, у тому числі на керівних посадах, не менше 5 років. Підпис головного бухгалтера потрібен на всіх сформованих документах бухгалтерією, тим самим він завіряє правильність й достовірність первинних документів. У підпорядкуванні в головного бухгалтера знаходиться штат бухгалтерів: з обліку матеріальних цінностей, з обліку банківських операцій, з обліку виробничих запасів, з обліку основних засобів, з обліку товарних операцій, з обліку заробітної плати, з обліку нематеріальних активів, з обліку видатків і розрахунків з постачальниками та організаціями, касир та його заступник.

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться бухгалтерським відділом, який виконує роботу з різними сферами обліку. Виконує прийом та контроль первинної документації по відповідних ділянках обліку і підготовляє їх до рахункової обробки. Відображає в бухгалтерському обліку операції, пов'язані з рухом коштів.

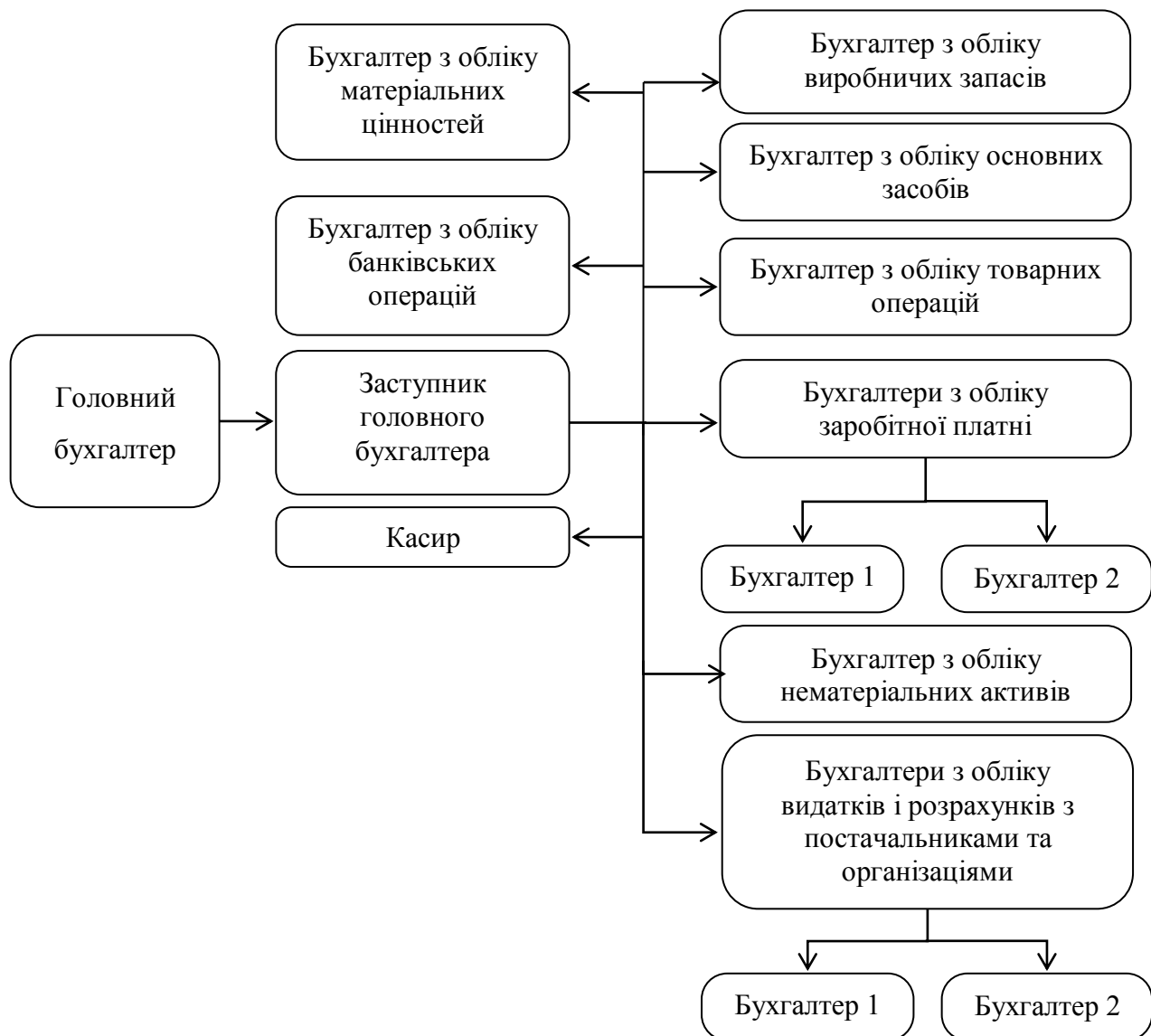

Рис. 1.2. Структура бухгалтерії ТОВ «Сандора»

Відповідно до посадової інструкції заступника головного бухгалтера: заступник головного бухгалтера підпорядковується зокрема головному бухгалтеру. Відносять до категорії «Спеціалісти». Наймається на роботу та звільняється керівництвом компанії або установи.

Обов'язки заступника головного бухгалтера:

- вчасно і безпомилково складати бухгалтерські проведення, опрацьовувати звіти та документацію;
- контроль за касою компанії;
- у визначений термін приймати документацію від касира;
- своєчасна перевірка суми грошових коштів на початок і кінець періоду;

- перевіряти правильність складання, оформлення усієї документації та звітності відповідно до законодавства;
- контроль за своєчасністю та правильністю нарахуванням та перерахування грошових коштів до державного бюджету, внески у пенсійний фонд, соціальне страхування.

Посадова інструкція касира: відносять до професійної групи «Технічні службовці». Касира призначає на посаду та звільняє компанія (установа) тільки за рішенням керівника підприємства.

Завдання та обов'язки касира:

- отримує готівку через банк;
- проводить операції щодо готівки у касі (приймання, видача) та записує усі видачі і прийоми готівкових коштів у касову книгу компанії;
- проводить звірку фактичної наявності суми грошей із даними касової книги;
- контролює оригінальність розпису головного бухгалтера;
- у момент складання видаткового чи прибуткового касового ордеру підписує, на інших супроводжувальних документах ставить штамп, що сплачено;
- формує квитанцію щодо отримання готівки і видає особі, що принесла її;
- ставить штамп «Депоновано» або робить відповідний запис у платіжній відомості біля прізвищ осіб, яким не здійснено у визначений термін виплати, що пов'язані із оплатою праці. Укладає реєстр депонованих сум;
- щоденно віддає звіт касира у бухгалтерію, у якому вказується залишок готівки у касі;
- за порученням зберігає грошові кошти та інші цінності.

Бухгалтер, який займається обліком касових операцій підписує прибутковий касовий ордер (ф. КО-1), видатковий касовий ордер (ф. КО-2), підставою для одержання готівки із банку є грошовий чек. Касова книга ведеться касиром для обліку касових операцій (ф. КО-4), також він формує Журнал 1.

Посадова інструкція бухгалтера з обліку виробничих запасів: відноситься до категорії «Спеціалісти», наймається та звільняється з посади лише керівником відповідно до чинного трудового законодавства. Підпорядковується головному бухгалтеру, а у разі його відсутності заступнику головного бухгалтера. Посаду може обіймати людина з середньою професійною економічною освітою зі стажем у обліку та контролю не менше 3 років.

Посадові обов'язки:

- бухгалтер з обліку запасів провадить свою діяльність відповідно до чинного законодавства України, він працює з організацією матеріалів, отримання, розрахунок їх фактичної собівартості та інше;
- залучається створення заходів та втілення їх у життя щодо оптимального використання ресурсів та фінансової дисципліни на підприємстві;
- приймає та контролює документацію з обліку запасів та веде їх облік на рахунках;
- розрахунок суми податків за даною сферою;
- надає достовірну та неупереджену інформацію керівникам, інвесторам, аудиторам та іншим за відповідною ділянкою;

- створює робочий план рахунків та форми документів, які не мають типової форми;
- на основі даних по матеріалам готує звіти, документацію для складання звітності;
- працює над формуванням, зберіганням, веденням бази, де зберігається бухгалтерська інформація.

Бухгалтер з оприбуткування виробничих запасів на ТОВ «Сандора» оформлює такі первинні документи як: накладні, податкові накладні, прибуткові ордери, акти про приймання матеріалів, відомості аналітичного обліку запасів, товарно-транспортні накладні, рахунок-фактури, лімітно-забірні картки.

Посадова інструкція бухгалтерів з обліку видатків і розрахунків з постачальниками та організаціями: відноситься до категорії «Спеціалісти», підпорядковується головному бухгалтеру, а в разі його відсутності заступнику головного бухгалтера. Отримують посаду та звільняються з неї відповідно до чинного трудового законодавства України. Організують та виконують облік з витрат на утримання та розрахунків з іншими організаціями, підприємствами.

Обов'язки бухгалтера 1:

- приймання від підрозділів підприємства акти, звіти, товарно-транспортні накладні та інші документи, які відносяться до діяльності бухгалтера з обліку видатків і розрахунків з постачальниками та організаціями;
- розподіл витрат по статтях та рахунках за комунальні послуги;
- веде контроль дотримання розрахункових операцій та своєчасне стягнення дебіторської та погашення кредиторської заборгованості;
- веде аналітичний облік за витратами, інформує Головного бухгалтера за нераціональне використання коштів або перевитрати;
- за вказівками Головного бухгалтера виконувати інші обов'язки.

Обов'язки бухгалтера 2:

- проводить щомісячну звірку взаєморозрахунків з навчально-виробничими господарствами, щоквартально оформляти відповідні акти звірок;
- здійснює перевірку звітів, документів за оформленням, правильністю складання, розрахунок показників, наявність супроводжувальної первинної документації;
- на кінець звітного періоду входить в обов'язки формування кінцевих записів та перевірка оборотів за всіма бухгалтерськими рахунками;
- формування звітності (квартальної, річної, місячної) у податковій.

Бухгалтери, що займаються обліком видатків і розрахунків з постачальниками та організаціями складають такі первинні документи як: відомість №3.3, виписки банку, розрахунково-платіжні відомості, акти приймання матеріалів, прибуткові та видаткові касові ордери.

Посадова інструкція бухгалтера з обліку основних засобів: відноситься до категорії «Спеціаліст», підпорядковується головному бухгалтеру, а у разі його відсутності заступнику головного бухгалтера. Отримує посаду та звільнюють з неї відповідно до чинного трудового законодавства України.

Завдання та обов'язки:

- веде облік основних засобів, тобто оприбуткування, списання, розрахунок фактичної собівартості основного засобу;
- приймає участь у розробці заходів, спрямованих на удосконалення фінансової дисципліни, оптимізації використання ресурсів;
- приймає та контролює первинну документацію що відноситься до функціональної діяльності;
- складає проведення та за допомогою рахунків бухгалтерського обліку відображає рух основних засобів;
- формує калькуляції за звітний період згідно фактичної собівартості основних засобів, враховуючи витрати;
- формує суми податків за сферою обліку;
- забезпечую директорів, інвесторів, аудиторів точною та неупередженою інформацією у певній сфері обліку;
- формує робочий план рахунків, форми документів, тих що не існує типових форм;
- розробляє звіти та документацію по основним засобам для складання фінансової звітності;
- контролює та зберігає інформацію у базі даних.

Бухгалтер складає: Журнал 4, акти виконаних робіт та внутрішнього переміщення основних засобів, накладі та інвентарні картки обліку основних засобів.

Посадова інструкція бухгалтера з обліку товарних операцій: підпорядковується виключно головному бухгалтеру, а у разі його відсутності заступнику головного бухгалтера. Відносять до категорії «Технічні службовці». Наймається на роботу та звільняється керівництвом компанії або установи.

Обов'язки:

- веде бухгалтерський облік у порученій йому сфері;
- здійсню контроль за своєчасністю та правильністю оприбуткування товарів;
- здійснює контроль за своєчасність та правильністю звітів матеріально відповідальних осіб;
- відображає документально та на рахунках бухгалтерського обліку усі операції за товарами;
- перевіряє розрахунки з постачальниками;
- бере участь у інвентаризації;
- зберігає та оформлює документи щодо товарів і передає в архів.

На ТОВ «Сандора» бухгалтер, що займається обліком товарних операцій виписує товарно-транспортні накладні, рахунок-фактури, податкові накладні, в якій вказуються реквізити, ціна на товар, ставка та сума ПДВ, загальна сума, що належить до оплати, також ведеться книга обліку реалізації товарів, яка містить порядок обліку операцій з продажу товарів і визначає підставу для можливого віднесення до податкового зобов'язання сум ПДВ, нарахованих за звітний період у зв'язку з продажем товарів, формує журнал 5 та журнал 5А.

Посадові інструкції бухгалтерів з розрахунку заробітної плати:

підпорядковуються виключно головному бухгалтеру, а у разі його відсутності заступнику головного бухгалтера. Відносяться до категорії «Спеціалісти». Наймаються

на роботу та звільняються керівництвом компанії або установи. На дану посаду наймається особа, яка має вищу економічну освіту та досвід роботи не менше 2 років.

Завдання та обов'язки бухгалтера 1:

- здійснює прийом та контроль за оформленням та змістом листків про тимчасову непрацездатність, довідок та інше;
- приймає та аналізує таблиці обліку робочого часу ;
- нараховує заробітну плату працівникам та контролює використання фонду оплати праці;
- реєструє бухгалтерські проведення;
- нараховує та перераховує страхові внески у державні та соціальні фонди;
- складає звітність, документацію по ділянці обліку;
- на основі розрахункових відомостей виплачує заробітну плату робітникам.

Завдання та обов'язки бухгалтера 2:

- контроль за касовою дисципліною;
- підготовлює інформацію, звіти, документацію для складання балансу, зведених звітів про доходи та витрати коштів;
- приймає участь у розробці нової оптимізованої облікової документації, форм, методології ведення обліку;
- надає допомогу працівникам , підлеглим.
- виконує доручення Головного бухгалтера.

Розрахунок заробітної плати та її нарахування відбувається з використанням різних первинних документів. Підставами для нарахування з почасовою формою оплати праці є штатний розпис і таблиць обліку використання робочого часу. Для нарахування заробітку відрядникам важливий облік виробітку. Для відображення інформації про нарахування працівнику того чи іншого підрозділу, різних видів оплат, що включені у фонд оплати праці та в склад інших виплат, які не включають у фонд оплати праці є розрахунково-платіжна відомість; складають відомості № 6.7, Журнал 6.

Бухгалтер по обліку матеріальних цінностей є організатором та виконавцем бухгалтерського обліку, обліку матеріальних цінностей. Підпорядковується головному бухгалтеру та старшому бухгалтеру матеріального стола. Веде контроль своєчасного обліку матеріальних цінностей, їх руху та зберігання. Посадові обов'язки виконує відповідно до інструкції, діючих законодавчих актів, положень по веденню бухгалтерського обліку, вказівок головного бухгалтера.

Посадові обов'язки бухгалтера, який займається обліком по матеріальним цінностям:

- у встановлений термін виконувати розноску по аналітичним розрахункам;
- виводити і уточнювати залишки по всіх закріплених розрахунках у кінці звітного періоду;
- вести організацію проведення штамповки одержуваного майна;
- проводити контроль інвентаризації;
- приймати участь в роботі комісії по списанню товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ);
- ведення журналу реєстрації довіреностей;

- виписувати довіреності відповідно до інструкції про порядок реєстрації виданих, повернутих та використаних довіреностей для одержання цінностей;
- проводити на початку звітного року відкриття нових книг і оборотних карток по всім розрахункам.

Бухгалтер з обліку матеріальних цінностей зобов'язаний при надходженні і вибутті товарно-матеріальних цінностей на складах відображати у картках чи книгах складського обліку, складає реєстр приймання-здачі документів (або звіт про рух матеріалів) у двох примірниках, оформлює прибуткові ордери, товарно-транспортні накладні, рахунок-фактури, лімітно-забірні картки. По закріплених рахунках складати оборотні відомості, проводити підсумки по місяцях та поквартальні з початку року та проводити звірку результатів з оборотним балансом.

У роботі з обліку банківських операцій, бухгалтер безпосередньо підпорядковується головному бухгалтеру. Він проводить контроль приймання та готує і перевіряє банківські документи до сплати, відвідує банк для отримання банківської виписки. Проводить своєчасний облік безготівкових операцій по поточному, валютному і бюджетних рахунках. Контролює використання і залишків коштів із бюджету в розрізі окремих кредитів. Виконує свої обов'язки відповідно до Положення по бухгалтерському обліку, законодавчих актів, вказівок головного бухгалтера.

Посадові обов'язки бухгалтера, що займається обліком банківських операцій:

- складати банківські документи на перерахування коштів;
- проводити операції на рахунках у банку (поточному та валютному);
- проводити аналітичний та синтетичний облік безготівкових розрахунків у відомостях та журналах;
- звіряти обороти по всім рахункам та складати звітність (квартальну, річну) в податкову інспекцію;
- при отриманні документів і звітів: перевіряти правильність оформлення кожного документу та його законність, правильність арифметичного підрахунку показників у кожному документі, точність та достовірність всіх показників у документах і звітах та наявність прикладених до звіту первинних документів.

Бухгалтер з обліку банківських операцій складає та підписує грошові чеки, платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, меморіальний ордер, векселі, виписки банку, інкасові доручення, відомості №3.4, Журнал 2.

Посадові обов'язки бухгалтера, який займається обліком нематеріальних активів:

- контроль ведення бухгалтерського обліку згідно з вимогами чинного законодавства, пов'язаними, зокрема, з оцінкою нематеріальних активів, амортизацією нематеріальних активів, списанням нематеріальних активів, а також урахуванням операцій, пов'язаних з поданням права на використання нематеріальних активів;
- визначає, що може бути віднесено до нематеріальних активів згідно з вимогами чинного законодавства;
- проводить облік операцій, що пов'язані із поданням права на використання нематеріальних активів;
- відображати на рахунках бухгалтерського обліку операції із обліку нематеріальних активів;

- здійснювати прийом та контроль первинної документації по даній ділянці бухгалтерського обліку та підготовка її до рахункової обробки;
- готувати дані для складання звітності по відповідній ділянці бухгалтерського обліку, контролювати збереження бухгалтерських документів, оформляти їх згідно з встановленим порядком для передачі в архів;
- виконувати роботу із формування, ведення і зберігання бази даних бухгалтерської інформації, вносити зміни до довідкової і нормативної інформації, що використовується при обробці даних.

Списання об'єкта нематеріальних активів бухгалтер оформляє акт ліквідації об'єкта права інтелектуальної власності в складі НМА (типова форма №НА-3), який складають у двох примірниках, інвентарна картка об'єкта права інтелектуальної власності у складі НМА. Відомість аналітичного обліку нематеріальних активів №4.3, Журнал 4 [44].

ТОВ «Сандора» здійснює такі види діяльності: виробництво соків, алкогольних та безалкогольних напоїв; реалізація шляхом оптової, роздрібною, комісійною та іншою, в тому числі посередницької торгівлі соків, алкогольних та безалкогольних напоїв; здійснення операцій з товарного кредитування, залучення та надання коштів у позику, отримання коштів у кредит; здійснення купівлі та продажу транспортних засобів, представлення транспортних послуг; послуги в сфері діяльності, маркетингу, вивчення ринкової кон'юнктури, організація рекламних, маркетингових та інших заходів, спрямованих на просування товарів на ринку.

У промисловому підприємстві організаційна структура управління відрізняється великим різноманіттям та визначається різними об'єктивними факторами та умовами. Наприклад, розмірами виробничої діяльності компанії (велика і середня або дрібна), сферою господарської діяльності підприємства, виробничим профілем, тобто спеціалізацією на випуску одного виду продукції або продукції широкого номенклатури виробів різних галузей), характером продукції, яка випускається.

Виробничу структуру підприємства визначає співвідношення кількості і складу виробничих підрозділів: дільниці, цехи, де безпосередньо відбувається випуск продукції, а також лабораторії, майстерні, склади і т.д.

Виробничу структуру ТОВ «Сандора» зображено на рис. 1.3.

Виділяють різні види виробничих дільниць та цехів, а саме: основні, обслуговуючі, допоміжні. Продукцію, що визначає основне призначення компанії, випускають виробничі дільниці й основні цехи. До виробничих відносять: приймально-переробний цех, цех первинної очистки, цех пюре, цех концентрованих соків, цех розливу, купажний цех, тарний цех.

Діяльність допоміжних дільниць надає сприятливі умови для нормального, ефективного функціонування основних цехів та дільниць. Допоміжні включають: енергетичні відділи, ремонтно-механічні майстерні. Дільниці обслуговуючого виробництва, в свою чергу, забезпечують роботу із матеріально-технічного забезпечення та експлуатації основного виробництва. Вони включають: лабораторію, транспорт і склади.

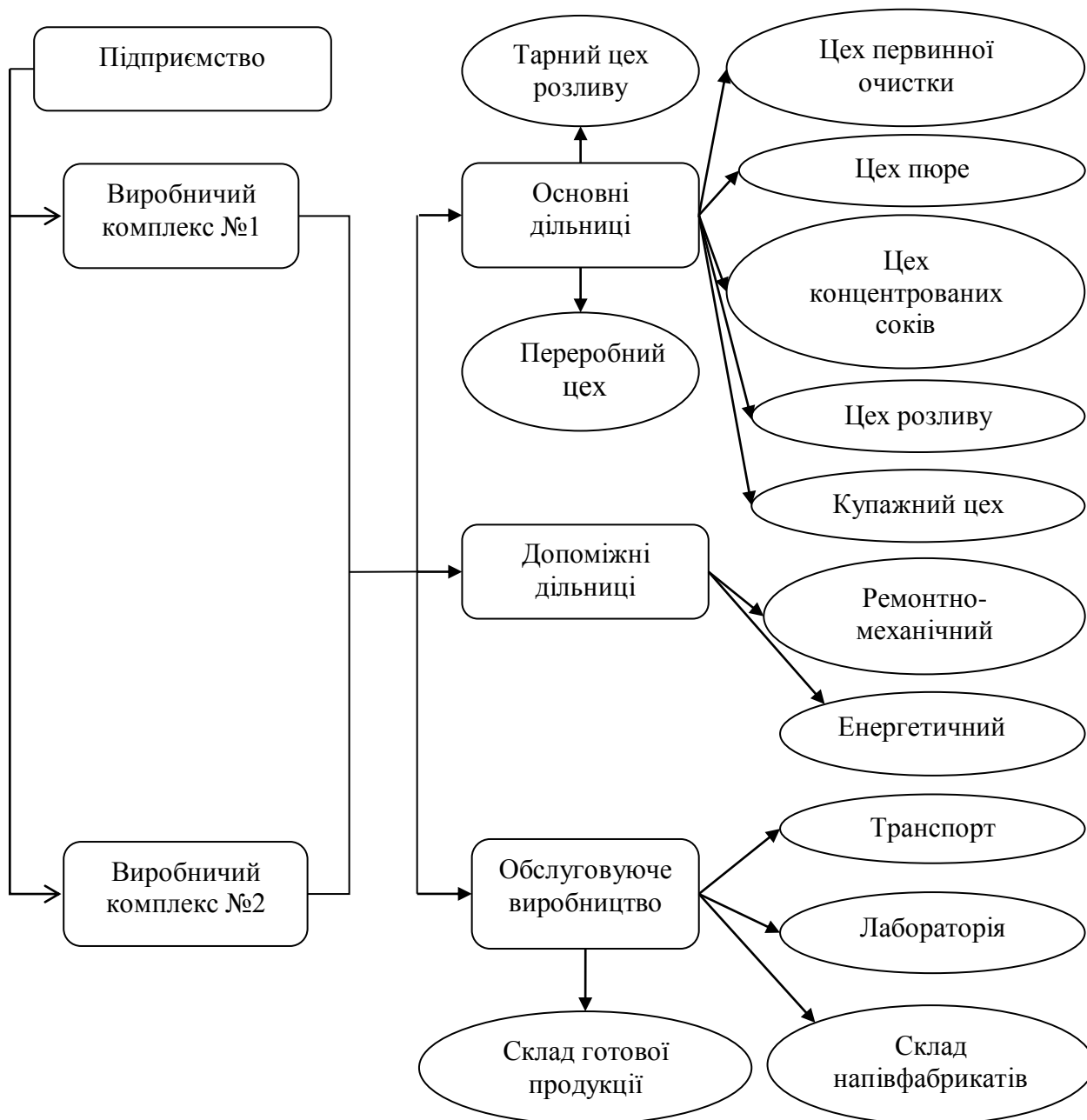

Рис. 1.3. Виробнича структура ТОВ «Садора»

Сировину, яку корпорація використовує для виробництва сокової продукції, надходить з Німеччини, Голландії, Ізраїлю; використовується також і сировина українського походження. В підпорядкуванні «Рідної марки» знаходиться ТОВ «Плодоовочевий комбінат «Херсон». Рішення щодо розвитку цього підприємства було продиктоване, в першу чергу, необхідністю розвитку власної сировинної бази для виробництва сокової продукції.

Підприємство використовує для виготовлення своєї продукції ресурси, яких є недостатньо на ринку, тому сила впливу постачальників є великою. Проте за багато років співпраці у компанії «Рідна марка» не виникало ніяких непорозумінь, що свідчить про відповідальність постачальників.

Так як тропічні фрукти не ростуть в Україні - концентрований сік імпортується. Після переробки фрукти і овочі у вигляді пюре або концентрованого соку прибувають

на виробничі комплекси компанії в Миколаївській області, які залишають їх вже готовими до вживання соками в асептичних пакетах. Весь цей процес проводиться на високому рівні спеціалізованості. Сировина іноземного виробництва надходить на комбінат у замороженому стані й лишається такою до розливу. Цей спосіб транспортування сировини, безумовно, є найдорожчим, але саме він дозволяє зберігати всі первісні якості, що їх мали фрукти до переробки.

Компанія «Сандора» провела додатковий раунд переговорів з постачальниками і запропонували схеми, за якими розподілили ризики під час зміни курсу валют. Якщо до цього часу вартість концентрованих соків, упаковки, обладнання була зафіксована чітко у іноземній валюті, то тепер зафіксований курс на певному рівні. Ця ситуація показала розуміння та відповідальність постачальників. Кажучи про якість сировини, слід зазначити проблему значної кількості на ринку дешевої низькоякісної продукції. Заходи із виправлення цієї ситуації дуже ресурсо- і наукоємні.

Залучення до співпраці відомих німецьких постачальників дозволили не тільки істотно збільшити обсяги випуску продукції, але й повернути собі високий авторитет на вітчизняному ринку.

ТОВ «Сандора» експортує 25% своєї продукції, що складає більше 48% всеукраїнського експорту соків. «Сандора» стала частиною другого в світі виробника продуктів харчування і напоїв - PepsiCo. Продукція компанії представлена в 24-х країнах світу: США, Германії, Швеції, Ізраїлі, Греції, Арабських Еміратах, Польщі, Канаді, а також в країнах ближнього зарубіжжя - Росії, Білорусії, Молдові, Литві, Латвії, Естонії, Азербайджані, Armenії, Грузії, Казахстані, Киргизії.

Індекс впізнавання продукції компанії «Сандора» у споживачів складає 90%. Це самий високий показник серед всіх виробників соків і сокової продукції в Україні. Продукція ТОВ «Сандора» представлена у всіх цінних категоріях й доступна споживачу з любим рівнем доходу, тому ТМ «Сандора» - найпопулярніша марка в Україні, еталон високої якості і натурального смаку соку.

За свої роки існування «Сандора» завоювала не тільки безліч нагород і перемог на українських і міжнародних конкурсах підприємств харчової промисловості, а й найголовніше - любов і визнання споживачів більш ніж в двадцяти країнах світу.

Соки цієї торгової марки - володарі вищих нагород і переможці численних дегустаційних конкурсів, вони створені для тих, хто шанує традиції і цінує якість вищої проби. Протягом останніх років ТМ «Сандора» є переможцем міжнародного конкурсу «Вибір року» в номінації «Сік Року», а в 2010-му році цей ряд поповнився нагородою «Лідер десятиліття». У виробництві продукції ТМ «Сандора» використовуються найпередовіші технології, що забезпечує європейський рівень якості соків. Якість та безпека продукції, що випускається компанією «Сандора», контролюється на всіх етапах виробництва - від сировини до готового продукту в пакеті.

ТМ «Сандора» представлена кількома видами упаковки:

- порційна з трубочкою Tetra Slim Aseptic - 0,25 л;
- для споживання поза домом і на «ходу» Tetra Prizma Aseptic - 0,5 л;
- традиційна упаковка Tetra Prizma Aseptic - 1 л;
- велика сімейна упаковка Tetra Slim Aseptic - 1,5 л і 2 л для споживання вдома, в колі друзів або на пікніку.

Обсяги 0,5, 1, 1,5 та 2 л виробляються з кришечкою, що закручується Slim Cap. Портфель торгових марок компанії складається з дев'яти сокових брендів («Сандора Ексклюзи», «Сандора», «Сандора Мультиактив», «Сандора Мікс», «Сандора Класика», «Сандорик», «Дар», «Садочок», «Миколаївський соковий завод»), сокових напоїв SANDAY (Sanday Ice Water, Sanday Ice Fruit), холодного чаю Lipton Ice Tea та Sanday Ice Tea, газованих напоїв Pepsi, Pepsi light, 7 UP, «ФруТонус», двох брендів вина («Золота Ольвія» і «Святкова Колекція»), енергетичного напою Adrenaline Rush і чіпсів Lay's.

Товариство в 2018 році почало проект з локалізації виробництва чіпсів ТМ Lay's шляхом установки першої лінії з виробництва картопляних чіпсів та розширення виробництва сухариків «Хруsteam» шляхом установки другої лінії на існуючому заводі в Миколаївській області. Перша фаза проекту в частині виробничого обладнання була завершена в 2019 році, а повне завершення в частині очисних споруд та складських приміщень очікується в 2020 році. Асортимент продукції компанії представлений більш ніж 200 позиціями.

Фінансова діяльність здійснюється на підставі виробничих та інших планів і програм, що затверджується за погодженням з засновником. Вищим органом управління є Збори учасників ТОВ «Сандора», що діють відповідно до Статуту ТОВ «Сандора». У період між проведенням зборів усі питання, які не віднесені до виключної компетенції Зборів, вирішує Генеральний директор ТОВ «Сандора». Трудовий колектив ТОВ «Сандора» представляють всі фізичні особи, завдяки своїй праці приймають участь в її діяльності на підставі трудового договору (контракту), при укладенні якого ТОВ «Сандора» гарантує забезпечення належних умов праці та її оплату не нижче встановленого Законом мінімального рівня, пенсійне, соціальне і медичне страхування.

Для всебічної оцінки ефективності діяльності фірми використовуються різні показники: товарообіг, прибуток, рентабельність, витрати виробництва й ін. При плануванні прибутку визначається вплив на розмір прибутку ряду факторів: визначається відсоток прибутку в базовому році й збільшення прибутку внаслідок збільшення обсягу наданих послуг; збільшення прибутку за рахунок зміни цін і ряду інших факторів.

Загальна структура підприємства створюється або проектується в першу чергу, а потім уже формуються завдання, визначається вплив економічних обставин, політика й тактика організації та взаємовідносини влади. Ціллю кожного підприємства є завойовування організацією лідируючих позицій на ринку в найближчій перспективі. ТОВ «Сандора» не потрібно «завойовувати» тому, що підприємство уже є безперечним лідером на ринку України, про що свідчать багато численні нагороди, які підприємство одержало за роки свого існування.

Компанія «Сандора» є компанією яка постійно росте та розвивається. Розвиток підприємства відбувається настільки стрімко, що виникає гостра нестача виробничих площ. З упевненістю можна стверджувати, що підприємство лише нарощує свої потужності і ні на крок не відступає від позицій лідера виробника сокової продукції в Україні.

Це дозволяє зробити фірму стійкою, прибутковою й конкурентоздатною, таким чином забезпечити її майбутній розвиток. Впровадження систематичних аналізів діяльності фірми дозволяє: оперативно, якісно і персонально оцінити результати господарської діяльності фірми та її структурних підрозділів; чітко і вчасно знаходити

та враховувати чинники, які впливають на одержуваний прибуток; формулювати витрати і тенденцію їхніх змін, які необхідно враховувати для визначення продажної ціни та розрахунку рентабельності; знайти оптимальні шляхи вирішення різних проблем і одержання достатнього прибутку.

Для оцінювання фінансового стану компанії інформаційною базою є дані: балансу - це форма №1 - Додаток А, звіту про фінансові результати (форма №2 - Додаток Б), звіту про рух грошових коштів (форма №3 - Додаток В), звіту про власний капітал (форма №4 - Додаток Г), дані статистичної звітності та оперативні дані. З метою одержання інформації, необхідної для керування і контролю, статті активу балансу згруповані в три розділи, пасиву - у п'ять розділів. Інформацію, яка використовується для аналізу фінансового стану компанії, за доступністю можна поділити: відкрита і закрита (таємна). Інформація, що міститься у бухгалтерській і статистичній звітності, виходить за межі компанії і таким чином вона є відкритою. Кожна організація, компанія чи підприємство розробляє планові і прогностичні показники, нормативи, тарифи, ліміти, норми, проведення системи їх оцінки і регулювання фінансово-господарської діяльності. Така інформація становить комерційну таємницю, іноді - «ноу-хау», її перелік визначає директор підприємства. Також компанія має право тримати дану інформацію згідно з діючим законодавством України в секреті.

В організаційній та управлінській роботі товариства особливу увагу надають саме фінансовій діяльності. Багато в чому від неї залежить правильність, своєчасність і повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності і розвитку компанії, здійснення фінансових зобов'язань перед державою й іншими суб'єктами господарювання. Стійкий фінансовий стан ТОВ «Сандора» формулюється в процесі всієї його діяльності, таким чином оцінка фінансового стану має проводитися тільки за допомогою системи показників, які точно характеризують господарське становище компанії. Усі хто пов'язаний із товариством економічними відносинами, можуть одержати відповідь на запитання, на скільки надійна компанія, як партнер у фінансовому відношенні за допомогою таких показників, а й відповідно прийняти рішення про економічну доцільність продовження чи встановлення таких відносин із компанією.

Кожен з ділових партнерів підприємства - акціонерів, банків, податкових адміністрацій визначає власний критерій економічної доцільності. Тому й комплекс показників оцінки фінансового стану має бути сприятливим для тої чи іншої із сторін, тобто таким, щоб кожен партнер зміг зробити вибір, зважаючи на власні інтереси. Очевидно, що в доброму фінансовому стані заінтересоване передовсім саме підприємство. Однак добрий фінансовий стан будь-якого підприємства визначається в процесі його взаємовідносин із акціонерами, постачальниками й покупцями, банками та іншими фізичними та юридичними особами. З іншої сторони, безумовно від компанії залежить міра її економічної привабливості для всіх юридичних осіб, які завжди мають можливість вибору між безліччю підприємствами, що зможуть задовольнити той самий економічний інтерес. Так як від поліпшення фінансового стану компанії залежить її економічна перспектива, необхідно систематично, детально та в динаміці аналізувати власні фінанси.

Фінансову діяльність компанії спрямовано на вирішення основних цілей: фінансове забезпечення поточної господарської діяльності суб'єкта; знаходження резервів збільшення доходів та прибутку, збільшення рентабельності і платоспроможності;

здійснення фінансових зобов'язань перед іншими суб'єктами господарювання, банками й бюджетом; організація фінансових ресурсів в обсязі, що необхідний для фінансування виробничого й соціального розвитку, збільшення обсягу власного капіталу; контроль за цільовим, ефективним розподілом та використанням фінансових ресурсів.

Однією із найважливіших ділянок фінансової роботи підприємства є фінансове прогнозування і планування, коли визначається сукупна потреба у грошових коштах для забезпечення нормальної виробничо-господарської діяльності та можливість одержання таких коштів. Аналіз та контроль фінансової діяльності підприємства - це розбір його фінансового стану, який вможлиблює визначення недоліків і прорахунків, виявлення і мобілізацію внутрішньогосподарських резервів, збільшення доходів і прибутків, зменшення витрат виробництва, покращення рентабельності, поліпшення фінансово-господарської діяльності підприємства уцілому. Матеріали аналізу використовуються в процесі фінансового планування та прогнозування. Підприємство має опрацювати таку систему показників, з допомогою якої воно змогло б із достатньою точністю оцінити поточні та стратегічні можливості підприємства.

Аналітична робота підприємства поділяється на:

- аналіз фінансових результатів та рентабельності;
- аналіз фінансового стану підприємства.

Поточна і оперативна фінансова робота підприємства спрямована на практичне втілення фінансового забезпечення підприємницької діяльності, постійне підтримування платоспроможності на належному рівні. В компанії зміст поточної оперативної фінансової роботи відображається в наступому: постійна робота із споживачами щодо розрахунків за реалізовану продукцію, роботи й послуги; вчасні розрахунки за поставлені товарно-матеріальні цінності і послуги із постачальниками; забезпечення вчасної сплати податків та інших обов'язкових платежів в бюджет і цільові фонди; своєчасне ведення розрахунків по заробітній платі; своєчасність погашення кредитів банку і сплата відсотків; здійснення платежів за фінансовими операціями. Також особливу увагу на ТОВ «Сандора» треба приділяти аналізу наявності готової продукції на складі та дебіторській заборгованості, платоспроможності та ліквідності фірми. Реалізована продукція характеризує вартість обсягу продукції, що надійшла в даному періоді на ринок і підлягаючій оплаті споживачами. Основною формою фінансової звітності є баланс. Зміст і форма балансу, також загальні вимоги до розкриття змісту його статей формуються відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку.

Отже, в компанії «Сандора» діє низка політик, що визначають позицію та діяльність підприємства у тій чи іншій сфері:

- керівні принципи для роботи з постачальниками;
- політика щодо відповідального маркетингу;
- політика щодо дотримання прав людини;
- політика щодо безпеки праці;
- політика щодо захисту довкілля;
- політика щодо управління відходами від споживчої упаковки;
- політика щодо управління водними ресурсами;
- політика якості та безпеки харчових продуктів.

Корпоративна соціальна відповідальність та сталий розвиток невід'ємні від підходу компанії «Сандора» до ведення бізнесу. Діяльність організації є невід'ємною частиною підприємницької діяльності PepsiCo Group («Група»). Керівництво стверджує, що Група буде надавати необхідну фінансову підтримку Товариству та, відповідно, має доказові очікування щодо того, що компанія має достатньо ресурсів для продовження операційної діяльності у найближчому майбутньому та буде взмозі виконати свої зобов'язання у встановлені терміни.

1.2. Коментар облікової та податкової політики ТОВ «Сандора»

Під обліковою політикою підприємства розуміють сукупність принципів, методів та способів, які використовуються для підготовки і надання фінансової звітності. Відповідно до ст. 4 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», принцип «послідовності», який повинен бути застосований підприємством, наголошує на тому, що підприємство постійно повинно застосовувати одну й ту ж саму облікову політику, тобто вона не змінна. Облікова політика, що використовується при підготовці фінансової звітності за 2019 рік тотожна такій обліковій політиці, що використовувалась для складання фінансової звітності за 2018 рік.

Згідно з обліковою політикою ТОВ «Сандора»:

Фінансові активи Компанії включають торгову дебіторську заборгованість, а також грошові кошти та їх еквіваленти, та класифікуються як фінансові активи в категорії за амортизованою вартістю.

Фінансові активи - оцінка того, чи є передбачені договором грошові потоки виключно виплатою основної суми та процентів (критерій SPPI). Для цілей даної оцінки «основна сума» визначається як справедлива вартість фінансового активу при його первісному визнанні. «Проценти» визначаються як відшкодування за вартість грошей у часі, за кредитний ризик щодо основної суми, що залишається непогашеною протягом певного періоду часу, та за інші основні ризики і витрати, пов'язані з кредитуванням (наприклад, ризик ліквідності та адміністративні витрати), а також маржу прибутку.

При оцінці того, чи є передбачені договором грошові потоки виключно виплатами основної суми і процентів на непогашену частину основної суми (критерій SPPI), Компанія аналізує договірні умови фінансового інструмента. Це включає оцінку того, чи містить фінансовий актив яку-небудь договірну умову, яка може змінити терміни або суму передбачених договором грошових потоків так, що фінансовий актив не буде відповідати аналізованій вимозі.

Умова про дострокове погашення відповідає критерію SPPI в тому випадку, якщо сума, сплачена при достроковому погашенні, представляє по суті непогашену частину основної суми і проценти на непогашену частину та може включати обґрунтовану додаткову компенсацію за дострокове припинення дії договору. Крім того, в тому випадку, якщо фінансовий актив придбавається або створюється з премією або дисконтом щодо зазначеної в договорі номінальної суми, сума, що підлягає виплаті при достроковому погашенні, по суті являє собою зазначену в договорі номінальну суму плюс передбачені договором нараховані (але не виплачені) проценти (і може також

включати обґрунтовану додаткову компенсацію за дострокове припинення дії договору), вважається як та, що відповідає критерію, якщо при первісному визнанні фінансового активу справедлива вартість його умови про дострокове погашення є незначною.

Фінансові активи та фінансові зобов'язання згортаються, і відповідна чиста сума відображається в звіті про фінансовий стан тоді й тільки тоді, коли Компанія має юридично забезпечене право на їх взаємозалік і намір чи здійснити розрахунок по них на нетто-основі, чи одночасно реалізувати актив і погасити зобов'язання.

Фінансові активи і активи по договору. Компанія визнає резерви під очікувані кредитні збитки щодо:

- фінансових активів, оцінених за амортизованою вартістю;
- боргових інструментів, які оцінюються за справедливою вартістю із відображенням результату переоцінки в іншому сукупному доході;
- контрактних активів.

Компанія визнає резерви під збитки в сумі, що дорівнює очікуваним кредитним збиткам за весь строк дії інструмента, за винятком таких інструментів, за якими сума визнаного резерву буде дорівнювати очікуваним кредитним збиткам за 12 місяців:

- боргові інвестиційні цінні папери, якщо було визначено, що вони мають низький кредитний ризик станом на звітну дату; та
- інші боргові цінні папери та залишки в банках, для яких кредитний ризик (тобто ризик неплатоспроможності протягом очікуваного строку дії фінансового інструмента) суттєво не зростає після первісного визнання.

Оціночні резерви на покриття збитків по відношенню до дебіторської заборгованості та контрактними активами завжди мають бути оцінені у сумі, що дорівнює очікуваним кредитним збиткам за весь термін.

При визначенні того, чи дійсно кредитний ризик фінансового активу значно збільшився з моменту первісного визнання та при оцінюванні ОКЗ, Компанія бере до уваги обґрунтовану та підтверджену інформацію, яка є актуальною та була отримана без невикористаних затрат або зусиль. Це включає в себе кількісну і якісну інформацію, а також результати аналізу, що ґрунтується на попередньому досвіді Компанії та інформованій оцінці кредитоспроможності, включаючи перспективну інформацію.

Компанія вважає, що значне підвищення кредитного ризику має місце, якщо кількість днів простроченої заборгованості за фінансовим активом перевищує 30 днів.

Фінансовий актив відноситься Компанією до фінансових активів, за якими настала подія дефолту, у таких випадках: Оцінка очікуваних кредитних збитків (ОКЗ) Компанія вважає, що значне підвищення кредитного ризику має місце, якщо кількість днів простроченої заборгованості за фінансовим активом перевищує 30 днів.

- якщо малоімовірно, що кредитні зобов'язання постачальника перед Компанією будуть погашені в повному обсязі без застосування Компанією таких дій, як реалізація забезпечення (за його наявності); або
- якщо кількість днів простроченої заборгованості за фінансовим активом перевищує 90 днів.

Компанія вважає, що боргові цінні папери мають низький кредитний ризик, якщо кредитний рейтинг за ними відповідає загальноприйнятим у світі визначенням рейтингу «інвестиційна якість». Компанія вважає, він становить Baa3 або вище за оцінкою Moody's I або BBB-або вище за оцінкою Standard & Poor's.

Очікувані кредитні збитки це ті, що виникають внаслідок усіх можливих випадків дефолту протягом усього очікуваного строку дії фінансового інструмента. ОКЗ за 12 місяців - частина очікуваних кредитних збитків, що виникають внаслідок подій дефолту, можливих протягом 12 місяців після звітної дати (або більш короткого періоду, якщо очікуваний строк дії фінансового інструменту становить менше 12 місяців) Максимальним періодом при оцінці ОКЗ є максимальний період за договором, протягом якого Компанія наражається на кредитний ризик.

Оцінка ОКЗ. Очікувані кредитні збитки являють собою розрахункову оцінку, зважену з урахуванням ймовірності кредитних збитків. Кредитні збитки оцінюються як теперішня вартість усіх очікуваних недоотримань грошових коштів (тобто різниця між грошовими потоками, що належать Компанії відповідно до договору, і грошовими потоками, які Компанія очікує отримати). Очікувані кредитні збитки дисконтуються за ефективною процентною ставкою фінансового активу.

Кредитно-знецінені фінансові активи. На кожну звітну дату Компанія оцінює, чи є кредитно-знеціненими фінансові активи, що обліковуються за амортизованою вартістю, та боргові цінні папери, що оцінюються за справедливою вартістю, але через інший сукупний дохід. Вважається, що відбувається зменшення корисності фінансового активу, коли має місце одна чи більше подій, що мають значний негативний вплив на очікувані майбутні грошові потоки від фінансового активу.

Доказами того, що фінансовий актив є кредитно-знеціненим, включають такі відкриті дані:

- позичальник або емітент має суттєві фінансові труднощі, порушення контракту, наприклад, невиконання зобов'язань або прострочення становить понад 90 днів;
- реструктуризація заборгованості або авансового платежу Компанією на умовах, які Компанія не розглядала б за інших обставин;
- ймовірність банкрутства позичальника або іншої фінансової реорганізації;
- зникнення активного ринку для цінного паперу через фінансові труднощі.

Представлення резерву під очікувані кредитні збитки у звіті про фінансовий стан. Сума резерву на покриття збитків від фінансових активів, що оцінюються за амортизованою вартістю, вираховується з валової балансової вартості активів.

Для боргових цінних паперів, що оцінюються за справедливою вартістю у складі іншого сукупного доходу, резерв під збитки визнається у складі іншого сукупного доходу.

Кредити та дебіторська заборгованість. Кредити та дебіторська заборгованість - це фінансові активи із фіксованими платежами або платежами, які можуть визначитися, що не включають котирування ціни на активному ринку. За справедливою вартістю здійснюється початкове визнання таких фінансових активів, збільшеною на суму будь-яких витрат, понесених безпосередньо у зв'язку зі здійсненням операцій. Після початкового визнання кредити та дебіторська заборгованість оцінюються за амортизованою вартістю із застосуванням методу ефективного відсотка, за

вирахуванням будь-яких збитків від зменшення корисності. Кредити та дебіторська заборгованість включають такі класи фінансових активів: дебіторська заборгованість за роботи, товари й послуги та інша поточна дебіторська заборгованість і грошові кошти та їх еквіваленти.

Непохідні фінансові зобов'язання. Початкове визнання випущених боргових цінних паперів відбувається на дату їх випуску. Початкове визнання усіх інших фінансових зобов'язань відбувається на дату укладання угоди, коли Товариство стає стороною договору про купівлю фінансового інструмента.

У момент, коли зобов'язання Товариства, визначені договором, виконані, анульовані, або коли строк їх дії закінчився відбувається припинення визнання фінансових зобов'язань.

Товариство класифікує непохідні фінансові зобов'язання як інші фінансові зобов'язання. Такі фінансові зобов'язання при початковому визнанні оцінюються за справедливою вартістю плюс будь-які витрати, що прямо відносяться до операцій. Після початкового визнання такі фінансові зобов'язання оцінюють за амортизованою вартістю із використанням методу ефективного відсотку.

Товариство має такі фінансові зобов'язання: кредити, кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги та інша поточна кредиторська заборгованість.

Фінансові інструменти. Компанія визнає резерви під очікувані кредитні збитки (ОКЗ) за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою вартістю та справедливою вартістю через інший сукупний дохід. Компанія визначає резерви під очікувані кредитні збитки в сумі, що дорівнює очікуваним кредитним збиткам за весь строк дії інструмента, за винятком банківських залишків, за якими кредитний ризик (тобто ризик дефолту, який виникає протягом очікуваного строку фінансового інструменту) не збільшився суттєво після первісного визнання, для яких сума визнаного резерву буде дорівнювати очікуваним кредитним збиткам за 12 місяців. Резерви під збитки за дебіторською заборгованістю за продукцію, товари, роботи, послуги та іншою дебіторською заборгованістю та договірними активами завжди оцінюються в сумі, що дорівнює сумі ОКЗ за весь строк дії інструмента.

При визначенні того, чи дійсно кредитний ризик за фінансовим інструментом зазнав значного зростання з моменту первісного визнання, та при оцінюванні ОКЗ, Товариство бере до уваги обґрунтовану та підтверджену інформацію, яка є актуальною та була отримана без невикористаних затрат або зусиль. Це включає в себе як кількісну, так і якісну інформацію, а також результати аналізу, що ґрунтується на попередньому досвіді Компанії та обізнаній оцінці кредитної якості, включаючи прогнозну інформацію.

Компанія припускає, що значне зростання кредитного ризику за фінансовим активом відбулося, якщо кількість днів простроченої заборгованості за фінансовим активом перевищує 30 днів.

Фінансовий актив відноситься Компанією до фінансових активів, за якими настала подія дефолту, якщо: Компанія припускає, що значне зростання кредитного ризику за фінансовим активом відбулося, якщо кількість днів простроченої заборгованості за фінансовим активом перевищує 30 днів. Запаси відображаються за меншою з двох вартостей: за фактичною собівартістю чи за чистою вартістю реалізації. Фактична собівартість запасів визначається за методом «перше надходження – перше вибуття» і

включає витрати на придбання запасів, витрати на виробництво або переробку, а також інші витрати на їх доставку до теперішнього місцезнаходження і приведення їх у стан, придатний для використання. Собівартість виготовлених запасів та незавершеного виробництва включає відповідну частку виробничих накладних витрат на основі звичайної виробничої потужності підприємства.

- мало ймовірно, що кредитні зобов'язання позичальника перед Компанією будуть погашені в повному обсязі без застосування Компанією таких дій, як реалізація забезпечення (за його наявності); або
- кількість днів простроченої заборгованості за фінансовим активом перевищує 90 днів.

ОКЗ за весь строк дії інструмента - це очікувані кредитні збитки, що виникають внаслідок усіх можливих випадків дефолту протягом усього очікуваного строку дії фінансового інструмента.

ОКЗ за 12 місяців - це частина ОКЗ, що виникають унаслідок подій дефолту за фінансовим інструментом, можливих протягом 12 місяців після звітної дати (або менше, якщо очікуваний строк дії інструмента становить менше 12 місяців).

Максимальним періодом, що враховується при розрахунковій оцінці ОКЗ, є максимальний період за договором, протягом якого Товариство наражається на кредитний ризик.

Максимальним періодом, що враховується при розрахунковій оцінці ОКЗ, є максимальний період за договором, протягом якого Товариство наражається на кредитний ризик.

Фінансові витрати. Фінансові витрати включають витрати на виплату відсотків по позиках, від амортизації кредитів, від амортизації орендних зобов'язань втрати від курсових різниць і збитки від зменшення корисності, визнані по відношенню до фінансових активів (крім дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги).

Витрати на позики, які не відносяться безпосередньо до придбання, будівництва або виробництва відповідного активу, визнаються у прибутку або збитку з використанням методу ефективного відсотка. Прибутки та збитки від курсових різниць відображаються на нетто-основі як фінансові доходи або фінансові витрати, залежно від динаміки курсів обміну, що призводить до отримання чистого прибутку чи понесення чистого збитку.

Фінансові доходи. Фінансові доходи включають процентний дохід та прибутки від курсових різниць. Процентний дохід визнається по мірі нарахування у прибутку або збитку з використанням методу ефективного відсотка.

Звіт про рух грошових потоків . Звіт про рух грошових потоків підготовлений з використанням прямого методу. Отримані відсотки включаються до операційної діяльності. Виплачені відсотки включаються до фінансової діяльності. Для цілей звіту про рух грошових, грошові кошти та їх еквіваленти складаються з грошових коштів та їх еквівалентів, як зазначено вище, за вирахуванням непогашених банківських овердрафтів.

Пов'язані сторони. Сторони вважаються пов'язаними, якщо одна зі сторін має можливість контролювати іншу сторону або справляти істотний вплив на іншу сторону

при прийнятті фінансових та управлінських рішень. Для Товариства пов'язаними сторонами є:

- Sandora Holdings B.V. (Нідерланди);
- дочірні компанії Групи компаній PepsiCo Inc.;
- ключове керівництво Sandora Holdings B.V. (Нідерланди) та Товариства;
- організації, які контролюються або піддаються істотному впливу з боку Групи компаній PepsiCo Inc.

Однак з урахуванням вимог пп. 25 і 24 МСБО 24 «Пов'язані сторони» Товариство має право розкривати інформацію користувачеві тільки по окремих угодах з такими пов'язаними сторонами, які за характером і сумі є значними самі по собі, а також розкривати інформацію щодо інших операцій, які є значними не окремо, а в сукупності.

Таким чином зміст облікової політики щодо кредитних операцій повинен розкривати такі її елементи як: види кредитів, що використовуються підприємством; схема виплат за кредитом; методи оцінки кредитів та їх визнання; документальне забезпечення обліку кредитів; рахунки обліку для відображення кредитних операцій за аналітичними зрізами; склад і порядок ведення обліку витрат із обслуговування кредитних операцій; формування забезпечення для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями; розкриття інформації про зобов'язання за кредитами у формах фінансової звітності; розкриття інформації про кредитні операції у формах управлінської звітності (Додаток Г).

Податкова політика Товариства є сукупністю положень податкового обліку, що визначають самостійно, і має базуватися відповідно до норм податкового законодавства, що воно визначає для цілей обчислення податків. Розмір зареєстрованого капіталу товариства складає більше ніж двадцять п'ять відсотків від статутного капіталу, тож стягнення від річного прибутку має бути п'ять або більше відсотків. Платник податку на прибуток подає загалом із відповідною податковою декларацією і квартальну чи річну фінансову звітність в порядку, передбаченому для подання податкової декларації із урахуванням вимог статті 137 Податкового Кодексу України.

ТОВ «Сандора» - платник єдиного соціального внеску (ЄСВ). Заробітна плата працівника є основною базою оподаткування та становить 22 %. Строки сплати ЄСВ для роботодавців, що використовують працю найманих працівників відповідно до умов трудового договору (контракту), договору ЦПХ й інших умовах - не пізніше 20 числа наступного місяця. В компанії «Сандора» військовий збір складає 1,5%. Військовий збір стягується із заробітної плати, виручки й певних інших приватних угод.

Витрати з податку на прибуток складаються з поточного і відстроченого податків. Поточний і відстрочений податки визнаються у прибутку або збитку, виключаючи статті, пов'язані з об'єднанням бізнесу, або ті, що визнаються безпосередньо у власному капіталі чи іншому сукупному доході.

Поточний податок на прибуток складається з очікуваного податку до сплати чи відшкодування, розрахованого на основі прибутку чи збитку за рік, що підлягає оподаткуванню, з використанням ставок оподаткування, що діють або превалюють на звітну дату, та будь-яких коригувань податку, що підлягає сплаті за попередні роки.

Відстрочений податок визнається по тимчасових різницях між балансовими сумами активів і зобов'язань, що використовуються для цілей фінансової звітності, і

сумами, що використовуються для цілей оподаткування. Відстрочений податок не визнається за тимчасовими різницями, які виникають при початковому визнанні активів або зобов'язань в операції, що не є об'єднанням бізнесу, яке не впливає ані на обліковий, ані на оподатковуваний прибуток або збиток, і за тими різницями, що виникають в результаті інвестицій у дочірні підприємства та спільно контрольовані суб'єкти господарювання, якщо існує ймовірність того, що вони не будуть сторновані у близькому майбутньому. Крім того, відстрочений податок не визнається по відношенню до оподатковуваних тимчасових різниць, що виникають при початковому визнанні гудвілу. Відстрочений податок оцінюється на основі податкових ставок, які, як очікується, будуть застосовуватися до тимчасових різниць на момент їх сторнування згідно із законами, чинними або по суті введеними у дію на звітну дату.

При визначенні суми поточного та відстроченого податку Товариство бере до уваги вплив невизначеності податкових позицій, а також ймовірність необхідності сплати додаткових податків, штрафів і пені за прострочені платежі. Товариство вважає, що нараховані ним податкові зобов'язання є адекватними за всі податкові роки, що залишаються відкритими для перевірок, виходячи з аналізу багатьох факторів, включаючи інтерпретації податкового законодавства та попередній досвід. Цей аналіз ґрунтується на оцінках і припущеннях і може передбачати формування певних суджень щодо майбутніх подій. Може з'явитися нова інформація, у зв'язку з якою Товариство буде змушене змінити свою думку щодо адекватності існуючих податкових зобов'язань; подібні зміни податкових зобов'язань вплинуть на витрати по податках за період, в якому відбулися зміни.

Відстрочені податкові активи та зобов'язання згортаються, якщо існує юридичне право на взаємозарахування поточних активів та зобов'язань, якщо вони відносяться до податку на прибуток, що стягується одним і тим самим податковим органом з одного й того самого оподаткованого суб'єкта господарювання, або з різних суб'єктів господарювання, але ці суб'єкти господарювання мають намір провести розрахунки за поточними податковими зобов'язаннями та активами на нетто-основі або їх податкові активи будуть реалізовані одночасно з погашенням їх податкових зобов'язань.

Відстрочений податковий актив визнається по невикористаних податкових збитках, податкових кредитах та тимчасових різницях, які не класифікуються як витрати для цілей розрахунку податку на прибуток, якщо існує ймовірність отримання у майбутньому оподаткованого прибутку, за рахунок якого вони можуть бути використані. Відстрочені податкові активи аналізуються на кожну звітну дату і зменшуються, якщо реалізація відповідної податкової вигоди більше не є ймовірною.

1.3. Загальний документообіг на ТОВ «Сандора»

Під документообігом узагальнюють поетапний процес руху документів та здійснення різних облікових процедур із моменту їх отримання або створення до моменту здачі в архів. Головним завданням документообігу є прискорення руху документів, таким чином чим коротше й швидше буде організовано даний процес, тим він буде ефективнішим, тобто для прийняття рішень користувачі зможуть вчасно отримувати потрібну інформацію.

Документообіг на ТОВ «Сандора» встановлюється головним бухгалтером та є обов'язковим для усіх працівників підприємства. Від характеру та особливостей проведення господарських операцій і їх облікового оформлення, також від структури компанії та її бухгалтерії залежить порядок документообігу.

У компанії документообіг здійснюється під виглядом потоку документів, які передаються між пунктами технічної обробки самих документів. Відокремлен наступні вимоги до потоків документів:

1. Рух документів повинен бути прямочинним, а саме виключати не прямі маршрути.
2. Принцип однократного перебування документу в одному підрозділі або в одного виконавця.

При проектуванні раціональних потоків документів в компанії складають схеми руху основних їх груп та видів. Схеми розробляються для різних категорій документів, наприклад: вхідних, вихідних, внутрішніх, наказів по основній діяльності, особовому складу. Різні операції по обробці документів слід виконувати паралельно для того, щоб скоротити час перебування в полі діловодства і підвищити швидкість виконання, що дозволить встановлювати раціональні маршрути руху й етапи обробки документів, уніфікувати шляхи передачі та порядок обробки різних їх категорій.

Відносно новим, але надзвичайно ефективним методом документообігу є електронний документообіг. Обіг електронних документів - сукупність процесів створення, оброблення, редагування, передавання, одержання, зберігання, використання і знищення таких документів, що виконуються із застосуванням перевірки цілісності і в разі необхідності з підтвердженням факту одержання документів.

Документ, називається електронним в якому інформація закріплена у вигляді електронних даних, що включають обов'язкові реквізити даного документу. Візуальною формою подання електронного документу є відображення даних, що він містить, електронними засобами чи на папері в формі яка придатна для сприймання його змісту людиною.

Електронний підпис є обов'язковим реквізитом електронного документу, використовується для ідентифікації автора та/або підписувача електронного документу іншими суб'єктами електронного документообігу. Накладанням електронного підпису завершується утворення електронного документу. Оригіналом електронного документу вважається електронний примірник документу з обов'язковими реквізитами, у тому числі з електронним цифровим підписом автора. У разі надсилання електронного документу кільком адресатам або його зберігання на кількох електронних носіях інформації, кожний з електронних примірників вважається оригіналом документу. Якщо автором створюються ідентичні за документарною інформацією та реквізитами електронний документ та документ на папері, кожен з документів є оригіналом і має однакову юридичну силу.

Порядок електронного документообігу визначається державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями усіх форм власності згідно з законодавством. Відправлення та передавання електронних документів здійснюються автором або посередником в електронній формі за допомогою засобів інформаційних, телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних систем або шляхом відправлення електронних носіїв, на яких записано цей документ. Перевірка

цілісності електронного документу проводиться шляхом перевірки електронного цифрового підпису.

При копіюванні електронного документу з електронного носія інформації обов'язково потрібно здійснювати перевірку цілісності даних на цьому носії. При зберіганні електронних документів потрібно дотримуватися таких вимог:

1. інформація, що міститься в електронних документах, повинна бути доступною для її подальшого використання;
2. має бути забезпечена можливість відновлення електронного документу у тому форматі, в якому він був створений, відправлений або отриманий;
3. у разі наявності повинна зберігатися інформація, яка дає змогу встановити походження та призначення електронного документу, а також дату і час його відправлення чи отримання.

Графік документообігу - документ, що включає перелік робіт із складання, перевірки та обробки документів, що виконуються різними підрозділами та конкретними виконавцями із зазначенням термінів здійснення і знаходження документів на робочому місці і взаємозв'язку робіт відповідно.

Етапи документообігу:

- надходження документів із сторони й оформлення їх в компанії;
- опрацювання первинних документів на ТОВ «Сандора» до моменту надходження їх в бухгалтерський штат;
- отримання первинних документів у бухгалтерському відділі;
- опрацювання документів в бухгалтерії:
  - обробка документів по формі, змісту і проведення арифметичної перевірки;
  - оцінка у грошовій формі кожної операції, яка відображається у документах;
  - відображення бухгалтерських проведення на документах;
  - запис операцій в облікових регістрах, що наведені в документах;
- передавання документів в архів бухгалтерського відділу і забезпечення їх поточного зберігання;
- здача документів для зберігання в архів компанії, потім - державний архів.

Графік документообігу на підприємстві оформлений у вигляді схеми або списку робіт із створення, перевірки й обробки документів, які виконуються кожним підрозділом компанії, також усіма виконавцями із зазначенням їх взаємозв'язку й терміну виконаних робіт (Додаток Д).

Проводять обробку інформації документів керівники установ, їх структурні підрозділи, спеціалісти та ін.; технічною обробкою власне документів займається експедиція, канцелярія, машбюро тощо.

Виокремлюють вхідні, вихідні та внутрішні документи. Для кожного виду документів створюється своя схема обігу, якою бажано передбачати прямоточний рух документів, одноразове перебування документа в будь-якому пункті роботи над ним, а його появу там суворо мотивованою.

Документи, облікові регістри, бухгалтерські баланси та звіти, що були складені на підставі використаних документів, мають зберігатися у відділі бухгалтерії в спеціально

відведених приміщеннях (шафах), що замикаються до моменту здачі їх в архів; документація поточного року зберігається бухгалтерами або в проміжному архіві не більше одного року. А на постійне зберігання до головного архіву підприємства така документація передається за актом після здачі річного звіту.

Особи, уповноважені головним бухгалтером або юридичною чи фізичною особою, яка здійснює облік в компанії несуть особисту відповідальність за стан зберігання і цілісність документів.

Окремо від бухгалтерських реєстрів підшиваються первинні бухгалтерські документи в місячні папки. Кожна з яких, стосується конкретного бухгалтерського реєстру, включаючи в себе тільки ті документи, що відображались в такому реєстрі. Також документи мають опрацьовуватись в папку у визначеному порядку, в якому вони записані у бухгалтерському реєстрі, дотримання хронології є обов'язковим.

Удосконалення схем документообігу можливе при умові суворо документованого розмежування функцій між керівниками структурних підрозділів з їх секретаріатами, виконавцями, канцелярією шляхом створення інструкцій та інших документів, які фіксують розподіл праці.

ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 1

ТОВ «Сандора» - лідер українського ринку безалкогольних напоїв, також це підприємство в Україні, діяльність якого є значимою частиною діяльності PepsiCo Group («Група»). Компанія випускає широкий вибір безалкогольних напоїв в різних категоріях: соки, солодкі газовані напої, вода, енергетичні напої і холодні чаї.

За останні роки функціонування підприємство активно розвивається, про що свідчать економічні показники. Так, за останні 3 роки чистий дохід від реалізації продукції має тенденцію до зростання, собівартість продукції, навпаки, зменшується. Також підприємство кожного року нарощує обсяги експорту, продукція компанії представлена в 24-х країнах світу. Щодо ринку безалкогольних напоїв, необхідно зазначити, що ринок кожного року продовжує рости.

У зв'язку з економічною кризою, негативні показники були тільки в 2014 році, внаслідок якої ринок зазнав значного спаду (зменшилися також доходи покупців, ціна на ресурси виросла і збут на російський ринок зменшився).

Можна стверджувати, що дана компанія характеризується максимальною ринковою потужністю та є конкурентоспроможною на ринку. Проте варто звернути увагу на конкуренцію серед існуючих гравців. Попри те, що на сьогоднішній день ТОВ «Сандора» (у складі PepsiCo) займає лідируючі позиції у своєму сегменті, головний конкурент на внутрішньому та зовнішніх ринках - Кока-Кола Беверіджиз Україна постійно вдосконалює свої маркетингові методи просування товарів та виробничі потужності, а також вмiло розширює асортимент продукції, що може вдарити по позиціям «Сандора» на ринку.

Таким чином, щоб забезпечити ефективну діяльність підприємства в сучасних умовах, необхідно здійснювати оцінку потенційних підприємств - конкурентів та виконувати постійний моніторинг конкурентоспроможності компанії для розгалуження долі володіння на ринку.

РОЗДІЛ 2. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ КРЕДИТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

2.1. Наукові дослідження вітчизняних і зарубіжних публікацій щодо визначення кредитних зобов'язань

Дослідження щодо організації бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту кредитних зобов'язань привертають увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків, серед яких: Івасів Б.С., Васюренко О.В., Вознюк М.А., Волохов В.І., Гуцал І.С., Загородній А.Г., Ковбасюк М.Р., Роджер Л. Міллер, Давид Д. Ван-Хуз.

Поглибленим дослідженням обліку кредитних зобов'язань щодо класифікації зобов'язань в цілому займалися викладачі кафедри «Облік і аудит» Національного університету харчових технологій: Чернелевський Л.М., Осадча Г.Г., Ткаченко Н.М. та ін. Зокрема в підручнику Бухгалтерський (фінансовий) облік: оподаткування та звітність» за авторством Ткаченко Н.М. наведено класифікацію кредитів, які можуть отримати підприємства за наступними ознаками: за кредиторами, формами і видами, метою використання, терміном наадання, за забезпеченням, за порядком надання тощо [46, с.210]. Питанням аналізу кредитних зобов'язань приділяли значну увагу такі науковці як Чернелевський Л.М., Слободян Н.Г., Михайленко О.В. в підручнику «Аналіз діяльності підприємств та банківських установ: економічний, фінансово-інвестиційний, стратегічний». Крім того Михайленко О. В. в статті «Організаційні підходи удосконалення взаємовідносин учасників процесу інвестиційного кредитування» було розглянуто основні проблеми інвестиційного кредитування, які виникають в процесі співробітництва підприємств та банків при розгляданні інвестиційних проектів та визначені напрями підвищення ефективності їх реалізації. Процес аудиту зобов'язань загалом та кредитних зокрема досліджували Беренда Н.І. та Редзюк Т.Ю. [48, с.399-420].

Визначення категорії «кредитні зобов'язання», що міститься в науковій літературі представлено в табл. 2.1.

Перша група авторів кредит розглядає як економічні відносини з перерозподілу вартості. Акцент здійснено на основних принципах кредитування: поворотність, строковість, платність.

В другому підході авторами кредит розглядається як сукупність дій з організацією на забезпечення кредитного процесу (надання, погашення позик) і відображення результатів в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ТА КОНТРОЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕДИТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Посада	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата	Розділ 2. Науково-методичні підходи до обліку кредитних зобов'язань	Номер сторінки
Здобувач	Люта К.І.		10.12.2020р.		
Науковий Керівник	Михайленко О.В.		11.12.2020р.		
Консультанти	Колос І.В.		11.12.2020р.		
	Осадча Г.Г.		11.12.2020р.		
Завідувач Кафедри	Чернелевський Л.М.		04.02.2021р.		

В межах третього підходу кредит визначено як зобов'язання, що виникає в результаті обміну на кошти, товари, послуги і підлягає погашенню в майбутньому.

За четвертим підходом кредит ототожнюється з документом, що є підставою для відображення на бухгалтерських рахунках і у фінансовій звітності наданої (отриманої) суми.

Різноманітність тлумачень поняття «кредитні операції» свідчить про відсутність єдиного теоретичного підходу та єдиних практичних прийомів щодо організації кредитних операцій в сучасних умовах.

Проблематика організації обліку кредитних операцій залишається дискусійною і не достатньо вирішеною та потребує детального дослідження з метою розробки рекомендацій щодо її удосконалення.

Проте, на основі вищезазначеного можна зробити висновок, що кредит визначає взаємовідносини між суб'єктами ринку з приводу позичання грошей та їх цільового використання, повернення з певною обумовленою договором між сторонами винагородою, що є відображенням прояву його сутності і якому притаманні високий ступінь ризику і мала дохідність у процесі обігу.

Таблиця 2.1

Визначення категорії «кредитні операції» в науковій літературі

з/п	Автор	Визначення
1	2	3
1	Б. С. Івасів	«...кредит - економічні відносини між суб'єктами ринку з приводу перерозподілу вартості на засадах поверненості, строковості і платності...»
2	О.В. Васюренко	«...кредит - це сукупність відповідних економічних відносин між кредитором та позичальником з приводу поворотного руху вартості...»
3	М.А. Вознюк	«Кредит - це економічні відносини між юридичними та фізичними особами з приводу перерозподілу вартості на засадах повернення і, як правило, з виплатою процента»
4	В. І. Волохов	«Кредитні операції банку - сукупність дій, спрямованих на забезпечення всіх етапів кредитного процесу й подальше відображення їх результатів у бухгалтерському обліку банку»
5	І. С. Гуцал	«...кредит - це термін, що широко вживається щодо операцій або станів, пов'язаних з позичанням грошей, як правило, на короткий термін...»
6	А. Г. Загородній	«Кредитна операція - договір про надання кредиту, супроводжуваний записами в банківських рахунках з відповідним відображенням у балансах кредитора та позичальника»
7	М. Р. Ковбасюк	«Кредитні операції це - сукупність дій працівників, спрямованих на відображення результатів кредитної діяльності за рахунками банківського обліку і в балансі банку»
8	Роджер Л. Міллер, Давид Д. Ван-Хуз	«...кредит - це надання товарів, послуг або коштів в обмін на зобов'язання сплати в майбутньому...»
9	А. М. Савлук	«...кредитні операції полягають у здійсненні комплексу дій, які пов'язані з наданням і погашенням банківських позичок...»

Облік кредитних операцій в національних стандартах бухгалтерського обліку регулюється ПСБО 11 «Зобов'язання». Керуючись НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до

фінансової звітності» і П(С)БО 11 «Зобов'язання» визначення банківських кредитів, отриманих підприємством, визначаються як зобов'язання. Кредити поділяють на поточні та довгострокові. Строк погашення поточних кредитів має бути протягом 12 місяців із дати балансу, а довгострокових - більше 12 місяців чи більше одного операційного циклу. За банківським нормативно-правовим регулюванням відповідно до Положення НБУ «Про кредитування» від 28.09.1995 № 246 кредити за термінами погашення є: короткострокові терміном до 1 року, середньострокові - до 3 років, довгострокові - понад 3 роки [31].

За результатами вивчення інтерпретації дефініції «кредит» в межах магістерського дослідження виділено основні підходи до трактування сутності, що зведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Систематизація підходів до трактування поняття «кредит»

з/п	Основні позиції в підході до визначення поняття	Автори, джерело	Основні елементи визначення
1	2	3	4
2	Кредит, як економічні відносини	Б. С. Івасів О.В. Васюренко М.А. Вознюк	перерозподіл вартості; поворотний рух вартості (поверненість); строковість; платність.
3	Кредит, як сукупність дій	В. І. Волохов І.С. Гуцал М. Р. Ковбасюк А. М. Савлук	забезпечення кредитного процесу; надання і погашення банківських позичок; відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності; позичання грошей.
4	Кредит, як зобов'язання	Роджер Л. Міллер, Давид Д. Ван-Хуз	погашення в майбутньому в обмін коштів, передача товарів, послуг
5	Кредит, як договір	А. Г. Загородній	документ про надання кредиту є підставою для відображення на бухгалтерських рахунках і у фінансовій звітності.

Для коректного відображення кредитів на рахунках бухгалтерського обліку доцільно застосовувати другий критерій - виникнення в ході нормальної операційної діяльності. Якщо отримано кредит терміном понад 1 рік для закупки сировини і використання в операційній діяльності, то суму доречно відображати в рахунку 60 «Короткострокові позики». Зархований короткостроковий кредит (термін погашення 1-3 роки) з цільовим призначенням для будівництва варто відображати в рахунку 50 «Довгострокові позики» [39].

Кредит підлягає погашенню повністю по закінченні терміну кредитної угоди або поступово частинами. Під погашенням кредиту розуміють погашення як основної суми кредиту, так і сплату нарахованих відсотків.

Відсотки нараховують на суму непогашеного кредиту. Суми відсотків, що нараховано за користування кредитом, є окремим видом зобов'язань і відображаються у складі фінансових витрат.

Найпоширенішою формою кредиту є банківський кредит, оскільки надання кредитів є однією з основних функцій банку. У процесі діяльності, пов'язаної з кредитуванням, банк ризикує не лише власними грошовими засобами, а й залученими

коштами. Тому держава встановлює особливі правила щодо здійснення кредитної діяльності банків.

Аналіз економіко-правової літератури і законодавства дає змогу виділити наступні ознаки банківського кредиту (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Ознаки банківського кредиту

№ з/п	Ознаки
1	2
1	Банківський кредит є основною формою кредиту, за яким кошти у готівковій або безготівковій формі видаються банками у тимчасове користування; банківський кредит слугує різновидом позики, які надаються банком як специфічним суб'єкт. Наслідком сформованої в Україні дворівневої банківської системи слугує наявність кредиту центрального банку і кредиту комерційного банку України
2	Позичковий капітал, що сформований в результаті накопичення тимчасово вільних коштів та призначений для його розміщення банком на власних умовах і на власний ризик із метою отримання прибутку, є основою надання кредиту
3	Банківський кредит може бути наданий суб'єктам підприємницької діяльності, фізичним особам та державі
4	Розрізняють внутрішні та міжнародні кредити за сферою застосування
5	Особливою умовою надання банківського кредиту є дотримання принципів кредитування: зворотності, оплатності, строковості, цільового призначення, матеріальної забезпеченості, недотримання яких може призвести до визнання недійсним кредитного договору, що веде до застосування НБУ санкцій до банків і припинення кредитних відносин
6	Принципи зворотності та оплатності ґрунтуються на тому, що банківський кредит передбачає не тільки повернення суми грошової позики, а й отримання прибутку у формі комісійних і кредитних відсотків за користування кредитом
7	Залежно від того, хто є позичальником і з якою метою використовується кредит, розрізняють кредити виробничі, споживчі, інвестиційні, кредити на операції з цінними паперами, міжбанківські, імпорتنі та експортні
8	Відповідно до цільового призначення (на поточні як капітальні витрати) кредити класифікують на кредити в оборотні активи та основні засоби
9	За принципом матеріальної забезпеченості виділяють забезпечені, тобто банківські, та незабезпечені (персональні) кредити. Забезпечення банківських кредитів ґрунтується на наявності застави, гарантіях, страхуванні кредитного ризику
10	Відповідно до принципу строковості вирізняють короткострокові, середньострокові та довгострокові кредити банків
11	Кредитний договір є невід'ємним письмовим документом у процесі здійснення кредитних відносин, який визначає взаємні зобов'язання і відповідальність обох сторін і не може змінюватися в односторонньому порядку і без згоди цих сторін
12	У разі недотримання клієнтами банків умов договору законодавством, актами банків та угодами банків із клієнтами передбачено застосування кредитних санкцій

За призначенням та характером використання банківські кредити поділяються наступним чином:

- у поточну діяльність - надаються позичальникам на задоволення тимчасової потреби у коштах для придбання поточних активів за розриву між часом

надходження коштів і здійснення витрат (кредити на купівлю сировини й інших запасів, сезонні затрати і т.д.);

- в інвестиційну діяльність - позичальникам на задоволення тимчасової потреби у коштах під час здійснення ними дій щодо реалізації інвестицій чи інвестиційного проекту (капітальні витрати на реконструкцію, модернізацію і розширення діючих основних фондів, нове будівництво і освоєння землі, купівля споруд, будівель, обладнання і т.п.).

Відповідно до міжнародних стандартів кредитні відносини включають до розряду фінансових інструментів. В більшості випадків вони утримуються позичальниками до повного погашення, і, відповідно, обліковуються як фінансові зобов'язання, що оцінюються за амортизованою собівартістю.

Амортизована собівартість фінансового зобов'язання - це сума, за якою фінансове зобов'язання оцінюють під час первісного визнання, за мінусом виплати основної суми, плюс (або в деяких мінус) накопичена амортизація різниці між первісною сумою та сумою погашення при застосуванні методу ефективної ставки відсотка, та мінус кожне зменшення внаслідок неможливості одержання або зменшення корисності або.

При первісному визнанні кредитних зобов'язань використовують їх справедливу вартість. Справедливу вартість безвідсоткової довгострокової позики можна розрахувати як поточну вартість всіх майбутніх грошових виплат, що дисконтовані за ринковою ставкою відсотка на подібний фінансовий інструмент (подібний за строками, валютою, типом відсоткової ставки).

Якщо ж позика платна при неринковій ставці (наприклад, 15 % у гривнях, при ринковій ставці для подібних позик 25%), то підприємство приймає цю позику за дисконтованою вартістю із вирахуванням договірних відсотків та комісій [25, с.230].

Дисконтування – приведення вартості майбутніх платежів до значення, що відповідає на теперішній момент. Відображає економічний факт того, що сума грошей, яка являється в цей момент, має більшу вартість, ніж та ж сама сума, в майбутньому: готівку для її збільшення можна покласти на депозит або ж інвестувати в бізнес з метою одержання вигоди.

Далі зобов'язання на кожен звітну дату підлягають амортизації за методом ефективної ставки відсотка (метод обчислення амортизованої собівартості фінансового зобов'язання (або групи зобов'язань) та розподілу процентних витрат на відповідні періоди).

Ефективна ставка відсотка - ставка, що точно дисконтує попередньо оцінені майбутні платежі або надходження коштів протягом очікуваного терміну дії фінансового інструмента до чистої балансової вартості фінансових зобов'язань. При її обчисленні, підприємство має зарані оцінити всі пов'язані з фінансовим зобов'язанням грошові потоки.

В Україні використовують стандартизовані показники для оцінки позичальника, що затверджено Положенням про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями від 30.06.2016 р. № 351 [36, ст. 2, п.33]. Серед них:

- показник покриття боргу

$$\frac{\text{Короткострокові та поточні зобов'язання}}{\text{Чистий дохід від реалізованої продукції}} \quad (2.1)$$

- показник покриття капіталом боргу

$$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Короткострокові та поточні зобов'язання}} \quad (2.2)$$

- показник здатності обслуговування боргу

$$\frac{\text{Операційний прибуток (збиток) за вирахуванням фінансових витрат та до відрахування амортизації}}{\text{Короткострокові та довгострокові зобов'язання}} \quad (2.3)$$

- показник покриття боргу операційним прибутком

$$\frac{\text{Прибуток (збиток) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)}}{\text{Короткострокові та довгострокові зобов'язання}} \quad (2.4)$$

В зарубіжній практиці для оцінки фінансової стійкості підприємства застосовують 3 показники з ідентичною назвою (відношення позикового капіталу до власного – Debit to equity ratio, D/E), але різним алгоритмом розрахунку [9, с. 176-187]:

- відношення позикового капіталу до власного

$$\frac{\text{Сукупні зобов'язання}}{\text{Власний капітал}} \quad (2.5)$$

- відношення позикового капіталу до власного

$$\frac{\text{Довгострокові позики + Короткострокові позики}}{\text{Власний капітал}} \quad (2.6)$$

- відношення позикового капіталу до власного

$$\frac{\text{Довгострокові позики}}{\text{Власний капітал}} \quad (2.7)$$

Не узгодженість в моделях розрахунку може впливати на обґрунтування економічних рішень зацікавленими користувачами.

Аудит залучених кредитів та позик є одним з важливих напрямів комплексної аудиторської перевірки, так як створює необхідну інформаційну базу завдяки якій формуються висновки аудитора щодо фінансової стійкості і ліквідності. Метою аудиту позик згідно з МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту згідно до Міжнародних стандартів аудиту» є висловлення аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення в звітності компанії інформації про заборгованість по отриманим позикам [17].

Під час проведення аудиту кредитних операцій необхідно отримати підтвердження банків за кожним із рахунків, кредитні договори і додатки до них [12, с. 400].

Отже, було здійснено огляд та порівняння наукових досліджень вчених із проблем методології та організації бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту кредитних зобов'язань. Адаптація національних положень до міжнародних стандартів обліку та впровадження нових методів дасть можливість значно покращити організацію та ведення бухгалтерського обліку кредитних залучень, знизить ризики виникнення помилок та дозволить підвищити ефективність діяльності підприємства.

Результати діяльності виробничого підприємства прямо залежить від правильної організації обліку кредитних зобов'язань, оскільки основу кредиту являють операції, які пов'язані із рухом грошових коштів. Тому проблеми обліку та їх вирішення є актуальними та важливими, адже від оперативності та достовірності обліку залежить уся фінансова діяльність підприємства.

2.2. Аналітичний і синтетичний облік кредитних зобов'язань за національними стандартами

Для проведення розрахунків з нерезидентами за умови відсутності власних обігових коштів суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності можуть використовувати кредити в іноземній валюті. Як правило, при одержанні кредиту оформляється застава, якою може виступати майно підприємства. Отриманню кредиту передує оформлення кредитного договору.

По умовах кредитного договору банк чи інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язані видати кредитні кошти позичальникові у розмірі та на умовах, що були встановлені договором, а позичальник бере зобов'язання повернути ці кошти і сплатити проценти.

Тобто за кредитним договором сплачують:

- основну заборгованість;
- відсотки за користування позиковими коштами.

При отриманні кредиту в іноземній валюті виникають курсові різниці, оскільки кредиторська заборгованість - це монетарна стаття. Курсові різниці визначають:

- на кінець звітного періоду, виходячи із залишків заборгованості, як різницю між вартістю валюти на кінець звітного періоду та початок звітного періоду або дату надходження кредитних коштів (залежно від того, яка подія сталася пізніше);
- на дату погашення заборгованості, виходячи із суми погашення, як різницю між вартістю перерахованої валюти та її вартості на початок звітного періоду або ж

на дату надходження кредитних коштів (залежить від того, яка подія сталася пізніше).

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про кредитні операції та її розкриття у фінансовій звітності визначаються П(С)БО 11 «Зобов'язання».

Бухгалтерський облік має забезпечувати праильність і своєчасність складання та подання банку належної документації, що необхідна для отримання кредитів, контроль за цільовим використанням та своєчасним погашенням кредитів, інформацію про ефективність залучення кредитних коштів, що необхідна для прийняття правильних управлінських рішень.

Завданням бухгалтерського обліку кредитних операцій є:

- забезпечення наявності всіх документів щодо оформлення кредитів;
- нарахування відсотків і правильність їх відображення за джерелами покриття щомісячно;
- дотримання встановлених правил із оцінювання і оформлення застави при одержанні кредиту;
- цільове використання одержаних компанією кредитів;
- своєчасність погашення основного боргу і нарахованих процентів;
- наявність непогашеної заборгованості підприємства за позиками банку;
- наявність і правильність оформлення всіх документів по отриманих довгострокових кредитах;
- забезпечення необхідних ресурсів, обсягів капітальних вкладень і підрядних робіт;
- наявність і правильність оформлення усіх документів по операціях лізингу;
- правильність віднесення на рахунки бухгалтерського обліку сплачених відсотків за користування кредитом (у тому числі за простроченими кредитами);
- обґрунтованість віднесення відсотків за користування кредитами до собівартості продукції (робіт, послуг) залежно зокрема від джерела отримання кредиту і суми відсотків.

У загальному вигляді етапи бухгалтерського обліку операцій із кредитами можна представити наступним чином:

- визнання кредитів, що охоплює визначення економічної сутності, значення і оцінка кредиту;
- визначення видів і форм кредиту на основі класифікації;
- відображення на рахунках бухгалтерського обліку проведення за кредитними операціями;
- розкриття операцій за кредитними операціями у фінансовій звітності.

Таким чином методика обліку отриманих кредитів банку виділяє наступні основні складові:

- облік основної суми боргу;
- суми одержаного кредиту;
- облік суми відсотків, що нараховуються за користування кредитом.

Механізм банківського кредиту передбачає, що позичальник для отримання кредиту звертається до установи банку з наданням пакету документів, що подаються позичальником в обов'язковому порядку. У разі необхідності позичальник подає (до ухвалення рішення про надання кредиту або в процесі подальшого контролю) внутрішні фінансові та управлінські звіти, звіт про рух касових надходжень, дані про дебіторську та кредиторську заборгованість, податкові та митні декларації, документи про оренду приміщень.

На першому етапі підприємство та банк ведуть переговори з метою можливого укладення кредитного договору. За позитивної домовленості банк готовий брати документи підприємства для розгляду можливості отримання кредиту.

На другому етапі позичальник звертається в банк з метою отримання кредиту у формі листа, клопотання, заявки чи заяви, які містять такі дані: сума, мета отримання; строки погашення, форми забезпечення, економічне обґрунтування необхідності кредиту; джерела погашення. Банк встановлює розмір відсоткової ставки та порядок сплати відсотків, які зазначаються у кредитному договорі. Факторами впливу на розмір відсоткової ставки є ступінь кредитного ризику, наявність забезпечення, попит і пропозиція на кредитному ринку, строк використання кредиту, розмір облікової ставки.

У разі отримання юридичною особою - позичальником одноразового кредиту на придбання товарів або на оплату товарно-матеріальних цінностей у межах чинного законодавства за контрактами, угодами він подає до банку копії цих контрактів і угод та інші документи, що свідчать про джерело погашення кредиту. У разі отримання кредиту на витрати, що протягом календарного року не перекриваються надходженнями, банку надаються прогнози розрахунки необхідності короткострокового кредиту на рік із поквартальним розподілом.

Для оформлення кредиту до банку подається пакет документів, що містить наступні у табл. 2.4.

На третьому етапі банк: вивчає інформацію про підприємство, а саме: визначає перспективи розвитку підприємства; оцінює його ділову репутацію та імідж; проводить поглиблене обстеження його фінансового стану; аналізує кредитоспроможність підприємства, перевіряє наявність джерел і гарантій погашення кредиту.

Основними первинними документами, що відображають облік кредитних операцій є: кредитний договір, виписка банку щодо зарахування кредиту, погашення процентів та кредиту, бухгалтерська довідка про нарахування відсотків по кредиту, платіжне доручення щодо погашення нарахованих відсотків за кредитом [5, с.479]. Для підтвердження цільового використання кредитних коштів необхідно вивчати зміст підтверджуючих документів: первинні документи на оприбуткування основних засобів та ТМЦ, накладні, ТТН, акт отриманих послуг та робіт, авансові звіти.

Таблиця 2.4

Перелік документів, що надається в банк для отримання кредиту

Вид документів	Перелік документів
1	2

Клопотання	Заява (клопотання, лист) на отримання кредиту, анкета позичальника
Реєстраційні, установчі документи	<ul style="list-style-type: none"> – копія свідоцтва про реєстрацію, завірена нотаріально; – копії установчих документів, нотаріально завірені; – копія довідки про внесення юридичної особи до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України, виданої державним органом статистики, засвідченої нотаріально або органом, який видав довідку; – копії передбачених законодавством ліцензій, завірені нотаріально – копія документа, що підтверджує взяття юридичної особи на облік в органі державної фіскальної служби, засвідчена нотаріально або органом, який видав документ, чи підписом уповноваженого працівника банку; – копії паспортів та облікової картки платника податків керівника та головного бухгалтера, а також засновників – фізичних осіб; – картка зі зразками підписів і відбитка печатки, засвідчена нотаріально, або організацією, якій юридична особа адміністративно підпорядкована, в установленому порядку.
Фінансово-економічна документація	<ul style="list-style-type: none"> – Форма № 1 «Баланс»; – Форма № 2 «Звіт про фінансові результати»; – Форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів»; – Форма № 4 «Звіт про власний капітал»; – Форма №5 «Примітки до фінансової звітності» – річна декларація про прибуток; – оборотні відомості по окремих рахунках та розшифровка окремих статей балансу помісячно по статтях: основні засоби; товарно-матеріальні запаси; дебіторська заборгованість; кредиторська заборгованість; заборгованість по кредитах банків; поточні і валютні рахунки у банках.
Довідки, договори, планові розрахунки	<ul style="list-style-type: none"> – бізнес-план, техніко-економічні обґрунтування отримання кредиту з розрахунком рентабельності та окупності об'єкта кредитування; – довідка-розрахунок повернення кредиту і нарахованих відсотків; – копії контрактів, договорів, протоколів намірів із продавцями і покупцями та інших документів, які стосуються кредиту (договори оренди приміщень, документи про право власності на землю або право постійного чи тимчасового користування нею); – документи із забезпечення кредиту (щодо застави майна, застави нерухомості, гарантії, копії документів щодо вартісної оцінки предмета застави); – довідка від інших обслуговуючих банків про наявність заборгованості по кредитах та відсотках по кредиту; – документи, які стосуються страхування (страховий поліс, договір страхування, умови страхування тощо) – копії контрактів, договорів та інших документів, які є джерелом отримання виручки – довідка з ДФС про наявність у підприємства поточних рахунків у банках

Продовження таблиці 2.4

1	2
---	---

Документи по забезпеченню	<p>1. Для земельної ділянки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Довідка органів земельних ресурсів, якими би підтверджувалось, що земельна ділянка, на якій знаходиться зазначений об'єкт нерухомого майна, у власності або у користуванні власника цього нерухомого майна або іншої особи не перебуває. 2. Державний акт на право власності на земельну ділянку; або державний акт на право постійного користування землею; або договір оренди земельної ділянки, або витяг з бази даних автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру. 3. Висновок органу земельних ресурсів на рахунок наявності чи відсутності обмежень прав на земельну ділянку і довідка органу місцевого самоврядування щодо наявності або відсутності забудови на земельній ділянці. 4. Звіт про незалежну експертно-грошову оцінку заставного майна. <p>2. Для будівель і споруд:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Документи, що підтверджують право власності на майно, що пропонується в заставу. 2. Документи на земельні ділянки, на який розташований об'єкт нерухомості.
---------------------------	--

Кредит банку - платне надання банківськими установами грошових коштів в тимчасове користування на визначених умовах кредитним договором із дотриманням принципів цільового використання, платності, строковості, забезпеченості та повернення. Процедура банківського кредитування показано на рис. 2.1.

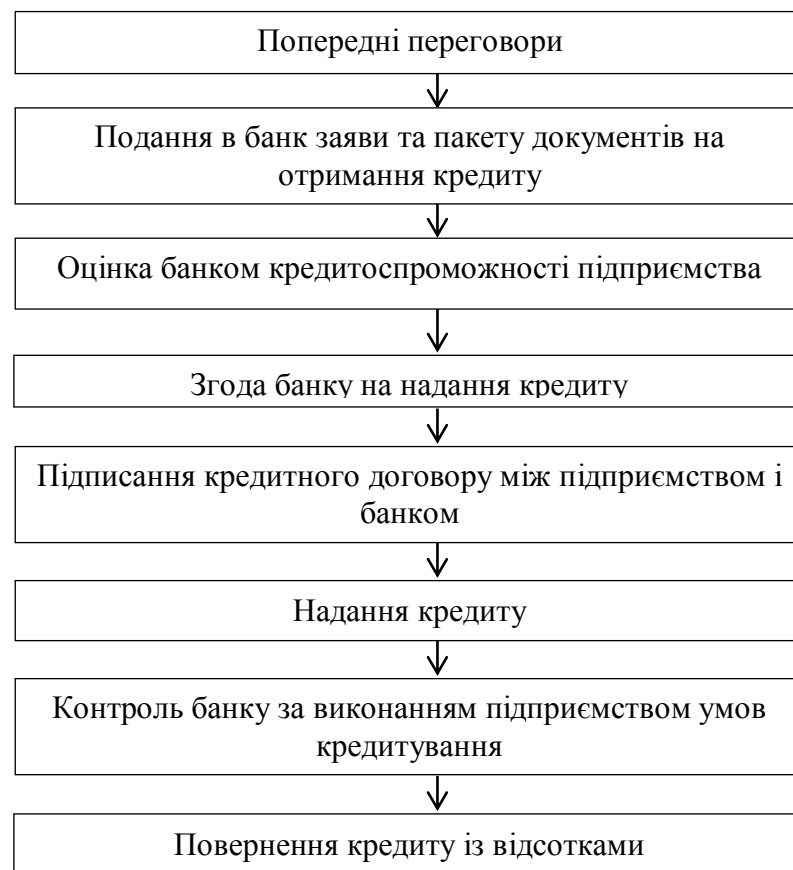

Рис. 2.1. Процедура банківського кредитування

Суб'єкти підприємницької діяльності в тому числі і досліджуване підприємство мають право відкривати необмежену кількість рахунків за своїм вибором і згодою банків. При відкритті поточного рахунку перед підприємством стоїть задача правильно

вибрати банк. Поточні й інші рахунки у банках, порядок їх відкриття та рух коштів в них регулюється Законом України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III [122] та Інструкцією про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах затвердженою постановою Правління НБУ від 12.11.2003 р. № 492.

Всі підприємства України мають право відкривати в банках поточні і депозитні рахунки як у національній валюті так і в іноземній валюті, але дане підприємство, яке є досліджуване має лише рахунки у національній валюті.

Документи, що подаються до банку для відкриття рахунку підприємством подано на рис. 2.2.

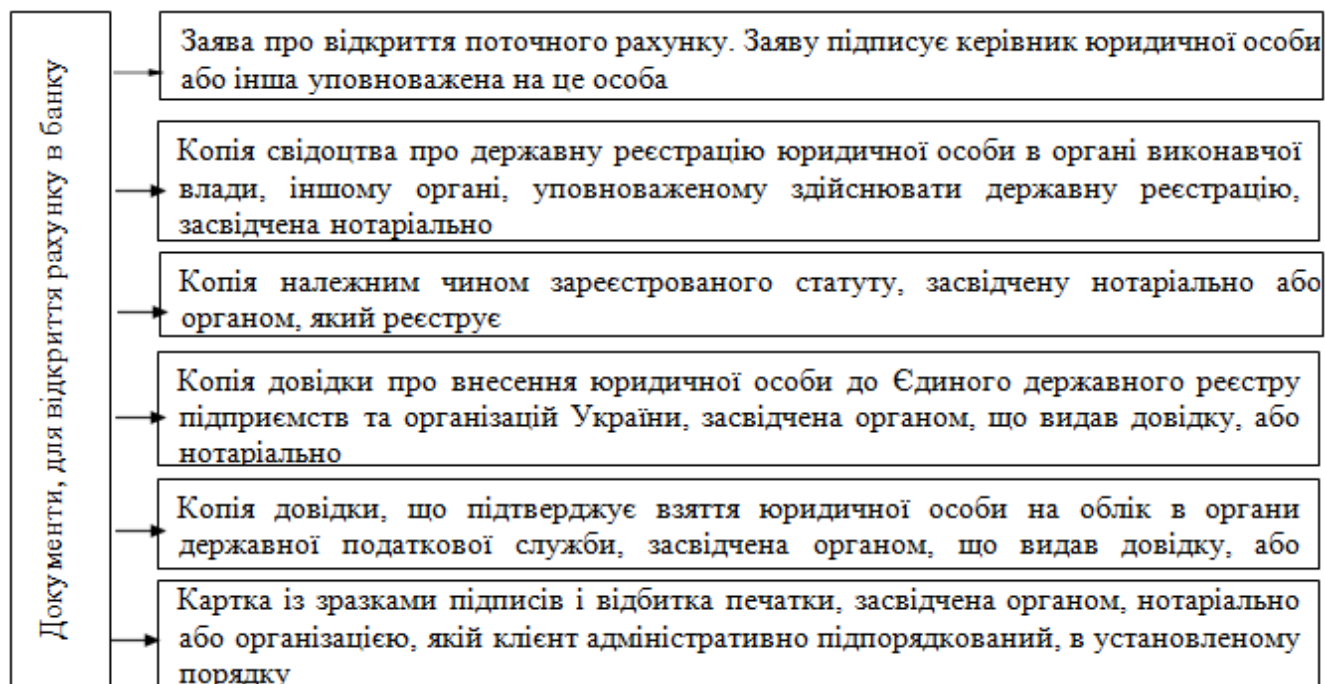

Рис. 2.2. Документи, що подаються в банк для відкриття рахунку

Для проведення операцій на поточному рахунку до банку подаються документи, форми яких затверджені НБУ. Механізм банківського кредиту передбачає, що позичальник для отримання кредиту звертається до установи банку з наданням пакету документів, що подаються позичальником в обов'язковому порядку.

У разі необхідності позичальник подає (до ухвалення рішення про надання кредиту або в процесі подальшого контролю) внутрішні фінансові та управлінські звіти, звіт про рух касових надходжень, дані про дебіторську та кредиторську заборгованість, податкові та митні декларації, документи про оренду приміщень. Позичальник звертається до банківської установи з метою отримання кредиту у формі листа, клопотання, заявки чи заяви.

Обов'язковим є зазначення у зверненні необхідної суми кредиту, його мети, строків погашення та форми забезпечення.

Банк встановлює розмір відсоткової ставки та порядок сплати відсотків, які зазначаються у кредитному договорі.

Факторами впливу на розмір відсоткової ставки є ступінь кредитного ризику, наявність забезпечення, попит і пропозиція на кредитному ринку, строк використання кредиту, розмір облікової ставки.

У разі отримання юридичною особою – позичальником одноразового кредиту на придбання товарів або на оплату товарно-матеріальних цінностей у межах чинного законодавства за контрактами, угодами він подає до банку копії цих контрактів і угод та інші документи, що свідчать про джерело погашення кредиту.

У разі отримання кредиту на витрати, що протягом календарного року не перекриваються надходженнями, банку надаються прогнольні розрахунки необхідності короткострокового кредиту на рік із поквартальним розподілом.

Кредити видаються після підписання кредитного договору, у якому регламентуються кредитні відносини, а саме між кредитором і позичальником. Кредитний договір є одним із головних первинних документів на основі яких здійснюють відображення у бухгалтерському обліку заборгованості за банківським кредитом.

Кредитний договір - це юридичний документ, який визначає взаємні обов'язки та відповідальність суб'єктів кредитних відносин (банку та позичальника). Також суб'єкти кредитних відносин одночасно володіють певними правами і відповідають за дотримання та виконання умов, що вказані в договорі.

Кредитний договір складається тільки у письмовому вигляді та не може змінюватися в односторонньому порядку. Кредитний договір вступає в дію тільки із дати надання кредиту позичальнику (дата надходження коштів на рахунок позичальника та дата сплати платіжних документів з позичкового рахунку позичальника) або діє до повного погашення кредиту та сплати відсотків за його користування. Умови кредитного договору для кожного із позичальників визначаються індивідуально. Зміст та перелік умов кредитного договору визначається за згодою сторін та включають розмір кредиту, умови надання та погашення кредиту, розмір відсотку за кредит й інші умови, що не суперечать чинному законодавству (рис. 2.3).

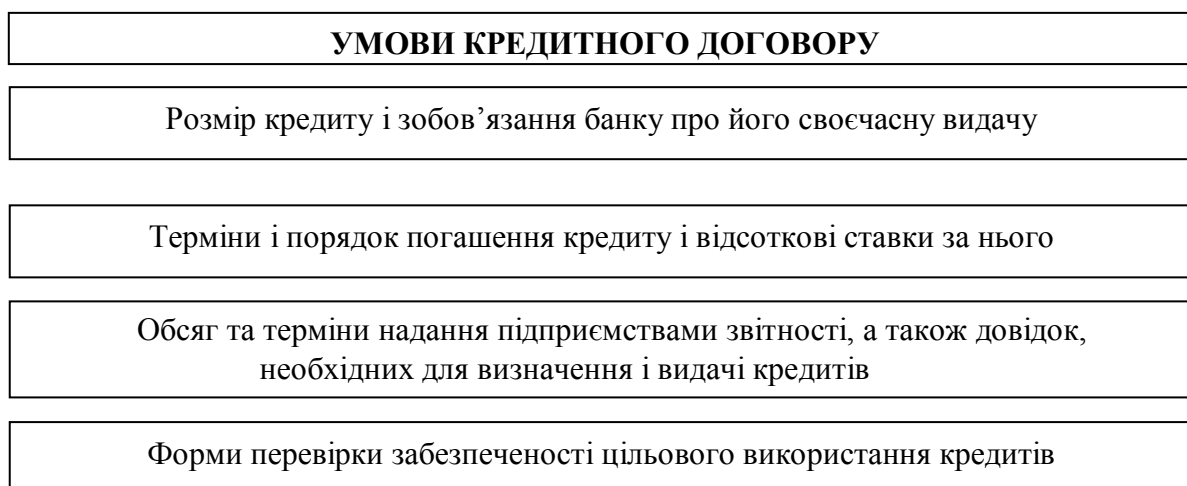

Рис. 2.3. Умови кредитного договору

Таким чином, для оформлення кредиту до банку подається пакет документів, що містить наступні документи:

- заява (клопотання, лист) на отримання кредиту за формою, що встановлена банком;
- анкета позичальника, форму якої визначає банк;
- копії установчих документів, нотаріально завірені;
- копія свідоцтва про реєстрацію, завірена нотаріально;
- копії передбачених законодавством ліцензій, завірені нотаріально;
- бізнес-план, техніко-економічні обґрунтування отримання кредиту з розрахунком рентабельності та окупності об'єкта кредитування;
- довідка-розрахунок повернення кредиту і нарахованих відсотків;
- копії контрактів, договорів, протоколів намірів із продавцями і покупцями та інших документів, які стосуються кредиту (договори оренди приміщень, документи про право власності на землю або право постійного чи тимчасового користування нею);
- документи із забезпечення кредиту (щодо застави майна, застави нерухомості, гарантії, копії документів щодо вартісної оцінки предмета застави);
- документи, які стосуються страхування (страховий поліс, договір страхування, умови страхування тощо);
- інформація про отримані кредити в інших банках;
- довідка з ДФС про наявність у підприємства поточних рахунків у банках;
- фінансова звітність за останній звітний рік чи півріччя.

При цьому можуть бути використані договори, розроблені як банком, так і клієнтом (підприємством).

Наприклад, за одним кредитним договором підприємству може бути відкритий позичковий рахунок, з якого кошти на повну суму кредиту одночасно використовуються на оплату розрахункового документа або перераховуються на поточний рахунок. В останньому випадку підприємство одержує цілковиту свободу у використанні кредиту, оскільки розпоряджається поточним рахунком самостійно.

Крім кредитного договору, підприємство видає банкові строкові зобов'язання, а у випадках, коли кредит перераховується на поточний рахунок, ще і заяву на одержання кредиту. При настанні терміну погашення кредиту, вказаному в строковому зобов'язанні, банк автоматично стягує кредит з поточного рахунка підприємства.

Кредит може погашатися частинами в різні терміни, але для цього потрібно оформити кілька строкових зобов'язань із зазначенням конкретних термінів і сум погашення.

Підписання цих договорів здійснюють на підставі Господарського кодексу України [7], їх дотримання - Цивільного кодексу України [47].

Кредитний договір складається на один рік чи більш тривалий термін, якщо позичальник користується кредитами постійно чи об'єктом кредитування є основні засоби, або на більш короткий термін при тимчасовій потребі в коштах або наданні окремого кредиту.

Після надання підприємством банківській установі усіх необхідних документів працівники банку на підставі Положення Національного Банку України про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків, мають розрахувати критерії фінансового стану позичальника, що

включають: фінансову стійкість, платоспроможність, рентабельність та систему грошових потоків позичальника.

Експертні висновки, зроблені після вище вказаних розрахунків, із пропозиціями з видачі кредиту працівник кредитного підрозділу подає в кредитний комітет банку. Що гіршими будуть зазначені коефіцієнти, то нижчим виявиться клас позичальника і більше банку доведеться створювати страхові резерви за таким кредитом, а значить менш вигідним для банку стане такий кредит [26].

Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, що фіксують факти здійснення господарських операцій.

Первинні документи повинні бути складені під час здійснення господарських операцій, а якщо це неможливо то безпосередньо після її закінчення .

Якщо поточний рахунок позичальника відкрито в іншому банку, то перелік зазначених документів доповнюється карткою зі зразками підписів, завіреною банком, і довідкою банку про залишки коштів на рахунках і наявність заборгованості за позиками. Кредити надаються після укладання кредитного договору, в якому регламентуються кредитні відносини між кредитором та позичальником.

Головним первинним документом на основі якого здійснюють відображення у бухгалтерському обліку заборгованості за банківським кредитом є кредитний договір.

Первинні документи, в яких відображають отримання кредиту, його погашення і сплата відсотків за кредитом, формують на підставі заключних із банківською установою договорів (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Первинні документи для відображення в обліку кредитних операцій

№ з/п	Операція	Первинний документ
1	2	3
1	Отримання кредиту (зарахування на поточний рахунок)	Бухгалтерська довідка (Додаток Е), виписка банку
2	Використання кредитних коштів	Платіжне доручення, ВКО (Додаток Є).
3	Погашення кредиту	Платіжне доручення (Додаюк Ж), виписка банку
4	Сплата відсотків за кредитом	Бухгалтерська довідка, платіжне доручення, виписка банку
5	Підтвердження цільового використання кредитних коштів	Первинні документи на оприбуткування ТМЦ та основних засобів, отриманих послуг та робіт (накладна, ТНН, акт, звіт про використання коштів, наданих під звіт або на відрядження)

Основні вимоги до оформлення первинних документів з обліку кредитів, сплати відсотків та інших зобов'язань перед банком викладені в Положення «Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» [36] та Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [39].

Основним законодавчо-нормативним актом з регулювання організації і ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності зокрема, зобов'язань перед банком, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Довгостроковий кредит банку є зобов'язанням, на яке нараховуються відсотки і яке підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців із дати балансу. Його необхідно розглядати як довгострокове зобов'язання, якщо первісний термін погашення був більшим, ніж дванадцять місяців, та до затвердження фінансової звітності існує угода про переоформлення даного зобов'язання на довгострокове. Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображають у балансі за їхньою теперішньою вартістю. Відповідно до П(с)БО 11, теперішня вартість – це дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), що буде очікувано необхідна для погашення зобов'язання у процесі звичайної діяльності підприємства. Облік довгострокових кредитів позичальник здійснює із застосуванням рахунку 50 «Довгострокові позики»

Згідно з П(с)БО 11 «Зобов'язання», одним із видів поточних зобов'язань є короткострокові кредити банків. Поточні зобов'язання – це зобов'язання, що будуть погашені протягом операційного циклу підприємства чи повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців з дати балансу. Поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення та обліковуються на рахунок 60 «Короткострокові позики».

Крім того, для узагальнення інформації про стан розрахунків за поточними зобов'язаннями, переведеними з довгострокових, при настанні строку погашення протягом дванадцяти місяців з дати балансу передбачений рахунок 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями».

Для обліку витрат, пов'язаних з нарахуванням і сплатою відсотків за користування кредитом, використовується субрахунок 951 «Відсотки за кредит».

Підприємства України мають право відкривати поточні та депозитні рахунки як в національній валюті так і в іноземній валюті, але досліджуване підприємство має лише рахунки в національній валюті.

Таким чином, поточний рахунок - це такий, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей та здійснення розрахунково-касових операцій за допомогою платіжних інструментів відповідно до умов договору та вимог законодавства України.

При здійсненні безготівкових розрахунків можуть застосовувати акредитивну, інкасову, вексельну форми розрахунків, а також можуть проводитись розрахунковими чеками, банківськими платіжними картками розрахунки, враховуючи те, що клієнти банків самостійно обирають платіжні інструменти (акредитив, платіжне доручення, платіжна вимога). Під час укладання договорів вказується форма розрахунку.

Списання банком коштів здійснюється в порядку надходження розрахункових документів і встановлено черговість їх виконання у випадку одночасного надходження та недостатності коштів.

Суб'єкти підприємницької діяльності в тому числі і досліджуване підприємство мають право відкривати необмежену кількість рахунків за своїм вибором і згодою банків. При відкритті поточного рахунку перед підприємством стоїть задача правильно вибрати банк. Вибір банку залежить від багатьох критеріїв (рис.2.4).

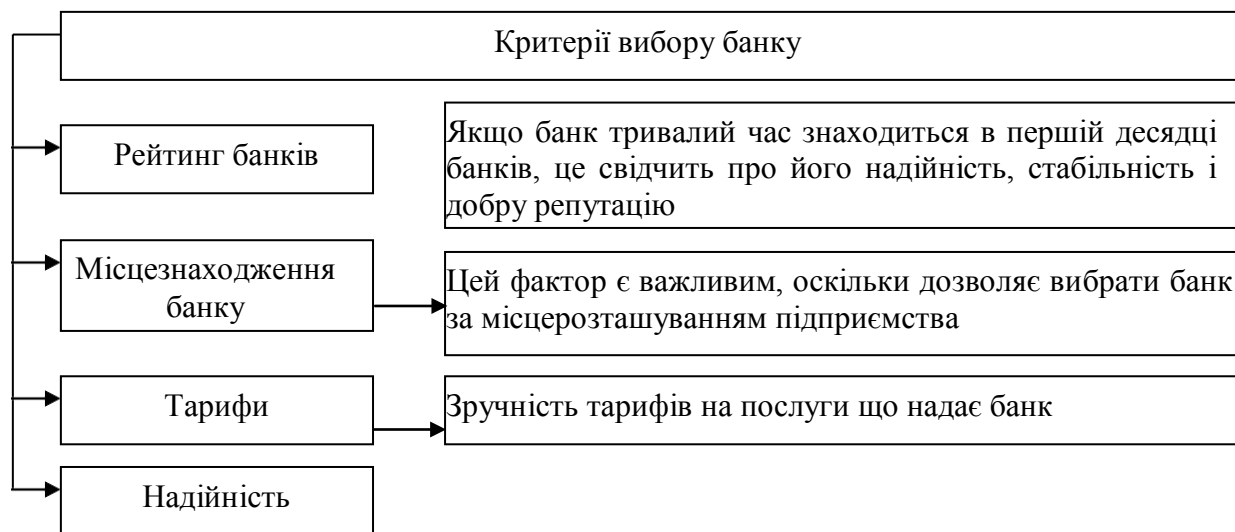

Рис. 2.4. Критерії вибору банку

Витрати, що пов'язані з використанням кредитних коштів, відображаються в тому періоді, у якому їх нараховано. До них, зокрема, відносяться відсотки, курсові різниці, нараховані на суму кредитів та на відсотки, що підлягають сплаті (у тому випадку, коли кредит отримано в іноземній валюті). Також, до витрат, пов'язаних з отриманням кредиту, відносяться суми комісії банку за оформлення кредиту, за нотаріальне посвідчення.

Погашення основної суми банківського кредиту, так само як і відсотки, може проводитись щомісячно, частинами за обумовленими в кредитній угоді періодами або по закінченні строку кредитування. У разі виникнення фінансових труднощів банк за клопотанням позичальника може відстрочити (пролонгувати) погашення кредиту. Ставка за пролонгований кредит більша, ніж ставка стандартна.

На позабалансовому рахунку 05 «Гарантії і забезпечення надані» відображають вартість активів підприємства у сумах, зазначених в угодах застави. При цьому із балансу підприємства ці суми не списуються. Як правило, об'єктами короткострокового кредитування для підприємств виступають: виробничі запаси; незавершене виробництво і напівфабрикати власного виробництва; сезонні витрати, витрати на освоєння випуску нових виробів; платіжні та розрахункові операції з постачальниками і покупцями; готова продукція та товари тощо.

Незважаючи на наявність застави кредитування аграрних підприємств для комерційних банків як основних постачальників кредитних ресурсів було і залишається сферою підвищеного ризику порівняно з іншими галузями. Для зменшення ризиків у процесі прийняття рішення кредитним комітетом та у випадку прийняття позитивного рішення про видачу кредиту укладаються відповідні договори (договір страхування застави, договір застави та кредитний договір). Однак процес кредитування триває до повного виконання зобов'язань підприємства-позичальника перед банком.

Підприємства можуть отримувати різні види кредитів. Зазвичай класичним варіантом банківського кредитування є строковий кредит. Однак більш цікавою є

кредитна лінія - це кредит у межах заздалегідь визначеного ліміту кредитування, що видається на певний період часу для покриття потреби в короткострокових коштах [2, с. 25]. У банківській практиці існує два види кредитних ліній: невідновлювана та відновлювана. При умові відкриття невідновлюваної кредитної лінії встановлюється узгоджений ліміт кредитування, і це означає, що банк зобов'язується надати кредит у заздалегідь обумовлених розмірах на визначений строк. Відкриття відновлюваної (револьверної) кредитної лінії дає змогу підприємству отримати кредит у межах встановленого ліміту, повернути його (або частину) і автоматично отримати повторно кредит у межах терміну дії кредитної лінії. Отже, відновлювана кредитна лінія є більш гнучкою формою кредитування.

Овердрафт - короткостроковий кредит в межах встановленого ліміту, який надає змогу здійснювати розрахунки, коли на поточному рахунку недостатньо коштів. Банк поповнює поточний рахунок підприємства на суму, яка затверджена при підписанні кредитної угоди із надання овердрафту. За рахунок отриманих на поточний рахунок коштів підприємство має можливість сплатити рахунки постачальників. У такому випадку банк автоматично надає клієнту кредит на суму, що перевищує залишок його власних коштів на поточному рахунку. Овердрафт найчастіше використовують підприємства, діяльність яких пов'язана з товарами, на які є постійний попит. Спільним рисами в таких механізмах кредитування, як кредитна лінія і овердрафт, є те, що вони передбачають установлення терміну користування кредитом, ліміту кредитування, відсоткових ставок за кредит та окремої плати за відкриття ліміту. Однак за кредитною лінією, як правило, складається графік одержання такого кредиту.

Переважає більшість вітчизняних підприємств користуються строковими кредитами терміном до одного року (поточними кредитами). Вони є найбільш вигідними для банків, оскільки строк кредиту становить 12 місяців і забезпечує один виробничий цикл (тобто підприємство не може здійснити більше одного обороту кредитних коштів) [6, с. 15].

Невідновлювана кредитна лінія надається частинами згідно з платіжними дорученнями позичальника безпосередньо з кредитного рахунка на рахунки постачальника або на поточний рахунок підприємства, а погашення відбувається, як правило, в останні три місяці кредитування. Проте з позицій аграрного виробництва строковий кредит є не вигідним, оскільки збільшує витрати підприємства, пов'язані з обслуговуванням кредиту, а невідновлювана кредитна лінія – неможливістю відновлення фінансування за умови повного чи часткового погашення останніх.

У результаті дослідження та порівняння основних характеристик та видів кредитів, що надаються підприємствам, слід віддати перевагу відновлюваній кредитній лінії за всіма ознаками: більш тривалий термін дії, вигідна відсоткова ставка, гнучкість у використанні, низькі фінансові витрати, пов'язані з обслуговуванням, мінімальні затрати часу на оформлення та оптимальний графік погашення кредиту. Розвиток кредитних відносин за умов державної підтримки аграрного сектора залежить від вирішення низки проблемних питань, основним з яких є висока вартість кредитів, оскільки відсоткові ставки банків для аграрних виробництв порівняно з іншими галузями є завжди вищими, що також знижує ефективність коштів, виділених за програмами підтримки такої галузі.

Крім зазначеного, проблемою залишається отримання компенсаційних виплат за користування кредитом, високі вимоги до рівня кредитоспроможності позичальника та забезпечення ним позики, складна процедура отримання бюджетної компенсації.

Відповідно до умов кредитного договору, за порушення умов договору може передбачатися застосування до компанії санкцій у вигляді штрафів та пені (наприклад, за невчасну сплату відсотків). Витрати на їх сплату включаються до складу інших операційних витрат [33, пункт 20]. Якщо точніше, то застосовується субрахунок 948 «Визнані штрафи, пені, неустойки».

У разі відмови банку в наданні відстрочення погашення кредиту він реалізує своє право на повернення боргу і відсотків за ним за рахунок гарантів (поручителів) або забезпечення, прийнятого від позичальника при видачі йому кредиту. При цьому борг повертається в певному порядку. Якщо позика видана під заставу майна, банк погашає борг з вартості заставленого майна в порядку, передбаченому в договорі застави.

Як правило, це погашення здійснюється шляхом зарахування виручки від продажу заставленого майна на позичковий рахунок позичальника.

При видачі позики під гарантію банк стягує суму боргу в безперечному порядку своїм розпорядженням з рахунка гаранта. У такому самому порядку стягується сума боргу зі страхової компанії, якщо забезпеченням позики було страхове свідоцтво (поліс).

У разі відмови банку в наданні відстрочення погашення кредиту він реалізує своє право на повернення боргу і відсотків за ним за рахунок гарантів (поручителів) або забезпечення, прийнятого від позичальника при видачі йому кредиту. При цьому борг повертається в певному порядку. Якщо позика видана під заставу майна, банк погашає борг з вартості заставленого майна в порядку, передбаченому в договорі застави.

Бухгалтерські записи з обліку кредитів банків представлено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Бухгалтерські записи з обліку кредитів банків (за змодельованими даними)

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, тис. грн.	Первинні документи
		Дебет	Кредит		
1	2	3	4	5	6
1	Отримано та зараховано довгостроковий кредит на рахунок підприємства	311	501	60 000	Виписка банку
2	Сплачено банку комісійні за отримання довгострокового кредиту	685	311	2000	Платіжне доручення
3	Суму комісійних включено до складу витрат періоду	977	685	2	Бухгалтерська довідка
4	Частину заборгованості за довгостроковим кредитом, яку буде погашено протягом 12 місяців з дати балансу переведено до складу поточних зобов'язань	501	611	291 983	Бухгалтерська довідка
5	Нараховано відсотки за довгостроковий кредит (20% річних) за 1-й місяць	951	684	7622	Бухгалтерська довідка
6	Сплачено відсотки за довгостроковим кредитом	684	311	166,67	Платіжне доручення
7	Отримано та зараховано короткостроковий кредит на рахунок підприємства	311	601	1500	Виписка банку
8	Сплачено банку комісійні за отримання короткострокового кредиту	685	311	2	Платіжне доручення

1	2	3	4	5	6
9	Суму комісійних включено до складу витрат періоду	977	685	2	Бухгалтерська довідка
10	Нараховано відсотки за короткостроковий кредит (23% річних) за 1-й місяць	951	684	28,75	Бухгалтерська довідка
11	Сплачено відсотки за короткостроковим кредитом	684	311	28,75	Платіжне доручення
12	Нараховано відсотки за короткостроковий кредит (23% річних) за 2-й місяць	951	684	28,75	Бухгалтерська довідка
13	Сплачено відсотки за короткостроковим кредитом	684	311	28,75	Платіжне доручення
14	Погашено короткостроковий кредит	601	311	3 000 000	Платіжне доручення
15	Сплачено частину боргу за довгостроковий кредит	611	311	3000	Платіжне доручення
16	Відображено у складі фінансових результатів витрати, пов'язані з нарахуванням відсотків за кредит	791	951	224,17	Бухгалтерська довідка
17	Відображено у складі фінансових результатів сплачені банку комісійні	791	977	4	Бухгалтерська довідка

У разі відмови банку в наданні відстрочення погашення кредиту він реалізує своє право на повернення боргу і відсотків за ним за рахунок гарантів (поручителів) або забезпечення, прийнятого від позичальника при видачі йому кредиту. При цьому борг повертається в певному порядку. Якщо позика видана під заставу майна, банк погашає борг з вартості заставленого майна в порядку, передбаченому в договорі застави. Як правило, це погашення здійснюється шляхом зарахування виручки від продажу заставленого майна на позичковий рахунок позичальника.

При видачі позики під гарантію банк стягує суму боргу в безперечному порядку своїм розпорядженням з рахунка гаранта. У такому самому порядку стягується сума боргу зі страхової компанії, якщо забезпеченням позики було страхове свідоцтво (поліс).

У разі несвоєчасного погашення боргу за кредитом і сплати відсотків за ним та відсутності домовленості між банком і позичальником про відстрочення повернення кредиту банк має право застосувати штрафні санкції в розмірах, передбачених кредитним договором. Отже, у випадках порушення підприємством строків погашення кредиту (обумовлених у кредитному договорі) в бухгалтерському обліку відображається така кореспонденція рахунків переведення строкових кредитів до простроченого кредиту (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Облік і переоформлення прострочених кредитів (за змодельованими даними)

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, тис. грн.	Первинні документи
		Дебет	Кредит		
1	2	3	4	5	6
1	Відображено суму кредиту у разі порушення строків його погашення	603	605	500	Бухгалтерська довідка

1	2	3	4	5	6
2	Відображено пролонгацію короткострокових банківських кредитів	601	603	500	Бухгалтерська довідка
3	Відображено переоформлення короткострокових (відстрочених) банківських кредитів на довгострокові зобов'язання	603	501	500	Бухгалтерська довідка
4	Нарахування пені за прострочення платежів (10 % суми прострочених платежів)	949	685	320	Бухгалтерська довідка

Різниця між ставкою за пролонгований кредит і стандартною ставкою розглядається як штрафна санкція і відображається на дебеті рахунка 94 «Інші витрати операційної діяльності».

На зазначеному рахунку відображають також відсотки за простроченими кредитами і кредитами, що використано не за цільовим призначенням.

Витрати по нарахованих штрафах та пені від банку відображають проведенням Дт 948 Кт 685, а їх сплата - проведенням Дт 685 Кт 311, табл. 2.8.

Овердрафт відноситься до операцій з короткострокового кредитування.

Комісія за відкриття овердрафту як послуги банку включається до складу адміністративних витрат [32, пункт 18], що обліковуються на рахунку 92 «Адміністративні витрати».

Таблиця 2.8

Типові проводки, на прикладі короткострокового кредиту

№	Господарські операції	Дебет	Кредит	Сума, тис грн
1	2	3	4	5
1	Надходження грошових коштів від банку за кредитним договором	311	601	1000
2	Нарахування відсотків	951	684	58
3	Оплата відсотків за кредитом	684	311	58
4	Повернення кредиту	601	311	1000

Можна застосовувати два варіанти відображення овердрафту в бухгалтерському обліку:

1. Відображати заборгованість по овердрафту як негативне сальдо на рахунку 31-1 «Поточний рахунок в національній валюті». Негативне сальдо зазвичай виникає після проведення платежів на суми понад залишок грошових коштів на поточному рахунку. Мінфін у листі N1-04200-30-5/7021 підтвердив можливість такого варіанту відображення овердрафту як кредитового сальдо поточного рахунку.
2. Застосовувати субрахунок 601 «Короткострокові кредити банків в національній валюті». Згідно Інструкції № 291 за кредитом субрахунку 601 відображають

суму отриманого кредиту (овердрафту), за дебетом відображається сума погашення.

Приклади кореспонденції рахунків при такому варіанті:

- Дт 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», Кт 601 - перераховані грошові кошти постачальнику (підряднику) за рахунок овердрафту;
- Дт 685 «Розрахунки з іншими кредиторами», Кт 601 - перераховані грошові кошти кредитору за рахунок овердрафту;
- Дт 601 Кт 311 - списання банком суми овердрафту за рахунок грошових коштів на поточному рахунку.

Нарахування відсотків по овердрафту відображається кореспонденцією рахунків: Дт 951 Кт 684 «Розрахунками за нарахованими відсотками».

Погашення відсотків - кореспонденцією Дт 684 Кт 311.

Віднесення витрат на сплату відсотків на фінансовий результат відображають проведенням рахунків: Дт 792 «Результат фінансових операцій» Кт 951.

Систематизуємо типові проводки по овердрафту в табл. 2.9.

Невід'ємною складовою бухгалтерського обліку є облікові реєстри. Вони відображають вторинну облікову інформацію та є матеріальними засобами фіксації на рахунках даних про факти господарського життя підприємства.

Таблиця 2.9

Відображення операцій з відображенням овердрафту як негативного сальдо на субрахунку 311

№	Господарські операції	Дебет	Кредит	Сума
1	2	3	4	5
1	Перерахування плати (комісії) банку за відкриття овердрафту та її списання на адміністративні витрати	685	311	1500
2	Нарахування плати (комісії) банку за відкриття овердрафту	92	685	850
3	Перерахування постачальнику грошових коштів	631	311	1500
4	Отримання оплати за раніше відвантажену продукцію	311	361	5000
5	Нарахування і відсотків за використання овердрафта	951	684	850
6	Перерахування з поточного рахунку відсотків за користування овердрафтом	684	311	850
7	Нарахування суми штрафу за повернення кредитних коштів (овердрафту) пізніше встановленого терміну	948	685	1650
8	Перерахування з поточного рахунку суми штрафу за повернення кредитних коштів (овердрафту) пізніше встановленого терміну	685	311	5000

Так, для відображення згрупованої та систематизованої інформації щодо розрахунків за банківськими кредитами можна використати таку форму деталізації даних щодо руху кредитів, яка представлена у табл. 2.10.

Деталізація даних щодо руху кредитів на ТОВ «Сандора»

№	Договір Дата	Назва валюти	Строк погашення кредиту	Залишок на початок періоду, тис. грн.	Отримано тис. грн.	Погашено тис. грн.	Нараховані відсотки, за поточний місяць, тис. грн.	Нараховані відсотки, з початку року, тис. грн.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
25	Від 03.02. 2018 р.	грн	03.02. 2020 р.	-	15000	15000	250	3000
67	Від 17.07. 2019 р.	грн	17.07. 2020 р.	-	10000	10000	175	2100

У 1 і 2 графі відображено дані щодо номеру і дати кредитного договору. У 3 графі найменування валюти, в якій одержано позику. У графі 4 з метою забезпечення контролю за погашенням кредитів зазначається кінцева дата виплати основної суми кредиту. Це дозволить підприємству уникнути прострочення сплати кредитів, а отже і штрафних санкцій.

У графі 5 містяться дані щодо відображаються суми залишку на початок періоду, у графі 6 - суми одержаних короткострокових кредитів, у графі 7 - сума їх погашення. У графах 8 і 9 представлено дані щодо відсотків за кредитами за поточний місяць і з початку року відповідно.

Залишок на кінець періоду (графа 10) визначається як сума залишку на початок періоду (графа 5) та отриманих кредитів (графа 6) зменшена на суму кредитів, що були погашені підприємством в даному періоді (графа 7).

Можна зробити висновок, що дана форма досить повно відображає рух кредитних коштів на підприємстві.

Для покращення організації обліку кредитних операцій підприємства можуть розробити власні облікові реєстри. Відповідно до статті 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV реєстри бухгалтерського обліку обираються (розробляються) підприємствами самостійно з дотриманням єдиних вимог бухгалтерського обліку, враховуючи особливості своєї діяльності та технології обробки облікових даних [39].

Реєстри бухгалтерського обліку - це носії певного формату (паперові, машинні) у вигляді відомостей, книг, журналів, машинограми, призначені для систематизування на рахунках бухгалтерського обліку інформації, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах.

Обліковими реєстрами для відображення кредитних операцій у бухгалтерському обліку є:

- Журнал 2 за кредитом рахунків 50 «Довгострокові позики» та 60 «Короткострокові позики»;
- Оборотно-сальдові відомості за рахунками 50 «Довгострокові позики», 60 «Короткострокові позики», 951 «Відсотки за кредит»;
- Головна книга.

Узагальнену інформацію обліку кредитних операцій можна знайти у таких формах фінансової звітності:

- Баланс (Звіт про фінансовий стан) (на 31.12.2018 р.; на 31.12.2019 р.) – статті 1510 «Довгострокові кредити банків», 1600 «Короткострокові кредити банків»;
- Звіт про рух грошових коштів (на 31.12.2018 р.; на 31.12.2019 р.) – статті: 3305 «Отримання позик», 3350 «Погашення позик», 3360 «Витрачання на сплату відсотків».

Отже, у другому підпункті першого розділу описано порядок отримання кредиту на банківський рахунок та його погашення, відображено порядок нарахування і сплати відсотків за користування кредитом, а також визначено перелік первинних документів, облікових реєстрів, які підтверджують факт здійснення кредитних операцій, і охарактеризовано їх особливості формування і використання.

У реєстрах синтетичного обліку досліджувані зобов'язання відображають залежно від форми обліку, яку використовують на підприємстві. Так, за умови журнально-ордерної форми обліку - це Журнал - ордер ЗГ с.-г. і відомості до них на підставі Методичних рекомендацій № 390.

За умови ведення автоматизованої форми обліку - це відповідні журнали, обороти, картки по рахунках 95 «Фінансові витрати», 92 «Адміністративні витрати», 685 «Розрахунки з іншими кредиторами», 50 «Довгострокові кредити банків», 60 «Короткострокові кредити банків».

Наказом №356 затверджено реєстри бухгалтерського обліку. Відповідно до цього документа, облік грошових коштів здійснюють у Журналі 1 та відомостях до цього Журналу 1.1, 1.2, 1.3. Журнал 1 використовувать для відображення оборотів за кредитом рахунків 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках», 33 «Інші кошти». У відомостях Журналу 1 відображають обороти за дебетом рахунків 30, 31, 33.

Записи у Журналі 1 і відомостях здійснюють на підставі первинних і зведених облікових документів (звітів касира та доданих до них прибуткових і видаткових касових ордерів, виписок банку та доданих до них документів тощо) у розрізі кореспондуючих рахунків у хронологічному порядку. Рекомендується вносити дані щодня. Можливим є накопичення даних про операції із коштами за кожен день попередньо в допоміжній відомості в потрібному аналітичному розрізі із подальшим перенесенням підсумкових оборотів за місяць в Журнал 1 та відомостей до нього.

Для відображення операцій, які здійснені в інвалюті, використовується Журнал 1 та відомості до нього, що заповнюють у валюті здійснення операцій. Для кожної інвалюти, у якій здійснювалися операції, ведуть окремо Журнал 1 та відомості до нього, що відображають назвою валюти, у якій заповнюються. Аналітичні дані про кошти в інвалюті наводяться у гривнях та одночасно в тій валюті, у якій здійснено операцію в інвалюті. Виходячи з цього можна зробити висновок, що в журналі 1 та відомості 1.1 краще відображати дані тільки в іноземній валюті, а в аналітичних даних - в іноземній валюті і національній валюті [2, с. 27-29].

Наприкінці місяця виводяться залишки на відповідних рахунках у відомостях: всього за кредитом; всього за дебетом; сальдо на кінець місяця.

Проводять перевірку сальдо рахунків із відповідними документами (звітами касира, виписками банку).

Для касових операцій використовують тільки Журнал 1, відомість 1.1 та відомість аналітичних даних до рахунків 30, 31, 33.

Особи, що складала і підписували регістри відповідно несуть відповідальність за правильність і своєчасність відображення господарських операцій в цих регістрах.

Форму бухгалтерського обліку в якості системи регістрів бухгалтерського обліку, систематизування даних у них обирають підприємства самотужки, дотримуючись засад проведення бухгалтерського обліку і з урахуванням певних аспектів власної діяльності та способу обробки даних. Операції з отримання позик та інші операції, облік котрих ведуть на рахунках 50 та 60 відображають у Журналі номер 2.

Показники оборотів відображають у розрізі кореспондуючих рахунків, а записи роблять за виписками банківської установи та документів, котрі до них додаються, інших документів, котрі засвідчують рух залучених позикових коштів. Основні вимоги до використання, форму даного документа затверджено Мінфіном у формі наказу «Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку» номер триста п'ятдесят шість від двадцять дев'ятого грудня двохтисячного року.

До основних реквізитів документів належать наступні:

1. Назва документа та дата.
2. Найменування підприємства, організації, назва документа та дата.
3. Відомості з кредиту рахунку 50 в дебет рахунків із зазначенням дати виписок банківської установи, інвестицій, каси, рахунків, розрахунків із різними дебіторами, виданих веселів, зобов'язань, короткострокових позик, витрат та показників загалом.
4. Відомості з кредиту рахунку 60 в дебет рахунків із записом дати виписок, інвестицій, каси, рахунків у банках, позик, витрат та показників загалом.
5. Аналітичні дані до рахунку 50 та 60 із зазначенням видів позик (кредитів), позикодавців, строків погашення, сальдо на початку місяця та на кінець оборотів за звітний період, нарахованих відсотків за користування позиками.
6. Дата закінчення журналу та відображення сум оборотів у Головній книзі.
7. Підписи виконавця, головного бухгалтера.

Заповнення Журналу проводять за первинними і зведеними обліковими документами. У сьомій графі таблиці аналітичних даних до рахунку п'ятдесятого зазначають суми отриманих довгострокових позик, переведення короткострокових у довгострокові позики, а в шостій графі зазначають погашення заборгованості за ними та переведення в поточну заборгованість по довгострокових зобов'язаннях. Щодо рахунку 60, то в сьомій графі зазначають відомості щодо сум одержаних короткострокових кредитів, а в шостій графі зазначають дані погашення і переведення останніх в довгострокові зобов'язання у випадку відстрочення кредитів.

Облік операцій на рахунку 51 «Розрахунковий рахунок» ведуть у журналі-ордері N2 с.-г., який брошурують у вигляді зошита з використанням вкладних листків для записів протягом року. Записи в журналі-ордері здійснюються по мірі надходження виписок банку після їх перевірки з документами. У виписках і первинних документах проти кожної суми зазначають номер кореспондуючого рахунку. Суми з кожної опрацьованої виписки записують у журнал-ордер підсумками з деталізацією сум по кореспондуючих рахунках.

У кінці звітної періоду в журналі-ордері N2 с.-г. підраховують підсумки оборотів у кореспонденції з іншими рахунками і визначають залишок на 1-е число наступного за звітним місяця, що повинен дорівнювати залишку, наведеному у виписці банку за останній день місяця.

Обороти по кредиту рахунку 51 журналу-ордера N2 с.-г. переносять у Головну книгу в колонку «Оборот по кредиту». Одночасно суми, що складають цей кредитовий оборот, записують по дебету відповідних кореспондуючих рахунків у Головній книзі в розділі «Обороти по дебету».

Відображення у фінансовій звітності підприємства зобов'язань відбувається на підставі НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та Методичних рекомендацій № 433 у формах фінансової звітності: Баланс (звіт про фінансовий стан); Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід).

Існує перелік інформації відносно зобов'язань підприємства, що має бути представлена в Примітках до фінансової звітності (Додаток Г).

До такої інформації відносяться всі важливі характеристики відносно виникнення, існування та погашення зобов'язань та витрат, які можуть бути з ними пов'язані.

Крім того, у Примітках до фінансової звітності необхідно наводити таку інформацію:

- суми і терміни погашення зобов'язань, що були перекласифіковані (виключені зі складу поточних зобов'язань) із обґрунтуванням причин цього виключення;
- перелік та суттєві суми зобов'язань, які включені до складу статей балансу «Інші довгострокові зобов'язання» та «Інші поточні зобов'язання»;
- за кожним видом непередбачених зобов'язань наводиться така інформація: невизначеність щодо строку та суми погашення; сума очікуваного погашення зобов'язання іншою стороною.

Найбільше цікавлять, в першу чергу, користувачів фінансової звітності саме високоліквідні активи. Таким чином, важливою ділянкою розкриття інформації щодо грошових коштів та їх еквівалентів є фінансова звітність. Грошові кошти відображають в:

- Формі №1 «Баланс» - рядок 1165 «Гроші та їх еквіваленти» (в тому числі готівка рядок 1166);
- Формі №2 «Звіт про фінансові результати» - рядок 2410 «Накопичені курсові різниці»;
- Формі №3 «Звіт про рух грошових коштів» - рядки 3400 «Чистий рух грошових коштів за звітний період», 3195 «Чистий рух коштів від операційної діяльності», 3295 «Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності», 3395 «Чистий рух коштів від фінансової діяльності»;
- Примітки до річної фінансової звітності – Розділ VI. Грошові кошти: рядки 640 «Готівка», 650 «Поточний рахунок у банку», 660 «Інші рахунки в банку (акредитиви, чекові книжки)», 670 «Грошові кошти в дорозі», 680 «Еквіваленти грошових коштів».

Операції з надходження коштів на рахунки в банках реєструється у відомості № 2, операції з витрачання коштів – в журналі № 2, які будуються аналогічно відомості № 1 і в журналі № 1 відповідно. Всі операції з надходження і витрачання валютних коштів

переоцінюються за встановленим НБУ курсом гривні і відображаються в журналі № 2-в, відомості № 2-в по рахунку 31 «Рахунки в банках» у розрізі іноземних валют.

Безперечно кожне підприємство незалежно від форми власності та господарювання здійснює господарську діяльність та вступає в економічні відносини із покупцями, постачальниками, іншими кредиторами й дебіторами, фінансовими кредитними установами. Власне це і формує систему грошових відносин та розрахунків.

Правильність розкриття та класифікація грошових коштів та їх еквівалентів необхідно для того, щоб надати оцінку ліквідності компанії, а саме спроможності вчасно погашати поточні зобов'язання найбільш ліквідними активами.

Власне, грошові кошти є найбільш ліквідною частиною оборотних активів, які використовують для поточних та подальших платежів та забезпечують необхідну платоспроможність компанії, тому необхідно правильно, вчасно та в повному обсязі надавати інформацію про їх рух і залишки в компанії. Порядок відображення грошових коштів у фінансовій звітності регулюється Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

2.3. Особливості розкриття інформації у бухгалтерській звітності кредитних зобов'язань за національними та міжнародними стандартами

Інформація про кредитні операції знаходить своє відображення у Балансі (Звіт про фінансовий стан) та Звіті про рух грошових коштів.

Згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затвердженим наказом Мінфіну України від 07.02.2013 р. №73 (далі - НП(С)БО 1), «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» (далі - Баланс) - це форма звіту, що відображає активи, зобов'язання та власний капітал підприємства

Баланс (Звіт про фінансовий стан) - звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Баланс підприємства складають на кінець останнього дня звітного періоду. Тому річний Баланс складають станом на кінець дня 31 грудня. Місячні (на останню дату місяця) і кварталні форми (станом на 31 березня, 30 червня, 30 вересня та 31 грудня) Балансу НП(С)БО 1 називаються проміжними, їх заповнюють наростаючим підсумком із початку звітного року.

Згідно із ч. 1 ст. 11 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV фінансову звітність, у т.ч. Баланс, мають складати всі підприємства, які зобов'язані вести бухгалтерський облік.

Хто саме має складати й подавати Баланс як форму № 1? Відповідь міститься в п. 2 р. І НП(С)БО 1. Зокрема, там прописано, що норми цього стандарту поширюються на юридичних осіб усіх форм власності, що зобов'язані подавати фінансову звітність відповідно до законодавства, але винятками є бюджетні установи та банки.

Але малі підприємства, мікропідприємства, юридичні особи - платники єдиного податку 3 групи та неприбуткові організації можуть використовувати форми з П(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» або ж загальні форми з НП(С)БО 1.

Відображення у фінансовій звітності підприємства зобов'язань відбувається на підставі НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» і Методичних рекомендацій № 433 у формах фінансової звітності: Баланс (звіт про фінансовий стан); Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід). Існує перелік інформації відносно зобов'язань підприємства, яка повинна бути представлена в Примітках до фінансової звітності. До такої інформації відносяться всі важливі характеристики відносно виникнення, існування та погашення зобов'язань та витрат, які можуть бути з ними пов'язані.

Метою складання Балансу є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату. Баланс дає можливість визначити склад і структуру майна підприємства, ліквідність і оборотність засобів, наявність власного та запозиченого капіталу, зміну дебіторської та кредиторської заборгованості. Отримання такої інформації виступає необхідною умовою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, а також для оцінки ефективності майбутніх вкладень капіталу і ступеня фінансових ризиків. Облікові дані для складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) у частині кредитних операцій узагальнено в табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Облікові дані для складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) у частині кредитних операцій на ТОВ «Сандора» (власна розробка)

Склад облікових даних	Джерело інформації	
	узагальнююче	первинне
1	2	3
1510 «Довгострокові кредити банків»	Оборотно-сальдова відомість по 501 рахунку «Довгострокові кредити банків у національній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір. Виписка банку. Платіжне доручення
	Оборотно-сальдова відомість по 502 рахунку «Довгострокові кредити банків в іноземній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір. Виписка банку Платіжне доручення Довідка-розрахунок бухгалтера суми кредиту за курсом в національній валюті
	Оборотно-сальдова відомість по 503 рахунку «Відстрочені довгострокові кредити банків у національній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір. Доповнення до Кредитного договору щодо пролонгації термінів погашення довгострокового кредиту. Виписка банку. Платіжне доручення
	Оборотно-сальдова відомість по 504 рахунку «Відстрочені довгострокові кредити банків у іноземній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір Доповнення до Кредитного договору щодо пролонгації термінів погашення довгострокового кредиту Виписка банку Платіжне доручення Довідка-розрахунок бухгалтера суми кредиту за курсом в національній валюті

1	2	3
1600 Короткострокові кредити банків»	Оборотно-сальдова відомість по 601 рахунку «Короткострокові кредити банків у національній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір Виписка банку Платіжне доручення
	Оборотно-сальдова відомість по 602 рахунку «Короткострокові кредити банків у іноземній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір Виписка банку Платіжне доручення Довідка-розрахунок бухгалтера суми кредиту за курсом в національній валюті
	Оборотно-сальдова відомість по 603 рахунку «Відстрочені короткострокові кредити банків у національній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір Виписка банку Доповнення до Кредитного договору щодо пролонгації термінів погашення короткострокового кредиту Платіжне доручення
	Оборотно-сальдова відомість по 604 рахунку «Відстрочені короткострокові кредити банків у іноземній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір Доповнення до Кредитного договору Виписка банку Платіжне доручення Довідка-розрахунок бухгалтера суми кредиту за курсом в національній валюті
	Оборотно-сальдова відомість по 605 рахунку «Прострочені позики в національній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір Виписка банку Платіжне доручення
	Оборотно-сальдова відомість по 606 рахунку «Прострочені позики в національній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір Виписка банку Платіжне доручення

На основі інформації у табл. 2.11. узагальнено дані у Балансі ТОВ «Сандора» в частині кредитних зобов'язань і відображено у табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Облікові дані для складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) в частині кредитних операцій на ТОВ «Сандора» за 2018-2019 рр. (власна розробка)

Склад облікових даних	Узагальнююче джерело інформації	Сума, тис. грн.	
		2018 рік	2019 рік
1	2	3	4
1510 «Довгострокові кредити банків»	Оборотно-сальдова відомість по 501 рахунку «Довгострокові кредити банків у національній валюті» (сальдо кредитове)	-	-
1600 «Короткострокові кредити банків»	Оборотно-сальдова відомість по 601 рахунку «Короткострокові кредити банків у національній валюті» (сальдо кредитове)	-	294300
	Оборотно-сальдова відомість по 602 рахунку «Короткострокові кредити банків у іноземній валюті» (сальдо кредитове)	78229	56899

Узагальнена інформація в частині кредитних операцій Балансу ТОВ «Сандора» за 2018-2019 роки відображено у табл. 2.13.

Дані Балансу ТОВ «Сандора» в частині кредитних операцій за 2018-2019 рр.
(власна розробка)

Стаття Балансу	Сума, тис. грн.	
	2018 рік	2019 рік
1	2	3
1510 «Довгострокові кредити банків»	0	0
1600 «Короткострокові кредити банків»	0	294300

Звіт про рух грошових коштів - звіт, в якому відображають дані про надходження та вибуття грошових коштів протягом звітного періоду у результаті операційної, інвестиційної і фінансової діяльності. Звіт про рух грошових коштів надає додаткову інформацію для користувачів фінансової звітності щодо змін, що сталися у балансі підприємства, а також відносно того, наскільки суттєвими є статті доходів та витрат, що були отримані та сплачені грошовими коштами. Крім того, Звіт про рух грошових коштів, в поєднанні з іншими фінансовими звітами, надає змогу:

1. Оцінити здатність компанії генерувати майбутні позитивні грошові потоки.
2. Зробити висновки щодо спроможності підприємства погашати свої зобов'язання та сплачувати дивіденди.
3. Пояснити причину існування різниці між прибутком у Звіті про фінансові результати та грошовими надходженнями і платежами.
4. Оцінити грошові і не грошові операції підприємства, які відносять до інвестиційної і фінансової діяльності.

Отже, за основну мету складання Звіту про рух грошових коштів виступає надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої і неупередженої інформації про зміни, які відбулися в грошових коштах компанії і їх еквівалентах за звітний період. Облікові дані для складання Звіту про рух грошових коштів у частині кредитних операцій узагальнено в табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Облікові дані для складання Звіту про рух грошових коштів у частині кредитних операцій ТОВ «Сандора» за 2018-2019 рр. (власна розробка)

Склад облікових даних	Джерело інформації	
	узагальнююче	первинне
1	2	3
3305 «Отримання позик»	Оборотно-сальдова відомість по 501 рахунку «Довгострокові кредити банків у національній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір Виписка банку
	Оборотно-сальдова відомість по 502 рахунку «Довгострокові кредити банків в іноземній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір Виписка банку Платіжне доручення Довідка-розрахунок бухгалтера суми кредиту за курсом в національній валюті
	Оборотно-сальдова відомість по 503 рахунку «Відстрочені довгострокові кредити банків у національній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір. Доповнення до Кредитного договору щодо пролонгації термінів погашення довгострокового кредиту. Виписка банку

1	2	3
	Оборотно-сальдова відомість по 504 рахунку «Відстрочені довгострокові кредити банків у іноземній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір Доповнення до Кредитного договору щодо пролонгації термінів погашення довгострокового кредиту Виписка банку Довідка-розрахунок бухгалтера суми кредиту за курсом в національній валюті
	Оборотно-сальдова відомість по 601	Кредитний договір
	рахунку «Короткострокові кредити банків у національній валюті» (сальдо кредитове)	Виписка банку
	Оборотно-сальдова відомість по 602 рахунку «Короткострокові кредити банків у іноземній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір Виписка банку Довідка-розрахунок бухгалтера суми кредиту за курсом в національній валюті
	Оборотно-сальдова відомість по 603 рахунку «Відстрочені короткострокові кредити банків у національній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір Виписка банку Доповнення до Кредитного договору щодо пролонгації термінів погашення короткострокового кредиту
	Оборотно-сальдова відомість по 604 рахунку «Відстрочені короткострокові кредити банків у іноземній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір Доповнення до Кредитного договору щодо пролонгації термінів погашення короткострокового кредиту Виписка банку Довідка-розрахунок бухгалтера суми кредиту за курсом в національній валюті
	Оборотно-сальдова відомість по 605 рахунку «Прострочені позики в національній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір Виписка банку
	Оборотно-сальдова відомість по 606 рахунку «Прострочені позики в національній валюті» (сальдо кредитове)	Кредитний договір Виписка банку
	Оборотно-сальдова відомість по 311 рахунку «Поточні рахунки в національній валюті» (оборот дебетовий)	Виписка банку
	Оборотно-сальдова відомість по 312 рахунку «Поточні рахунки в іноземній валюті» (оборот дебетовий)	Виписка банку
3350 «Погашення позик»	Оборотно-сальдова відомість по 501 рахунку «Довгострокові кредити банків у національній валюті» (сальдо дебетове)	Кредитний договір Виписка банку Платіжне доручення

1	2	3
	Оборотно-сальдова відомість по 502 рахунку «Довгострокові кредити банків в іноземній валюті» (сальдо дебетове)	Кредитний договір Виписка банку Платіжне доручення Довідка-розрахунок бухгалтера суми кредиту за курсом в національній валюті
	Оборотно-сальдова відомість по 503 рахунку «Відстрочені довгострокові кредити банків у національній валюті» (сальдо дебетове)	Кредитний договір Доповнення до Кредитного договору щодо пролонгації термінів погашення довгострокового кредиту Виписка банку. Платіжне доручення
	Оборотно-сальдова відомість по 504 рахунку «Відстрочені довгострокові кредити банків у іноземній валюті» (сальдо дебетове)	Кредитний договір Доповнення до Кредитного договору щодо пролонгації термінів погашення довгострокового кредиту Виписка банку та платіжне доручення Довідка-розрахунок бухгалтера суми кредиту за курсом в національній валюті
	Оборотно-сальдова відомість по 601 рахунку «Короткострокові кредити банків у національній валюті» (сальдо дебетове)	Кредитний договір Виписка банку Платіжне доручення
	Оборотно-сальдова відомість по 602 рахунку «Короткострокові кредити банків у іноземній валюті» (сальдо дебетове)	Кредитний договір Виписка банку Платіжне доручення Довідка-розрахунок бухгалтера суми кредиту за курсом в національній валюті
	Оборотно-сальдова відомість по 603 рахунку «Відстрочені короткострокові кредити банків у національній валюті» (сальдо дебетове)	Кредитний договір Доповнення до Кредитного договору щодо пролонгації термінів погашення довгострокового кредиту Виписка банку Платіжне доручення
	Оборотно-сальдова відомість по 604 рахунку «Відстрочені короткострокові кредити банків у іноземній валюті» (сальдо дебетове)	Кредитний договір Доповнення до Кредитного договору щодо пролонгації термінів погашення довгострокового кредиту Виписка банку Платіжне доручення Довідка-розрахунок бухгалтера суми кредиту за курсом в національній валюті
	Оборотно-сальдова відомість по 605 рахунку «Прострочені позики в національній валюті» (сальдо дебетове)	Кредитний договір Виписка банку Платіжне доручення
	Оборотно-сальдова відомість по 311 рахунку «Поточні рахунки в національній валюті» (оборот кредитовий)	Виписка банку Платіжне доручення

1	2	3
	Оборотно-сальдова відомість по 312 рахунку «Поточні рахунки в іноземній валюті» (оборот кредитовий)	Виписка банку Платіжне доручення
3360 «Витрачання на сплату відсотків»	Оборотно-сальдова відомість по 311 рахунку «Поточні рахунки в національній валюті» (вибіркова сукупність даних за кредитовим оборотом)	Виписка банку Платіжне доручення
	Оборотно-сальдова відомість по 951 рахунку «Відсотки за кредит» (вибіркова сукупність даних за дебетовим оборотом)	Виписка банку Платіжне доручення Бухгалтерська довідка

Узагальнена інформація в частині кредитних операцій Звіту про рух грошових коштів ТОВ «Сандора» за 2018-2019 роки відображено у табл. 2.15.

Таблиця 2.15

Дані Звіту про рух грошових коштів ТОВ «Сандора» в частині кредитних операцій за 2018-2019 рр. (власна розробка)

Звіту про рух грошових коштів	Сума, тис. грн.	
	2018 р.	2019 р.
1	2	3
3305 «Отримання позик»	6245000	12422000
3350 «Погашення позик»	6332000	12127700
3360 «Витрачання на сплату відсотків»	335474	363481

Календарний рік є звітним періодом для складання фінансової звітності. Складають фінансову звітність за рік наростаючим підсумком з початку року, а баланс на конкретну дату (за рік - на 31 грудня звітного року).

Публічні акціонерні товариства, підприємства - емітенти іпотечних облігацій, іпотечних сертифікатів, облігацій підприємств та сертифікатів, фондів операцій із нерухомістю, а також професійні учасники фондового ринку, страхові компанії, банки та фінансові установи зобов'язуються не пізніше ніж до 30 квітня року, що настає за звітним, оприлюднювати річну фінансову звітність та річну консолідовану фінансову звітність разом з аудиторським висновком шляхом розміщення на власній веб-сторінці із опублікуванням в періодичних чи неперіодичних виданнях.

Підприємства зобов'язані представляти квартальну та річну фінансову звітність органам, до сфери управління яких вони належать, трудовим колективам на їхню вимогу, власникам (засновникам) відповідно до установчих документів. Органам виконавчої влади та зацікавленим користувачам фінансова звітність подається відповідно до законодавства.

Терміни подання фінансової звітності встановлено Кабінетом Міністрів України і відображені у табл. 2.16. Якщо строк подання фінансової звітності припадає на неробочий день, у такому разі термін подання переноситься на перший після вихідного робочий день.

Терміни подання фінансової звітності

Користувачі фінансової звітності	Терміни подання річної фінансової звітності	Терміни подання квартальної звітності
1	2	3
1 - органи, до сфери управління яких належить підприємство; 2 - трудовий колектив; 3 - власники (засновники); 4 - органи державної статистики.	Установлює міністерство або орган виконавчої влади, до сфери управління якого належить підприємство, або органи місцевого самоврядування, які здійснюють управління майном підприємства комунальної власності, але: не пізніше 28 лютого року, що настає за звітним	не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом
Органи доходів і зборів (подають фінансову звітність їм лише платники податку на прибуток)	Разом із податковою декларацією	Разом із податковою декларацією. Суб'єкти малого підприємництва не подають квартальної фінансової звітності, окрім випадку, коли платник авансових внесків збитковий у 1 кварталі звітного року і бажає скористатися правом не сплачувати авансових внесків, подає декларацію разом із фінансовою звітністю за 1 квартал такого поточного року
Державний реєстратор (подають за місцезнаходженням реєстраційної справи чи надсилають рекомендаційним листом)	не пізніше ніж до 1 червня року, що настає за звітним, у складі балансу та звіту про річні фінансові результати	—

За неподання фінансової звітності чинним законодавством України передбачена тільки адміністративна відповідальність, а за несвоєчасне її подання штрафи не передбачені. Штраф за неподання фінансової звітності на керівника або посадових осіб підприємства в розмірі від 8 до 15 неоподаткованих мінімумів доходів громадян (від 136 до 255 грн.), а якщо протягом року посадова особа притягувалася до адміністративної відповідальності, то штраф від 10 до 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 170 до 340 грн.). Штраф за ненадання органам державної статистики даних для проведення державних статистичних спостережень чи надання недостовірних відомостей, не у повному обсязі, не за формою, передбаченою звітно-статистичною документацією, чи із запізненням, незабезпечення належного стану первинного обліку становить від 10 до 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 170 до 255 грн.). Якщо протягом року посадова особа притягувалася до адміністративної відповідальності, то штраф від 15 до 25 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 255 до 425 грн.).

Без вчасної, якісно сформованої, достовірної інформації управління підприємством є неможливим. Фінансова звітність є однією із складових інформаційного забезпечення, що пов'язує підприємство з суспільством та діловими партнерами і ґрунтується на узагальнених даних бухгалтерського обліку підприємства та підтверджується результатами діяльності. Мета звітності досягається не лише за умови отримання на її основі повної, неупередженої та достовірної інформації про

поточний стан і результати діяльності підприємства, а й можливості на її підставі спрогнозувати подальший потенціал його розвитку.

Отже, визначено мету, завдання, вимоги щодо оприлюднення річної фінансової звітності, визначено та проаналізовано облікові дані для складання Балансу та Звіту про рух грошових коштів ТОВ «Сандора» в частині кредитних операцій.

2.4. Опис і застосування інформаційних технологій обліку кредитних зобов'язань

Вирішення актуальних економічних проблем не можливе без прискорення науково-технічного прогресу, широкого впровадження інноваційних інформаційних технологій в усі сфери людської діяльності. Особливо важливою сферою застосування є бухгалтерський облік, оскільки це найбільш інформаційна містка ділянка роботи на підприємствах, в організаціях та установах.

Чітко налагоджений бухгалтерський облік своєчасно забезпечує управлінські потреби необхідною і достовірною інформацією. Окрім цього, бухгалтерський облік підприємства будь-якої форми власності є основною інформаційною базою всебічного аналізу господарської діяльності, контролю й обґрунтування відповідних управлінських рішень щодо фінансово-господарської діяльності.

Ведення бухгалтерського обліку з використанням програмного забезпечення є вагомим і невід'ємним процесом господарювання більшості підприємств. Комп'ютеризація бухгалтерського обліку (як в цілому, так і окремих його ділянок) не тільки полегшує процес управління діяльністю, але є необхідною умовою виконання певних законодавчих вимог, зокрема щодо подання електронної звітності. Крім того, автоматизовані системи бухгалтерського обліку використовуються для обробки облікової інформації. Використання програмного забезпечення дозволяє бухгалтеру отримати оперативну інформацію, зменшити кількість помилок при внесенні та обробці даних під впливом людського фактора.

Український ринок програмного забезпечення для ведення бухгалтерського обліку наповнений значною кількістю продуктів, зокрема «1С: Бухгалтерія для України»; «Парус-Бухгалтерія»; «Діловод»; «SAP»; «IT-Enterprise: Бухгалтерія»; «1С-ПРО». Не зважаючи на однакове призначення, в кожному певному програмному продукті виокремлюють особливості, що тільки ускладнює процедуру їх вибору підприємствами. Крім того, протягом останнього десятиліття набуває популярності така форма організації обліку, як аутсорсинг, активне поширення якої вимагає створення умов для покращення якості надання таких послуг. Не останню роль в даному процесі відіграє контроль за впровадженням інтернет-комунікацій. Умови співпраці між аутсорсером та підприємством-замовником висувають свої критерії до програмного забезпечення. Враховуючи також складну політичну ситуацію в країні, проблема вибору програмного продукту, що повністю задовольнить потреби в накопиченні, обробці та поданні бухгалтерської інформації, залишається актуальною до сих пір.

Bookkeeper SaaS (Буккіпер)

Bookkeeper SaaS (**Буккіпер**) - це новий web-сервіс від українських розробників для автоматизації бухгалтерського обліку ФОП і невеликих фірм. Функціональність стандартна для ведення бухгалтерського обліку в Україні:

1. Покупки (входить рахунок, Прибуткова накладна, Повернення).
2. Продажі (Видаткова накладна, Прайс-листи, Залишки).
3. Запаси (Списання, Інвентаризація, Виробництво).
4. Бухгалтерія (Банк і Каса, Валютні операції).
5. Персонал (Зарплата і кадри, звіти).
6. ПДВ (Податкові накладні, Коригування, Декларація з ПДВ).
7. Звітність (Єдиний податок, ПДВ, ЄСВ, ПДФО).
8. Реалізована можливість відправлення податкових звітів через програму Соната.

Згідно з інформацією з відкритих джерел розробника, веб-інтерфейс Bookkeeper SaaS стабільно працює в будь-яких сучасних браузерях. Обмеження стосуються лише сильно застарілих версій. Бази даних зберігаються на серверах Microsoft, що забезпечує високу надійність і безпеку.

Онлайн-бухгалтерія має незвичний, на перший погляд, але досить зручний та зрозумілий інтерфейс.

Кількість підключених користувачів під одним обліковим записом, як і кількість проведення документів, не обмежена. На даний момент для одного облікового запису можлива робота тільки однієї юридичної особи. В найближчому майбутньому розробники обіцяють реалізувати корпоративний облік (для декількох юридичних одній бази).

Дебет Плюс - є безкоштовним програмним продуктом, але точна ліцензія не відома.

Версію Дебет Плюс можуть використовувати як підприємці, так і малі підприємства. Система дозволяє вести складський облік, включає в себе систему взаємодії з клієнтами. У функції системи входить звіт бухгалтерського балансу, облік основних засобів, заробітна плата. Програма поставляється під ОС Windows, Linux, Mac OS.

Система «Дебет Плюс»:

1. Підходить як для підприємців, так і для малих підприємств.
2. Дозволяє вести складський облік як з бухгалтерією, так і без бухгалтерії (за бажанням користувача).
3. Працює на різних ОС - Windows, Linux, Mac OS, і СУБД - PostgreSQL, MySQL.
4. Повністю готова для роботи в умовах законодавства України і оперативно оновлюється в зв'язку з його змінами.

В якості СУБД цієї програми використовується MSAccess.

В бухгалтерському модулі підтримується 6 рівнів аналітики, журнали, оборотні відомості за всіма рахунками оборотний і шаховий баланс, виписки за будь-яким рахунком, головна книга, баланс підприємства, первинні документи щодо банку і каси. Розрахунок всіх документів може проводитися за будь-який період з урахуванням аналітики. Ведеться будь-яка кількість валют, проведення вводиться у валюті, автоматично розраховуються курсові різниці на будь-який момент часу, вихідні документи, як у валюті, так і в гривнях. Автоматизоване закриття рахунків допускається не тільки в кінці звітної періоду, але і за будь-який інший період.

При обліку товарно-матеріальних цінностей і послуг здійснюється автоматичне формування відповідних відомостей руху (оборотних, сальдових, карток складського обліку), а також вибірок в розрізі номенклатури ТМЦ і постачальників-покупців за будь-який період. Є можливість розширення довідника номенклатури, а також автоматичного формування декількох типів прайс-листів при формуванні витратних накладних.

Крім того, за допомогою програми може вестися складський облік, облік зарплати на підприємствах з кількістю співробітників до 20 чоловік, розрахунок лікарняних, розрахунок відпускних.

Програма підтримує зв'язок з іншими програмами (Excel, Word, Клієнт-банк) шляхом експорту і імпорту даних.

«Парус-Підприємство» повнофункціональна система, що дозволяє автоматизувати всі облікові й управлінські завдання, характерні для підприємств малого і середнього бізнесу. У її складі такі основні модулі:

1. «Парус-Адміністратор» - Керуючий модуль, за допомогою якого генеруються бази даних, фіксуються користувачі й призначаються права доступу, а також здійснюється певний сервіс системи (обов'язкова й безкоштовна поставка в комплексі).
2. Модуль «Парус-Бухгалтерія» включає:
  - реєстрація та обробка первинних банківських і касових документів;
  - реєстр платіжних документів і реєстр розподілу коштів держбюджету;
  - облік операцій за розрахунковим, реєстраційним казначейським та іншими рахунками;
  - облік касових і фактичних витрат;
  - облік касових операцій, формування касової книги;
  - облік розрахунків із дебіторами, кредиторами, покупцями, замовниками та підзвітними особами;
  - облік кошторису витрат установи у розрізі кодів КПКВ і документів.
3. У модулях «Парус-Заробітна плата» та «Парус-Персонал» здійснюють:
  - розрахунок зарплати за основними посадами, що суміщаються та заміщаються;
  - розрахунок грошового забезпечення;
  - розрахунок податків та утримань, оформлення повернення сум, перерахунок зарплати;
  - розрахунок виплат за лікарняними листками, відпускних і допомоги на дітей;
  - формування таблиця робочого часу, звітів до податкової інспекції (ф. № 1ДФ) до Пенсійного фонду;
  - облік наказів щодо кадрів та оплати праці;
  - друкування розрахунково-платіжних і архівних відомостей, розрахункових листків, відомостей за видами і сумами заробітної плати.
4. У модулі «Парус-Реалізація і Склад» здійснюють:
  - облік МЦ із точністю до модифікацій, партій (відключається), упаковок, строків придатності;

- облік МЦ із точністю до модифікацій, партій (відключається), упаковок, строків придатності;
- формування більше 15 видів товарних звітів (кожний за декількома параметрами);
- автоматичний розрахунок податків і розрахунок ціни списання;
- облік вихідних податкових накладних;
- контроль оплати товарів/послуг і ведення взаєморозрахунків постачальниками й покупцями;
- підтримка багатьох видів прайс-аркушів і цін реалізації, що діляться за тарифами, видами оплати, видами відвантаження.

5. У модулі «Парус-Менеджмент і Маркетинг» (CRM-модуль) можна:

- вести в структурованому вигляді інформацію з контрагентами;
- вести облік роботи контрагентів (партнеру, замовнику, конкуренту) у розрізі видів діяльності;
- вести облік звернень контрагентів (партнерів, замовників, конкурентів), адресно розподіляючи їх за структурними підрозділами і фахівцями підприємства, з автоматичним записом у хроніку взаємних контактів;
- фіксувати вихідні документи-підстави (договори, рахунки) і їх оплату щодо реалізації власних товарів і послуг.

Бухгалтерія 1С:Підприємство для України найпопулярніша і якісна програма, яка дійсно допоможе вивести на абсолютно новий рівень весь облік у компанії, а також зробити його повністю автоматичним.

Бухгалтерія призначена для автоматизації бухгалтерського і податкового обліку, включно із підготовкою обов'язкової (регламентованої) звітності, в організаціях, які здійснюють будь-які види комерційної діяльності: гуртову і роздрібну торгівлю, комісійну торгівлю (включно з субкомісією), надання послуг, виробництво. Бухгалтерський і податковий облік ведеться відповідно до чинного законодавства України.

Бухгалтерія забезпечує вирішення всіх завдань, які стоять перед бухгалтерською службою підприємства, якщо бухгалтерська служба повністю відповідає за облік на підприємстві, включно з випискою первинних документів. Це прикладне рішення також можна використовувати виключно для ведення бухгалтерського та податкового обліку, а завдання автоматизації інших служб, зокрема, відділу продажів, вирішувати спеціалізованими конфігураціями або іншими системами.

Склад рахунків, організація аналітичного, валютного, кількісного обліку на рахунках відповідають вимогам законодавства щодо ведення бухгалтерського обліку та відображення даних в звітності. За необхідності користувачі можуть самостійно створювати додаткові субрахунки й розрізи аналітичного обліку.

Основним способом відображення господарських операцій в обліку є введення документів конфігурації, що відповідають первинним бухгалтерським документам. Окрім того, допускають безпосереднє введення окремих проведень.

Для групового введення бухгалтерських проведень можна використовувати типові операції - простий інструмент автоматизації, який користувач може легко і швидко налаштувати.

1С Бухгалтерія автоматизує ведіння всіх розділів бухгалтерського обліку: операції з банком і в касі, основні засоби та нематеріальні активи, запаси, товари та послуги, облік виробництва продукції, облік валютних операцій, розрахунки з покупцями та постачальниками, розрахунки із підзвітними особами, розрахунки за заробітною платою із співробітниками, нарахування ПДФО та ЄСВ, розрахунки з бюджетом.

1С Бухгалтерія автоматизує підготовку будь-яких первинних документів: платіжні доручення та інші банківські документи, розрахунки на оплату, накладні, рахунки-фактури, авансові звіти, довіреності.

Автоматизована робота з документами дозволяють організувати введення документів, їх виробниче розподілення за журналами та пошук певного документа за різними критеріями: номер, дата, сума, контрагент.

1С Бухгалтерія забезпечує:

- цілісне відображення в бухгалтерському навчанні господарських операцій;
- зручні засоби ручного вводу операцій;
- вибір кореспондуючих рахунків при введенні проведення;
- використання типових операцій;
- автоматичне формування операцій первинними документами (накладними, вимогами, касовими ордерами);
- автоматичний розрахунок амортизації;
- переоцінка валют;
- фінансові результати;
- автоматичне формування операцій за закриттям місяця.

1С Бухгалтерія включає набір стандартних звітів, що дозволяють бухгалтеру отримувати інформацію про виробничий період, у різних розрізах та з необхідним рівнем деталізації. Всі створені звіти можуть бути виведені на друк. Програма включає набір форм бухгалтерської та податкової звітності. Крім того, включені звіти за проведеннями, а також передбачена можливість аналізу залишків та оборотів за допомогою графічного їх відображення (діаграми різних видів).

1С Бухгалтерія включає різноманітні сервісні можливості: контроль коректності вхідних проведення, табло рахунків (оперативний перегляд результатів за рахунками), об'єкти аналітики, документи, можливість отримання оновлення та регламентованого відправлення через Інтернет. Одночасна робота кількох користувачів із однією інформаційною базою, автоматичне оновлення інформації на екрані при зміні її іншими користувачами.

У кваліфікаційній роботі на здобуття ступеню магістра для автоматизації обліку використано програму «1С:Підприємство 8.3».

Для ведення діяльності підприємства в межах законодавства відповідно до правових вимог необхідно провести певні налаштування. Умовно їх можна поділити таким чином:

1. Параметри обліку - загальне регулювання конфігурації, що не характеризується періодичністю. Впливає на всі компанії, облік яких проводиться в системі.
2. Облікова політика - регуляція певної організації, що проводиться час від часу.
3. Персональні налаштування - неперіодичне регулювання певного користувача.

Для фіксування базової інформації про організацію доцільно створити спільний інформаційний простір. Ця опція дозволяє вести облік бухгалтерського і податкового характеру компанії. Дані про неї знаходяться в довіднику «Предприятие» (рис. 2.5).

The screenshot shows a software window titled 'Organizations' with a sub-window for 'Organizations: TOB "Сандора"'. The main window has a table with columns 'Код', 'Префикс', and 'Наименование', where the first row is selected: '000000...', '...', and 'TOB "Сандора"'. The sub-window contains the following fields:

- Наименование: TOB "Сандора" (Код: 000000001)
- Юр. / физ. лицо: Юр. лицо ... Префикс: ...
- Полное наименование: Товариство з обмеженою відповідальністю "Сандора"
- Головная организация: ...
- Осн. банковский счет: Основний рахунок в ПриватБанк
- Банковский счет для ...

Below these fields are tabs for 'Коды организации', 'Номера регистрации', 'Контактная информация', and 'Прочее'. The 'Коды организации' tab is active, showing:

- На дату: 01.01.2020
- ИНН: 224300071274
- ОПФГ: Товариство з обмеженою відпові...
- Территория: Миколаївський ...
- Форма собственности: Приватна
- Код ЕДРПОУ: 22430008
- Номер свидетельства: 748140
- Код ОПФГ: 240
- Код КОАТУУ: 22430008
- Код КФВ: ...

Buttons at the bottom include 'OK', 'Записать', and 'Закрыть'.

Рис. 2.5. Створено організацію

Інформація, що була вказана у вкладці:

- «Наименование» - назва, що вказується в екранних формах і звітах конфігурації - ТОВ «Сандора»;
- «Полное наименование» - стандартно вказується в друкованих формах документів і звітів відповідно до законодавства - Товариство з обмеженою відповідальністю «Сандора»;
- «Вид организации» - Юридична особа - позначається Код за ЄДРПОУ 22430008;
- «Банковский счет», основний і для ФСС - після введення автоматично вказуються в документах організації - Основний рахунок в ПриватБанк;
- «Коды организации» - введено значення, присвоєні компанії органами державної влади, а також назва установи, де проводилася реєстрація;
- «Контактная информация» - місце розташування, телефон та додаткова контактна інформація підприємства. Дані застосовуються при створенні друкованих форм.

Далі налаштовано параметри обліку.

Здійснено в такий спосіб: вкладка «Предприятие» форма «Настройка параметров учета». Параметри вкладок (рис. 2.6):

- «Валюта» - обрано валютою гривні;
- «Запасы» - вказано процеси товарно-складського обліку;
- «Товары в рознице» - позначено умови реалізації;
- «План счетов» - дозволяє отримати залишки і обороти;
- «Производство» - оцінюється собівартість;
- «Расчеты с контрагентами» - деталізовано операції з контрагентами.

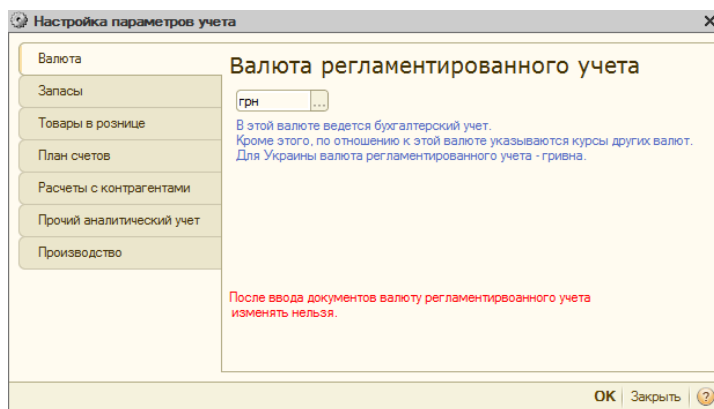

Рис. 2.6. Налаштування параметрів обліку

Налаштування облікової політики передбачає вибір відповідно до законодавства ведення бухгалтерського та податкового обліку за напрямками. Дані містяться в реєстрі «Учетная политика». Відкривається через «Предприятие» - «Учетная политика организации».

Інформація в реєстрі описує облікову політику за конкретний звітний період (рис. 2.7).

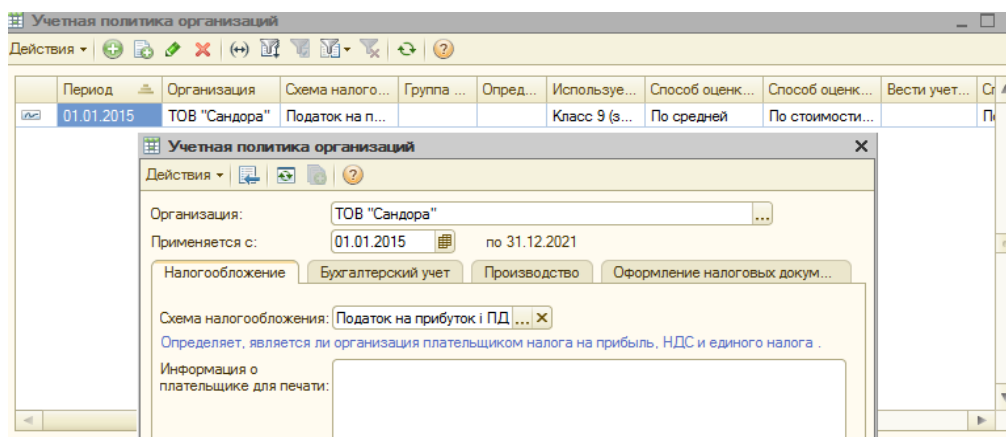

Рис. 2.7. Налаштування облікової політики

Характеристики вкладок: «Налогообложение» - зазначено умови ведення податкового обліку - Податок на прибуток та ПДВ; «Бухгалтерский учет» - визначено метод оцінки матеріальних ресурсів - за середньою вартістю, визначено метод оцінки товарів - за вартістю придбання, вказано 9 клас як витратні рахунки; «Производство» - визначено методи розподілу цін планової собівартості.

Далі створено та заповнено інформацію про **Підрозділи** організації (з картки «Предприятие» перейти на вкладку «Подразделения») (рис. 2.8). Інформація щодо підрозділів необхідна при заповненні даних за співробітниками організації.

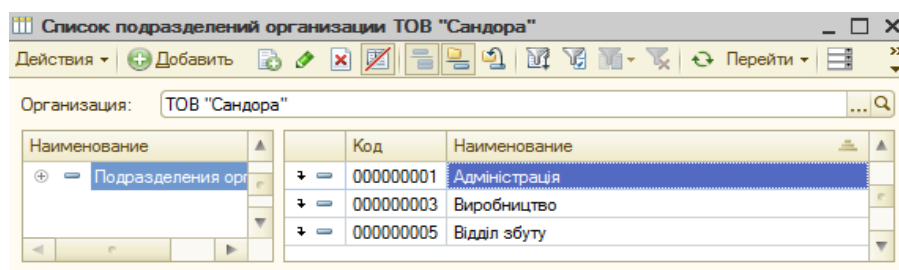

Рис. 2.8. Створено підрозділи

Заповнено дані про відповідальних осіб організації, які будуть задіяні в документах при здійсненні господарської діяльності та в друкованих формах. Інформацію про керівника, головного бухгалтера, касира заповнено в картці «**Предприятие**» на вкладці «**Ответственные лица организации**» (рис. 2.9).

Дата	Организация/Обоснове...	Ответственное лицо	Физическое лицо	Должность
01.01.2020 ...	ТОВ "Сандора"	Кассир	Буркало Галина Вікторівна	Бухгалтер-кассир
01.01.2020 ...	ТОВ "Сандора"	Руководитель	Гнасевич В'ячеслав Володимирович	Керівник
01.01.2020 ...	ТОВ "Сандора"	Главный бухгалтер	Корнієнко Тамара Миколаївна	Головний бухгалтер

Рис. 2.9. Заповнено відповідальних осіб

Початкові залишки за даними бухгалтерського обліку введено за допомогою *Помічника введення залишків* (меню «**Предприятие**» - «**Ввод начальных остатков**»). Дані взято з Балансу на 31.12.2019 року (Рис. 2.10).

Счет	Наименование	Сальдо Дт (нач.)	Сальдо Кт (нач.)
1	Необоротні активи		
10	Основные засоби	3 681 153 000,00	
100	Інвестиційна нерухомість		
101	Земельні ділянки		
102	Капітальні витрати на поліпшення земель		
103	Будинки та споруди	3 681 153 000,00	
104	Машини та обладнання		
105	Транспортні засоби		
106	Інструменти, прилади та інвентар		
107	Тварини		
108	Багаторічні насадження		
109	Інші основні засоби		
1091	Інші основні засоби		
1092	Основні засоби призначені для продажу		
11	Інші необоротні матеріальні активи		
111	Бібліотечні фонди		
1111	Бібліотечні фонди (по кожному об'єкту)		
	Итого (баланс):	7 936 794 000,00	7 936 794 000,00

Рис. 2.10. Введено початкові залишки

Короткострокові кредити введено в розділі «Ввод начальных остатков: Прочие счета бухгалтерского учета» - «+ Добавить». Обрано валюту гривня, рознесено залишок за кредитом (рис. 2.11). По аналогії введено всі залишки за рахунками: нематеріальні активи, запаси, рахунки у банках, дебіторська і кредиторська заборгованість, власний капітал, зобов'язання.

N	Счет учета	Субконто сче...	Валюта	Вал. сумма	Количество	Остаток по дебету	Остаток по кредиту
1	601		грн	294 300 000,00			294 300 000,00
	Итого:						2 806 964 000,00

Рис. 2.11. Введено початкові залишки по рахунку 60 «Короткострокові позики»

Відображено отримання довгострокового кредиту, який ТОВ «Сандора» 20.01.2020 р. отримало від банку АТ «Укрсиббанк» у сумі 600 000,00 грн. строком на два роки для цілей обслуговування поточної діяльності підприємства. Кредит надається під 15 % річних, проценти нараховуються кожного місяця. Виплата процентів провадиться не пізніше двадцятого календарного дня кожного місяця з дати отримання. За несвоєчасну сплату процентів передбачено нарахування штрафу в розмірі 3 % від суми несвоєчасно сплачених процентів, а також нарахування пені в розмірі 0,01 % за кожен день прострочення.

Витрати, пов'язані з отриманням кредиту (оцінка об'єкта застави, сума комісії банку), становлять 20000,00 грн. Об'єктом застави є основні засоби (будівля, що належить підприємству).

Для правильного відображення обліку кредиту у програмі «1С:Бухгалтерія 8.3» покроково виконано такі дії:

- сплачено разовий платіж при оформленні кредиту;
- внесено до програми інформацію про отриманий кредит і кредитора;
- відображено отримання основної суми кредиту;
- переведено частину боргу в поточну заборгованість;
- нараховано і сплачено проценти.

Для відображення у програмі операції зі сплати платежів, пов'язаних з отриманням кредиту, створено документ «Платежное поручение исходящее». Для цього в головному меню обрано «Банк» → «Платежное поручение исходящее», у вікні «Выбор вида документа» → «Прочее списание безналичных денежных средств». У створеному документі заповнено такі реквізити:

- проставлено дату проведення операції;
- у полі «Расчетный счет» обрано найменування банку, від якого отримуємо кредит - АТ «Укрсиббанк»;
- зазначено бухгалтерський рахунок, на якому відобразатимуться ці витрати - субрахунок 952 «Інші фінансові витрати»;
- сума платежу - 20000,00 грн.;
- проставлено позначку в «Оплачено» .

Після заповнення цього документа натискаємо на кнопку «Провести» (рис. 2.12).

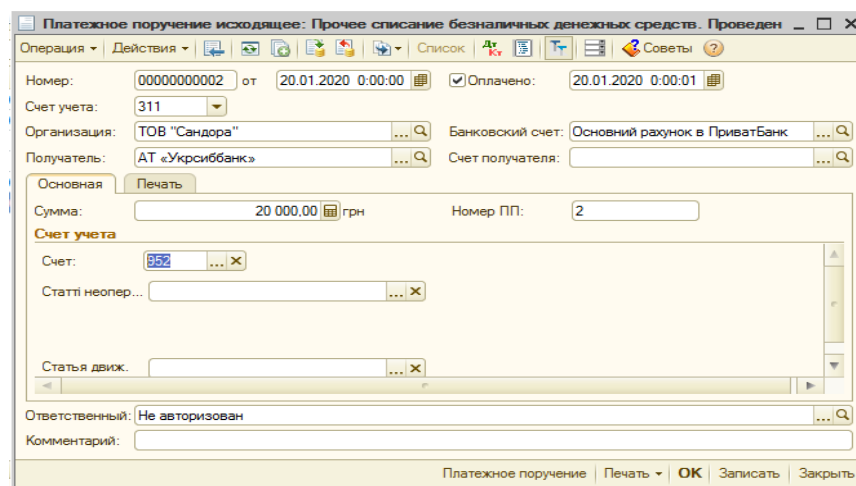

Рис. 2.12. Платіжне доручення вихідне

Після укладення кредитного договору з банком необхідно внести інформацію про цей договір до «1С:Бухгалтерії 8», створивши документ «Договор».

Для цього в головному меню «Контрагенты» обрано АТ Укрсиббанк. У відкритому вікні у вкладці «Счета и договоры» створено «Договор кредитування». У документі «Договор», що відкрився, зазначено: дату проведення договору; реальний номер кредитного договору; контрагента, який видав кредит; валюту, в якій отримано кредит; період, на який видано кредит.

Результат заповнення всіх цих реквізитів представлено на рис. 2.13.

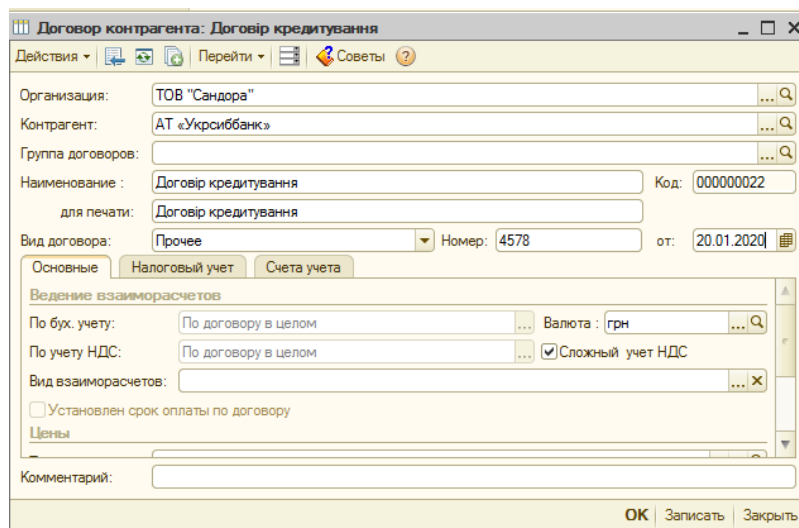

Рис. 2.13. Договір кредитування

Отримання основної суми кредиту оформляється документом «Банковская выписка». Сума - 600000 грн., рахунок для обліку 501 «Довгострокові кредити банків у національній валюті».

Для цього в головному меню обрано «Банк» → «Банковская выписка». У відкритому вікні обрано дату виписки та обрано кнопку «+ Добавить» → «Платежное поручение входящее», у вікні «Выбор вида документа» → «Прочее поступление безналичных денежных средств» (рис. 2.14).

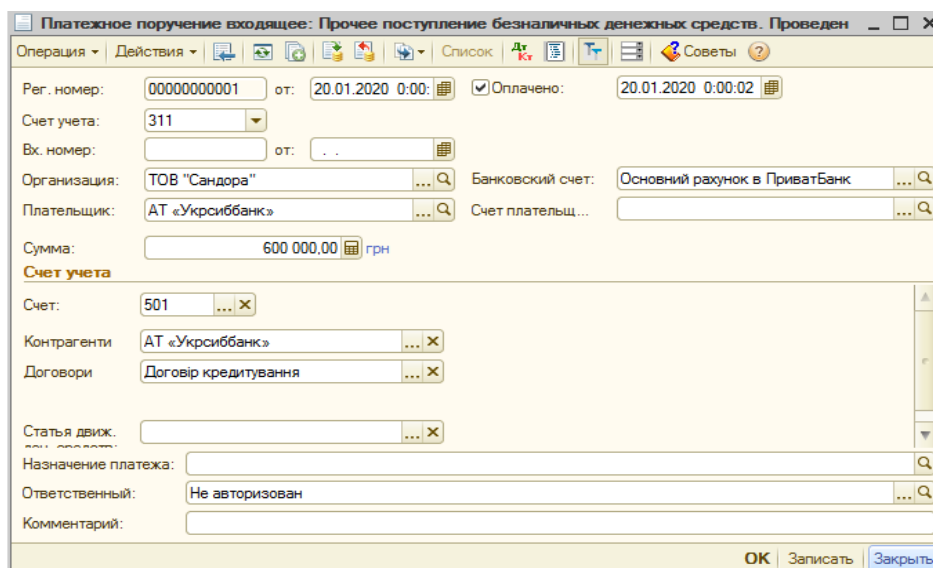

Рис. 2.14. Отримання кредиту

Оскільки ТОВ «Сандора» отримало довгостроковий кредит, необхідно виділити до складу поточної заборгованості в бухгалтерському обліку суму, яку необхідно погасити протягом 12 місяців.

Розраховано суму для виділення поточної частини довгострокової заборгованості за період з 20.01.2020 р. по 31.12.2020 р.:

1. першу частину - за період з 20.01..2020 р. по 31.12.2020 р.;
2. другу частину - за період з 01.01.2021 р. по 31.12.2021 р.

Для розрахунків скористаємося такою формулою 2.8:

$$C_1 = \frac{\Sigma K}{r} \times k, \quad (2.8)$$

де C_1 - частина довгострокової заборгованості;

ΣK - сума отриманого кредиту;

r - загальна кількість днів користування позикою;

k - кількість днів у періоді, за який виділяється поточна частина заборгованості.

Дані розрахунку представлено в табл. 2.17.

Таблиця 2.17

Розрахунок виділення поточної частини довгострокової заборгованості за період з 20.01.2020 р. по 31.12.2020 р.

Період для розрахунку поточної частини заборгованості			Загальна сума кредиту, грн.	Сума для нарахування, грн.	
з	по	Кількість днів			
20.01.2020 р.	31.12.2020 р.	346	711	600 000	291 983
01.01.2021 р.	31.12.2021 р.	365	711	600 000	308 017
Разом					600 000

Створено новий документ у вкладці «Операции» → «Операции, введенные вручну», де зафіксовано такі реквізити:

- дату проведення операції - 31.01.2020 року;
- суму, отриману за допомогою розрахунку - 291 983 грн.;
- поле змісту операції - «Виділення поточної заборгованості в загальній сумі довгострокової»;
- рахунок дебету операції 501 «Довгострокові кредити банків у національній валюті»;
- рахунок кредиту 601 «Короткострокові кредити банків у національній валюті».

Для проведення операції натиснуто на кнопку «ОК» (рис. 2.15).

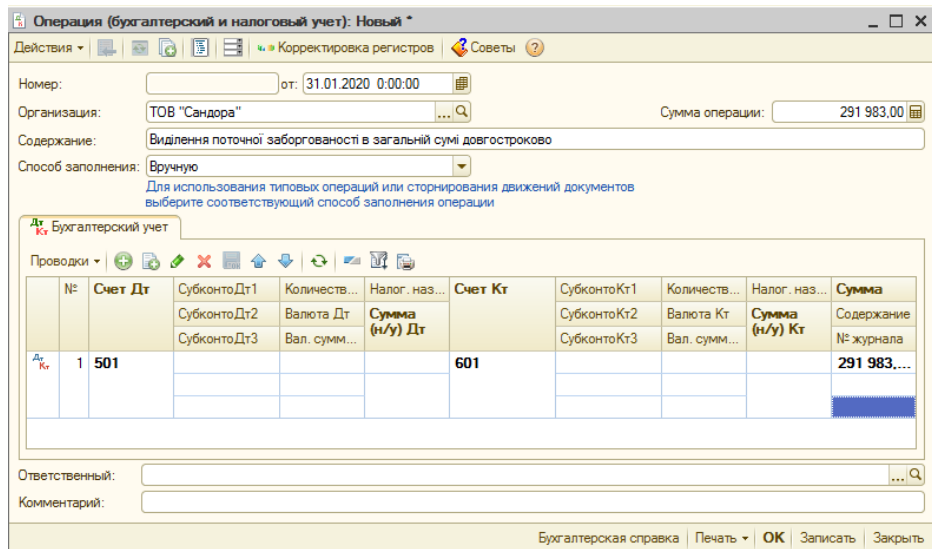

Рис. 2.15. Виділено поточну заборгованість в загальній сумі довгострокової
 Нарахування процентів здійснюється на підставі банківської виписки про суму
 процентів, нараховану банком.

Сума нарахованих процентів розраховується за такою формулою 2.9:

$$C\% = \frac{\sum K}{n} \times k \times s\%, \quad (2.9)$$

- де С (%) - сума процентів, нарахованих за користування кредитними коштами;
- ΣК - сума отриманого кредиту;
- n - кількість днів у році;
- k - кількість днів у періоді, за який нараховуються проценти;
- s(%) - процентна ставка.

Сума процентів за кредитом, нарахованих ТОВ «Сандора» за січень - 2020 року, дорівнює 18493,15 грн.:

$$C(\%) = 600000 / 366 * 31 * 15\% = 7622 \text{ грн.}$$

Нарахування процентів також проведено ручною операцією. Цей документ оформлено аналогічно попередньому (рис. 2.16).

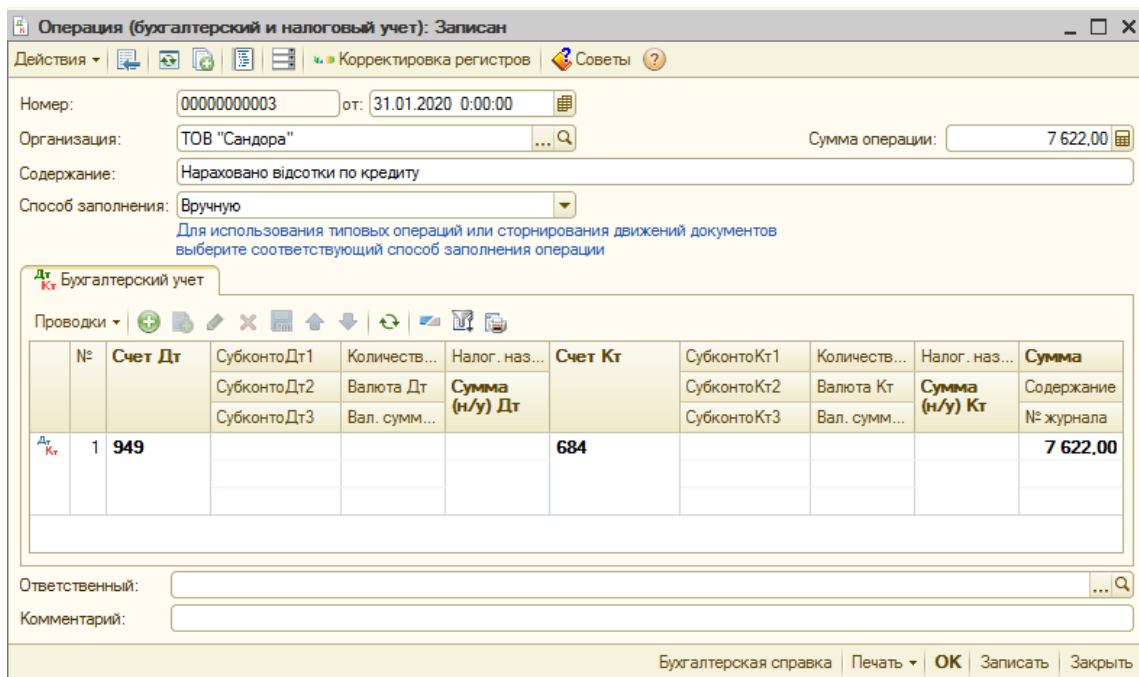

Рис. 2.16. Нараховано відсотки по кредиту

У ТОВ «Сандора» на початок року залишки в рахунку 601 «Короткострокові кредити банків у національній валюті». Припустимо, що в січні 2020 року бухгалтер мав до 10 числа сплатити нараховані відсотки, проте прострочив і буде сплачувати 13.01.2020 року.

Сума штрафних санкцій розраховується як 3% від суми несвоєчасно сплачених процентів, а також нарахування пені в розмірі 0,01 % за кожен день прострочення. Сума невчасно сплачених відсотків 10000 грн.

$10000 * 3\% = 300$ грн. - сума штрафних санкцій

$10000 * 0,01\% * 2 = 20$ грн - сума пені

Відображено у програмі нарахування суми штрафу за допомогою ручної операції «Операции» → «Операции, введенные вручную». Результат заповненого документа представлено на рис. 2.17.

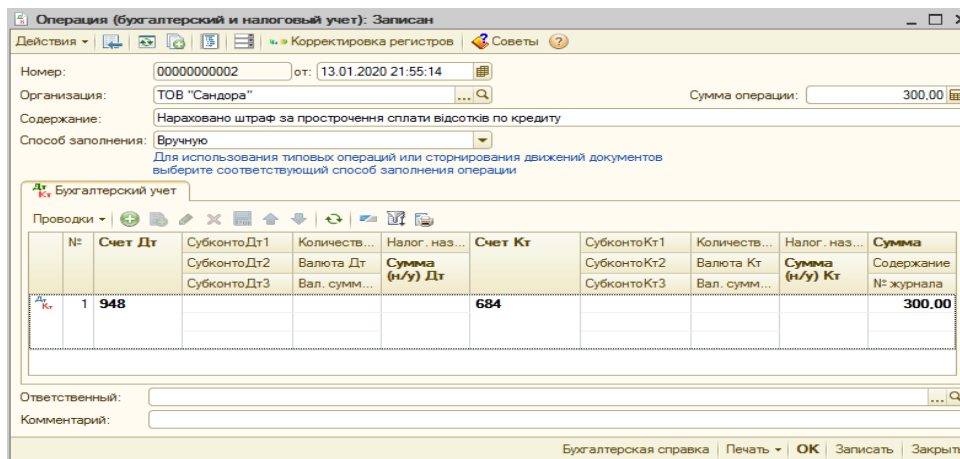

Рис. 2.17. Нараховано штраф за прострочення сплати відсотків по кредиту

У січні 2020 року має бути погашено основну суму кредиту, отриману підприємством у 2019 році. Сума тіла кредиту 3000000 грн.

Створено документ «Банк» → «Платежное поручение исходящее», у вікні «Выбор вида документа» обрано «Прочее списание безналичных денежных средств», у якому відображено суму поверненого кредиту (рис. 2.18).

Платежное поручение исходящее: Прочее списание безналичных денежных средств. Проведен

Номер: 00000000003 от 31.01.2020 12:00:01 Оплачено: 31.01.2020 12:00:01

Счет учета: 311

Организация: ТОВ "Сандора" Банковский счет: Основный рахунок в ПриватБанк

Получатель: АТ «Укрсиббанк» Счет получателя:

Основная Печать

Сумма: 3 000 000,00 грн Номер ПП: 3

Счет учета

Счет: 601

Контрагенты: АТ «Укрсиббанк»

Договоры: Договор кредитування

Ответственный: Не авторизован

Комментарий:

Платежное поручение Печать OK Записать Закреть

Рис. 2.18. Погашено кредит

Завершальним етапом роботи в програмі є закриття місяця та визначення фінансового результату ТОВ «Сандора» на дату 31.01.2020 р.

В меню «Операции» → «Регламентные операции» → «Закрытие месяца» → «Добавить» закрыто січень 2020 року (рис 2.19).

Заккрытие месяца: Проведен

Номер: 00000000001 от: 31.01.2020 23:50:00

Организация: ТОВ "Сандора"

Список	БУ	НУ
Начисление амортизации	☒	☒
Переоценка валютных средств	☐	☐
Распределение ТЗР	☒	☐
Корректировка фактической стоимости номенклатуры	☒	☐
Списание расходов будущих периодов	☒	☐
Расчет и корректировка себестоимости продукции (услуг)	☒	☐
Регламентные операции по бухгалтерскому учету	☒	☐
Технологические операции по налоговому учету	☐	☒

Ответственный:

Комментарий:

Все операции Печать OK Записать Закреть

Рис. 2.19. Закриття місяця

В меню «Операции» → «Регламентные операции» → «Определение финансовых результатов» → «Добавить» визначено фінансовий результат за січень 2020 року (рис. 2.20).

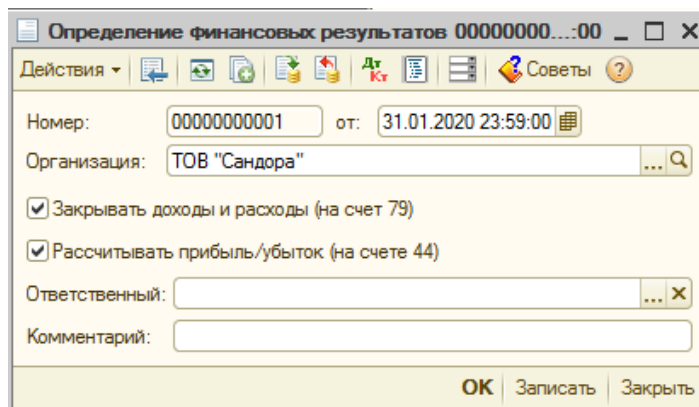

Рис. 2.20. Визначено фінансовий результат

В програмі за результатами зареєстрованих господарських операцій сформовано та роздруковано такі звітні документи:

- Баланс (Звіт про фінансовий стан за I квартал 2020 р) (Додаток З);
- Звіт про фінансові результати за I квартал 2020 р (Додаток И);
- Оборотно-сальдова відомість за січень 2020 року (Додаток I);
- Оборотно-сальдові відомості за рахунками 31, 50, 60, 68 (Додатки І, Й, К, Л);
- Головна книга (Додаток М);
- Шахова відомість (Додаток Н);
- Аналіз рахунків 31, 50, 60, 68 за січень 2020 року (Додатки О, П, Р, С);
- Картки рахунків 31, 50, 60, 68 за січень 2020 року (Додатки Т, У, Ф, Х);
- Зведені проведення за січень 2020 року (Додаток Ц);
- Звіт по проведеннях за січень 2020 року (Додаток Ч).

В програмі «1С:Бухгалтерія 8» створено Товариство з обмеженою відповідальністю «Сандора», введено залишки на основі Балансу підприємства на 31.12.2019 року, відображено господарські операції за січень 2020 року за об'єктами обліку - кредитні зобов'язання.

2.5. Стратегія управління успішністю діяльності господарюючого суб'єкта на основі показника EVA на прикладі ТОВ «Сандора»

Впровадження вартісної моделі управління бізнесом стає все більш популярним. В рамках цієї концепції основною метою компанії є максимізація її вартості. Вважається, що саме цей критерій найбільш точно відображає ефективність бізнесу.

Одним з основних етапів побудови вартісної моделі є визначення ключових факторів вартості. Інакше кажучи, взаємопов'язаних показників (як фінансових, так і нефінансових), які дозволяють давати бізнесу вартісну оцінку і управляти ефективністю його розвитку.

Модель доданої економічної вартості EVA

Для оцінки вартості бізнесу можуть використовуватися різні моделі. Наприклад, SVA (Shareholders Value Added - додана акціонерна вартість), MVA (Market Value Added - додана ринкова вартість), EVA (Economic Value Added - додана економічна вартість), CFROI (Cash Flow Return on Investments - повернення грошового потоку на інвестиції) і ряд інших. Орієнтація на ту чи іншу модель може досить сильно залежати від специфіки бізнесу, капіталомісткості виробництва, ситуації в галузі та інших факторів.

В даний час в більшості компаній існує значна розбіжність між балансовою і ринковою вартістю активів. Збільшення даного розриву частково пояснюється тим, що зростає роль нематеріальних активів (інтелектуального капіталу, репутації і т. д.). Крім цього, виникає необхідність врахування «тіньових» активів (хороші відносини з постачальниками і клієнтами, можливість використання ресурсів впливу та ін.). Їх також можна оцінювати як еквіваленти капіталу (EquitybEquivalents). Відсутність методології справедливої оцінки нематеріальних активів і їх подання до фінансової звітності є основною причиною орієнтації компаній на сучасні моделі управління корпоративними фінансами. За оцінками більшості фахівців, EVA - найбільш універсальний вартісний показник ефективності бізнесу. Він може бути розрахований не тільки для підприємств, акції котрих котируються на ринку, але і для закритих компаній.

Збільшення вартості компанії - природне бажання власника бізнесу. Для того, щоб вартість компанії росла, компанія, перш за все, повинна заробляти прибуток. Прибуток оцінює ефективність операційної діяльності, спрямованої на створення продуктів і послуг для клієнтів і визначається в межах того чи іншого періоду - місяця, кварталу або року. Проте, орієнтація тільки на прибуток місяця, кварталу або року може завести компанію в глухий кут. Якщо в конкретному періоді отримано хороший результат, це не означає, що він буде хорошим і надалі. Адже прибуток конкретного періоду можна забезпечити шляхом радикального скорочення витрат, не замислюючись про майбутнє. І, якщо компанія наприклад, відмовилася від просування та реклами своїх продуктів, від вдосконалення засобів автоматизації процесів, від навчання співробітників, то в подальшому компанія може зіткнутися з серйозними проблемами.

Для компанії важливіша довгострокова стабільна прибутковість, а не «миттєвий» прибуток.

Саме показник економічної доданої вартості EVA дає комплексне уявлення про успішність операційної, інвестиційної та фінансової діяльності компанії. Цінність показника EVA в тому, що він оцінює результати компанії не тільки в поточному моменті, але і з урахуванням перспективи. Адже ефективні інвестиції, зроблені в звітний період, вказують на те, що в майбутньому компанія може розраховувати на прибуток. А віддача на інвестиції оцінюється в порівнянні з вартістю залучених на ці інвестиції ресурсів.

EVA показує, в якому напрямку змінилася вартість компанії за звітний період: збільшилася вона або зменшилася. І якщо:

- $EVA > 0$, значить бізнес розвивається і його вартість зростає.
- $EVA = 0$, значить бізнес стоїть на місці.
- $EVA < 0$, отже вартість бізнесу падає.

Для розрахунку економічної доданої вартості (EVA) з операційного прибутку, зменшеної на величину податків, віднімаються витрати на весь інвестований в підприємство капітал, які визначаються як добуток величини інвестованого капіталу на середньозважену вартість капіталу.

Показник EVA застосовується для оцінки ефективності діяльності підприємства з позиції його власників, для яких діяльність підприємства має позитивний результат у разі, якщо підприємству вдалося заробити більше, ніж становить прибутковість альтернативних вкладень. Отже, при розрахунку EVA з суми прибутку віднімається плата як за користування позиковими засобами, так і власним капіталом.

Вартість позикового капіталу - це вартість користування кредитами.

Власний капітал має свою ціну:

1. Дивіденди - це і є плата за акціонерний капітал.
2. Необхідно враховувати альтернативну вартість капіталу. Адже у власника є альтернатива: вкласти гроші у власний бізнес, або інвестувати в якісь інші доступні для нього джерела розміщення капіталу, наприклад, в депозити в банку. І тоді вартість власного капіталу визначається з урахуванням можливих депозитів в надійному банку. І, вже з цієї вартості враховується власний капітал.

Крім того, необхідно зіставити альтернативні можливості вкладення капіталу з можливими ризиками. При такому підході стає ясно, що власний капітал - це ресурс, який має вартість.

Це економічний підхід, а не бухгалтерський.

Навіть якщо компанія за певний період має велику в абсолютному вираженні прибуток, але при цьому невдало інвестує, то вона втрачає свою вартість.

Для отримання економічного прибутку необхідно інвестувати в бізнес з рентабельністю активів не нижче ніж вартість капіталу. Тільки в цьому випадку компанія має позитивну додану вартість, і тільки в цьому випадку зростає вартість компанії.

Розглядаючи діяльність компанії з позицій економічної доданої вартості (EVA), ми бачимо, що бізнес розвивається успішно за таких умов:

- компанія має прибуток, достатню для інвестицій в розвиток і обслуговування боргових зобов'язань;
- компанія здійснює інвестиції в розвиток для забезпечення прийнятної прибутку майбутньому;
- компанія здатна залучати капітал, необхідний для фінансування її розвитку, на прийнятних умовах;
- віддача на інвестиції перевищує вартість залученого капіталу.

Таким чином, EVA виступає як інструмент:

- дозволяє виміряти дійсну прибутковість підприємства, а також керувати ним з позиції його власників;
- показує керівникам підприємства яким чином вони можуть вплинути на прибутковість;

- відображає альтернативний підхід до концепції прибутковості (перехід від розрахунку рентабельності інвестованого капіталу (ROI), яка вимірюється в процентному вираженні, до розрахунку економічної доданої вартості (EVA), яка вимірюється в грошовому вираженні);
- підвищує прибутковість, в основному, за рахунок поліпшення використання капіталу.

Показник EVA визначається як різниця між скоригованою величиною чистого прибутку і вартістю використаного для її отримання інвестованого капіталу компанії (власних і позикових коштів):

$$EVA = NOPAT (adj) - WACC \times CE (adj) \quad (2.10)$$

де:

- NOPAT (Net Operating Profit After Taxes) - чистий операційний прибуток після сплати податків, скоригована на величину змін еквівалентів власного капіталу;
- WACC (Weighted Average Cost of Capital) - середньозважена вартість капіталу;
- CE (Capital Employed) - сума інвестованого капіталу з урахуванням еквівалентів власного капіталу.

Цей показник є собою суму всіх активів, що належать до оперативного управління об'єкта оцінки, за вирахуванням короткострокових операційних зобов'язань (комерційних кредитів, заборгованостей перед бюджетом і т. п.). Як вже було сказано, об'єктом оцінки може бути як вся компанія, так і окремі її підрозділи. При розрахунку показника РЄ важливо не забути активи, які спільно використовуються декількома бізнес-підрозділами (неподільні активи). Їх потрібно врахувати в обсязі, пропорційному ступеня використання об'єктом оцінки.

(Adj) - Adjustments (Equity Equivalents) - поправка, що враховує зміну еквівалентів власного капіталу

Незважаючи на згадану простоту представленої розрахункової моделі, при визначенні показника EVA виникають проблеми коректної оцінки та обліку еквівалентів власного капіталу (Equity Equivalents). Автори оригінальної методики розрахунку EVA пропонують близько 160 поправок, що дозволяють більш повно враховувати вартість використовуваних нематеріальних активів. Зокрема, таким поправками можуть бути роздільний облік резервів по «поганим» боргам, облік відкладених податків, облік ризиків, пов'язаних з вкладенням в цінні папери, інвестиційні ризики, «соціальний» імідж компанії та ін. Це важливо, оскільки в ряді випадків дані активи можуть значно вплинути на ринкову оцінку бізнесу.

Показник EVA може використовуватися як для інвестиційної оцінки компанії в цілому, так і для оцінки ефективності її окремих аналітичних об'єктів: напрямків бізнесу, інвестиційних проектів чи структурних бізнес-підрозділів (SBU). Зокрема, при реалізації моделі EVA можна використовувати існуючу в компанії класифікацію центрів фінансової відповідальності.

При розрахунку показника EVA для структурного підрозділу (або для конкретного проекту) необхідно не тільки визначити які він використовував частки активів, але і коректно розрахувати собівартість. Її формують прямі і непрямі витрати, пов'язані з конкретним об'єктом обліку (структурним підрозділом, продуктом або напрямком

бізнесу). Причому прямі витрати (Operating Direct Cost) врахувати досить просто, а з розрахунком непрямих витрат (Overheads) можуть виникнути певні труднощі. Як правило, вони викликані методики розподілу накладних витрат за центрами відповідальності. Щоб вирішити ці проблеми, можна використовувати існуючі в компанії моделі бюджетування, в принципі роботи яких закладена подібна логіка. Якщо це неможливо, то потрібно створити нові розрахункові моделі. Однією з них є післяопераційний метод калькуляції собівартості - ABC (Activity Based Costing).

Узагальнена схема впровадження моделі EVA. Впровадження моделі EVA починається з аналізу та ваговій оцінці параметрів вартості (маржинальної прибутку, середньозваженої вартості капіталу, інвестованого капіталу, тіньових активів). Саме вони визначають значення EVA. При цьому повинні враховуватися такі фактори, як: галузева специфіка, фаза життєвого циклу, структура інвестованого капіталу, ступінь капіталоемності бізнесу, рівень технологічної оснащеності і наявність розвинутої ресурсної бази, політика ризик-менеджменту, наявність і ступінь впливу «тіньових» компетенцій і т. д.

Потім відбувається ранжування об'єктів управління (ціна і якість продукції, обсяг знижок, ступінь завантаженості використовуваних ресурсів, політика управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, податкове навантаження і т. д.) За ступенем їх впливу на розрахунковий показник EVA. Для оцінки ступеня впливу того чи іншого показника використовується ваговий аналіз - визначається, наскільки зміниться значення EVA при зміні на 1 відсоток одного з параметрів (при фіксованому значенні всіх інших). Далі кожному об'єкту управління привласнюють відповідні вагові коефіцієнти. Для одних напрямків бізнесу більш сильний вплив може чинити збільшення темпів і обсягів продажів, для інших - більш ефективно управління активами і зниження поточних операційних витрат і т. д.

Після цього необхідно визначити ступінь впливу кожної з груп менеджерів (топ-менеджменту, операційного менеджменту, функціонального менеджменту і ін.) На той чи інший показник, який бере участь в розрахунку значення EVA. Кожній групі також призначаються відповідні вагові коефіцієнти, як правило, методом експертної оцінки.

Таким чином, ми отримали дві групи коефіцієнтів. В першу входять показники впливу об'єктів управління на розрахункове значення EVA. У другу - коефіцієнти впливу тієї чи іншої групи менеджерів на дані показники. Виходячи з цього, можна розрахувати узагальнені вагові коефіцієнти, які будуть відображати ступінь впливу кожного менеджера на цільове значення EVA. На закінчення розробляється політика і механізми мотивації персоналу. Природно, при цьому основна увага приділяється менеджерам, які мають найбільший вплив на фактори створення вартості. Активізація їх зусиль, спрямованих на створення позитивного тренда параметра EVA, в перспективі призведе до збільшення вартості бізнесу.

Управління значенням EVA. Основним стратегічним завданням менеджменту є збільшення вартості бізнесу. Тому завдання ефективного управління EVA зводиться до того, щоб забезпечити стабільне невід'ємне значення цього показника. Його позитивна динаміка означає, що бізнес компанії розвивається більш ефективно, ніж ринок в цілому. Отже, при зростанні EVA підвищується інвестиційна привабливість даної компанії. І навпаки, якщо спостерігається стійка динаміка до зниження показника EVA, то можна говорити про зменшення вартості фірми і падіння до неї інтересу зовнішніх інвесторів.

Максимізація приросту EVA при ефективному управлінні активами зводиться до виявлення факторів, що дозволяють домогтися:

- зростання операційного прибутку (NOPAT);
- мінімізації вартості використовуваного капіталу при оптимальному співвідношенні власних і позикових коштів.

До факторів, що збільшує значення NOPAT, можна віднести:

- підвищення темпів зростання реалізації;
- збільшення оборотності активів;
- побудови ефективного співвідношення активів за групами ліквідності;
- зниження сумарних витрат на виробництво і реалізацію продукції.

Оптимізація структури капіталу та управління його вартістю відбувається за двома напрямками. Перше - залучення більш дешевих позикових коштів (але з урахуванням оптимального співвідношення власного і позикового капіталу). Друге - перерозподіл фінансових резервів між центрами інвестування компанії, виходячи з максимізації прибутку, створеної цими центрами.

Ще одним важливим аспектом при використанні моделі EVA є рішення задачі оптимізації співвідношення прибутковості (Profitability) або спреда (Spread) і темпів зростання бізнесу (Growth Rate). Спред розраховується за формулою:

$$\text{Spread} = \text{ROCE} - \text{WACC}, \quad (2.11)$$

де:

- ROCE (Rate Of Return On Investors Capital) - рентабельність інвестованого капіталу;
- WACC - середньозважена вартість капіталу.

Виходячи з аналізу існуючих статистичних даних, було отримано усереднений результат та представлено матрицю класифікації компаній за ступенем їх привабливості (рис 2.21).

	B	A
2,5%	D	C
	25%	

Рис. 2.21. Матриця класифікації компаній за ступенем їх привабливості

Дана матриця дозволяє класифікувати компанії за ступенем їх привабливості для зовнішніх інвесторів і ринку в цілому, виходячи з оцінок Spread і темпів зростання.

Найбільш привабливими є компанії групи «А». Для них значення Spread перевищує 2,5 відсотка, а темпи зростання обсягів реалізації складають більше 25 відсотків в рік.

Компанії, що відносяться до груп «В» і «С», мають певний потенціал (або по збільшенню темпів зростання реалізації, або по збільшенню прибутковості). Вони також можуть представляти інтерес для зовнішніх інвесторів (в першу чергу - компанії групи «С»). Компанії групи «D» мають низькі показники і, відповідно, низьку інвестиційну привабливість.

Етапи реалізації моделі управління на основі EVA:

Етап 1. Перш за все, необхідно виробити довгострокову стратегію на основі оцінок перспектив розвитку компанії. Для цього слід проаналізувати альтернативні стратегії та вибрати найбільш оптимальну з них. Природно, обрана стратегія розвитку компанії повинна постійно аналізуватися на предмет її відповідності поточної ринкової ситуації.

Етап 2. Менеджери повинні прийти до усвідомлення ідеології EVA. Досить часто вони орієнтуються на короткострокові завдання, наприклад, на збільшення прибутку в поточному періоді. При цьому вони не відслідковують ефективність використання ресурсів, в яких укладений основний капітал власників компанії. Необхідно, щоб менеджмент компанії чітко усвідомлював той факт, що в операційній роботі використовується акціонерний капітал, який має певну вартість. Її величина не повинна бути нижче середньоринкової прибутковості по даному сегменту ринку. Інакше кажучи, потрібно прагнути до того, щоб у всіх циклах ділової активності рентабельність інвестованого капіталу (ROCE) була б не менше витрат на його залучення (WACC).

Етап 3. Розробляється розрахункова методологія і визначаються цільові індикатори (рентабельність інвестованого капіталу ROCE, коефіцієнти, що відображають структуру капіталу компанії, показники ліквідності балансу, величина оборотного капіталу і т. д.). На даному етапі необхідно сформувані моделі основних параметрів, що беруть участь у формуванні EVA. Зокрема, необхідно визначити:

- методику розрахунку чистого прибутку з урахуванням всіх коригуючих показників (бази і коефіцієнтів розподілу накладних і загальнокорпоративних витрат і т. д.);
- методику розрахунку розміру капіталу з визначенням його оптимальної структури;
- мінімальний рівень прибутковості по структурним підрозділам (проектам, продуктам, напрямками бізнесу);
- систему планування поточної діяльності і складання прогнозних бюджетів;
- систему мотивації і оцінки результатів роботи персоналу з метою їх орієнтації на підвищення значення EVA для всієї компанії в цілому.

Етап 4. На заключній стадії методології даної моделі управління впроваджується в поточну операційну діяльність організації. Даний етап передбачає усвідомлення менеджментом необхідності використання вартісного підходу до управління бізнесом. Одночасно з цим впроваджуються відповідні управлінські технології. Наприклад, система збалансованих показників, функціонально-вартісний аналіз, побудова бюджетних моделей на базі багатовимірних аналітичних кубів і інші. Покроковий алгоритм розрахунку EVA за даними бухгалтерської звітності представлено на прикладі ТОВ «Сандора». Крок 1. Наводимо баланс і іншу звітність до зручній формі

Щоб порахувати економічну вартість компанії EVA, беремо бухгалтерську звітність за два останні роки: бухгалтерський баланс; звіти про фінансові результати і

звіт про власний капітал; пояснення до звітів, які будуть потрібні для розрахунку показника EVA. Приводимо бухгалтерські форми до уніфікованого вигляду. Валюта балансу залишиться такою ж, як і в стандартному звіті (табл. 2.17). Аналогічно з бухгалтерським балансом перетворюємо і звіт про фінансові результати (табл. 2.18).

Таблиця 2.18

**Скоригований Баланс та Звіт про фінансовий результат ТОВ «Сандора»,
в тис. грн. (показники необхідні для розрахунку EVA)**

№	Показник	Джерело	2018 р.	2019 р.
1	2	3	4	5
Баланс				
1	Відстрочені податкові активи	Ф1 1045	310183	170640
2	Первісна вартість ОЗ	Ф1 1011	2318164	3681153
3	Залишкова вартість ОЗ	Ф1 1010	1014912	2212188
4	Первісна вартість НМА	Ф1 1000	10076	2587
5	Залишкова вартість НМА	Ф1 1001	1760	1250
6	Гудвіл	Ф1 1050	0	0
7	Всього необоротних активів	Ф1 1095	1713475	2665604
8	Дебіторська заборгованість	Ф1 1125+ 1130+ 1135+1155	1324440	1559040
9	Фінансові інвестиції (за винятком грошових еквівалентів)	Ф1 1030+ 1035	0	0
10	Всього оборотних активів	Ф1 1195	2211207	2405831
11	Зареєстрований капітал	Ф1 1400	719990	986277
12	Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)	Ф1 1420	-1988286	-1395057
13	Всього власний капітал	Ф1 1495	-1260040	-400524
14	Довгострокові зобов'язання	Ф1 1595	2769745	2394133
15	Відстрочені податкові зобов'язання	Ф1 1500	0	0
16	Інші зобов'язання	Ф1 1690	354024	413476
17	Кредиторська заборгованість	Ф1 1695 -1620	2407589	3006855
18	Заборгованість за податками	Ф1 1620	7388	70971
Звіт про фінансовий результат				
19	Дохід від реалізації продукції	Ф2 2000	9744262	10404098
20	Собівартість реалізованої продукції	Ф2 2050	7196337	7239933
21	Амортизація в собівартості	Примітки	66112	109352
22	Інша амортизація	Ф2	96452	117493
23	Собівартість без амортизації	П20-П21	7130225	7130581
24	Адміністративні та комерційні витрати без амортизації	Ф2 2130 +2150 – П22	1967166	2384792
25	Відсотки до отримання (Фінансові доходи)	Ф2 2220	34163	499093
26	Відсотки до виплати (Фінансові витрати)	Ф2 2250	342636	344845
27	Прибуток до вирахунку податків та відсотків	П19-П20-П24	580759	779373
28	Прибуток (збиток) до оподаткування	Ф2 2290	160234	732772
29	Інші доходи	Ф2 2220	7904	7359
30	Інші витрати	Ф2 2270	20563	44472
31	Податок на прибуток	Ф2 2300	48653	139543
32	Чистий прибуток (збиток)	Ф2 2350 або 2355	111581	593229

Собівартість, комерційні та управлінські витрати в формі вказуємо без амортизації, її виділимо в окремий показник. Значення візьмемо із Приміток до бухгалтерської звітності. «Нерозподілений прибуток» і «Дивіденди» знайдемо в звіті про зміни капіталу.

Крок 2. Рахуємо чистий операційний прибуток.

База для розрахунку EVA - чистий операційний прибуток після сплати податків (NOPAT). Згодом з нього віднімемо інвестований капітал. Візьмемо перетворений звіт про фінансові результати. Обчислимо чистий операційний прибуток за формулою:

$$\text{NOPAT} = \text{ЕВІТ} - \text{Н} + \text{ОТН}, \quad (2.12)$$

де:

- NOPAT - чистий операційний прибуток після сплати податків, грн.;
- ЕВІТ (Earnings before interest and taxes) - прибуток до вирахування податків і відсотків, грн.;
- Н - скоригований податок на прибуток, грн.;
- ОТН - зміна відкладених податкових зобов'язань і активів, грн.

Щоб знайти прибуток до виплати податків і відсотків, необхідно використати формулу:

$$\text{ЕВІТ} = \text{В} - \text{З} - \text{КВУ} - \text{А}, \quad (2.13)$$

де:

- ЕВІТ - прибуток до вирахування податків і відсотків, грн.;
- В - виручка, грн.; С - собівартість без амортизації, грн.;
- КВУ - комерційні та управлінські витрати без амортизації, грн.;
- А - амортизація, грн.

При аналізі звітів видно, що відстрочені зобов'язання в підприємства відсутні, а різниця в сумі відстрочених активів і сумою по сплаті податку на прибуток. Тому

$$\text{NOPAT}_{2018} = 160234 - 48653 = 111581 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{NOPAT}_{2019} = 732772 - 139543 = 593229 \text{ тис. грн.}$$

Крок 3. Знайдемо інвестований капітал.

Вирахуємо суму, яку інвестували в основну діяльність. (Не враховуємо доходи від непрофільних активів).

Використовуємо формулу:

$$\text{ІС} = \text{Чоб} + \text{ЧВУ} + \text{Пр}, \quad (2.14)$$

де:

- ІС - інвестований капітал в основну діяльність;

- Чоб - чисті оборотні кошти;
- ЧОС - чисті основні засоби - залишкова вартість ОС та НМА;
- Пр - інші операційні активи та інвестиції.

Розрахуємо чисті оборотні кошти:

$$\text{Чоб} = \text{ОА} - \text{КФВ} - (\text{КЗ} + \text{Зн}), \quad (2.15)$$

де:

- Чоб - чисті оборотні кошти, ГРН.;
- ОА - оборотні активи;
- КФВ - короткострокові фінансові вкладення;
- КЗ - кредиторська заборгованість;
- Зн - заборгованість по податках і внесках.

$$\text{IC}_{2018} = 2211207 - (2407589 + 7388) + 1014912 + 1760 = 812902 \text{ тис. грн}$$

$$\text{IC}_{2019} = 2405831 - (3006855 + 70971) + 2212188 + 1250 = 1541443 \text{ тис. грн}$$

Крок 4. Оцінка рентабельності інвестованого капіталу.

Для розрахунку EVA по балансу порахуємо, яку віддачу отримує компанія від інвестованих грошей. Для цього знайдемо відношення чистого операційного прибутку після сплати податків до капіталу:

$$\text{ROIC} = \text{NOPAT} : \text{IC} \times 100\%, \quad (2.16)$$

де:

- ROIC (Return on invested Capital) - рентабельність інвестованого капіталу, %;
- NOPAT - чистий операційний прибуток після сплати податків.; IC - інвестований капітал.

$$\text{ROIC}_{2018} = 111581 / 812902 * 100 = 13,73\%$$

$$\text{ROIC}_{2019} = 593229 / 1541443 * 100 = 38,49\%$$

Щоб визначити економічну додану вартість, нам не вистачає середньозваженої вартості капіталу:

$$\text{WACC} = \text{Ks} \times \text{Ws} + \text{Kd} \times \text{Wd} \times (1 - \text{T}), \quad (2.17)$$

де:

- WACC (Weight average cost of capital) - середньозважена вартість капіталу, %;
- Ks - вартість власного капіталу, %;
- Ws - частка власного капіталу, од.;

- Kd - вартість позикового капіталу, %;
- Wd - частка позикового капіталу, од.;
- T - ставка податку на прибуток, од.

Проведемо розрахунок у табл. 2.19.

Таблиця 2.19

Розрахунок середньозваженої вартості капіталу ТОВ «Сандора»

Показник	Сукупний дохід, тис. грн.	Структура капіталу	Ставка вартості капіталу	Середньозважена вартість капіталу (WACC)	Податковий мультиплікатор (1 - S)	Середньозважена вартість капіталу (WACCs)
1	2	3	4	5	6	7
2018 рік						
Власний капітал	-1260040	-0,32	0,15	-0,05		-0,05
Залучений капітал	5184722	1,32				
– довгострокові зобов'язання	2769745	0,71	0,19	0,13	0,82	0,11
– поточні зобов'язання	2414977	0,62	0,1	0,06	0,82	0,05
Разом	3924682	1,00		0,15		0,11
2019 рік						
Власний капітал	-400524	-0,08	0,15	-0,01		-0,01
Залучений капітал	5471959	1,08				
– довгострокові зобов'язання	2394133	0,47	0,19	0,09	0,82	0,07
– поточні зобов'язання	3077826	0,61	0,1	0,06	0,82	0,05
Разом	5071435	1,00		0,14		0,11

Скористаємося альтернативною формулою для розрахунку економічної доданої вартості:

$$EVA = IC \times (ROIC - WACC): 100\%, \quad (2.18)$$

де:

- EVA - економічна додана вартість, грн.;
- IC - інвестований капітал;
- ROIC - рентабельність інвестованого капіталу, %;
- WACC - середньозважена вартість капіталу, %.

$$EVA_{2018} = 812902 \times (0,1373 - 0,11) = 22192,22 \text{ тис. грн.}$$

$$EVA_{2019} = 1541443 \times (0,3849 - 0,11) = 423742,68 \text{ тис. грн.}$$

Можна бачити, що підприємство нарощує свою економічну додану вартість, що є позитивним показником для подальшої діяльності. Окрім цього, Spread має значення більше 2,5%, що робить ТОВ «Сандора» привабливим для інвесторів.

ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 2

Ведення обліку має мету забезпечити своєчасність та правильність складання та подання банку документації, що необхідна для того, щоб одержати кредит, контроль за цільовим використанням та дотриманням терміну користування кредитом.

Додатково повинна надаватись інформація про ефективність залучення кредитних коштів, яка використовується при прийнятті управлінських рішень, а також, плануючи діяльність компанії на майбутнє.

Необхідно відзначити, що облік в даній сфері має значні перспективи розвитку, що спричинено активною позицією бухгалтерської спільноти та професійних організацій бухгалтерів і аудиторів, засоби масової інформації, у тому числі професійних видань із бухгалтерського обліку.

Процес кредитування потребує правильного ведення бухгалтерського обліку, так як має певні особливості. Таким чином, необхідно слідкувати за точністю ведення обліку цієї ділянки, щоб забезпечити компанію необхідною інформацією про фінансовий стан, ефективність кредитування та використання кредитів банку.

Зокрема необхідно зазначити, що існує три варіанти підвищення EVA:

1. Збільшити операційний прибуток при постійних витратах на капітал.
2. Додатково інвестувати в проекти, чия рентабельність вище витрат на залучення грошей.
3. Вивільнити капітал. Якщо компанія вкладала гроші в діяльність або майно, дохід від яких не покриває витрати на капітал, вона може реалізувати цей ресурс і отримати кошти.

РОЗДІЛ 3. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «САНДОРА» ТА КРЕДИТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА 2018-2019 РОКИ

3.1. Організація аналітичної роботи на ТОВ «Сандора»

Для успішної діяльності будь-яке підприємство повинно контролювати свої витрати та співставляти їх з отриманими економічними вигодами, саме тому на підприємстві проводиться аналіз. Для ефективного його проведення необхідно правильно організувати аналітичну роботу, створити такі умови, які б забезпечили вивчення взаємозв'язків між окремими показниками діяльності суб'єкта господарювання. Керівництво підприємства повинно займатись організацією роботи аналітичного персоналу, для того, щоб результати діяльності даного відділу надходили до керівництва вчасно і мали обґрунтоване пояснення для подальшого прийняття управлінських рішень.

Поняття «організація», зокрема, розглядається як комплекс заходів, зміст яких полягає в координації дій окремих елементів системи. Фактично, організацію аналізу розглядають у двох аспектах. З одного боку - як організацію аналітичної служби та забезпечення проведення аналізу. З другого - як організацію аналітичних робіт, що безпосередньо здійснюються при проведенні аналізу (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Аспекти організації економічного аналізу на підприємстві

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ТА КОНТРОЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕДИТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ					
Посада	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата	Розділ 3. Техніко-економічний аналіз діяльності ТОВ «Сандора» та кредитних зобов'язань за 2018-2019рр.	Номер сторінки
Здобувач	Люта К.І.		30.12.2020р.		
Науковий Керівник	Михайленко О.В.		11.01.2021р.		
Завідувач Кафедри	Чернелевський Л.М.		04.02.2021р.		
				90	

Організація аналітичної служби полягає у виборі форми організації аналізу та типу організаційної структури відділу (служби, підрозділу), що передбачає підпорядкованість працівників, побудову взаємозв'язків як між окремими працівниками, так і іншими відділами. Сьогодні виділяють дві форми організації аналізу: централізовану і децентралізовану.

При централізованій організаційній формі передбачається утворення спеціалізованого відділу (служби, підрозділу) економічного аналізу. Така організаційна форма допомагає забезпечити єдність методологічного забезпечення аналізу та чіткий розподіл роботи аналітиків. Але, разом з тим, зумовлює відірваність аналітичного процесу від загального процесу управління.

У децентралізованій формі весь комплекс аналітичних робіт розподіляють по загальній структурі управління. Тобто, кожен відділ (служба, підрозділ) здійснює певний комплекс аналітичних робіт відповідно до свого призначення на підприємстві (табл. 3.1), саме така форма представлена на ТОВ «Сандора». Організація економічного аналізу за даною формою об'єднує аналітичний процес з процесом управління та виступає його окремим етапом.

Таблиця 3.1

Розподіл аналітичних робіт на ТОВ «Сандора» за суб'єктами

Суб'єкти аналізу	Зміст аналітичної роботи
1	2
Економічний (планово-економічний) відділ	- організація та методичне керівництво роботою відділів з питань аналізу; - розробка плану аналітичної роботи і контроль за його виконанням; - узагальнення результатів аналізу підприємства; - розробка заходів за результатами аналізу.
Бухгалтерська служба	- дослідження основних показників господарської діяльності; - аналіз витрат на виробництво продукції; - визначення собівартості продукції; - аналіз виробництва готової продукції тощо.
Фінансовий відділ	- аналіз грошових надходжень; - аналіз виконання бізнес-плану; - аналіз фінансових результатів діяльності та рентабельності підприємства; - вивчення взаємовідносин з банком; - аналіз та оптимізації оподаткування підприємства.
Відділ оплати праці	- аналіз рівня організації та нормування праці; - аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами; - визначення рівня продуктивності праці, використання робочого часу та фонду оплати праці; - аналіз трудомісткості виробництва та її зниження.
Виробничий відділ	- аналіз виконання плану випуску продукції за обсягом, асортиментом, якістю; - аналіз тривалості технологічного циклу; ритмічності роботи виробничих потужностей; - аналіз витрачання матеріальних ресурсів.
Відділ збуту	- аналіз виконання договірних зобов'язань щодо поставок продукції споживачам за обсягом, якістю, строками; - дослідження та оцінка альтернативних ринків збуту.

Відділ постачання	- аналіз своєчасності та якості матеріально-технічного забезпечення виробництва; - аналіз стану складських запасів
Інженерно-технічна служба	- аналіз стану експлуатації автомобілів та виробничого обладнання; - аналіз ефективності та раціональності використання техніки; - аналіз використання пального, запасних частин, електроенергії, газу, палива, води тощо

З метою дотримання єдиної методології та методики досліджень керівництво та координація аналітичних робіт покладені на економічний відділ. Як внутрішню організаційно форму розподілу праці обрано горизонтальний розподіл. Функції по управлінню підприємством зосереджені в руках спеціалістів, кожен з яких здійснює управління у межах своєї компетенції: розподіл обов'язків між спеціалістами по галузях діяльності: головний економіст, головний бухгалтер, головний технолог, головний інженер.

Реалізації заходів, передбачених у плані аналізу щодо проведення аналітичних робіт, здійснюється в певні послідовності. Кількість етапів, що передбачають здійснення окремих послідовних процедур, різна.

Виділяють три основних етапи аналітичної роботи: підготовчий, основний (аналітичний), підсумковий (заключний). При такій структуризації етапи аналітичної роботи співпадають з етапами технології аналітичного процесу та відображають причинно-наслідкову взаємозалежність між ними (рис.3.2).

Рис. 3.2. Зв'язок між аналітичною роботою та процесом

Залежно від мети і місця проведення аналізу результати оформлюють у різних носіях. Основні форми, за допомогою яких оформлюють результати аналітичної роботи, є текстові описового характеру (аналітичні записки, висновки, доповідні записки, звіти) та безтекстові (таблиці, графіки, діаграми).

Якщо аналіз здійснюється сторонніми організаціями або особами, то такий результат оформлюють у вигляді висновку.

Результати аналізу, який здійснюють підприємства, можуть оформлятися по-різному, що залежить від багатьох факторів: часу, обсягу тощо. За відносно короткий час - день, зміну, декаду - результати аналізу оформлюють у звітах-рапортах, аналітичних записках; за більш тривалий час - у пояснювальній записці.

Результати аналізу роботи окремих служб - постачання, маркетингу - оформлюють за відносно тривалий час - місяць, квартал. Основною формою узагальнення результатів аналізу є аналітична записка, де відображують характеристики стану ресурсів, причини порушень, а також вжиті щодо відповідних порушень (недоліків) заходи.

3.2. Техніко-економічний аналіз діяльності ТОВ «Сандора» за 2018-2019 роки

Техніко-економічний аналіз виконують економісти, інженерно-технічні працівники, робітники та органи управління за даними оперативної і періодичної звітності. Його метою є оцінка господарської діяльності, виявлення причинних взаємозв'язків і взаємодії різних факторів техніки та економіки, резервів виробництва, опрацювання заходів для раціоналізації використання ресурсів.

Джерелом інформації для такого аналізу є планово-нормативні дані, матеріали оперативного, бухгалтерського обліку, позаоблікові дані. Техніко-економічний аналіз проводиться щоденно, за декаду, місяць, квартал, рік до складання підсумкової звітності. На підставі результатів аналізу приймаються важливі управлінські рішення.

Нині роль техніко-економічного аналізу зросла, бо основні показники, що характеризують ефективність заходів для впровадження нової техніки, технології, організації виробництва, підприємства розраховують і планують самостійно. Звідси й випливає потреба в ретельному аналізі та обґрунтуванні техніко-економічних показників.

Напрями аналізу господарської діяльності:

1. Вивчення організаційно-технічного рівня виробництва.
2. Вивчення виконання виробничої програми.
3. Вивчення ефективності використання трудових ресурсів та фонду оплати праці.
4. Вивчення використання основних виробничих фондів.
5. Вивчення забезпечення та використання матеріальних ресурсів.
6. Аналіз собівартості, прибутку та рентабельності.

Для проведення техніко-економічного аналізу ТОВ «Сандора» було використано дані фінансової та статистичної звітності за 2018-2019 роки (табл. 3.2).

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Сандора» за 2018-2019р.р. (в тис. грн.)

Показники	Роки		Абсолютне відхилення, (+/-)	Темп зміни, (%)
	2018 р.	2019 р.		
1	2	3	4	5
1. Випуск прод. в діючих цінах, тис. грн.	9 807 124	10 408 947	601 823	106,14
2. Випуск прод. в порівняльних цінах, тис. грн.	9 812 372	10 409 476	597 104	106,09
3. Випуск продукції в натуральному виразі (в тоннах), в т.ч. в асортименті:	603 354	639 960	36 606	106,07
4. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	9 744 262	10 404 098	659 836	106,77
5. Чисельність промислово-виробничого персоналу, осіб	3195	3230	35	101,10
6. Фонд оплати праці, тис. грн.	468 073	610 448	142 375	130,42
7. Продуктивність праці на 1 працюючого ПВП, тис. грн./особу	3071,16	3222,75	151,58	104,94
8. Середньорічна оплата праці, тис. грн./особу	146,50	188,99	42,49	129,00
9. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	1 170 201	1 883 673	713 472	160,97
10. Віддача ОЗ, грн./грн.	8,39	5,53	-2,86	65,90
11. Середньорічні залишки обігових коштів, тис. грн.	2 018 111	2 308 519	290 408	114,39
12. Коефіцієнт оборотності обігових коштів	4,83	4,51	-0,32	93,34
13. Середньорічна вартість активів, тис. грн.	3 575 130	4 498 059	922 929	125,82
14. Власний капітал, тис. грн.	-1 260 040	-400 524	859 516	31,79
15. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	7 196 337	7 239 933	43 596	100,61
16. Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, коп.	73,85	69,59	-4,26	94,23
17. Матеріальні витрати, тис. грн.	4316804	4344175	27 371,00	100,63
18. Матеріаловіддача, грн./грн.	2,27	2,40	0,12	105,42
19. Операційні витрати, тис. грн.	9 270 131	9 794 261	524 130,00	105,65
20. Валовий прибуток (збиток), тис. грн.	2 547 925	3 164 165	616 240,00	124,19
21. Прибуток (збиток) операційної діяльності, тис. грн.	481 366	615 637	134 271,00	127,89
22. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	111 581	593 229	481 648,00	531,66
23. Рентабельність (збитковість) операційної діяльності, %	5,19	6,29	1,09	-
24. Рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	-8,86	-148,11	-139,25	-
25. Рентабельність (збитковість) загальна (активів), %	3,12	13,19	10,07	-

Розрахувавши техніко-економічні показники виробничого-господарської діяльності ТОВ «Сандора» можна зробити певні висновки, що чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в 2019 році склав 10 404 098 тис. грн., в 2018 році він дорівнював 9 744 262 тис. грн. тобто у порівнянні з минулим роком чистий дохід збільшився на 659 836 тис. грн. або 6,77%. В цілому збільшення чистого доходу було за рахунок збільшення виробництва на 6,09% у вартісному та 6,07% в натуральному вираженнях. Собівартість реалізованої продукції (товарів) у 2019 році збільшилась на 43 596 тис. грн., порівняно з 2018, що у відсотковому значенні становить 0,61%. Такий низький ріст собівартості є позитивним для підприємства та дає змогу отримати більший прибуток. Основною причиною є підвищення цін на матеріали та ріст витрат на заробітну плату.

Відбулося збільшення чисельності штатних працівників на 35 осіб. Фонд оплати праці зріс на 30,42%, середньорічна оплата праці збільшилась на 29% і у 2019 році становила 188,99 тис. грн./особу, що є досить високим показником.

Середньорічна вартість основних засобів протягом року зросла на 60,97% за рахунок поповнення основних засобів, що в свою чергу призвело до зниження віддачі основних засобів на 34,1%.

Середньорічні залишки обігових коштів збільшилися на 14,39%. Коефіцієнт оборотності обігових коштів лишився майже стабільним, зменшився всього на 6,66%, що свідчить про незначне зниження швидкості обороту обігових коштів підприємства за період.

Середньорічна вартість активів на підприємстві збільшилась на 25,82%. Власний капітал зріс на 859 516 тис. грн., що зумовлено зменшенням показника «отриманні збитки» в порівнянні з попередніми роками.

Операційні витрати збільшились на 5,65%. Валовий прибуток зріс на 24,19%, прибуток від операційної діяльності - на 27,89%, а чистий фінансовий результат більший в 5,3 рази, що свідчить про вихід підприємства з періоду понесення великих фінансових витрат.

Показники рентабельності власного капіталу мають негативні значення, оскільки прибутки ростуть, але значення в статті «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» досі залишається від'ємним.

Інші показники рентабельності мають додатне значення та спостерігається тенденція зростання, що свідчить про вихід підприємства з кризового становища.

Рентабельність операційної діяльності становить 6,29%, що досі є низьким показником і вище за попередній рік на 1,09%.

Рентабельність загальна (активів) за 2019 рік становить 13,19%, що на 10,07% вище за попередні 3,12%.

Як висновок, можна вважати, що ТОВ «Сандора» є успішним підприємством, постійно розвивається та шукає можливості для росту, розробляє перспективні плани та має конкурентні переваги в даній галузі промисловості. При стабільності показників за декілька років виведе показник власного капіталу в додатне значення.

Найбільш ефективний напрямок розвитку підприємства є модернізація, яку вже частково провели. Вона повинна забезпечити зростання продуктивності праці,

нарощування виробничих потужностей, збільшення випуску продукції, економію інвестиційних ресурсів.

3.3. Аналіз фінансового стану ТОВ «Сандора» на 1 січня 2020 року

Під фінансовим станом розуміють сукупність показників, що відображають здатність (спроможність) компанії розраховуватися за борговими зобов'язаннями. Він характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, що необхідні для нормального функціонування компанії, доцільністю їх розміщення й ефективністю використання, фінансовими взаємовідносинами із іншими юридичними і фізичними особами, платоспроможністю і фінансовою стійкістю. Фінансовий стан визначає конкурентоспроможність підприємства на ринку, його імідж, потенціал у діловому співробітництві.

Головною метою аналізу фінансового стану являється своєчасне виявлення і усунення недоліків в фінансовій діяльності підприємства і пошук різних шляхів зміцнення фінансового стану компанії і її платоспроможності.

Для аналізу фінансового стану компанії використовують внутрішні та зовнішні джерела інформації. Основні джерела інформації для аналізу:

- бухгалтерський баланс (ф. 1);
- звіт про фінансові результати (ф. 2);
- дані аналітичного бухгалтерського обліку та інше.

Аналіз платоспроможності і ліквідності підприємства.

Визначальною характеристикою фінансового стану компанії є її платоспроможність, яка визначається здатністю товариства до швидкого погашення своїх зобов'язань, насамперед короткострокових [49, с. 433].

Погашення зобов'язань здійснюється за допомогою грошових коштів і їх еквівалентів. У зв'язку із цим аналітики поряд із оцінкою платоспроможності визначають ліквідність підприємства, а саме здатність конвертування (обміну) оборотних активів в засоби платежу (грошові кошти).

У практиці аналітичної роботи для оцінки платоспроможності і ліквідності визначають такі показники:

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності - визначається відношенням суми грошових коштів (в касі і на рахунках банку) (ГК) до короткострокових (поточних) зобов'язань (ПЗ).

Граничне значення = 0,1 – 0,2 і вище.

$$КАбс.л. = GK / ПЗ, \quad (3.1)$$

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності - визначається діленням суми грошових коштів (ГК) плюс суми дебіторської заборгованості (ДБЗ) до короткострокових (поточних) зобов'язань (ПЗ).

Граничне значення (норма) = 0,7 – 0,8 і вище.

$$K_{Шв.л.} = GK + ДБЗ / ПЗ \quad (3.2)$$

3. Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) - визначається відношенням вартості всіх оборотних активів (ОА) до короткострокових (поточних) зобов'язань (ПЗ).

Граничне значення = 1,5 – 2,5 і вище.

$$K_{Заг.Л.} = ОА / ПЗ \quad (3.3)$$

Вказані показники аналізують за звітний період, порівнюють їх з плановими та даними минулих періодів, і цим самим вивчають динаміку їх поведінки (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «Сандора» за 2018-2019р.р.

Показник	2018 рік	2019 рік	Відхилення	
			Абсолютне ±	Відносне %
1	2	3	4	5
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,045	0,015	-0,03	34,77
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,61	0,54	-0,07	88,73
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	0,92	0,78	-0,13	85,37

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує негайну готовність підприємства погасити поточні зобов'язання і становить 0,045 в 2018 році, і 0,015 в 2019 році.

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена не тільки за рахунок грошових коштів, але й за рахунок очікуваних фінансових надходжень і становить 0,61 в 2018 році, і 0,54 в 2019 році.

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) характеризує достатність оборотних засобів для покриття поточних боргів і становить 0,92 в 2018 році і 0,78 в 2019 році.

Жоден із показників не досягає рівня нормативу, всі мають тенденцію до зниження, що робить підприємство мало-ліквідним та досить небезпечним в плані інвестиційної привабливості.

Аналіз фінансової стійкості підприємства.

Фінансова стабільність компанії є однією із найважливіших характеристик фінансового стану товариства, що пов'язується із рівнем залежності від кредиторів й інвесторів та, у цілому, характеризується співвідношенням власних та залучених коштів, що і формує загальну оцінку фінансової стійкості підприємства.

У світовій і вітчизняній обліково-аналітичній практиці для оцінки фінансової стійкості розраховують систему показників. В економічній літературі пропонується велика кількість аналітичних показників, проте основними серед яких є:

1. Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності) - визначається відношенням величини власного капіталу до підсумку валюти балансу (чим вищий показник,

тим більша питома вага власного капіталу на підприємстві; критична межа - до 0,5).

2. Коефіцієнт фінансової залежності – визначається $1 - \text{коефіцієнт автономії}$ (менше і до 0,5).
3. Коефіцієнт фінансової стійкості – визначається відношенням величини власного капіталу плюс довгострокові зобов'язання до підсумку валюти балансу (критичне значення $\geq 0,7$).
4. Коефіцієнт фінансового ризику (плече фінансового важеля; ліверидж) – визначається відношенням залученого капіталу до суми власного (критичне значення < 1 ; нормальним вважається, коли лише третина активів (майна) підприємства формується за рахунок залученого капіталу).
5. Коефіцієнт маневрування власного капіталу – визначається відношенням власного оборотного капіталу до суми власного капіталу підприємства (чим більше значення, тим кращий фінансовий стан; критичне значення > 1).
6. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом – визначається відношенням власного оборотного капіталу до суми оборотних активів підприємства (краще, коли вищий показник).
7. Коефіцієнт постійності активів - розраховується відношенням величини необоротних активів до суми власного капіталу (критичне значення $= 1,0$).
8. Коефіцієнт співвідношення оборотних до необоротних активів - визначається відношенням суми оборотних активів до суми оборотних активів підприємства (критичне значення від виду діяльності) [49, с. 460].

Вказані показники визначають за звітний період, порівнюють їх з плановими даними, з даними минулих періодів та з критичними значеннями, і цим самим визначають рівень фінансової стійкості підприємства, їх динаміку та причини змін, що відбулися (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Коефіцієнтний аналіз капіталу ТОВ «Сандора» за 2018-2019 роки

№ п/п	Коефіцієнт	2018рік	2019рік	Зміни +/-
1	2	3	4	5
1	Валюта балансу	3924682	5071435	1146753
2	Власний капітал	-1260040	-400524	859516
3	Позиковий капітал	5184722	5471959	287237
4	Довгострокові зобов'язання	2769745	2394133	-375612
5	Поточні зобов'язання	2414977	3077826	662849
6	Оборотні активи	2211207	2405831	194624
7	Необоротні активи	1713475	2665604	952129
8	Власні обігові кошти	-2973515	-3066128	-92613
9	Запаси	733820	735213	1393
10	Виробничі запаси	725601	720046	-5555
11	Кавт = ВК/Валюта	-0,32	-0,08	0,24

1	2	3	4	5
12	Кф.з = Валюта/ВК	-3,11	-12,66	-9,55
13	Км вк = ВОК/ВК	2,36	7,66	5,30
14	Кп.к. = ПК/Валюта	1,32	1,08	-0,24
15	Кф.стаб. = ВК/ПК	-0,24	-0,07	0,17
16	Кф.ст.= (ВК+ДЗ)/Валюту	0,38	0,39	0,01
17	Кпз = ПтЗ/А	0,62	0,61	-0,01
18	Кф.риз=ЗК/ВК	-4,11	-13,66	-9,55
19	Кзаб.зап.вк=ВОК/З	-4,05	-4,17	-0,12
20	Кзаб.вз.вк=ВОК/ВЗ	-4,10	-4,26	-0,16
21	Км.оа=ВОК/ОА	-1,34	-1,27	0,07
22	Км.пз=ВОК/ПК	-0,57	-0,56	0,01

Станом на кінець 2019 року підприємство має значення коефіцієнта автономії на рівні -0,08, що вище значення попереднього періоду на 0,24. За результатами розрахунку даний коефіцієнт не відповідає його нормативному значенню 0,5 весь період дослідження, тобто підприємство не може виконувати свої зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів.

Коефіцієнт фінансової залежності на кінець 2019 року має значення -12,66. Протягом останнього періоду коефіцієнт збільшився на 9,55 пунктів, але за нормативом він повинен мати тенденцію до зменшення.

Станом на кінець 2019 року коефіцієнт маневреності власного капіталу має значення 7,66, що вище його попереднього значення на 5,3 пункти. Така тенденція є позитивною, адже за рекомендаціями даний коефіцієнт в динаміці має мати тенденцію до збільшення. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу має значення 1,08. Тобто на одиницю сукупних джерел припадає 1,08 одиниць позикового капіталу. За рекомендаціями даний коефіцієнт має бути $\leq 0,5$.

Коефіцієнт фінансової стабільності має значення на рівні -0,07, при нормативному його значенні > 1 . Низьке значення показника не обов'язково означає високий ризик банкрутства, можна зробити висновок, що заборгованість підприємства незабезпечена власними коштами.

Аналіз ділової активності.

Стійкий фінансовий стан підприємства в ринкових умовах значною мірою обумовлюється його діловою активністю.

Ділову активність підприємства характеризують показники ефективності використання робочої сили, основних виробничих фондів, оборотного капіталу, фінансових ресурсів тощо.

Показники оборотності для оцінки ділової активності є:

1. Коефіцієнт оборотності активів - відображена швидкість обороту сукупного капіталу, або скільки грошових одиниць реалізованої продукції припадає на одну грошову одиницю активів:

Зворотна величина - коефіцієнт завантаження показує скільки за звітний період витрачено грошових одиниць активу на одну грошову одиницю реалізованої продукції.

2. Коефіцієнт оборотності оборотних активів показує скільки, грошових одиниць продукції приносить кожна одиниця оборотних активів:

Швидкість обороту активів багато в чому залежить від органічної будови капіталу (співвідношення основного і оборотного капіталу). Чим більше частка основного капіталу в загальній його сумі, тим повільніше він обертається, і навпаки, зі збільшенням питомої ваги оборотних активів прискорюється загальна оборотність капіталу (активів).

3. Коефіцієнт оборотності виробничих запасів - відображає число оборотів запасів і дозволяє виявити резерви зростання виробництва продукції. Зниження цього показника характеризує відносно зростання товарно-матеріальних запасів, що негативно впливає на фінансовий стан підприємства.

4. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (коштів у розрахунках) - показує кількість оборотів дебіторської заборгованості.

5. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості – характеризує залучені кошти, які підлягають поверненню.

Сума закупівель = [чиста виручка від реалізації продукції – фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування + залишки виробничих запасів на кінець періоду] - елементи доданої вартості.

Елементи доданої вартості витрати на оплату праці + відрахування на соціальні заходи + амортизація.

6. Коефіцієнт оборотності власного капіталу - відображає швидкість обороту вкладеного власного капіталу:

Аналіз показників оборотності наведений в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

**Показники ділової активності (ефективності використання оборотних коштів)
ТОВ «Сандора» за 2018-2019 рр.**

Показник	2018рік	2019рік	Відхилення	
			Абсолютне, ±	Відносне, %
1	2	3	4	5
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	4,83	4,51	-0,32	93,34
Тривалість одного обороту (Тоб) оборотних активів, дні	74,56	79,88	5,32	107,14
Коеф. оборотності виробничих запасів	13,82	14,16	0,34	102,49
Тоб виробничих запасів, дні	26,05	25,42	-0,63	97,58
Коефіцієнт оборотності коштів у розрахунках (дебіторської заборгованості)	157,55	187,00	29,46	118,70
Тоб коштів у розрахунках (дебіторської заборгованості), дні	2,29	1,93	-0,36	84,25
Коеф. оборотності поточної кредиторської заборгованості	3,55	4,66	1,12	131,47
Тоб кредиторської заборгованості, дні	101,47	77,17	-24,29	76,06

Продовження таблиці 3.5

1	2	3	4	5
Коеф. об. загального капіталу (активів)	2,73	2,31	-0,41	84,86
Тоб загального капіталу, дні	132,08	155,64	23,56	117,84

Коефіцієнт оборотності оборотних активів становить 4,83 в 2018 році, і 4,51 в 2019 році - тенденція зниження. Тривалість одного обороту оборотних коштів показує тривалість одного обороту оборотних активів і становить 74,56 днів в 2018 році, і 79,88 днів в 2019 р.

Коефіцієнт оборотності виробничих запасів становить 13,82 в 2018 році, і 14,16 в 2019 році. Тривалість одного обороту виробничих запасів показує тривалість одного обороту виробничих запасів і становить 26 днів в 2018 р., і 25,42 дні в 2019 р.

Кардинальних змін в даних секторах аналізу не спостерігається.

Коефіцієнт оборотності коштів у розрахунках становить 157,55 в 2018 році, і 187 в 2019 році. Тривалість одного обороту коштів у розрахунках показує тривалість одного обороту дебіторської заборгованості і становить 2,29 дні в 2018 році, і 1,93 дні в 2019 р. Показник дуже високий, що свідчить про дуже ефективне використання коштів дебіторської заборгованості та має тенденції до покращення.

Коефіцієнт оборотності поточної кредитної заборгованості становить 3,55 в 2018 році, і 4,66 в 2019 р. Тривалість одного обороту показує тривалість одного обороту короткострокової заборгованості і становить 101,47 днів в 2018 році, і 77 днів в 2019 році. Показник зменшується, що свідчить про покращення ефективності залучення коштів.

Коефіцієнт оборотності загального капіталу становить 2,73 в 2018 році, і 2,31 в 2019 році. Тривалість одного обороту загального капіталу становить 132 дні і 155 днів відповідно. Можна спостерігати значне коливання деяких показників при стійкості інших, що свідчить про спроби підприємства більш ефективно використовувати ресурси як власні, так і залучені.

Аналіз забезпечення, стану та ефективності використання основних засобів

Діяльність підприємства нерозривно пов'язана з наявністю й використанням основних засобів, які повинні характеризуватися відповідним складом та структурою для здійснення процесу виробництва. Для забезпечення конкурентоспроможності підприємства й отримання необхідної величини прибутку необхідно здійснювати постійний аналіз ефективності використання основних засобів та досліджувати фактори, які впливають на цю зміну (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Показники забезпечення, стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «Сандора» за 2018-2019 р.р.

Показник	2018 рік	2019 рік	Відхилення	
			± Абсолютне	% Відносне
1	2	3	4	5
Первісна вартість	2 657 474	3 882 089	1 224 615	146,08
Знос	1 303 252	1 468 965	165 713	112,72

1	2	3	4	5
Коефіцієнт зносу	0,49	0,38	-0,11	77,16
Коефіцієнт придатності	0,51	0,62	0,11	121,98
Коефіцієнт приросту	0,22	0,46	0,24	211,57

Коефіцієнт зносу показує вартість основних засобів, що списана на витрати діяльності в попередніх періодах, і вказує що основні засоби в 2018 році зношені на 49%, а в 2019 році на 38%, що на 22,84% менше за попередній. Коефіцієнт придатності показує частину не перенесеної на новий продукт вартості основних засобів і ступінь можливості використання основних засобів, яка становить в 2018 році 0,51 або 51%, а в 2019 році 0,62 або 62%, що відображає покращення технічного стану основних засобів, їх оновлення в результаті введення нових або модернізації старих. Коефіцієнт приросту показує рівень приросту основних засобів і становить в 2018 році 0,22 або 22%, а в 2019 році 0,46 або 46%, що вище за попередній показник більше, ніж вдвічі.

Аналіз показників рентабельності.

Рентабельність - ступінь дохідності, вигідності, прибутковості бізнесу, вимірюється за допомогою цілої системи відносних показників, які характеризують ефективність роботи компанії у цілому, прибутковість різних напрямків діяльності (виробничої, комерційної, інвестиційної тощо), вигідність виробництва продукції та послуг окремих видів.

Показники рентабельності повніше, ніж прибуток, характеризують результати господарювання, тому що їхня величина відображає співвідношення ефекту із вкладеним капіталом чи спожитими ресурсами, які використовують для оцінювання діяльності підприємства та як інструмент в інвестиційній політиці й ціноутворенні.

Основні завдання аналізу (оцінки) рентабельності:

- оцінка ефективності діяльності компанії на поточний момент;
- виявлення зміни рентабельності протягом певного періоду;
- визначення чинників, що вплинули на зміну рентабельності;
- визначення резервів зростання рентабельності.

Показники рентабельності можна об'єднати в кілька груп:

1. Показники, які базуються на витратному підході (рентабельність продукції, рентабельність операційної діяльності, рентабельність інвестиційної діяльності та окремих інвестиційних проектів, рентабельність звичайної діяльності).
2. Показники, які характеризують прибутковість продажів (валова рентабельність продажів і чиста рентабельність продажів).
3. Показники, в основі яких лежить ресурсний підхід (рентабельність сукупних активів або загальна рентабельність, рентабельність операційного та оборотного капіталу, рентабельність основного капіталу, рентабельність власного капіталу тощо).

Рентабельність оцінюють з різною метою залежно від потреби (зовнішньої чи внутрішньої). Найчастіше оцінюють рентабельність підприємств потенційні інвестори з метою доцільності інвестування коштів [49, с. 482].

Аналіз показників рентабельності є важливим для оцінки потенційних можливостей компанії щодо формування прибутку і оцінки фінансового стану. Тому у складі фінансового аналізу є обов'язковим проведення порівняльного їх аналізу (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Показники рентабельності ТОВ «Сандора» за 2018-2019 рр.

Показник	2018 рік	2019 рік	Абсолютне відхилення, ±
1	2	3	4
Витратні показники			
Ре продукції (товарів, робіт, послуг)	35,41	43,70	8,30
Ре операційної діяльності	5,19	6,29	1,09
Ресурсні показники			
Ре підприємства	4,48	16,29	11,81
Ре власного капіталу	-12,72	-182,95	-170,24
Ре залученого капіталу	3,09	13,39	10,30
Ре необоротних активів	9,35	27,49	18,14
Ре оборотних активів	7,94	31,74	23,80
Доходні показники			
Валова Ре продажу	26,15	30,41	4,26
Чиста Ре продажу	1,64	7,04	5,40

Ре продукції (товарів, робіт, послуг) показує скільки отримано валового прибутку з 1 грн. понесених витрат і становить 35,41% в 2018 році, і 43,70% в 2019 році.

Ре операційної діяльності показує скільки отримано прибутку від операційної діяльності з 1 грн. операційних витрат і становить 5,19% в 2018 році, і 6,29% в 2019 році.

Ре підприємства показує величину чистого прибутку, яка припадає на 1 грн. активів і становить 4,48% в 2018 році, і 16,29% в 2019 році.

Ре власного капіталу показує величину прибутку, яка припадає на 1 грн. власного капіталу і становить -12,72% в 2018 році, і 182,95% в 2019 році.

Ре залученого капіталу показує величину прибутку, яка припадає на 1 грн. залученого капіталу і становить 3,09% в 2018 році, і 13,39% в 2019 році.

Ре необоротних активів показує величину прибутку, яка припадає на 1 грн. необоротних активів і становить 9,35% в 2018 році, і 27,49% в 2019 році.

Ре оборотних активів показує величину прибутку, яка припадає на 1 грн. оборотних активів і становить 7,94% в 2018 році, і 31,74% в 2019 році.

Валова Ре продажу показує розмір валового прибутку, що отримується з 1 грн. доходу від продажу продукції (товарів, робіт, послуг) і становить 33,62% в 2017 році, і 30,45% в 2016 році.

Чиста Ре продажу показує розмір чистого прибутку з 1 грн. чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і становить 26,15% в 2018 році, і -30,41% в 2019 році.

Можна бачити, що всі показники рентабельності зросли (окрім рентабельності власного капіталу), хоча й знаходяться в досить низьких значеннях. Це свідчить про вихід компанії із кризового становища та прийняття правильних управлінських рішень.

3.4. Теоретичні основи та практичний економічний аналіз кредитних зобов'язань ТОВ «Сандора» за 2018-2019 роки

Необхідною умовою підтримки достатнього рівня ліквідності та платоспроможності підприємств є уміле й ефективне управління кредитною заборгованістю, що необхідно і при формуванні іміджу надійного партнера, і для забезпечення ефективної поточної діяльності підприємства.

Значну частку в складі джерел підприємства становлять позикові кошти, у т. ч. й кредитна заборгованість. Зауважимо, що залучення позикових засобів останнім часом спрямоване не на розвиток виробництва, а на зменшення власних зобов'язань перед іншими кредиторами.

За умов кризового стану економіки частка кредитних зобов'язань у джерелах формування майна підприємств суттєво зростає. Внаслідок цього зростає їх фінансова залежність від кредиторів. Тому в ході аналізу фінансового стану підприємства кредитним зобов'язанням повинна приділятися належна увага.

Аналіз динаміки та структури джерел формування капіталу проводять за макетом табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Макет таблиці аналізу динаміки та структури капіталу

№ п/п	Джерело капіталу	Наявність капіталу, тис. грн.		Абс. відх., +/-	Темп зміни, %	Структура капіталу, %		Відхилення структури
		На поч. періоду	На кін. періоду			На поч. періоду	На кін. періоду	
A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Власний капітал	Ф. №1, Р. 1495 Гр 3	Ф. №1, Р. 1495 Гр 4	1D-1C	1D/1C *100	1C/3C *100	1D/3D *100	1H-1G
2	Позиковий капітал (в розрізі статей Балансу)	Ф. №1, Р.1595+ Р.1696 Гр 3	Ф. №1, Р.1595+ Р.1696 Гр 4	2D-2C	2D/2C *100	2C/3C *100	2D/3D *100	2H-2G
	2.1 Довгострокові зобов'язання	Ф. №1, Р. 1500 - 1595 Гр 3	Ф. №1, Р. 1500 - 1595 Гр 4	1D-2.1C	2.1D/ 2.1C *100	2.1C/3C *100	2.1D/3 D *100	2.1H- 2.1G
	2.2.Поточні зобов'язання	Ф. №1, Рядки 1600 – 1690 Гр 3	Ф. №1, Рядки 1600 - 1690 Гр 3	2.2D-2.2C	2.2D/ 2.2C *100	2.2C/3C *100	2.2D/3 D *100	2.2H- 2.2G

Продовження таблиці 3.8

A	B	C	D	E	F	G	H	I
3	Всього	Ф. №1, Р. 1900 Гр. 3 або $\Sigma 1C+2C$	Ф. №1, Р. 1900 Гр. 4 або $\Sigma 1D+2D$	$3D-3C$	$3D/3C$ *100	100	100	-

В табл. 3.9 можна побачити результати проведеного аналізу з використанням попереднього макету.

Таблиця 3.9

Аналізу динаміки та структури капіталу ТОВ «Сандора» за 2019 рік

№ п/п	Джерело капіталу	Наявність капіталу, тис. грн.		Абс. відх., +/-	Темп зміни, %	Структура капіталу, %		Відхилення структури
		01 січня 2019 року	31 грудня 2019 року			01 січня 2019 року	31 грудня 2019 року	
A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Власний капітал	-1260040	-400524	859516	31,79	-32,11	-7,9	24,21
2	Позиковий капітал	5184722	5471959	287237	105,54	132,11	107,9	-24,21
	2.1 Довгострокові зобов'язання	2769745	2394133	-375612	86,44	70,57	47,21	-23,36
	2.2. Поточні зобов'язання	2414977	3077826	662849	127,45	61,53	60,69	-0,84
3	Всього	3924682	5071435	1146753	129,22	100	100	-

Проаналізувавши таблицю можна зробити висновки, що зобов'язання підприємства мають величезну питому вагу в структурі капіталу ТОВ «Сандора», хоча й спостерігається тенденція до її зниження та росту власного капіталу.

Аналіз кредитних зобов'язань підприємства дає змогу:

- визначити зміну розміру кредитних зобов'язань підприємства у порівнянні із початком року або іншого досліджуваного періоду;
- обчислити оптимальне співвідношення довгострокової та короткострокової кредитної заборгованості;
- визначити та оцінити ризик кредитної заборгованості, її вплив на фінансовий стан підприємства, встановити допустимий рівень цього ризику та заходи щодо його зниження;
- прогнозувати стан боргових зобов'язань підприємства протягом поточного року, що дасть змогу поліпшити фінансові результати його діяльності.

Аналіз кредитних зобов'язань починають з дослідження їх складу та структури за даними Форми 1 «Баланс». Потім розраховують частку кожного виду кредитних зобов'язань в загальній сумі зобов'язань. Такі показники обчислюють за планом та фактично, а при їх порівнянні визначають відхилення у структурі, також встановлюють причини змін окремих її елементів та розробляють заходи для врегулювання

заборгованості, особливо тих її складників, що негативно впливають на діяльність підприємства. Джерелом інформації для здійснення аналізу кредитних зобов'язань слугують третій і четвертий розділи пасиву балансу підприємства.

У процесі аналізу оцінюється структура кредитних зобов'язань (тобто частка окремих статей у загальному розмірі зобов'язань) за табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Макет аналізу динаміки та структури кредитних зобов'язань

№ п / п	Джерело власного капіталу	Наявність, тис. грн.		Абс. відх., +/-	Темп зміни %	Структура, %		Відхилення структури
		На поч. періо-ду	На кін. періоду			На поч. періо-ду	На кін. періоду	
A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Довгострокові кредити банків	Ф. №1, Р. 1515 Гр 3	Ф. №1, Р. 1515 Гр 4	1D-1C	1D/1C *100	1C/4C *100	1D/4D *100	1H-1G
2	Короткострокові кредити банків	Ф. №1, Р.1600 Гр 3	Ф. №1, Р.1600 Гр 4	2D-2C	2D/2C *100	2C/4C *100	2D/4D *100	2H-2G
3	Всього кредитних зобов'язань	1C+2C	1D+2D	3D-3C	3D/3C *100	3C/4C *100	3D/4D *100	3H-3G
4	Всього зобов'язань	Ф. №1, Р.1595+ Р.1695+ Гр 3	Ф. №1, Р.1595+ Р.1695+ Гр 3	4D-4C	4D/4C *100	100	100	4H-4G

Проведемо аналіз кредитних коштів ТОВ «Сандора» (табл. 3.11) взявши за основу макет із табл. 3.10.

Таблиця 3.11

Аналіз динаміки та структури кредитних зобов'язань ТОВ «Сандора»

№ п / п	Джерело власного капіталу	Наявність, тис. грн.		Абс. відх., +/-	Темп зміни, %	Структура, %		Відхилення структури
		01 січня 2019 року	31 грудня 2019 року			01 січня 2019 року	31 грудня 2019 року	
A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Довгострокові кредити банків	-	-	-	-	-	-	-
2	Короткострокові кредити банків	0	294300	294300	-	0	5,38	5,38
3	Всього кредитних зобов'язань	294300	294300	294300	-	0	5,38	5,38
4	Всього зобов'язань	518472 2	547195 9	287237	105,54	100	100	0

Із таблиці видно, що в 2019 років підприємство взяло кредит, виплата якого переноситься частково на перші місяці 2020 року (дані висновки можна зробити з того, що у графі короткострокові кредити відбулось збільшення на 294 300 тис. грн.

В Балансі зазначено, що кредити отримані від пов'язаних сторін віднесено у графу 1515 «Інші довгострокові зобов'язання». На початок 2019 року даний показник мав значення 2768 826 тис. грн., на кінець - 2368620 тис. грн, що на 15 % менше.

Далі доцільно аналізувати аналітичні дані за видами кредитів. В табл. 3.12 представлено перелік основних кредиторів ТОВ «Сандора», умови та строки погашення кредитів на 31.12.2019 р.

Таблиця 3.12

Умови та строки погашення кредитів ТОВ «Сандора»

Кредитор	Валюта	Номінальна відсоткова ставка	Ефективна відсоткова ставка	Строк погашення		Усього
				До одного року	Від одного до 5 років	
1	2	3	4	5	6	7
на 31.12.2018 р.						
Helioscope Ltd	Дол.	11,00%	11,00%	78 299	2 768 826	2 847 055
Всього				78 299	2 768 826	2 847 055
на 31.12.2019 р.						
Helioscope Ltd	Дол.	7,8%	7,8%	53 502	2 368 620	2 422 122
Укрсиббанк АТ	Грн.	11,69%	11,69%	85 145	-	85 145
Сітібанк ПАТ	Грн.	12,5%	12,5%	212 552	-	212 552
Всього	-	-	-	351 199	2 368 620	2 719 819

Станом на 31 грудня 2019 року термін погашення основного зобов'язання по позикам, одержаним від пов'язаних сторін, не наступив. Нараховані проценти по цим зобов'язанням, що мають бути сплачені на першу вимогу кредитора, станом на 31 грудня 2019 року відсутні (станом на 31 грудня 2018 року: 16 772 тис. грн., станом на 1 січня 2018 року: 1 100 тис. грн.).

Забезпечення по банківським кредитам, отриманим в АТ «Укрсиббанк» та АТ «Сітібанк», представлено корпоративною гарантією, наданою фактичною контролюючою стороною PepsiCo Inc.

Макет аналізу руху кредитних коштів представлений у табл. 3.13.

Таблиця 3.13

Макет таблиці аналізу руху кредитних коштів

№ п/п	Стаття грошового потоку	Позики від пов'язаних сторін	Кредити від банків	Усього
A	B	C	D	E
1	Залишок на початок року	Оборотно-сальдова відомість по субрах. 501, 55, 601 (сальдо на поч. року)	Оборотно-сальдова відомість по субрах. 501, 55, 601 (сальдо на поч. року)	1D+1C
2	Надходження	Ф. №3, Р. 330 Гр 4	Ф. №3, Р. 330 Гр 3	2D+2C

A	B	C	D	E
3	Використання	Ф. №3, Р. 3350+3360 Гр 4	Ф. №3, Р. 3350+3360 Гр 3	3D+3C
4	Залишок на кінець року	Оборотно-сальдова відомість по субрах. 501, 55, 601 (сальдо на кін. року)	Оборотно-сальдова відомість по субрах. 501, 55, 601 (сальдо на кін. року)	4D+4C
5	Абсолютна зміна залишків	4C-1C	4D-1D	4E-1E

Проаналізуємо зміну грошових потоків від фінансової діяльності (табл. 3.14) на основі даних Форми 3 «Звіт про рух грошових коштів» та Приміток до річної фінансової звітності.

Таблиця 3.14

Аналізу руху кредитних коштів ТОВ «Сандора» за 2019 рік

Стаття грошового потоку	Позики від пов'язаних сторін	Кредити від банків	Усього
1	2	3	4
Залишок на 31 грудня 2018 року	2 847 055	-	2 847 055
Зміна грошових потоків від фінансової діяльності			
Отримання позик	-	12 422 000	12 422 000
Виплата позик	-	(12 127 700)	(12 127 700)
Проценти сплачені	(271 547)	(920 024)	(16 529)
Всього змін грошових потоків від фінансової діяльності			
Чистий прибуток від курсової різниці по позикам	(438 935)	0	(438 935)
Процентні витрати	285459	95 421	380 880
Залишок на 31 грудня 2018 року	2 422 122	297 697	2 719 819
Абсолютна зміна залишків	-424 933	297697	-127236

Проаналізувавши табл. 3.14, можна зробити такі висновки:

1. На початок року підприємство мало кредити лише від пов'язаних сторін.
2. За 2019 рік позики від пов'язаних сторін зменшились на 424 933 тис. грн.
3. ТОВ «Сандора» взяло кредит у банку на суму 12 422 000 тис. грн., з яких майже всю суму було погашено в 2019 році, залишок суми - 297 697 тис. грн., що становить лише 2,4% від загальної суми.

3.5. Опис і застосування інформаційних технологій економічного аналізу кредитних зобов'язань

Результатом переходу суспільства до інформаційної ери є тотальна інформатизація господарської діяльності всіх підприємств, зокрема, це удосконалення інформаційного забезпечення систем управління, яке має два вектори розвитку:

1. Удосконалення засобів пошук та збору, збереження та розповсюдження інформації - а саме комп'ютеризація системи бухгалтерського обліку та звітності.
2. Удосконалення процесу сприйняття, обробки і створення інформації, а саме підвищення інтелектуального потенціалу всього суспільства - виступає комп'ютеризація та інтелектуалізація економічного аналізу.

Варто зазначити, що таке широке використання комп'ютерних технологій буде сприяти не лише збільшенню та підвищенню методичного рівня практичного економічного аналізу, а й створенню оптимальної організаційної моделі даного аналізу.

Методика проведення практичного аналізу на основі використання найсучасніших комп'ютерних технологій має відповідати вимогам системності, комплексності, оперативності, динамічності, прогресивності, точності пізнання об'єкта, тенденцій та закономірностей розвитку.

Систематизувати та полегшити комп'ютеризацію проведення аналізу можна:

1. За допомогою модулів комплексних програм автоматизації управління аналізом на підприємством. Зокрема, програми таких фірм, як «Інтелект-Сервіс», «Галактика», корпорація «Парус» пропонують до використання комплексні рішення автоматизації управління діяльністю підприємства, в яких можна вирішувати завдання автоматизації як практичного економічного аналізу, так і бухгалтерського та управлінського обліку, аудиту, маркетингу, логістики тощо. Тобто, в рамках комп'ютерних програм можливо здійснювати формалізацію індивідуальних, складних, жорстко регламентованих, багаторівневих методик фінансового управління, наприклад експрес-аналізу господарської діяльності підприємства та аналізу його фінансового стану.
2. За допомогою окремої програми для автоматизації аналізу. Перелік програмних рішень, що забезпечують автоматизацію лише економічного аналізу, з кожним роком збільшується, окрім цього розширюються функціональні можливості, що зумовлено ростом потреб суб'єктів господарювання у професійній оцінці діяльності при виборі оптимальних методів управління. Ці програмні продукти, дають можливість комплексно провести як ретроспективний, так і прогнозний економічний аналіз, до того ж результати цих аналізів доповнюють один одного.
3. За допомогою комплексу комп'ютерних програм для проведення економічного аналізу при здійсненні контрольної діяльності. Ці програми орієнтовані на аналіз фінансового стану, вироблення тактичних та стратегічних методів управління, забезпечують проведення фінансового аналізу за різними методиками, дозволяють складати й аналізувати бізнес-плани, розраховують велику кількість економічних показників.
4. За допомогою Microsoft Excel та комплексу вбудованих в неї розрахункових таблиць, що надає можливість інтегрувати будь-яку методику проведення економічного аналізу, а також реалізувати власну на основі розробленої самостійно системи оціночних показників. Найширше використовується на малих підприємствах, оскільки відповідає комерційним вимогам, які висуваються до програмного пакету (дешева в порівнянні з іншими вартість ліцензійної програми та вартість її впровадження, знання всіма користувачами без додаткового навчання).

За допомогою Excel легко може бути створено засіб вирішення конкретного завдання для конкретної організації. Саме індивідуальний підхід до вирішення досить складних завдань і наявність надійних алгоритмів дозволяють отримати рішення швидко і ефективно. Застосування Excel має й іншу важливу перевагу: користувач може при необхідності самостійно створювати або застосовувати стандартні форми вихідних документів. Крім того, в Excel є і потужні інструменти для програмування. Звичайно, далеко не кожен користувач вирішить взятися за розробку програм в Excel, але в цьому й немає великої необхідності, так як існують розробки професійних програмістів. Багато з них є безкоштовними і регулярно оновлюються. За допомогою Excel можна скласти набір власних функцій для виконання необхідних розрахунків. Такий інструментарій може використовуватися, як у вигляді тимчасового інструмента, так і на тривалий термін.

Аналіз проводився з допомогою даної програми.

У лівому верхньому куті розміщується кругла кнопка - це кнопка ФАЙЛ, де користувач отримує можливість створення нового і збереження редагованого файлів, друку і попереднього перегляду. Вкладка ОСНОВНЕ містить кнопки для роботи з буфером обміну, налаштування шрифтів і вирівнювання тексту, вибору формату представлення даних у клітинці, стилів форматування, вставки і видалення осередків, сортування та фільтрації, а також пошуку. Вкладка ФОРМУЛИ служить для спрощення роботи з вбудованими функціями Excel.

При необхідності підключити і працювати з даними із зовнішніх джерел (баз даних) використовується вкладка ДАНІ. Тут також знаходяться кнопки сортування даних і настройки фільтра.

При запуску програми перед користувачем відкривається вікно, що містить розкреслені на комірки листи. Те, що він бачить перед собою, називається Робоча книга Excel, або просто Книга. Книга складається з робочих аркушів. Робочий аркуш розкреслений на стовпці і рядки, 154 тобто складається з комірок. Автоматично створюється один робочий лист, але цю кількість можна змінити в налаштуваннях програми. На прикладі аналізу кредитних зобов'язань ТОВ «Сандора» ми розрахуємо в програмі Microsoft Excel показники динаміки та руху позикових коштів (рис. 3.3).

№ п/п	Джерело капіталу	Наявність капіталу, тис. грн.		Абс. відх., +/-	Темп зміни, %	Структура капіталу, %		Відхилення структури
		01 січня 2019 року	31 грудня 2019 року			01 січня 2019 року	31 грудня 2019 року	
1	Власний капітал	-1260040	-400524	859516	31,79	-32,105531	-7,89764633	24,20788477
2	Позиковий капітал (в розрізі статей Балансу)	5184722	5471959	287237	105,54	132,105531	107,897646	-24,2078848
2.1	Довгострокові зобов'язання	2769745	2394133	-375612	86,44	70,5724693	47,2081965	-23,3642728
2.2	Поточні зобов'язання	2414977	3077826	662849	127,45	61,5330618	60,6894498	-0,84361196
3	Всього	3924682	5071435	1146753	129,22	100	100	-

Рис. 3.3. Аналіз динаміки та структури капіталу

Всі дані в Excel введені. Цінність Excel полягає в тому, що дані в осередках можна використовувати в математичних і текстових операціях, наприклад, з'єднувати два текстових рядки в один, або здійснювати більш складні перетворення. Для введення чисел, тексту або будь-яку іншу інформацію необхідно спочатку виділити курсором потрібну комірку. Далі можна просто продовжувати введення, при цьому вводяться символи, які будуть відображатися не тільки в даній комірці, але і в рядку формул. Можна продовжувати введення, встановивши курсор в неї.

У Excel доступні арифметичні операції додавання (+), віднімання (-), множення (*), ділення (/), зведення в степінь (^), а також спеціальна операція обчислення відсотків (%). Основні операції зрозумілі; обчислення відсотків менш очевидно, але в роботі бухгалтера її використання зручне. Наприклад, результатом обчислення формули $=1*20\%$ є значення 0,2. Всі ці оператори складають так звану групу арифметичних операторів. Для роботи з фрагментами тексту застосовується текстовий оператор конкатенації (&), тобто зчеплення рядків.

Іноді при обчисленні необхідно вказати не одну клітинку, а їх послідовність або кілька груп комірок. Для цього можуть використовуватися оператори посилань «:» (двокрапка вказує діапазон комірок і ставиться між двома адресами комірок) і «;» (крапка з комою вказує на приєднання до перерахованих раніше адресами наступних далі адрес комірок).

Отже, створивши таблицю та рознісши дані для аналізу, було прописано формули для розрахунку: Абсолютнк відхилення. Необхідно скористатись формулою (E6=D6-S6), виставити формат клітинки на «числовий». Для того щоб перевірити правильність написання всіх формул необхідно відкрити вкладку ФОРМУЛА, обрати «залежності формул» та поставити позначку «показувати формули» (рис. 3.4).

№ п/п	Джерело капіталу	Наявність капіталу, тис. грн.		Абс. відх., +/-	Темп зміни, %	Структура капіталу, %		Відхилення структури
		01 січня 2019 року	31 грудня 2019 року			01 січня 2019 року	31 грудня 2019 року	
1	Власний капітал	-1260040	-400524	=E6-D6	=E6/D6*100	=D6/D12*100	=E6/E12*100	=I6-H6
2	Позиковий капітал (в розрізі статей Балансу)	=D9+D10	=E9+E10	=E7-D7	=E7/D7*100	=D7/D12*100	=E7/E12*100	=I7-H7
2.1	Довгострокові зобов'язання	2769745	2394133	=E9-D9	=E9/D9*100	=D9/D12*100	=E9/E12*100	=I9-H9
2.2	Поточні зобов'язання	2414977	3077826	=E10-D10	=E10/D10*100	=D10/D12*100	=E10/E12*100	=I10-H10
3	Всього	=D7+D6	=E7+E6	=E12-D12	=E12/D12*100	=100	=100	-

Рис. 3.4. Відображення введених формул

Для введення формули в яку-небудь комірку необхідно, як і при введенні звичайного тексту, виділити її, встановивши в ній курсор і клацнувши мишею, а потім ввести знак «=». Після «=» слідує текст формули. Задум полягає у використанні даних з комірок, тому потрібно продовжувати писати формулу, вказуючи їх адреси. Після закінчення введення формули натискаємо на клавіатурі клавішу Enter.

Далі застосовується автоматичне заповнення комірок. Наприклад, в клітинку E7 необхідно ввести формулу =D7-C7. У цьому випадку можна використовувати звичайні операції копіювання і вставки за допомогою кнопок на вкладці Буфер обміну, але простіше виконати копіювання за допомогою кнопки миші - в обох випадках комірки заповняться зміненими формулами. У комірці E7 перебуватиме формула E7 = D7-C7, аналогічно зміняться і формули в інших рядках (рис. 3.5). Схожі дії поводимо для розрахунку темпу зміни та % у структурі: клітинку вписавши формулу для розрахунку, наприклад % у структурі для короткострокових кредитів банків H28=D28/C30*100%).

№ п/п	Джерело власного капіталу	Наявність, тис. грн.		Абс. відх., +/-	Темп зміни, %	Структура, %		Відхилення структури
		01 січня 2019 року	31 грудня 2019 року			01 січня 2019 року	31 грудня 2019 року	
A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Довгострокові кредити банків	0	0	0	0	0	0	0
2	Короткострокові кредити банків	0	294300	294300	-	0	5,38	5,38
3	Всього кредитних зобов'язань	0	294300	294300	-	0	5,38	5,38
4	Всього зобов'язань	5184722	5471959	287237	105,54	100	100	-

Рис. 3.5. Відображення аналізу динаміки та структури кредитних зобов'язань

Отже, застосування даного програмного пакету значно полегшує ведення аналітичних розрахунків та роботу аналітиків.

Сьогодні практично у всіх галузях професійної діяльності обов'язково потрібне знання комп'ютера. Широке використання інформаційних технологій у всіх сферах людської діяльності є одним з основних ознак цивілізованого суспільства.

Інформаційні технології аналізу даних спрямовані насамперед на узагальнення облікової інформації, виявлення тенденцій розвитку та прогнозування показників господарської діяльності підприємств. MS Excel застосовують для вирішення планово-економічних, фінансових, техніко-економічних та інженерних завдань, під час виконання бухгалтерського та банківського обліку, для статистичної обробки інформації, для аналізу даних та прогнозування проектів, при заповненні податкових декларацій.

ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 3

У науковій літературі не визначено єдиного підходу до порядку проведення аналізу позикового капіталу.

Вважаємо, що аналіз кредитних зобов'язань буде найбільш повним та результативним у разі його здійснення за такою схемою:

- аналіз структури та динаміки позикового капіталу підприємства;
- аналіз структури та динаміки кредитних зобов'язань;
- визначення ролі кредитних зобов'язань у формуванні капіталу підприємства;
- аналіз руху кредитних зобов'язань;
- оцінювання впливу кредитних зобов'язань на величину показників ліквідності.

Залучення кредитів надає компанії низку переваг, даючи змогу певною мірою покращити фінансовий стан. Однак неефективне використання позикового капіталу, значна плата за користування ним, заморожування на тривалий період коштів в обігу можуть дати зворотний ефект, значно зменшити платоспроможність компанії і навіть довести її до банкрутства.

Підсумовуючи вищезазначене, необхідно відмітити, що удосконалення політики управління кредитними фінансовими ресурсами підприємств та позиковими коштами в цілому слід розглядати як один як один із головних чинників підвищення ефективності будь-якої фінансово-господарської діяльності. Від цього залежить поліпшення позицій компанії у конкурентній боротьбі, її стабільне функціонування і динамічний розвиток.

Головною спрямованістю управління фінансовими ресурсами підприємства полягає в оптимізації, система управління вважається ефективною тільки в тому випадку, коли вона дає змогу не лише раціонально використовувати наявні ресурси, а й забезпечувати активний системний пошук можливостей подальшого розвитку компанії.

РОЗДІЛ 4. АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТОВ «САНДОРА» ТА КОНТРОЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕДИТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

4.1. Експрес-аудит фінансової звітності ТОВ «Сандора» за 2019 рік

Експрес-аудит, проводиться для швидкої оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства. Для його достовірного здійснення використовується інформація не тільки бухгалтерського обліку, а ще й застосовується методика фінансового аналізу. Здебільшого в основному, експрес-аудит проводиться на тих підприємствах, з якими укладено договори на постійне консультативне обслуговування і проведення аудиту.

МСА визначають основні цілі, вимоги, процедури внутрішнього і зовнішнього контролю суб'єкту господарювання. До основних методів та прийомів аудиту та етапів експрес-аудиту звітності можна віднести:

1. Використання сучасних методів та прийомів згідно організаційно-технологічних особливостей підприємства і об'єктів аудиту.
2. Перевірка матеріалів інвентаризації активів, капіталу і зобов'язань згідно Національного положення стандарту бухгалтерського обліку № 1, Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань. Доцільно перевіряти первинну та зведену документацію по інвентаризації, чи розглянуті і затверджені керівником в п'ятиденний строк протоколи інвентаризаційної комісії; відображення в Примітках до річної фінансової звітності.
3. Перевірка підготовчої роботи до складання фінансової звітності.
4. Перевірка правил відображення фінансової звітності, звірка даних Головної книги з обліковими регістрами синтетичного та аналітичного обліку, арифметична та формальна перевірка окремих показників звітності.
5. Контроль оцінки показників фінансової звітності згідно з П(С)БО.
6. Камеральна перевірка відповідності всіх форм фінансової звітності.

Аудитор починає експрес-аудит із порівняння даних фінансової звітності. А саме: Форми № 1 «Баланс» з даними Оборотної відомості за синтетичними та аналітичними рахунками і даними Головної книги та Форми № 2 «Звіт про фінансові результати» з даними за рахунками Головної книги (аналізу рахунків), а саме: рахунку 79 «Фінансові результати». Після аудитор складає таблицю, до якої вносить дані статей Балансу, дані Головної книги у розрізі рахунків і субрахунків, також порівнюючи з даними Оборотної відомості за синтетичними рахунками та регістрів аналітичного й синтетичного обліку, визначаючи відхилення між інформацією, наданою клієнтом і даними, які виявлені аудитор при перевірці.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ТА КОНТРОЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕДИТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Посада	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата	Розділ 4. Аудит фінансової звітності ТОВ «Сандора» та контрольне забезпечення кредитних зобов'язань	Номер сторінки
Здобувач	Люта К.І.		19.01.2021р.		
Науковий керівник	Михайленко О.В.		21.01.2021р.		
Консультант	Беренда Н.І.		21.01.2021р.		
Завідувач Кафедри	Чернелевський Л.М.		04.02.2021р.		114

Також проводиться аналіз показників фінансової звітності для з'ясування ільш детальної оцінки фінансового стану підприємства (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Алгоритм проведення експрес-аудиту фінансової звітності

№	Напрямок (процедура) аналізу	Показник	Інформаційне забезпечення (алгоритм розрахунку)
1	2	3	4
1. Оцінка стану та динаміка економічного потенціалу			
1	Оцінка майнового стану	1. Сума засобів, що знаходяться в розпорядженні підприємства, грн; 2. Вартість основних засобів (ОЗ), грн; 3. Коефіцієнт зносу основних засобів (ОЗ), грн	Підсумок Форми № 1 «Баланс» (рядок 280 або 1300) Форма № 1 (рядок 031- 032) або (рядок 1011-1012) Сума зносу (рядок 032 або 1012)/вартість ОЗ *100
2	Оцінка фінансового стану	1. Сума власного капіталу підприємства; 2. Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу; 3. Коефіцієнт покриття	Власний капітал + довгострокові пасиви – необоротні активи Залучений капітал/власний капітал Поточні активи/поточні зобов'язання
3	Наявність у Балансі «хворих» статей	1. Збитки; 2. Кредити та позики, які не погашені в строк	Форма № 1(рядок 350 або 1420) Форма № 1, Форма №5
2. Оцінка результативності фінансово-господарської діяльності			
1	Оцінка прибутковості	1. Прибуток, грн; 2.Рентабельність продукції; 3. Рентабельність основної діяльності	Форма № 2 Звіт про фінансовий стан (Звіт про сукупний дохід) (різні рядки прибутку) Прибуток від операційної діяльності/дохід (виручка) від реалізації *100 Прибуток від операційної діяльності/ витрати на виробництво продукції * 100
2	Оцінка динамічності	1. Темп росту валового прибутку від реалізації, % 2. Темп росту прибутку, %	Форма №2 (у динаміці) Форма №2 (у динаміці)
3	Оцінка ефективності використання економічного потенціалу	1. Рентабельність активів, %; 2.Рентабельність власного капіталу, %	Прибуток від звичайної діяльності /підсумок середнього балансу *100 Прибуток від звичайної діяльності / середній власний капітал *100
4	Оцінка ринкової інвестиційної діяльності	1. Цінність акції; 2. Рентабельність акції; 3. Коефіцієнт котирування акції.	Ринкова ціна акції/дохід від акції Дивіденди з акції / ринкова ціна акції Ринкова ціна акції / облікова ціна акції

В цілому, процес проведення експрес-аудиту включає наступні етапи:

- узгодження з підприємством предмета, питань, ділянок експрес-аудиту, яке закріплюється в договорі;
- проведення експрес-аудиту, яке включає, в основному, аналіз і аналітичні процедури документів і звітності, розрахунків та реєстрів бухгалтерського обліку;
- складання короткого письмового звіту та передача замовнику.

Особливості аудиту (аудиторські прийоми) правильності складання Балансу наступні:

1. Методика формування показників Форма №1 «Баланс» має відповідати вимогам Національного положення стандарт бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».
2. Дані статі Балансу на кінець звітного періоду повинні бути також підтверджені результатами інвентаризації.
3. Дані статей Балансу на початок періоду повинні відповідати даним Балансу на кінець попереднього періоду. При зміні наступного Балансу на початок року в порівнянні з звітними даними за попередній рік повинні бути надані відповідні пояснення.
4. Суми статей Балансу по розрахунках з фінансовими, податковими органами, установами банків повинні бути звірені з ними і бути тотожними.
5. Дані Балансу на кінець звітного періоду повинні відповідати оборотам і залишкам за рахунками Головної книги на кінець звітного періоду.
6. Методика формування показників Звіту про фінансові результати повинна відповідати вимогам Національного посереження стандарт бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» - для Звітів про фінансові результати (Звітів про сукупний дохід), складених починаючи з 1-го кварталу 2019 року або П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» - для Звітів про фінансові результати, які складені за періоди по 2019 рік включно.

При перевірці Звіту про фінансові результати необхідно застосовувати наступні види аудиторські процедури [20]:

1. Перевірка представеного Звіту на арифметичну точність.
2. Складання пробного Звіту про фінансові результати (на підставі переврених робочих документів по інших розділах аудиту).
3. Порівняння пробного Звіту про фінансові результати з достовірним звітом на перевірку та аналіз відхилень.
4. Перевірка розрахунку прибутковості акцій.
5. У випадку зміни показників внаслідок виправлення помилок минулих періодів – ретельна перевірка характеру помилок, їх впливу на звітність, адекватність внесених змін.
6. Узгодження певних показників Звіту про фінансові результати з даними Балансу.
7. Перевірка відповідності даних Звіту про фінансові результати в частині даних за відповідний період минулого року.

Проведемо експрес-аудит показників звітної ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» річної фінансової звітності ТОВ «Сандора» за 2019 рік, використовуючи методичні рекомендації (табл. 4.2).

Результати перевірки порівнянності показників форми №1 річної фінансової звітності ТОВ «Сандора»,

«Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за 2019 рік (в тис. грн.)

Показники, що порівнюються	Значення показника		Перевірка правильності розрахунку і відображення у звітності	
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року
1	2	3	4	5
Актив Балансу				
1. Залишкова вартість нематеріальних активів	1760	1250	=10076-8316	=2587-1337
2. Залишкова вартість основних засобів	1014912	2212188	=2318164-1303252	=3681153-1468965
3. Усього за розділом I – Необоротні активи	=1713475	2665604	=1760+339310+ 1014912+310183+ 47310	=1250+200936+ 2212188+170640+ 80590
4. Усього за розділом II – Оборотні активи	=2211207	2405831	=48734+9440+ 251881+733820+ 14385+107625+ 6219+39103	=735213+ 1510888+ 39576+8576+47699 +6664+57215
5. БАЛАНС	3924682	5071435	=1713475+2211207	=2665604+2405831
Пасив Балансу				
6. Усього за розділом I – Власний капітал	-1260040	400524	=719990+8256- 1988286	=986277+8256-1395057
7. Усього за розділом II – Довгострокові зобов'язання і забезпечення	2769745	2392358	=919+2768826	=1775+2392358
8. Усього за розділом III – Поточні зобов'язання і забезпечення	2414977	3077826	78229+1887409+ 7388+4776+23243 +3552+56356+ 354024	294300+56899+ 2134999+70971+ 7211+32486+5852+6163 2+413476
9. БАЛАНС	3924682	5071435	-1260040 +2769745+2414977	-400524 +2394133+3077826

Насамперед здійснюють аналіз достовірності оцінки активів, пасивів та зобов'язань. Аудитор має підтвердити правильність відображення в бухгалтерському балансі кожної статті.

Отже, усі статті балансу мають бути підтверджені матеріалами інвентаризації, що проводиться щороку. Аудитор перевіряє правильність оформлення матеріалів інвентаризації та відображення на рахунках бухгалтерського обліку й у звітності.

Проаналізувавши дані таблиці 4.2, можна зробити висновок, що при складанні Балансу за 2019 рік помилок не було допущено.

Далі необхідно провести перевірку відповідності показників звітної ф. № 2 «Звіт про фінансові результати» річної фінансової звітності ТОВ «Сандора» за 2019 рік, використовуючи методи арифметичної перевірки порівнянності показників (табл. 4.3).
Таблиця 4.3

Результати перевірки порівнянності показників форми №2 річної фінансової звітності ТОВ «Сандора»,

«Звіт про фінансові результати» за 2019 рік (в тис. грн.)

Показники, що порівнюються	Значення показника		Перевірка правильності розрахунку і відображення у звітності	
	За попередній період	За звітний період	За попередній період	За звітний період
1	2	3	4	5
І. Фінансові результати				
1. Валовий: - прибуток	2547925	3164165	= 9744262-7196337	= 10404098-7239933
2. Фінансові результати від операційної діяльності:	= 481366	615637	= 2547925+7235-228785-1834833-10176	= 3164165+5800-251124-2251161-52043
- прибуток				
- збиток				
3. Фінансовий результат до оподаткування:	160234	732772	=481366+34163+7904-342636-20563	=615637+499093+7359-344845-44472
- прибуток				
- збиток				
4. Чистий:	111581	593229	=160234-48653	=732772-139543
- прибуток				
- збиток				

Отже, ТОВ «Сандора» протягом 2019 року характеризується отриманням валового прибутку, а в результаті діяльності й чистого прибутку, зростання у динаміці є позитивним моментом. Проте підприємство характеризується нестачею власних оборотних коштів, що є результатом перевищення непокритого збитку над величиною власного капіталу, крім того власний капітал характеризується від'ємною величиною.

4.2. Теоретичні основи аудиту та контрольне забезпечення кредитних зобов'язань

Метою аудиту кредитних операцій є встановлення певних умов для виконання відповідно до законодавства щодо використання і погашення банківських кредитів, правильність і своєчасність відображення кредитних операцій в бухгалтерському обліку [3, с.110].

Завданням аудиту є встановлення:

- наявності повної документації щодо оформлення кредитів;
- нарахування відсотків і правильність їх відображення за джерелами покриття щомісячно;
- дотримання встановлених норм з оцінювання і оформлення застави під час отримання кредиту;
- цільового використання одержаних компанією кредитів;
- своєчасності погашення основного боргу і нарахованих відсотків;
- наявності непогашеної заборгованості компанії за позиками банку;
- правильності і своєчасності оформлення всіх документів при отриманні довгострокових кредитів;
- забезпечення необхідними ресурсами, обсягами капітальних вкладень і підрядних робіт;
- наявності і правильності оформлення всієї документації за операціями лізингу;
- правильності віднесення на рахунки бухгалтерського обліку сплачених процентів за користування кредитом, враховуючи і за простроченим кредитом;
- обґрунтованості віднесення відсотків за користування кредитом до собівартості продукції (робіт та послуг) відповідно до джерела отримання кредиту, і суми відсотків.

Бухгалтерський облік - основне джерело інформації, що надходить до різних рівнів управління, виконуючи одну із своїх функцій, а саме інформаційну. Доречно буде розглянути особливості інформаційного забезпечення аудиторського процесу кредитних операцій компанії [5, с.470].

Під інформацією розуміють документовані чи публічно об'явлені відомості про події і явища, які відбуваються в суспільстві, державі і навколишньому природному середовищі відповідно до Закону України «Про інформацію».

Обліково-економічна інформація - сукупність відомостей, що характеризують виробничу і фінансову діяльність суб'єктів господарювання, відображених у системі обліку.

Інформаційне забезпечення - це спрямована робота по збору інформації, її реєстру, передаванню, обробці, узагальненню, зберіганню і пошуку суб'єктами контролю із метою використання під час управління.

Наказ про облікову політику компанії, первинні документи із обліку довгострокових та поточних зобов'язань, облікові реєстри, які використовуються для відображення операцій із обліку довгострокових та поточних зобов'язань, аудиторські висновки й інші документи, які узагальнюють результати контролю і звітність є джерелами інформації для аудиту кредитних операцій.

Загальні методичні основи перевірки розрахункових і кредитних операцій:

- за даними бухгалтерського обліку (рахунки 50-68) виявляють суми кредиторської заборгованості, використавши підтвердження кредиторів про суми, що їм належать;
- звіряють залишок заборгованості, відображеної на балансі на початок періоду перевірки за кожним видом розрахунків, із залишком в облікових реєстрах і з актами взаємозвірки розрахунків з постачальниками та підрядниками;

- перевіряють записи з кожного виду розрахунків у регістрах, а також документах, які слугували підставою для таких записів. Перевірку проводять послідовно за кожним рахунком і місяцем, тобто кожний запис аналітичного рахунку за кожною сумою того чи іншого виду розрахунків звіряють з даними документів, а також із записами в Головній книзі з відповідними кореспондуючими рахунками;
- встановлюють законність проведених операцій за кожною сумою заборгованості.

Організація внутрішнього аудиту передбачає його здійснення у певній послідовності, за етапами: планування аудиту, збір інформації з метою тестування системи контролю і детального тестування, аналіз цієї інформації, документальне підтвердження виконання всіх процедур проведення аудиту шляхом підготовки робочої документації аудиторської перевірки, складання

Аудитор постійно працює із різноманітними нормативними актами: законами, постановами, інструкціями, листами, стандартами тощо. При плануванні і здійсненні аудиторських процедур, оцінці отриманих матеріалів та представленні результату перевірки аудитор повинен враховувати, що не дотримання клієнтом вимог законодавчих і нормативно-правових актів України може слугувати причиною перекручення фінансової звітності компанії, і таким чином, значно вплинути на фінансовий результат діяльності клієнта.

Завданням інформаційного забезпечення є інформування контрольного процесу учасників про стан об'єкту, що контролюється, про його функціонування згідно з нормативно-правовими актами.

При цьому така інформація, що характеризує цифри, факти, відомості й інші дані, які базуються на даних показниках фінансово-господарської діяльності, є економічною, яку можна кількісно виміряти і якісно провести оцінку в процесі аналізу, планування, прогнозування та управління соціально-економічного розвитку. Економічну інформацію компанія отримує за допомогою різних носіїв, перш за все бухгалтерської, статистичної звітності та вибіркового обстеження.

Найтипівішими порушеннями, що можуть бути виявлені при аудиторській перевірці кредитних операцій, є:

- недостатнє обґрунтування виданих позик;
- не вірне нарахування процентів;
- не вчасне віднесення прострочених позичок на призначений на це рахунок;
- відсутній або не в повній мірі указано розмір резерву, що розрахований для можливих збитків за позиками;
- юридична неправомірність кредитних та заставних угод та відносин.

Основні етапи проведення аудиту кредитних операцій на підприємстві представлені на рис. 4.1.

При здійсненні аудиту кредитних операцій застосовується послідовний підхід. Аудиторська перевірка кредитних операцій банку, як правило, має характер вибіркової. Вибірка проводиться з урахуванням: кількості кредитних договорів за період; обсягів кредитування за окремими категоріями позичальників; кількості задіяних кредитних

рахунків; процентних ставок на кредити; ступеня ризику та рівня забезпеченості кредитів. Кожний етап аудиту документується за допомогою робочих документів.

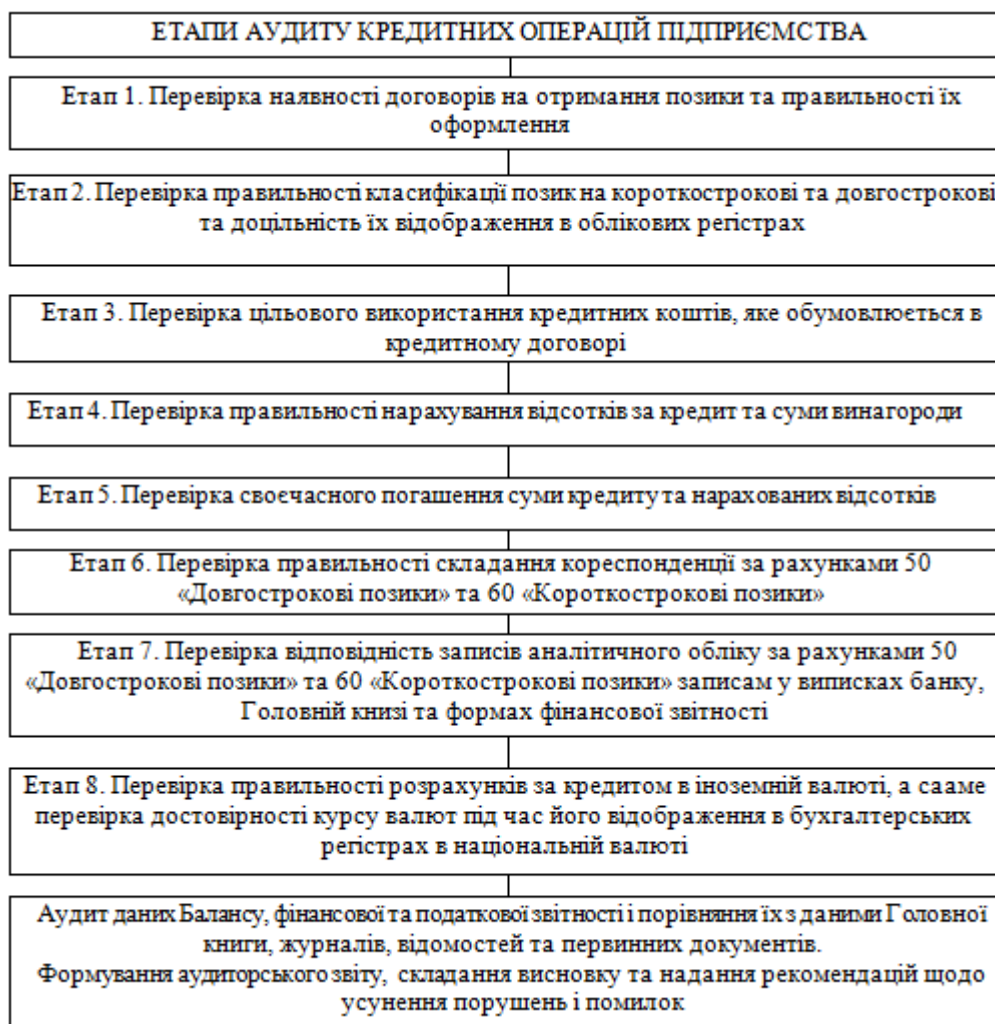

Рис.4.1. Етапи аудиту кредитних зобов'язань

Служба внутрішнього аудиту має бути незалежною в своїй діяльності та забезпечувати ефективне здійснення перевірки кредитних операцій, так як аудитом охоплюються всі етапи процесу кредитування, що сприяє оптимізації здійснення даного виду активних операцій.

Відносини банку із позичальником встановлюються і регулюються законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку України і угодами між клієнтом і банком. Відповідно до Податкового кодексу України, кредит - кошти і матеріальні цінності, що надані резидентами чи нерезидентами на користування юридичним і фізичним особам на визначений термін та під відсотки. Кредити можуть бути видані у формі грошей, тобто фінансовий кредит або у вигляді товарів (товарний кредит), а також як відстрочення сплати податків і зборів.

У ст. 1054 Цивільного кодексу України необхідно звернути увагу, що за кредитною угодою (договором) банк чи інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язаний надати грошові кошти (кредит) позичальникові в розмірі і на умовах, що встановлені такою угодою, а позичальник зобов'язаний повернути кредит і сплатити відсотки [47].

Заслугує на увагу визначення кредиту, що наведене у Законі України «Про банки та банківську діяльність»: банківський кредит - будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошових коштів, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, що надано в обмін на зобов'язання позичальника відповідно до повернення заборгованої суми, також на зобов'язання на сплату відстків й інших зборів із такої суми [38].

Таким чином, фінансовий словник зазначає, що кредит являє форму передачі в тимчасове користування коштів в грошовій та грошово-натуральній формах на умовах строковості, платності, повернення і цільового характеру, який надається однією юридичною (фізичною) особою - кредитором позичальнику.

Отже, можна стверджувати, що основною метою аудиту кредитних операцій є оцінювання рівня кредитного ризику банку; перевірка і підтвердження відповідності кредитних операцій відповідно до чинного законодавства, а саме нормативній базі і внутрішнім положенням банку, перевірка достовірності та вчасного відображення в обліку і звітності інформації про кредитні операції.

Аудит кредитних операцій доцільно проводити за видами позик (кредитів) - під товарообіг, товари сезонного нагромадження, тимчасові потреби тощо.

Ділянка аудиту кредитів, як і будь-яка інша, повинна мати опис, на підставі опису стає зрозумілим наступне:

- чи мають місце кредити;
- яким чином ці операції відображаються в обліку;
- визначається, чи є стаття, що аналізується, істотною у фінансовій звітності.

Після того, як робочим документом аудитора надано опис аналізуючої ділянки, дуже важливо надати оцінку процедурам контролю, які застосовуються саме до цієї ділянки.

Мета проведення оцінки процедур контролю більш деталізована та конкретизована, наприклад:

- підтвердити реальність відображеної у фінансовій звітності інформації відносно кредитних операцій, а саме чи підтверджено отримання кредиту відповідними документами та реальним отримання грошових коштів;
- визначити, яким чином на підприємстві регламентовано порядок отримання позичкових коштів, а саме чи затверджено перелік осіб, які уповноважені заключати договори кредитування, чи встановлений ліміт, вище якого уповноважені особи не можуть заключати договори кредитування без погодження з власником;
- встановити, як в обліку підприємства здійснена оцінка, класифікація, своєчасність відображення, а саме чи перевіряється відповідальною особою правильність та своєчасність відображення кредиту в обліку;
- визначити, як в обліку підприємства здійснюється підсумування та узагальнення інформації, а саме чи проводиться перевірка правильності перенесення сум за кредитними операціями до журналів-ордерів та головної книги або інші реєстри синтетичного та аналітичного обліку.

Як правило, все вищезазначене виконується на етапі передаудиту. При цьому кожен суб'єкт аудиторської діяльності для себе визначає, за допомогою яких процедур

та з застосуванням яких методик визначена мета буде досягнута, також розробляє форми робочих документів, в яких буде відображена вся отримана інформація.

Виходячи з зазначеної мети, основні задачі аудиту кредитних операцій можна визначити так:

- перевірити наявність в обліку підприємства даних про операції з кредитними коштами. Аудитор повинен бути впевнений у тому, що операції з кредитними коштами та пов'язані з цим операції події, які відображені у звітності, дійсно відбулись та стосуються суб'єкту, що перевіряється;
- встановити наявність в обліку підприємства операцій з кредитними коштами;
- в'яснити повноту відображення в обліку підприємства операцій з кредитними коштами. Мету можливо вважати досягнутою, якщо у аудитора є достатньо доказів того, що всі операції та події відображено та включено у фінансову звітність;
- перевірити права та зобов'язання, відображені в обліку підприємства у зв'язку зі здійсненими операціями з кредитними коштами. Задача аудитора – переконатись в тому, що суб'єкт господарювання утримує або контролює права на активи, зобов'язання є зобов'язаннями суб'єкта господарювання, а події, операції та інші питання, інформацію по яких розкрито, дійсно відбулись та стосуються суб'єкту, що перевіряється;
- визначити точність відображення в обліку підприємства операцій з кредитними коштами. У цьому випадку перевірки підлягають відповідне відображення сум та інших даних, які стосуються відображених у звітності операцій та подій;
- уточнити розподіл операцій, відображених в обліку підприємства у зв'язку зі здійсненням операцій з кредитними коштами. В даному випадку мова йде про те, що дані, що аналізуються за даною ділянкою, відображено у відповідному звітному періоді;
- перевірити відображення в обліку підприємства операцій з кредитними коштами. Аудитор повинен переконатись, що всі операції за даною ділянкою відображено на відповідних рахунках бухгалтерського обліку. Як підпункт цієї операції можна виділити перевірку коректності зроблених підприємством бухгалтерських проводок;
- звірити оцінку вартості та розподіл в обліку підприємства операцій з кредитними коштами. Задачу виконано, якщо аудитор переконаний у тому, що активи, зобов'язання, долі участі в капіталі, пов'язані з операціями ділянки, що аналізується, включено у фінансову звітність у відповідних сумах та інші коригування оцінки вартості та розподілу відображено у звітності відповідним чином;
- перевірити дотримання законодавства підприємством по здійсненим операціям з кредитними коштами.

Об'єктами ділянки аудиту «Кредити» є:

- регламентований документ з облікової політики підприємства, що містить вимоги згідно прийнятої політики підприємства в питаннях операцій ділянки, яка аналізується;
- договори, укладені у зв'язку з проведенням кредитних операцій;
- стан кредиторської заборгованості по кредитними договорами, які укладено;

- доходи, які отримано підприємством протягом періоду, що перевіряється, у зв'язку з проведенням кредитних операцій;
- витрати, які понесло підприємство протягом періоду, що перевіряється, у зв'язку з проведенням кредитних операцій;
- первинні документи, які підтверджують отримання кредитних коштів та погашення заборгованості за кредитами;
- розрахунки по нарахуванню відсотків;
- аналітичні та синтетичні регістри бухгалтерського обліку, у яких знайшла відображення інформація про здійснені кредитні операції;
- окремі статті фінансової звітності, в складі яких відображено інформацію про здійснені кредитні операції.

Критеріями для проведення аналізу при аудиті ділянки «Короткотермінові кредити» з урахуванням поставлених задач можуть бути наступні документи:

- регламентований документ з облікової політики підприємства. Дуже важливо зрозуміти, які підходи підприємство для себе обрало за правило при відображенні в облікових регістрах кредитних операцій: на яких рахунках відображати кредитні кошти, яким ступенем деталізації; якщо кредитні кошти пов'язані з платою відсотків, то яким чином підприємство визначилось з відображенням фінансових витрат, чи має місце капіталізація фінансових витрат;
- договори, укладені у зв'язку з проведенням кредитних операцій. Із усієї кількості договорів необхідно виділити істотні. Відбір договорів здійснюється аудитором з урахуванням розрахованого рівня істотності та аудиторських ризиків;
- нормативні документи, які регламентують порядок застосування бухгалтерських рахунків та коректність бухгалтерських проводок;
- нормативні документи, які регламентують порядок визнання доходів;
- нормативні документи, які регламентують порядок визнання витрат;
- нормативні документи, які регламентують порядок відображення в фінансовій звітності кредитних операцій.

При аудиті короткотермінових кредитів використовуються наступні аудиторські процедури:

- перевірка записів та документів - ця аудиторська процедура актуальна у всіх аспектах: і стосовно до документів, на підстав яких кредитні операції здійснювались, і стосовно до записів в облікових регістрах підприємства;
- запит - аудитор запитує у суб'єкта, що перевіряється, інформацію про стан взаєморозрахунків та про проведення кредитних операцій;
- підтвердження - здійснюється за участю третіх осіб, наприклад, шляхом отримання підтверджуючих чи спростовуючих даних;
- перерахунок - аудитор не обов'язково суцільним методом, але все ж таки проводить перерахунок відсотків по кредитним операціям;
- повторне виконання - застосовується, наприклад коли необхідно переконатись, що комп'ютерна програма працює безпомилково, всі необхідні розрахунки виконуються правильно, в програмі виключена помилка та розраховані за допомогою комп'ютера дані потенційно не є джерелом можливих викривлень у фінансовій звітності;

- аналітичні процедури - є невід'ємною частиною виконання завдання, до них відносяться такі запитання: чи дійсно використання кредитних коштів по визначеним цілям доцільно; чи раціонально використовуються кредитні кошти; чи є умови кредитування типовими, чи не є в них завищених ставок; чи не створює використання кредитних коштів загрозу фінансовій незалежності та фінансовій стійкості підприємства; чи не створюється загроза безперервності діяльності суб'єкта господарювання.

Аудитор перевіряє правильність відомостей про забезпечення виданих позик, наявність власних оборотних коштів у товарних запасах, повноту використання позик на тимчасові потреби, під нормативні запаси матеріальних цінностей [1, с.498].

Стосовно до кредитних операцій завжди дуже важливо не тільки зафіксувати фактичний стан справ. Адже однією з найважливіших задач аудиту є аналіз на неперервність діяльності підприємства. Точніше, у відповідності вимогам МСА 570 як одне з основних припущень аудитора при проведенні аудиту фінансової звітності використовується припущення про те, що діяльність підприємства не тільки була здійснена у періоді, що перевіряється, але й буде продовжуватись в подальшому. Це дуже важливий момент, хоча у поле зору від попадає рідше інших положень МСА [19]. Адже користувачі фінансової звітності, підтвердженої аудиторським висновком, який не містить застереження про можливість припинення діяльності суб'єкта господарювання, фактично будуть введені в оману і цією фінансовою звітністю, і виконаною роботою аудитора.

4.3. Практичний аудит кредитних зобов'язань

Послідовність проведення аудиту кредитної заборгованості представлено на рис. 4.2 нижче. Найчастішими порушеннями, які зустрічаються під час проведення аудиту кредитних операцій є наступні:

- відсутні документи на отримання кредиту чи окремих елементів в цих документах, що мають суттєвий вплив на результати перевірки;
- використання кредитних коштів не за призначенням, тобто не на ті цілі, які зазначені в кредитному договорі та відсутність підтверджувальних документів на його цільове використання;
- допущення арифметичних помилок при розрахунках сум відсотків за кредит;
- невчасне погашення кредиту та, як наслідок, виникнення простроченої заборгованості та додаткових витрат за кредитом;
- недостовірне застосування курсу валют під час розрахунків за кредитами в іноземній валюті.

Щоб уникнути вище перелічених порушень слід дотримуватись наступних рекомендацій:

- забезпечення автоматичного ведення обліку компанії;
- забезпечення безперервного доступу для облікового персоналу до періодичних видань та потрібної їм інформації;
- покращити або створити систему внутрішнього контролю на підприємстві;

Рис. 4.2. Послідовність проведення аудиту кредитної заборгованості

Стратегія проведення аудиту позичок банку розробляється виходячи із норм МСА 300 «Планування» [18]. Необхідно оцінити систему внутрішнього контролю компанії саме на підготовчій стадії аудиту. Таким чином, з метою оцінки ефективності внутрішнього контролю аудитор має провести тестування, в процесі якого він з'ясує питання викладені у наступному документі (табл. 4.4).

Таблиця 4.4

Тест внутрішнього контролю кредитної заборгованості

№	Зміст	НІ	Так	Примітки
1	2	3	4	5
1	Доручення на перерахування грошей з кредитних рахунків подаються: на паперових носіях; в електронному вигляді за допомогою системи "Клієнт-банк"			
2	Право підпису на документах за кредитними рахунками (електронного підпису): <ul style="list-style-type: none"> • делеговане Іншим посадовим особам • має винятково керівник; 			
3	Наявність суцільної реєстрації платіжних доручень на перерахування кредитних коштів			
4	Наявність контролю за використанням кредитних коштів за цільовим призначенням			
5	Реєстри з обліку операцій на кредитних рахунках формуються: автоматизовано; вручну.			

1	2	3	4	5
6	Банківські виписки по кредитних рахунках групуються і підшиваються в хронологічному порядку			
7	Наявність окремих синтетичних регістрів для обліку руху кредитних коштів у різних валютах			
8	Рух кредитних коштів в іноземній валюті який ведеться у двох валютах: валюті розрахунків і національній валюті			
9	Перерахунок залишку кредитів в іноземній валюті для відображення у національній валюті здійснюється за курсом НБУ на дату звіту			

Після оцінки системи внутрішнього контролю в компанії, аудитор переходить до етапу планування аудиту, кінцевим результатом якого відповідно є складання плану аудиту. В таблиці нижче надано план аудиту кредитної заборгованості (табл.4.5).

Таблиця 4.5

План аудиторської перевірки кредитних зобов'язань

№	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Період перевірки
1	2	3	4
1.	Перевірка даних облікової політики щодо операцій з отримання, використання і погашення позик банків нормам діючого законодавства	Макаренко В.Ю.	01 лютого 2020 р.
2.	Перевірка класифікації і оцінки даного виду заборгованості	Степанов К.Д.	01 лютого 2020 р.
3.	Перевірка наявності і дійсності кредитних угод	Степанов К.Д.	02 лютого 2020 р.
4.	Перевірка залишків по рахункам 50 і 60 за даними головної книги з залишками в облікових регістрах	Макаренко В.Ю.	02 лютого 2020 р.
5.	Перевірка дотримання строків, перевірка порядку, документального оформлення та відображення в обліку погашення кредитів та сплати відсотків за ними	Макаренко В.Ю.	03 лютого 2020 р.
6.	Перевірка використання кредитів за цільовим призначенням	Степанов К.Д.	04 лютого 2020 р.
7.	Зустрічна перевірка даних договору, документів на оплату й інших супровідних документів із даними відображеними в аналітичному і синтетичному обліку	Макаренко В.Ю.	04 лютого 2020 р.
8.	Формулювання висновків по результатах аудиту	Макаренко В.Ю.	05 лютого 2020 р.

Також, необхідно отримати підтвердження банків за всіма рахунками, отже кредитні договори і додатки до них під час аудиту кредитних операцій. Вивчаючи кредитний договір, аудитор з'ясує ціль кредиту, умови отримання та погашення кредиту, ставки відсотків за кредит, їх підвищення і зниження; склад та розмір майна, який виконує роль застави; конкретного джерела погашення кредиту, строк кредитування й інші умови кредитування і взаємовідносини компанії із банком.

Також аудитор має здійснити аналіз обліку розрахунків в іноземній та національній валютах за короткостроковими кредитами банків (термін повернення яких має не перевищує дванадцяти місяців із дати балансу), а також за простроченими позиками (термін погашення яких вж закінчено) [48, с.465].

Перш за все при виявленні простроченої заборгованості необхідно з'ясувати причини її виникнення, а потім знайти варіанти її погашення.

У процесі аудиту необхідно виконати перевірку зміни щодо сальдо за розрахунками банківських кредитів та виявити достовірність інших даних, а саме які відображують грошові потоки коштів (зміни стану заборгованості за кредитами), при цьому врахувати умови повернення кредитів.

Аудиторська перевірка банківських кредитів передбачає наступне: аналіз умов надання кредитів, джерел та їх покриття, а також законність та доцільність здійснення господарських операцій, які були проведені за рахунок кредитів банку.

Аудит здійснюється в такій послідовності: за даними Форма №1 «Баланс» за звітний період, записів на рахунках «Довгострокові позики» та «Короткострокові позики» і в Головній книзі з'ясовують загальну суму та види одержаних кредитів.

Після цього здійснюється перевірка їх використання та своєчасність погашення, правомірність віднесення на витрати нарахованих процентів за користування ними і правильність відображення кредитних операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Також проводять перевірку цільового призначення кредиту, для цього звіряють умови договору із документами, які підтверджують використання коштів, отриманих за кредитом.

Далі визначають правильний порядок кореспонденції рахунків при зарахуванні коштів на поточний рахунок, використання кредиту на оплату рахунків постачальників без зарахування на поточний рахунок в банку та оплату робіт підрядників, погашення позик.

Встановити своєчасність погашення заборгованості банку за отриманими кредитами можна шляхом зіставлення дати погашення кредитів зі строками їх погашення, тобто порівняти дати із виписок банків із датами, зазначеними в кредитних угодах.

Важливу увагу приділяють перевірці відповідності даних синтетичного і аналітичного обліку, оскільки аудитор має переконатися у правильності відображення в обліку господарських операцій з кредитування на рахунках «Довгострокові позики», «Короткострокові позики», в реєстрі синтетичного обліку, який відкривається на місяць і в якому для кожного рахунку виділено окремі розділи, та в аналітичному обліку, що ведеться за видами позик.

Аудитор за рахунками позик має підсумувати залишок на кінець місяця, що визначені в аналітичних даних, і звірити із залишками в Головній книзі, а також переконатися в правильності перенесення до Головної книги в кінці місяця кредитових оборотів цих рахунків із реєстру синтетичного обліку. Для цього доцільно використовувати робочий документ форма якого наведена нижче (табл.4.6).

На основі програми аудиту формується програма – більш розгорнутий варіант робочого документу аудитора, який дозволяє провести більш детальну перевірку обраного сектору.

Перевірка відповідності залишків у синтетичних і аналітичних регістрах обліку кредитів у національній та іноземній валюті

№	Показники	Дата			
		31.03	30.06	30.09	31.12
1	2	3	4	5	6
60 «Короткострокові позики»					
1	Залишок по виписці банку				
2	Залишок у журналі-ордері				
3	Залишок у Головній книзі				
4	Залишок у фінансовій звітності (Баланс)				
50 «Довгострокові позики»					
1	Залишок по виписці банку				
2	Залишок у журналі-ордері				
3.	Залишок у Головній книзі				
4	Залишок у фінансовій звітності (Баланс)				

Програма аудиту кредитної заборгованості представлено в табл. 4.7 нижче.

Програма аудиторської перевірки кредитних зобов'язань

№	Перелік аудиторських процедур	Викона- вець	Примітки
1	2	3	4
1	Перевірка наявності угод на одержання видачу кредитів та позик, видачу позик організаціям та робітникам.		
2	Перевірка правильності класифікації кредитів та позик на короткострокові та довгострокові		
3	Перевірка цільового використання кредитів		
4	Перевірка своєчасності погашення кредитів, позик.		
5	Перевірка правильності нарахування та списання процентів за кредит (період, сума)		
6	Перевірка правильності складання кореспонденції по рахунках:		
	601 "Короткострокові кредити банків у національній валюті"		
	602 "Короткострокові кредити банків в іноземній валюті"		
	603 "Відстрочені короткострокові кредити у національній валюті"		
	604 "Відстрочені короткострокові кредити в іноземній валюті"		
	605 "Прострочені позики у національній валюті"		
	606" Прострочені позики в іноземній валюті"		
	501 "Довгострокові кредити банків у національній валюті"		
	502 "Довгострокові кредити банків в іноземній валюті"		
	503 "Відстрочені довгострокові кредити у національній валюті"		
	504 "Відстрочені довгострокові кредити в іноземній валюті"		
	505 "Інші довгострокові позики у національній валюті"		
	506 "Інші довгострокові позики в іноземній валюті"		

1	2	3	4
7	Звірення залишків і оборотів у виписках банку, реєстрах бухгалтерського обліку, у Головній книзі та формах фінансової звітності		
8	Перевірка правильності застосування курсу валют, для визначення курсових різниць при відображенні у національній валюті одержання і погашення кредитів, наданих в іноземній валюті		

Процес підготовки і написання аудиторського висновку (довідки) має декілька етапів: групування і систематизація виявлених відхилень та узагальнення аудиторської інформації. В підсумкових матеріалах викладаються виявлені недоліки, порушення та зловживання, що характеризують проведення відповідних банківських операцій; акцентується увага на позитивному досвіді роботи підрозділу, який можливо використати на інших ділянках у банку; обґрунтувати причини, особливо організаційного характеру, що створили умови для здійснення порушень і зловживань та надати пропозиції про вжиття заходів щодо їх усунення. У висновку (довідці) треба надати кваліфіковану оцінку стану системи внутрішнього контролю відповідного підрозділу банку.

Аудиторський висновок складається з урахуванням стандартів проведення аудиту, визначених нормативно-правовими актами Національного банку України і підписується керівником служби внутрішнього аудиту банку. Приклад висновку наведено нижче.

Аудиторський висновок для ТОВ «Сандора»

«Після проведення аудиту фінансової звітності Товариства з обмеженою відповідальністю «Сандора» («Товариство»), що складається зі звітів про фінансовий стан на 31 грудня 2019 р., 31 грудня 2018 р. та 1 січня 2018 р., звітів про фінансові результати (звітів про прибутки або збитки та інший сукупний дохід), звітів про власний капітал та про рух грошових коштів за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р., і приміток, включаючи стислий виклад суттєвих облікових політик та іншу пояснювальну інформацію. На нашу думку, за винятком можливого впливу питань, описаних у розділі «Основа для думки із застереженнями» нашого звіту, річна фінансова звітність, що додається, відображає достовірно, у всіх суттєвих аспектах фінансовий стан Товариства на 31 грудня 2019 р., 31 грудня 2018 р. та 1 січня 2018 р. та його фінансові результати та грошові потоки за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р., згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності («МСФЗ») і вимог законодавства України щодо фінансового звітування нашим обов'язком є висловлення висновку про відомість обліку, який ґрунтується на результатах нашої перевірки».

Перевірка відбулася згідно з Міжнародними аудиторськими стандартами (або національними нормативами аудиту). За цими стандартами ми повинні проводити та планувати аудиторську перевірку з метою отримання достатнього рівня впевненості а саме в тому, що в обліку немає суттєвих перекозень. Аудиторська перевірка включає вивчення (шляхом тестування) доказів, що підтверджують показники обліку, також оцінку принципів бухгалтерського обліку та суттєвих оцінок, зроблених співробітниками компанії, оцінку загального уявлення про рахунки дебіторів та кредиторів. На нашу думку, що проведена перевірка забезпечує розумну основу для аудиторського висновку.

На нашу думку, облік правдиво і неупереджено відображає (або „представляє об’єктивно у всіх відношеннях”) стан справ щодо рахунку кредиторів підприємства у році, який закінчився 31 грудня 2019 р.»

4.4. Опис і застосування інформаційної технології аудиту кредитних зобов’язань

Автоматизація аудиту заснована на більш раціональному перерозподілі навантаження, а саме між людиною та технологією, коли комп’ютер виконує багатоваріантні розрахунки і видає рекомендації по прийняттю рішень, а людина робить загальні висновки та приймає визначене рішення.

Автоматизація системи бухгалтерського обліку в сучасних умовах має на меті сприяти реалізації та аудиту всіх типових операцій з бухгалтерського обліку, тому в цьому процесі аудиторська функція суто передається бухгалтеру та аналітику, і надається цінний час для нього інноваційні функції: аналіз, прогнозування та планування мають велике значення для нашого облікового часу.

Програмний продукт «Турбо аудит» - програма, що дозволяє автоматизувати процес аудиторської перевірки згідно з послідовністю проведення перевірки та забезпечує можливість автоматичного створення документів, що будуть оформлені протягом проведення перевірки.

Метою функціонування програми є полегшення робочого процесу аудитора із дотриманням встановлених вимог до порядку проведення перевірки. Доречно планувати процес аудиторської перевірки по відповідним етапам для того, щоб завчасно визначити об’єкти перевірки, процедури і терміни їх виконання.

Основні порушення, які можуть бути виявлені аудитором в операціях з кредитними зобов’язаннями наступні: привласнення сум, які законним шляхом нараховані різним особам і організаціям; неправильно визначено суму нарахування відсотків.

При умові автоматизованої обробки організації аудиту кредитних операцій розглянуто із детальним описом в інструкції користувача під час виконання роботи «Аудит кредитних зобов’язань» із використанням ПП «Турбо Аудит».

Програма «Турбо Аудит» на етапі збору аудиторських доказів надає тести та процедури із 18 розділами аудиту, що якраз і становлять методику комп’ютерного аудиту.

Згідно з МСА аудитор зобов’язаний отримати достатньо належних аудиторських доказів, для того, щоб зробити обґрунтовані висновки і їх основі відповідно сформулювати думку про достовірність фінансової звітності.

Аудиторський доказ – інформація, що одержує аудитор під час проведення перевірки і результати її аналізу.

1. Первинні бухгалтерські документи.
2. Бухгалтерські реєстри.
3. Письмові й усні роз’яснення співробітників підприємства, які перевіряється.
4. Запити до третіх осіб.

Аудиторські докази одержані за допомогою тестів засобів контролю і процедур які пройшли перевірку на суттєвість. Виходячи з цього, програми аудиту за розділами розбито на дві частин:

- загальні процедури;
- тести засобів контролю;
- процедури перевірки на суттєвість.

Програма «Турбо аудит» - одна із найвідоміших експертних систем в українських аудиторських компаніях яка являє експертну систему додатків, яка володіє знаннями в області застосування. План спрямований на сприяння роботі аудиторів, забезпечення дотримання всієї правил, стандартів аудиту і формуванні набору аудиторських документів. Процедура аудиту включає всі необхідні процедури, починаючи від запиту на перевірені документи і бухгалтерські записи, закінчуючи підготовкою остаточного висновку в розділі аудиту.

Функціональна підсистема «Турбо Аудит» організована на наступні етапи переріки:

1. Підготовчий – аудитор приймає рішення про можливість проведення аудиту, та між аудитором і клієнтом досягається згода щодо характеру аудиту і його умов, а угода оформляється шляхом підписання контракту.
2. Планування аудиту – даний етап включає впровадження процедур, які спрямовані на досягнення аудитором належного рівня розуміння діяльності клієнта, визначення найкращого способу організації аудиту і формулювання плану аудиту і плану роботи.
3. Збір аудиторських доказів – на даному етапі аудитор має виконати основні процедури та сформувавши тест системи внутрішнього контролю для отримання достатніх доказів для формування думки аудитора.
4. Заключний. Результати аудиту узагальнюються для формування аудиторського звіту і підготовки відповідних видів аудиторських висновків.

Для початку роботи в програмі необхідно сформувати умовно-постійну частину інформаційної бази, для цього заповнити відомості про аудиторську компанію. Дані відомості заповнюються у вкладці «Блок управління», де можна заповнити дані про робітників аудиторської компанії, їх посади, натиснувши кнопку «Посади», можна створити посади робітників, які наявні у компанії.

Створивши посади, необхідно перейти до довідника «Аудиторська група». У вікні, що відкриється сформувати склад аудиторської групи. Заповнюємо прізвище, ім'я та по батькові особи і обираємо посаду, що вже була створена.

Після треба створити аудиторську групу, можна переходити до попереднього етапу. На цьому етапі аудитор має здійснити попередній збір і аналіз інформації про підприємство-клієнта (у моєму випадку, про ТОВ «Сандора»).

Тести засобів контролю - сукупність аудиторських процедур, що були здійснені з метою одержання аудиторських доказів стосовно належної організації та ефективності функціонування систем внутрішнього контролю (СВК) й бухгалтерського обліку (СБО).

Початок роботи у програмі починається із блоку управління, він включає пункти посади, аудитори, аудиторську групу.

В блоці вводяться дані про працівників, їх освіта, займана посада, також тут на основі введених даних про працівників формується склад аудиторської групи.

На попередньому етапі аудитор провів попереднє дослідження щодо клієнта, щоб зрозуміти його діяльність, проаналізував можливість проведення аудиту з юридичної точки зору, часові обмеження, зустрівся із клієнтом та склав контракт на аудит. На попередньому етапі аудитор може сформувавши такі документи: анкета, протокол засідання, лист зобов'язання, лист-замовлення, контракт на перегляд, вимоги до роз'яснень, вимоги до документів.

Спочатку аудитор складає анкету, в якій вказується основна інформація як про аудиторську фірму, так і про підприємство, що планується перевіритися.

Наступним етапом є формування протоколу зустрічі аудитора з клієнтом. У протоколі вказуються учасники зустрічі, повістка зустрічі, перелік питань, які цікавлять аудитора і які він з'ясовує протягом зустрічі.

Зустріч з метою з'ясування ситуації щодо незалежності дозволу аудиторам проводити аудит, а також письмовий лист із зобов'язанням про те, що аудитори прийняли наказ про проведення аудиту компанії та обіцяли провести аудит.

Після погодження з усіма умовами складається проект угоди про надання аудиторських послуг, яка визначає сторони, предмет угоди, вартість послуги та порядок врегулювання, а також права та обов'язки сторін.

Потім, якщо у аудитора виникають будь-які питання щодо аудиту, він може вимагати пояснення, яке прямо вказує на питання, на яке аудитор хоче відповісти.

Також аудитор формує запит на отримання документів, в якому вказує всі документи, які необхідні йому для проведення перевірки та висловлення думки щодо достовірності фінансових звітів.

Наступним йде блок планування аудиту. Даний етап являє собою дослідження системи бухгалтерського обліку та системи внутрішнього контролю, розробку плану та робочої програми.

Для розуміння повної картини діяльності підприємства аудитором складається документ розуміння діяльності клієнта, в якому аудитор визначає наступні питання: основні характеристики, мета діяльності, розуміння середовища контролю, складові бізнесу.

Далі формуються документи, які дозволять оцінити загальний аудиторський ризик за моделлю припустимого аудиторського ризику:

$$\text{ПАР}=\text{ВР}*\text{РК}*\text{РН}, \quad (4.1)$$

де: ПАР – припустимий аудиторський ризик;

ВР – властивий ризик;

РК – ризик контролю;

РН – ризик невиявлення.

Проведення оцінки властивого ризику здійснюється за допомогою заповнення оцінки невід'ємного ризику, що дасть інформацію про ступінь очікування аудитором, що існує похибка в сегменті і що вона перевищує припустиму величину до перевірки системою внутрішнього контролю.

Так, для ТОВ «Сандора» було встановлено властивий ризик на 50%.

Наступним етапом є визначення ризику контролю, що являє собою ступінь очікування аудитором, що похибки в сегменті, що перевищують припустиму величину не будуть ні попереджені, ні виявлені системою внутрішнього контролю.

Наступним кроком є оцінка ризику не виявити помилок та викривлень у фінансовій звітності. Це ступінь, до якої аудитор готовий визнати, що аудиторські докази сегмента не виявлять помилок, які перевищують допустиму суму, якщо такі є. Після проведення оцінки всіх ризиків програма розраховує аудиторський ризик, що являє собою ступінь готовності аудитора признати, що фінансова звітність може містити суттєві перекручення після завершення аудиту і видачі безумовно позитивного аудиторського висновку. Після визначення аудиторського ризику аудитор визначає рівень важливості.

З аудиторським ризиком пов'язане поняття рівня суттєвості. Для розрахунку рівня суттєвості у програмі можна натиснути кнопку «Загальний рівень суттєвості». Далі відкриється документ «Визначення загального рівня суттєвості», у якому необхідно буде встановити дату звітності, яка перевіряється, і обрати спосіб визначення рівня суттєвості: «суттєвість на звітну дату» чи «за середньоарифметичними даними». Для ТОВ «Сандора» встановили дату - 31.12.2019 р. та обрати спосіб визначення суттєвості на звітну дату.

Складання плану завершує фазу планування аудиту і дає початок наступній фазі – безпосереднього аудиту чи збору доказів. На даному етапі план турбоаудиту передбачає набір тестів і процедур по розділах. Кожна частина, знайомить із процесом, який являє собою низку питань, що можна

Складання плану та плану завершує фазу планування аудиту та починає наступну фазу - фазу безпосереднього аудиту або збору доказів. На цьому етапі план турбоаудиту передбачає набір тестів та процедур за розділами. Кожна частина, по суті, знайомить із процесом, який являє собою низку питань, які можна доповнити або скорегувати за необхідності.

На основі раніше отриманих даних, розрахованих аудиторського ризику та рівня суттєвості аудитор складає план та програму аудиту. План аудиту – документ, в якому розглянуто характер, час, та обсяг аудиторських процедур.

Програма аудиту – документ, що містить перелік завдань у визначеній послідовності їх виконання за допомогою яких отримуються аудиторські докази у відповідності до мети перевірки.

Наступним блоком є збір аудиторських доказів. Стадія, що об'єднує перевірку первинних документів, облікових реєстрів, фінансової звітності та встановлення ступеня повноти та достовірності фінансової звітності.

Для пошуку аудиторських доказів аудитор здійснює ряд аудиторських процедур. Аудиторські процедури являють собою тести контролю та процедури по суті, які проводяться для того, щоб отримати аудиторські докази для виявлення суттєвих перекручень. Програма автоматично виводить програму проведення робіт по розділу в якому є перелік процедур, які необхідно здійснити для пошуку доказів по певному сегменту.

Після проведення всіх видів робіт та виявлення всіх можливих порушень аудитора переходить до блоку заключного етапу. На даній стадії здійснюється підготовка та передача клієнту аудиторського висновку та звіту.

У блоці заключного етапу складається аудиторський звіт, що являє собою документ, який містить виявлені перекручення у фінансово-господарській діяльності підприємства.

Після формування аудиторського звіту складається аудиторський висновок. Цей документ є свідомством того чи відповідає фінансова звітність вимогам чинного законодавства та відображає повну та достовірну інформацію.

Отже, програма "Турбо Аудит" дозволяє автоматично проводити аудит відповідно до всіх впроваджених організаційних вимог, оскільки вона забезпечує всі необхідні аудиторські документи, а також формування аудиторських звітів та висновків.

Завдяки змінам методів аудиту буде зменшено складність роботи, оптимізовано процес збору аудиторських доказів та покращено продуктивність аудиторів. Це дає змогу формувати обґрунтовані конкретні рішення на основі ясних, несупоряданих, неповних та недостатніх даних, тим самим будуючи модель мислення на основі бази знань.

Отже, комп'ютеризація аудиторської діяльності та використання інформаційної системи, сприяють вдосконаленню інтелектуального рівня аудиту та науковому обґрунтуванню його висновків.

Приклад аудиторського висновку наведено нижче:

Звіт незалежних аудиторів

Управлінському персоналу Товариства з обмеженою відповідальністю «Сандора»
Звіт щодо аудиту фінансової звітності

Думка із застереженнями

Ми провели аудит фінансової звітності Товариства з обмеженою відповідальністю «Сандора» («Товариство»), що складається зі звітів про фінансовий стан на 31 грудня 2019 р., 31 грудня 2018 р. та 1 січня 2018 р., звітів про фінансові результати (звіт про прибутки або збитки та інший сукупний дохід), звітів про власний капітал та про рух грошових коштів за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р., і приміток, включаючи стислий виклад суттєвих облікових політик та іншу пояснювальну інформацію. На нашу думку, за винятком можливого впливу питань, описаних у розділі «Основа для думки із застереженнями» нашого звіту, фінансова звітність, що додається, відображає достовірно, в усіх суттєвих аспектах фінансовий стан Товариства на 31 грудня 2019 р., 31 грудня 2018 р. та 1 січня 2018 р. та його фінансові результати і грошові потоки за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р., відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності («МСФЗ») та вимог законодавства України щодо фінансового звітування.

Основа для думки із застереженнями

Ми не були присутніми при проведенні інвентаризації запасів, відображених у розмірі 676,238 тисяч гривень станом на 1 січня 2018 р., оскільки ми були призначені аудиторами Товариства після цієї дати. Ми не змогли впевнитись у кількості запасів шляхом виконання інших аудиторських процедур. Відповідно, ми не змогли визначити, чи існувала необхідність у коригуванні сум запасів станом на 1 січня 2018 р. та елементів, що складають звіти про фінансовий стан на 1 січня 2018 р., фінансові результати (звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід), та про зміни у власному капіталі за рік, що закінчився 31 грудня 2018 р. Товариство не має облікових

даних стосовно первісної вартості основних засобів придбаних до 31 грудня 2007 р. Ми не змогли перевірити іншим чином основні засоби, з чистою балансовою вартістю 184,755 тисяч гривень, 201,341 тисяча гривень та 214,400 тисяч гривень станом на 31 грудня 2019 р., 31 грудня 2018 р. та 1 січня 2018 р. відповідно. Отже, ми не змогли визначити, чи існувала необхідність у коригуванні сум основних засобів станом на 31 грудня 2019 р., 31 грудня 2018 р. та 1 січня 2018 р. та звіти про фінансові результати (звіти про прибутки та збитки та інший сукупний дохід) та власний капітал за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р. Ми провели аудит відповідно до Міжнародних стандартів аудиту («МСА»). Нашу відповідальність згідно з цими стандартами викладено в розділі «Відповідальність аудиторів за аудит фінансової звітності» нашого звіту. Ми є незалежними по відношенню до Товариства згідно з Міжнародним кодексом етики професійних бухгалтерів (включаючи міжнародні стандарти незалежності) та етичними вимогами, застосовними в Україні до нашого аудиту фінансової звітності, а також виконали інші обов'язки з етики відповідно до цих вимог та Міжнародного кодексу етики. Ми вважаємо, що отримані нами аудиторські докази є достатніми і прийнятними для використання їх як основи для нашої думки із застереженнями.

Інша інформація

Управлінський персонал несе відповідальність за іншу інформацію. Інша інформація складається із Звіту про управління, але не є фінансовою звітністю та нашим звітом аудиторів щодо неї. Думка щодо річної фінансової звітності не поширюється на іншу інформацію та ми не можемо робимо висновок з будь-яким рівнем впевненості щодо цієї іншої інформації. В зв'язку з нашим аудитом фінансової звітності нашою відповідальністю є ознайомитися за іншою інформацією та при цьому розглянути, чи існує суттєва невідповідність між іншою інформацією і фінансовою звітністю або нашими знаннями, отриманими під час аудиту, або чи ця інша інформація виглядає такою, що містить суттєве викривлення. Якщо на основі проведеної нами роботи ми доходимо висновку, що існує суттєве викривлення цієї іншої інформації, ми зобов'язані повідомити про цей факт. Як зазначено в розділі «Основа для думки із застереженням» вище, фінансова звітність Товариства може містити суттєві викривлення. Ми дійшли до висновку, що інша інформація з тих же причин може містити суттєві викривлення у кількісних показниках чи інших елементах Звіту про управління за 2019 рік, на які здійснюють вплив факти зазначені в розділі «Основа для думки із застереженням».

Ключові питання аудиту, що включають найбільш значущі ризики суттєвих викривлень, у тому числі оцінений ризик суттєвих викривлень унаслідок шахрайства

Ключові питання аудиту - це питання, що, на наше професійне судження, були найбільш значущими під час нашого аудиту фінансової звітності за поточний період. Ці питання розглядались у контексті нашого аудиту фінансової звітності в цілому та враховувались при формуванні думки щодо неї, при цьому ми не висловлюємо окремої думки щодо цих питань. Додатково до питань, описаних у розділі «Основа для думки із застереженням», ми визначили описані нижче питання як такі, що є ключовими питаннями аудиту, про які ми повинні проінформувати в нашому звіті (табл. 4.8).

Див. примітки 3 (з) та 16 до фінансової звітності (Додаток Г).

Визнання доходу від реалізації продукції (виручки)

Ключове питання аудиту	Аудиторські процедури щодо ключового питання аудиту
1	2
<p>Згідно з Міжнародними стандартами аудиту, існує припущення про невід’ємний ризик шахрайства пов’язаний з визнанням доходу (виручки).</p> <p>Цей ризик концентрується здебільшого на прийнятності правил визнання доходу (виручки) у відповідних періодах, беручи до уваги обсяг доходу (виручки), визнаний близько до завершення року та судження щодо моменту передачі контролю над товарами покупцям Товариства.</p>	<p>Наші аудиторські процедури, щодо визнання доходу від реалізації продукції (виручки), включали наступне:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Оцінка структури та застосування ключових процедур внутрішнього контролю щодо визнання. – Аналіз політики визнання доходу від реалізації продукції (виручки) Товариства, щоб визначити, чи вона належним чином враховує вимоги МСФЗ 15. – Перевірка договорів купівлі-продажу на основі вибірки, щоб зрозуміти умови поставки та оцінити, чи було визнано дохід (виручку) відповідно до облікової політики Товариства. – Порівняння, на основі вибірки, операцій з реалізації продукції, що відбулись протягом року, з відповідними первинними документами.
	<ul style="list-style-type: none"> – Отримання підтверджень, на основі вибірки, від покупців Товариства щодо оборотів протягом року та залишків станом на 31 грудня 2019 року, а для неотриманих підтверджень – виконання альтернативних процедур шляхом порівняння деталей операцій з відповідними первинними документами. – Порівняння, на основі вибірки, окремих операцій з реалізації продукції, що відбулись близько до кінця року, з відповідними первинними документами, щоб визначити, чи була визнана виручка у відповідному періоді. – Аналіз умов та перевірка коректності відображення в обліку умов по угодам розвитку клієнтів (надання знижок, система лояльності тощо) відповідно до вимог МСФЗ 15. – Тестування бухгалтерських проведення, з увагою на тих, що були зроблені близько до кінця періоду. Ми звірили ці проведення до відповідної первинної документації та переконались у дотриманні критеріїв визнання доходу (виручки).

Відповідальність управлінського персоналу та тих, кого наділено найвищими повноваженнями, за фінансову звітність.

Керівництво несе відповідальність за підготовку та чесну підготовку фінансової звітності відповідно до МСФЗ та вимог української фінансової звітності, а керівництво визначає необхідні системи внутрішнього контролю, щоб переконатись, що у фінансовій звітності відсутні серйозні викривлення або шахрайські помилки. При складанні фінансової звітності керівництво відповідає за оцінку здатності компанії продовжувати діяльність, розкриття питань безперервності, де це застосовно, та використання припущень про безперервність бізнесу як основу бухгалтерського обліку, якщо керівництво не планує ліквідувати компанію або припинити діяльність, або немає реальний вибір. Ті, кого наділено найвищими повноваженнями, несуть відповідальність за нагляд за процесом фінансового звітування Товариства.

Відповідальність аудиторів за аудит фінансової звітності

Нашими цілями є отримання обґрунтованої впевненості, що фінансова звітність у цілому не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства або помилки, та випуск звіту аудиторів, що містить нашу думку. Обґрунтована впевненість є високим рівнем впевненості, проте не гарантує, що аудит, проведений відповідно до МСА, завжди виявить суттєве викривлення, коли воно існує. Викривлення можуть бути результатом шахрайства або помилки; вони вважаються суттєвими, якщо окремо або в сукупності, як обґрунтовано очікується, вони можуть впливати на економічні рішення користувачів, що приймаються на основі цієї фінансової звітності. Виконуючи аудит відповідно до вимог МСА, ми використовуємо професійне судження та професійний скептицизм протягом усього завдання з аудиту.

Крім того, ми:

- Ми виявляємо та оцінюємо ризики суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства чи помилок, формуємо та впроваджуємо аудиторські процедури щодо цих ризиків та отримуємо достатні та обґрунтовані аудиторські докази, щоб використовувати їх як основну точку зору. Оскільки шахрайство може включати змову, підробку, навмисне порушення поведінки, викривлення або незнання заходів внутрішнього контролю, ризик не виявити суттєвого викривлення внаслідок шахрайства вище, ніж ризик викривлення через помилки;
- оцінити заходи внутрішнього контролю, пов'язані з аудитом, сформулювати процедури аудиту, придатні для конкретних ситуацій, і не висловлювати думки щодо ефективності системи внутрішнього контролю компанії;
- Оцінити прийнятність застосованої облікової політики та ефективність бухгалтерських оцінок та пов'язаних з ними розкриттів, зроблених керівництвом;
- цінити загальну презентацію, структуру та зміст (включаючи розкриття інформації) фінансової звітності та чи перелічено у фінансовій звітності основні операції та події для досягнення справжньої презентації.

Ми розкриємо інформацію про обсяг та терміни запланованого аудиту та основні результати аудиту вищому органу влади та інші питання, включаючи будь-які серйозні недоліки в наших заходах внутрішнього контролю, виявлені під час аудиту. Ми також визнаємо тим, хто має найвищі повноваження, що ми виконали етичні вимоги щодо незалежності, та інформуємо їх про будь-які стосунки та інші питання, за якими можна обґрунтовано вважати, що впливають на нашу незалежність, і вживаємо відповідних запобіжних заходів, де це можливо. Зі списку усіх питань, які надавали інформацію вищому органу влади, ми визначили найважливіші питання під час аудиту поточної фінансової звітності, а саме ключові питання аудиту. Якщо закони чи нормативні акти

не забороняють публічного розкриття проблеми, ми опишемо ці питання в аудиторському звіті; або в крайніх випадках ми визначимо, що ця проблема не повинна висвітлюватися в нашому звіті, оскільки такі негативні наслідки, як очікується, будуть більш публічними. Її корисність для суспільних інтересів.

Звіт щодо вимог інших законодавчих і нормативних актів

Згідно з вимогами статті 14(4) Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» ми надаємо наступну інформацію в нашому Звіті незалежних аудиторів, що вимагається додатково до вимог МСА.

Призначення аудитора та тривалість виконання аудиторського завдання

Ми були призначені аудиторами фінансової звітності Товариства станом на 31 грудня 2019 р. та за рік, що закінчився зазначеною датою 16 березня 2020 р. Загальна тривалість виконання нами аудиторських завдань без перерв складає 2 роки, починаючи з року, що закінчився 31 грудня 2018 р.

Надання неаудиторських послуг

Ми стверджуємо, що ми не надавали неаудиторські послуги, які заборонені положеннями Статті 6(4) Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». Також, за період, якого стосується обов'язковий аудит, що ми виконуємо, ми не надавали Товариству інших послуг, крім послуг з обов'язкового аудиту.

Додатковий звіт для аудиторського комітету

Ми підтверджуємо, що цей звіт аудиторів узгоджений з додатковим звітом для аудиторського комітету.

Партнером завдання з аудиту, результатом якого є цей звіт незалежних аудиторів, є:

Пархоменко Ганна Валеріївна

Номер реєстрації у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності № 101539

Заступник директора, ПрАТ «КПМГ Аудит», 3 серпня 2020 року

ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 4

Отже, дослідивши тему методики та організації обліку та аудиту кредитних зобов'язань можна зробити наступні висновки:

1. В результаті господарської діяльності у підприємств виникають зобов'язання, пов'язані з отриманням кредитів, товарів і послуг з відстроченням платежу. Підходи до визначення зобов'язань є досить різними. Їх розглядають як борг, як суму витрат, як залучений капітал, як розрахункові відносини та як частину вартості майна. Відмітим, що Цивільний кодекс України трактує зобов'язання як правовідносини, в яких одна сторона (боржник) зобов'язаний вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо), а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку.

2. У зобов'язаннях один із суб'єктів виступає як кредитор, інший - як боржник. Однак здебільшого кожен з учасників зобов'язання є водночас і кредитором, і боржником, оскільки обидві сторони можуть мати права й обов'язки одна перед іншою. Об'єктом зобов'язання є те, на що спрямовані права й обов'язки суб'єктів.
3. У фінансовому обліку зобов'язання реєструються лише тоді, коли у зв'язку з ним виникає заборгованість. Як правило, заборгованість виникає після одержання прав використання товарів і послуг. Разом з тим, невиконання укладеної угоди може призвести до штрафних санкцій, заборгованість за якими також має відображатися у бухгалтерському обліку.
4. Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» і П(С)БО 11 «Зобов'язання» банківські кредити, отримані підприємством, визначаються як зобов'язання. Кредити поділяють на поточні та довгострокові. Строк погашення поточних кредитів має бути протягом 12 місяців із дати балансу, а довгострокових - більше 12 місяців чи більше одного операційного циклу. За банківським нормативно-правовим регулюванням відповідно до Положення НБУ «Про кредитування» від 28.09.1995 № 246 кредити за термінами погашення є: короткострокові - до 1 року, середньострокові - до 3 років, довгострокові - понад 3 роки.
5. Основним завданням організації обліку зобов'язань є:
  - відображення в Наказі про облікову політику класифікацію зобов'язань;
  - правильне та точне ведення первинних документів з обліку кредитних зобов'язань;
  - контроль за правильністю оформлення документів по кредитних зобов'язаннях;
  - повна і своєчасна реєстрація операцій, пов'язаних із рухом коштів, для погашення зобов'язань;
  - повне, своєчасне і правильне відображення в облікових регістрах операцій по погашенню кредитів та сплаті відсотків;
  - контроль за дотриманням розрахунково-платіжної і кошторисної дисципліни;
  - контроль за своєчасністю повернення в банк сум та відсотків за кредит;
  - достовірне відображення облікових даних щодо кредитних зобов'язань у фінансовій звітності підприємства.
6. Основними завданнями аудиту операцій з кредитних зобов'язань є:
  - Обґрунтованості включення % по кредитах в собівартість продукції в залежності від джерела отримання кредиту;
  - Фактичної сплати % по кредиту;
  - Правильності відображення прострочених кредитів та % за ними;
  - Фактичне дотримання цільового призначення кредиту;
  - Правильності кореспонденції рахунків;
  - Встановлення достовірності даних бухгалтерського обліку операцій із довгостроковими зобов'язаннями тощо.

Отже, вибір теми, що висвітлює методику обліку та аудиту довгострокових зобов'язань є важливим, оскільки кредитні зобов'язання складають важливу частину в формуванні капіталу підприємства.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В результаті даної роботи, можна стверджувати, що обов'язковою економічною умовою використання кредиту є функціонування господарського розрахунку. сутність кредиту постійно розвивається та ускладнюється. Наявність періодичної потреби в коштах і джерелах їх формування викликана необхідністю кредиту для капітальних інвестицій підприємства.

Облік кредитних операцій в національних стандартах бухгалтерського обліку регулюється ПСБО 11 «Зобов'язання». Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та П(С)БО 11 «Зобов'язання» банківські кредити, отримані підприємством, визначаються як зобов'язання. Кредити поділяють на поточні та довгострокові.

Кредитний договір являється основним первинним документом на основі якого здійснюється відображення у бухгалтерському обліку заборгованості за банківським кредитом.

На ТОВ «Сандора» в структурі управління частка зобов'язань знаходиться на відповідальності лінійного керівника.

В дипломній роботі для автоматизації обліку кредитних зобов'язань використано програму «1С:Підприємство 8.3».

Проаналізувавши операційні витрати збільшилися на 5,65%. Валовий прибуток зріс на 24,19%, прибуток від операційної діяльності - на 27,89%, а чистий фінансовий результат більший в 4,5 рази. Значення чистого доходу від реалізації продукції ТОВ «Сандора» в 2019 році є вищим в порівнянні з 2018 роком на 659 836 тис.грн. або 6,77 % та складає 10404098 тис.грн. Темпи зростання чистого доходу більші чим темпи зростання собівартості, що свідчить про вихід підприємства з періоду понесення великих фінансових витрат.

Провівши аналіз руху кредитних коштів, можна стверджувати, що ТОВ «Сандора» взяло кредит у банку на суму 12 422 000 тис. грн., з яких майже всю суму було погашено в 2019 році, залишок суми - 297 697 тис. грн., що становить лише 2,4% від загальної суми.

Показники рентабельності власного капіталу мають негативні значення, оскільки прибутки ростуть, але значення в статті «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» досі залишається від'ємним.

Нормативним документом при проведенні аудиту є Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р. №2258-VIII.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ТА КОНТРОЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕДИТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Посада	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата	ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	Номер сторінки
Здобувач	Люта К.І.		25.01.2021р.		
Науковий керівник	Михайленко О.В.		27.01.2021р.		
Завідувач Кафедри	Чернелевський Л.М.		04.02.2021р.		

Метою аудиту кредитних операцій є встановлення дотримання законодавства щодо використання і погашення кредиту банку, правильність та своєчасність відображення кредитних операцій у бухгалтерському обліку.

При здійсненні аудиту кредитних операцій застосовується послідовний підхід. Аудиторська перевірка кредитних операцій банку, як правило, має характер вибіркової. Вибірка проводиться з урахуванням: кількості кредитних договорів за період; обсягів кредитування за окремими категоріями позичальників; кількості задіяних кредитних рахунків; процентних ставок на кредити; ступеня ризику та рівня забезпеченості кредитів. Кожний етап аудиту документується за допомогою робочих документів.

Організацію аудиту кредитних зобов'язань в умовах автоматизованої обробки указано із детальним описом в інструкції користувача із використанням програмного комплексу «Турбо Аудит». Програмний продукт «Турбо Аудит» на початку проведення перевірки підприємства ТОВ «Сандора» пропонує почати з підготовчого етапу аудиту.

«Запит про отримання документів» виступає важливим документом для збору аудиторських доказів, що склала аудиторська фірма ПП «Аудит ФАГО» та вказала перелік документів фінансової звітності ТОВ «Сандора» за 2018-2019 роки і приміток до неї, які будуть необхідними для проведення аудиту.

В програмі «Турбо Аудит» для одержання аудиторських доказів за всіма зазначеними критеріями передбачено відповідні процедури в кожному розділі аудиту.

Аналіз кредитних зобов'язань підприємства дає змогу: визначити зміну розміру кредитних зобов'язань компанії в порівнянні з початком року чи іншого досліджуваного терміну; обчисленню оптимального співвідношення довгострокової та короткострокової кредитної заборгованості; визначити та оцінити ризик кредитної заборгованості, її вплив на фінансовий стан компанії, встановленню допустимого рівня цього ризику і заходи щодо його зниження; прогнозування стану боргових зобов'язань компанії протягом поточного року, це дасть змогу поліпшити фінансові результати діяльності.

Отже, процес кредитування потребує правильного ведення бухгалтерського обліку, адже має певні особливості. Таким чином, необхідно слідкувати за точністю ведення обліку на цій ділянці для забезпечення компанії інформацією про фінансовий стан, ефективність кредитування та використання банківських кредитів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аудит: підручник / [О.А. Петрик, В.О. Зотов, Б.В. Кудрицький та ін.]; за заг. ред. проф. О.А. Петрик. – К.: КНЕУ, 2015. – 498 с.
2. Білова Н.І. Отримуємо валютний кредит: відображаємо в обліку / Н.І. Білова // Податки та бухгалтерський облік. – 2013. – №18. – С. 21-36.
3. Білокінь Г. М. Внутрішній аудит кредитних операцій банку / Г. М. Білокінь // Міжнародний науково-практичний журнал «Фінансовий простір». – 2011. – № 2(2). – С. 110-113.
4. Белова І.М. Теоретичні основи облікової політики / І.М. Белова // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. – Хмельницький : ХНУ, 2015. – № 2, Т. 1 (222). – С. 84-90.
5. Бруханський, Р. Ф. Бухгалтерський облік: підручник / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 480 с.
6. Вишневецька В.А. Безпроцентна позика: податковий та бухгалтерський облік / В.А. Вишневецька // Все про бухгалтерський облік. – 2013. – №40. – С. 14-20
7. Господарський кодекс від 16.01.2003 р. № 436 IV, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
8. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку: 2011 : навч. посіб. / Грабова Н. М.; під ред. М. В. Кужельного. – 6-те вид. – К. : А.С.К., 2001. – 272 с. – (Економіка. Фінанси. Право).
9. Губіна І. Фінансово-кредитний облік: від простого до складного / І.Губіна // Бухгалтерія: збірник систематизованого законодавства. – 2015. – № 8. – С. 169–190.
10. Дерій В. Облікова політика в Україні: реалії та перспективи / В. Дерій, Н. Мельник // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 7. – С. 64-65.
11. Дерій В. А. Облік і аналіз витрат підприємства на інтелектуалізацію, інформатизацію та інформацію / В. А. Дерій // Вісник ЖДТУ. Сер.: Економічні науки. - 2014. - № 3. - С. 50-56.
12. Дорош Н. І. Аудит: методологія і організація. / Н. І. Дорош – К.: Знання, 2014. – 402 с.
13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій. Затверджено наказом Мінфіну України від 30.11.99 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
14. Калашник В. М. Відображення розрахунків за довгостроковими позиками на рахунках обліку [Електронний ресурс] / В. М. Калашник, Я. П. Іщенко // Вінницький національний аграрний університет. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8_DN_2011/Economics/7_82404.doc.htm
15. Кобилянська О.І., Сейко С.І. Фінансовий кредит як форма залученого капіталу: економічна сутність, процес отримання, погашення, оподаткування та відображення в обліку // Облік і фінанси АПК. – 2010. - №2. – с.30-38

16. Мельник Н. Г. Історичні та міжнародні аспекти обліку іноземної валюти / Н. Г. Мельник // Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2016. – Вип. 12. – С. 505-508.
17. МСА 200 «Основні цілі незалежного аудитора» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf
18. МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності» [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf
19. МСА 500 «Аудиторські докази» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf
20. МСА 520 «Аналітичні процедури» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf
21. МСА 530 «Аудиторська вибірка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf
22. Міжнародний стандарт аудиту 610 «Використання результатів роботи внутрішнього аудитора» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
www.minfin.gov.ua.
23. МСА 700 «Формулювання думки та надання звіту щодо фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf
24. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
25. Облік і аудит в банках: навч. посібн. / За ред. А.М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2005. – 235с.
26. Олійник Я.В. Організаційно-правові аспекти обліку підприємствами банківських кредитів / [Електронний ресурс] / Я.В. Олійник – Режим доступу:
<http://ir.kneu.edu.ua:8080/handle/2010/827>
27. Охрименко І. Б. Споживчий кредит в Україні: реалії та перспективи розвитку: дис. канд. ек. наук / Охри- менко Ірина Борисівна – Київ, 2015. – 290 с.
28. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затверджено наказом Мінфіну України від 30.11.99 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>
29. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2756-VI, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
30. Положення Національного банку України «Про кредитування» [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу:
<http://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=1156375>.

31. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 „Зобов’язання”. Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.01.00 р. № 20 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>
32. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 „Доходи”. Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99 р. № 290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0>
33. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 „Витрати”. Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 19.01.2000 р. № 27/4248, із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0>
34. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 17.08.2000 р. за № 515/4736. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0>
35. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28.04.2006 р. за № 415. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0610-06>
36. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку. Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 24.05.95 р. № 88, з наступними змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>
37. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями від 30.06.2016 р. № 351, із змінами, внесеними згідно з Постановами Національного банку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>
38. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
39. Проблеми банківського кредитування в сучасних умовах розвитку промислового виробництва в Україні / Ю. Л. Темчишина, Н. О. Пустовіт // Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. – 2012. – Вип. 9(3). – С. 379-384. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9\(3\)_54](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9(3)_54).
40. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
41. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Національного банку України від 21.01.2004 № 22. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>
42. Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній і іноземній валютах: Постанова НБУ від 12.11.2003 р. № 492 (зі змінами та доповненнями) / Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

43. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті: Закон України від 23.09.94 р. № 185/94-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/185/94-%D0%B2%D1%80>
44. ТОВ «Сандора» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://sandora.ua/>
45. Сарахман О.М. Аудит у банках: навч. посібн. / О.М.Сарахман. – К.: УБС НБУ, 2007. – 334с
46. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на оподаткування і звітність – К. : АСК, 2006.
47. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р №435-IV, із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
48. Чернелевський, Л.М., Беренда Н.І. Аудит: Навчальний посібник. – К.:Міленеум, 2012 - 466с.
49. Чернелевський Л.М., Н. Г. Слободян Н.Г., Михайленко О. В.: Аналіз діяльності підприємств та банківських установ : економічний, фінансово-інвестиційний, стратегічний [Текст] : підручник /2-ге вид., перероб. та доп. - К. : Хай-Тек-Прес, 2014. - 640 с.
50. Щербина О. С., Люта К. І. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sci-conf.com.ua/category/archive/>

ДОДАТКИ

Додаток А

ТОВ «Сандора»

Фінансова звітність станом на 31 грудня 2019 р., 31 грудня 2018 р. та 1 січня 2018 р. та за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.

Звіти про фінансовий стан на 31 грудня 2018 р., 31 грудня 2018 р. та 1 січня 2018 р.

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
		2020	01	01
Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю «Сандора»	по ЄДРПОУ	22430008	
Територія	Миколаївська обл.	по КОАТУУ	4823383201	
Організаційно-правова форма господарювання:	Товариство з обмеженою відповідальністю	по КОПФГ	240	
Вид економічної діяльності:	Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами	за КВЕД	46.39	
Середня кількість працівників ¹⁾	3230 чоловік			
Адреса, телефон	с. Миколаївська, Вітовський р-н, Миколаївська обл., 57262			
Одиниця виміру:	тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):				
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку				
за міжнародними стандартами фінансової звітності				
				v

Звіти про фінансовий стан

Форма №1

Код по ДКУД 1801001

Активи	Код рядка	31 грудня 2019 р.	31 грудня 2018 р.	1 січня 2018 р.	Прим.
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи	1000	1 250	1 760	314	
первісна вартість	1001	2 587	10 076	7 624	
накопичена амортизація	1002	(1 337)	(8 316)	(7 310)	
Незвершені капітальні інвестиції	1005	200 936	339 310	102 579	4
Основні засоби	1010	2 212 188	1 014 912	883 600	4
первісна вартість	1011	3 681 153	2 318 164	2 079 601	4
знос	1012	(1 468 965)	(1 303 252)	(1 196 001)	4
Відстрочені податкові активи	1045	170 640	310 183	358 836	21
Інші необоротні активи *	1090	80 590	47 310	55 235	5
Усього за розділом I	1098	2 665 604	1 713 475	1 400 564	
II. Оборотні активи					
Запаси	1100	735 213	733 820	676 238	7
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 510 888	1 251 881	995 730	8
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
за виданими авансами	1130	39 576	48 734	23 898	
з бюджетом	1135	-	9 440	30 866	9
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	7 925	30 300	9
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8 576	14 385	36 684	
Гроші та їх еквіваленти	1165	47 699	107 625	57 144	
Витрати майбутніх періодів	1170	6 664	6 219	3 773	
Інші оборотні активи	1190	57 215	39 103	681	
Усього за розділом II	1195	2 405 831	2 211 207	1 825 014	
БАЛАНС	1300	5 071 435	3 924 682	3 225 578	

* Рядок «Інші необоротні активи» (р.1090) включає дебіторську заборгованість за розрахунками з бюджетом терміну очікуваного погашення якої перевищує 12 місяців та актив з права користування. (Примітки 5 та 6).

Звіти про фінансовий стан слід читати разом з примітками, викладеними на сторінках 8 – 49, які є складовою частиною фінансової звітності

Продовження додатку А

ТОВ «Сандора»

Фінансова звітність станом на 31 грудня 2019 р., 31 грудня 2018 р. та 1 січня 2018 р. та за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.
Звіти про фінансовий стан на 31 грудня 2018 р., 31 грудня 2018 р. та 1 січня 2018 р.

(Продовження)

Капітал і зобов'язання	Код рядка	31 грудня 2019 р.	31 грудня 2018 р.	1 січня 2018 р.	Прим.
1	2	3	4	5	6
I. Власний капітал					
Зареєстрований (найовий) капітал	1400	986 277	719 990	463 682	10
Додатковий капітал	1410	8 256	8 256	8 256	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(1 395 057)	(1 988 286)	(2 099 867)	
Усього за розділом I	1495	(400 524)	(1 260 040)	(1 627 929)	
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення **					
Неспейні зобов'язання	1505	1 775	919	1 021	
Інші довгострокові зобов'язання ***	1515	2 392 358	2 768 826	2 806 722	11, 12
Усього за розділом II	1595	2 394 133	2 769 745	2 807 743	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення **					
Короткострокові кредити банків	1600	294 300	-	88 180	12
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями:					
товари, роботи, послуги	1610	56 899	78 229	63 397	12
розрахунками з бюджетом	1615	2 134 999	1 887 409	1 571 313	13
розрахунками зі страхування	1620	70 971	7 388	21 047	9
розрахунками зі страхування	1625	7 211	4 776	3 635	
розрахунками з оплати праці	1630	32 486	23 243	17 974	
одержаними авансами	1635	5 852	3 552	4 586	
Поточні забезпечення	1660	61 632	56 356	45 332	14
Інші поточні зобов'язання	1690	413 476	354 024	230 300	15
Усього за розділом III	1695	3 077 826	2 414 977	2 045 764	
БАЛАНС	1900	5 071 435	3 924 682	3 225 578	

** Усього зобов'язання і забезпечення, розраховані як сума рядків 1595 і 1695, складають 5 471 959 тисяч гривень на 31 грудня 2019 року (31 грудня 2018 року: 5 164 722 тисяч гривень; 1 січня 2018 року: 4 853 507 тисяч гривень).

*** Рядок «Інші довгострокові зобов'язання» включає кредити отримані від пов'язаних сторін (Примітка 12)

**** Товариство не подає окремі зобов'язання, а включає їх в рядки 1515 і 1690 Звіту про фінансовий стан.

Керівник служби фінансової звітності

Корнієнко Т.М.

Головний бухгалтер

Буркало Г.В.

Звіти про фінансовий стан слід читати разом з примітками, вкладеними на сторінках 8 – 49, які є складовою частиною фінансової звітності.

ТОВ «Сандора»

Фінансова звітність станом на 31 грудня 2019 р., 31 грудня 2018 р. та 1 січня 2018 р. та за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.

Звіти про фінансові результати (Звіти про прибутки або збитки та інший сукупний дохід) за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.

Підприємств ТОВ «Сандора»

(назва)

Дата (рік, місяць, число) 2020 01 01
по ЄДРПОУ

КОДИ	
2020	01 01
22430008	

Звіти про фінансові результати (Звіти про прибутки або збитки та інший сукупний дохід)

Форма N 2 Код по ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За рік, що закінчився 31 грудня 2019 р.	За рік, що закінчився 31 грудня 2018 р.	Прогн.
1	2	3	4	5
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	2000	10 404 098	9 744 262	16
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7 239 933)	(7 196 357)	
Валовий:				
прибуток	2090	3 164 165	2 547 925	
збиток	2095	-	-	
Інші операційні доходи	2120	5 800	7 235	
Адміністративні витрати	2130	(251 124)	(228 785)	
Витрати на збут	2150	(2 251 161)	(1 834 833)	18
Інші операційні витрати	2180	(52 043)	(10 176)	
Фінансові результати від операційної діяльності:				
прибуток	2190	615 637	481 366	
збиток	2195	-	-	
Інші фінансові доходи	2220	499 093	34 163	19
Інші доходи	2240	7 359	7 904	
Фінансові витрати	2250	(344 845)	(342 636)	20
Інші витрати	2270	(44 472)	(20 563)	
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:				
прибуток	2290	732 772	160 234	
збиток	2295	-	-	
Дохід (витрати) з податку на прибуток	2300	(139 543)	(48 653)	21
Чистий фінансовий результат:				
прибуток	2350	593 229	111 581	
збиток	2355	-	-	

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За рік, що закінчився 31 грудня 2019 р.	За рік, що закінчився 31 грудня 2018 р.	Прогн.
1	2	3	4	5
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-	
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	593 229	111 581	

* Рядок «Фінансові витрати» (рядок 2250) включає нараховані відсотки по кредитах та нараховані відсотки по орендним зобов'язанням (Примітка 20).

** Усього чисті фінансові результати від операційної діяльності, як сума рядків 2220 і 2250, склали 154 248 тисяч гривень за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року, та 308 473 тисяч гривень за рік, що закінчився 31 грудня 2018 року; 308 473 тисяч гривень).

Керівник служби фінансового контролю Корісенко Т.М.Головний бухгалтер Бурісало Г. В.

Звіти про фінансові результати (Звіти про прибутки або збитки та інший сукупний дохід) слід читати разом з примітками, викладеними на сторінках 8-19, які є складовою частиною фінансової звітності.

Додаток В

ТОВ «Сандора»

Фінансова звітність станом на 31 грудня 2019 р., 31 грудня 2018 р. та 1 січня 2018 р. та за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.
Звіт про рух грошових коштів за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.

Підприємство	ТОВ «Сандора» (назва)	Дата (рік, місяць, число) по СДРГІОУ	КОДН	
			2020	01 01
			22430008	

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)

Форма № 3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код рядка	За рік, що закінчився 31 грудня 2019 р.	За рік, що закінчився 31 грудня 2018 р.	Прим.
1	2	3	4	5
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності				
Надходження від:				
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	13 360 175	12 287 976	
Повернення податків і зборів	3005	8 480	30 856	
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	2 299	3 550	
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	2 529	2 530	
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	1 029	1 593	
Інші надходження	3095	21 701	20 344	
Витрачання на оплату:				
Товарів (робіт, послуг)	3100	(9 988 229)	(9 785 616)	
Праці	3105	(610 448)	(468 073)	
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(147 128)	(111 132)	
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(398 114)	(345 524)	
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	-	-	
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(208 456)	(189 000)	
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(189 658)	(156 524)	
Інші витрачання	3190	(1 136 783)	(882 156)	
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	1 115 511	754 348	
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності				
Надходження від реалізації:				
необоротних активів	3205	14 697	5 351	
Витрачання на придбання:				
необоротних активів	3260	(1 357 649)	(534 794)	
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	(1 342 952)	(529 443)	
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності				
Надходження від:				
Власного капіталу	3300	266 287	256 308	
Отримання позик	3305	12 422 000	6 245 000	12
Витрачання на:				
Погашення позик	3350	(12 127 700)	(6 332 000)	12
Витрачання на сплату відсотків	3360	(363 481)	(335 474)	12
Витрачання на сплату заборгованості з оренди	3365	(16 529)	-	6, 12
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	180 577	(166 166)	
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	(46 864)	58 739	
Залишок коштів на початок періоду	3405	107 625	57 144	
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	(13 062)	(8 258)	
Залишок коштів на кінець року	3415	47 699	107 625	

* Рядок «Інші витрачання» містить розрахунки по угодам розвитку клієнтів у сумі 1 123 143 тисяч гривень (2018 рік: 870 824 тисяч гривень).

Керівник служби

Головний бухгалтер

Корнієнко Т.М.

Буркало Г.В.

Звіт про рух грошових коштів складено разом з примітками, викладеними на сторінках 8 – 49, які є складовою частиною фінансової звітності

ТОВ «Сандора»
 Фінансова звітність станом на 31 грудня 2019 р., 31 грудня 2018 р. та 1 січня 2018 р. за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.
 Звіт про власний капітал за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.

Підприємство ТОВ «Сандора» Дата (рік, місяць, число) 2020 01 01
 (назва) по ЄДРПОУ 22430008

КОД
2020 01 01
22430008

**Звіт про власний капітал
за 2019 рік**

Форма N 4 Код за ДКУД 1801005

Стаття	Код рядка	Зареєстрований (паісовий) капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резерви в капіталі	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього	Прим.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Залишок на 31.12.2018р.	4000	719 990	-	8 256	-	(1 988 286)	-	-	(1 260 040)	
Коригування:										
Інші зміни	4090								-	
Скоригований залишок на 01.01.2019р.	4095	719 990	-	8 256	-	(1 988 286)	-	-	(1 260 040)	
Чистий прибуток (збиток) за 2019	4100					593 229			593 229	
Інший сукупний дохід за 2019 рік	4110								-	
Розподіл прибутку:										
Виплати власникам (дивіденди)	4200								-	
Внески учасників:										
Внески до капіталу	4240	266 287							266 287	10
Вилучення капіталу:										
Викуп акцій (часток)	4260								-	
Разом зміни у капіталі	4295	266 287	-	-	-	593 229	-	-	859 516	
Залишок на 31.12.2019р.	4300	986 277	-	8 256	-	(1 395 057)	-	-	(400 524)	

**Звіт про власний капітал
за 2018 рік**

Стаття	Код рядка	Зареєстрований (паісовий) капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резерви в капіталі	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього	Прим.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Залишок на 01.01.2018р.	4000	463 682	-	8 256	-	(2 099 867)	-	-	(1 627 929)	
Коригування:										
Інші зміни	4090								-	
Скоригований залишок на 01.01.2018р.	4095	463 682	-	8 256	-	(2 099 867)	-	-	(1 627 929)	
Чистий прибуток (збиток) за 2018	4100					111 581			111 581	
Інший сукупний дохід за 2018 рік	4110								-	
Розподіл прибутку:										
Виплати власникам (дивіденди)	4200								-	
Внески учасників:										
Внески до капіталу	4240	256 308							256 308	10
Вилучення капіталу:										
Викуп акцій (часток)	4260								-	
Разом зміни у капіталі	4295	256 308	-	-	-	111 581	-	-	367 889	
Залишок на 31.12.2018р.	4300	719 990	-	8 256	-	(1 988 286)	-	-	(1 260 040)	

Керівник служби фінансової звітності

Корієнко Т.М.

Головний бухгалтер

Буряко Г. В.

Звіти про власний капітал складені разом з примітками, викладеними на сторінках 8 – 49, які є складовою частиною фінансової звітності

ТОВ «Сандора»

Фінансова звітність станом на 31 грудня 2019 р., 31 грудня 2018 р. та 1 січня 2018 р. та за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.

Примітки до фінансової звітності

1. Загальна інформація

(а) Організаційна структура та діяльність

Товариство з обмеженою відповідальністю "САНДОРА" ("Компанія" або "Товариство") є компанією, зареєстрованою в Україні. Юридична адреса Товариства: Україна, 57262, Миколаївська обл., Вітовський район, село Миколаївське. Основним видом діяльності Товариства є виробництво фруктових і овочевих соків.

Засновником Товариства є компанія "САНДОРА ХОЛДІНГ" (SANDORA HOLDINGS B.V.) Кінцевою материнською компанією "САНДОРА ХОЛДІНГ" (SANDORA HOLDINGS B.V.) є PepsiCo Inc. Товариство не має фактичних контролюючих сторін.

(б) Умови здійснення діяльності

Економіка України демонструє ознаки стабілізації після тривалого періоду політичної та економічної напруженості, хоча все ще продовжується збройний конфлікт в окремих частинах Луганської та Донецької областей, що почався навесні 2014 року, частини Донецької та Луганської областей залишаються під контролем самопроголошених республік, і українська влада в даний час не має можливості повною мірою забезпечити застосування українського законодавства на території даних областей. У березні 2014 року ряд подій в Криму призвів до приєднання Республіки Крим до Російської Федерації, яке не було визнано Україною та багатьма іншими країнами. Дана подія спричинила істотне погіршення відносин між Україною і Російською Федерацією.

У 2019 році темп інфляції в Україні уповільнився до 4,1% (порівняно з 9,8% у 2018 році). У 2019 році зростання реального ВВП, за оцінками Національного банку України (НБУ), становило 3,2% (у 2018 році: зростання на 3,4%).

НБУ продовжив реалізацію політики цільового регулювання інфляції і розпочав прискорення циклу пом'якшення монетарної політики, оскільки цільовий показник інфляції на рівні $5 \pm 1\%$ був достроково досягнутий в листопаді 2019 року. НБУ в 2019 році неодноразово знижував свою основну облікову ставку з 18,0% до 13,5%, а на дату випуску цієї фінансової звітності вона складає 6,0% річних. НБУ дотримувався політики плаваючого валютного курсу гривні, який станом на 31 грудня 2019 року становив 23,67 гривні за 1 долар порівняно з 27,69 гривні за 1 долар США станом на 31 грудня 2018. Головними факторами зміцнення гривні стало надходження від українського експорту, зокрема завдяки рекордному врожаю зернових та олійних культур, та продаж коштів від валютних залучень державних компаній, а також приплив коштів іноземних інвесторів у гривневі облігації Уряду.

Щодо валютного регулювання, НБУ продовжив політику зменшення валютних обмежень, і, починаючи з 1 березня 2019 року зменшив обов'язкову частку продажу валютних надходжень від 50% до 30%, а з 20 червня 2019 року скасував цю вимогу повністю. НБУ також збільшив період розрахунків за експортно-імпортними операціями від 180 до 365 днів з 7 лютого 2019 року; з 8 травня 2019 року підвищив ліміт по виплатах дивідендів за 2018 рік з 7 мільйонів Євро до 12 мільйонів Євро, а з 10 липня 2019 року скасував всі обмеження на репатріацію дивідендів.

1. Загальна інформація (продовження)

(б) Умови здійснення діяльності (продовження)

У 2020-2021 роках Україна зобов'язана погасити значну суму державного боргу, значною мірою деномінованою в іноземній валюті в розмірі 9,0 мільярдів доларів США та 6,8 мільярда доларів США, відповідно, що вимагатиме мобілізації суттєвого внутрішнього і зовнішнього фінансування. Ступінь непевності на дату випуску цієї звітності значно зріс в порівнянні з 2019 роком через (1) зміну уряду; (2) пандемію коронавірусу та карантинні заходи, запроваджені урядом, що призводить до пригнічення економічної активності та скорочення попиту на продукцію Товариства, а також (3) ризики продовження співпраці з МВФ, бо успішне затвердження програми кредитування для України Міжнародного валютного фонду («МВФ») підвищує здатність України виконати її валютні зобов'язання у 2020-2021 роках (що зрештою сприятиме фінансовій та макроекономічній стабільності в країні), проте ставить отримання траншів в залежність від успіху України у виконанні умов програми.

Події 2020 року описані в Примітці 25. Остаточний результат політичної та економічної ситуації в Україні та її наслідки передбачити екстремально складно, проте вони можуть мати подальший суттєвий вплив на економіку України та бізнес Товариства.

Хоча управлінський персонал вважає, що він вживає належних заходів на підтримку стабільної діяльності Товариства, необхідні за існуючих обставин, подальша нестабільність умов здійснення діяльності може спричинити негативний вплив на результати діяльності та фінансовий стан Товариства, характер та наслідки якого на поточний момент визначити неможливо. Ця фінансова звітність відображає поточну оцінку управлінського персоналу щодо впливу умов здійснення діяльності в Україні на операційну діяльність та фінансовий стан Товариства. Майбутні умови здійснення діяльності можуть відрізнятись від оцінки управлінського персоналу.

(в) Управління ліквідністю

Фінансова звітність складена на основі припущення, що Товариство є безперервно діючим підприємством і залишатиметься діючим в осяжному майбутньому. Товариство не має ні наміру, ні потреби ліквідуватися або суттєво зужувати масштаби своєї діяльності.

За рік, що закінчився 31 грудня 2019 року Товариство отримало чистий прибуток у розмірі 593 229 тис. грн. Станом на 31 грудня 2019 року поточні зобов'язання Товариства перевищували поточні активи на 671 995 тис. грн. на цю дату.

Діяльність Товариства є невід'ємною частиною комерційної діяльності PepsiCo Group («Група»). Керівництво вважає, що Група буде надавати необхідну фінансову підтримку Товариству і, таким чином, має обґрунтовані очікування щодо того, що Товариство має достатньо ресурсів для продовження своєї операційної діяльності в найближчому майбутньому, і буде в змозі виконати свої зобов'язання у встановлені терміни.

Крім того, Товариство має кредитні лінії у АТ «Сітібанк» та АТ «УкрСиббанк», кошти за якими станом на 31 грудня 2019 року в сумі 1 123 475 тис. грн. не було вибрано, та які можуть бути використані для погашення поточних зобов'язань Товариства у разі виникнення такої необхідності.

У грудні 2019 року строки погашення позик, одержаних від пов'язаних осіб, були пролонговані до періоду з червня 2024 до серпня 2025 року року (див. Примітку 12).

1. Загальна інформація (продовження)

(в) Управління ліквідністю та безперервність діяльності (продовження)

Наявність від'ємного значення суми власного капіталу станом на 31 грудня 2019 р. потрібно розглядати в динаміці, у порівнянні із сумою на початок року та враховувати зміни, які відбулись у капіталі упродовж звітного року. У порівнянні з сумою власного капіталу станом на 31 грудня 2018 року Компанія значно зменшила його від'ємне значення (на 859 516 тис. грн). Частково покращення спричинене збільшенням статутного (зарєстрованого) капіталу на 266 287 тис. грн. Керівництво вважає, що воно вживає всі необхідні заходи для підтримки стійкості і зростання бізнесу Товариства в поточних умовах.

2. Основа складання фінансової звітності

(а) Підтвердження відповідності

Ця фінансова звітність була складена згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності (далі - МСФЗ), що видані Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку («РМСБО») та вимог законодавства України щодо фінансової звітності. Компанія підготувала свій перший повний пакет фінансової звітності згідно з МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» в рамках переходу Товариства на Міжнародні стандарти фінансової звітності та МСФЗ, які застосовуються для періодів, що закінчуються станом на 31 грудня 2019 року, разом з порівняльними даними періоду станом на та за рік, що закінчився 31 грудня 2018 року, за основними принципами облікової політики, які розкрито у Примітці 3.

Детальне пояснення, як перехід на МСФЗ вплинув на власний капітал та фінансовий результат Товариства подається у Примітці 26.

(б) Основа оцінки

Ця фінансова звітність була підготовлена на основі історичної вартості.

(в) Функціональна валюта та валюта подання

Національною валютою України є гривня, яка також є функціональною валютою Товариства, оскільки в Україні розміщено основні виробничі активи та реалізується більшість продукції. Фінансова звітність подана у гривнях, округлених до тисяч гривень.

(г) Використання оцінок, припущень та суджень

Складання фінансової звітності згідно з МСФЗ вимагає від управлінського персоналу формування суджень, оцінок та припущень, які впливають на застосування принципів облікової політики, на суми умовних активів та зобов'язань, доходів та витрат, відображених у звітності, а також на розкриття інформації про непередбачені активи та зобов'язання. Фактичні результати можуть відрізнятись від цих оцінок.

Оцінки та припущення, на яких вони ґрунтуються, регулярно переглядаються. Результати перегляду облікових оцінок визнаються у періоді, в якому вони переглядаються, а також у всіх наступних періодах, на які впливають такі оцінки.

Інформація про важливі судження, оцінки та припущення, що використовувалися при застосуванні принципів облікової політики і мали найбільший вплив на суми, визнані у фінансовій звітності, представлена у таких примітках:

- Примітка 6 – Актив у формі права оренди та орендне зобов'язання
- Примітка 8 та 22 (б) (і) – Резерви під дебіторську заборгованість;

3. Основні принципи облікової політики

Принципи облікової політики, викладені далі, послідовно застосовувалися у звітних періодах, представлених в цій фінансовій звітності, якщо не зазначено інше.

(а) Іноземна валюта

Операції в іноземних валютах

Курси обміну гривні по відношенню до основних валют, які були застосовані при складанні фінансової звітності, представлені таким чином:

Валюта	31 грудня 2019 р.	31 грудня 2018 р.	1 січня 2018 р.
Російський рубль	0,382	0,398	0,487
Долар США	23,686	27,688	28,067
Євро	26,422	31,714	33,495

Джерело: Курси НБУ за даними <https://bank.gov.ua>

Операції в іноземних валютах перераховуються у функціональну валюту за курсами обміну, що діють на дату здійснення операцій.

Монетарні активи та зобов'язання, номіновані в іноземних валютах на дату звітності, перераховуються у функціональну валюту за курсами обміну, встановленими на цю дату.

Прибуток або збиток від курсових різниць по монетарних статтях – це різниця між амортизованою вартістю у функціональній валюті на початок періоду, скоригованою на ефективну процентну ставку і платежі протягом періоду, та амортизованою вартістю в іноземній валюті, перерахованою за курсом обміну на кінець звітного періоду.

Немонетарні статті, номіновані в іноземних валютах, які відображаються за історичною (первісною) вартістю, перераховуються за курсами обміну, що діяли на дату операції. Курсові різниці, що виникають при перерахуванні, визнаються у прибутку або збитку.

(б) Оцінка справедливої вартості

Справедлива вартість – це ціна, яка буде отримана при продажі активу чи сплачена при передачі зобов'язання при здійсненні звичайної операції між учасниками ринку на дату оцінки на основному ринку, або, за його відсутності, на найбільш вигідному ринку, на який у Компанії є доступ на цю дату. Справедлива вартість зобов'язання відображає ризик неплатоспроможності.

Якщо можливо, Товариство оцінює справедливу вартість інструменту використовуючи котирування для такого інструменту на активному ринку. Ринок вважається активним, якщо операції для активів та зобов'язань здійснюються з належною частотою та об'єм забезпечує інформацію щодо цін на безперервній основі.

Якщо немає котирувань на активному ринку, Товариство застосовує методи оцінки, які максимально використовують релевантні доступні вхідні дані та мінімізує використання недоступних даних. Вибраний метод оцінки включає всі фактори, які б учасники ринку взяли до уваги при здійсненні оцінки транзакції.

3. Основні принципи облікової політики (продовження)

(в) Фінансові інструменти (продовження)

(iii) Припинення визнання

Фінансові активи

Припинення визнання фінансових активів Компанією відбувається, якщо закінчується строк дії прав Компанії відповідно до договору на отримання грошових коштів від фінансових активів або якщо воно передає передбачені договором права на отримання грошових коштів від фінансових активів в рамках операції без збереження практично всіх ризиків та вигод, пов'язаних із правом володіння фінансовим активом.

Компанія бере участь в операціях, за допомогою яких передає активи, визнані у звіті про фінансовий стан, але зберігає всі або майже всі ризики та винагороди від переданих активів. У таких випадках визнання переданих активів не припиняється.

Фінансові зобов'язання

Компанія припиняє визнання фінансового зобов'язання, коли зазначені у договорі зобов'язання були виконані, анульовані або строк їх дії закінчився. Компанія також припиняє визнання фінансового зобов'язання, коли його умови змінені, а грошові потоки від модифікованого зобов'язання суттєво відрізняються від попередніх; в цьому випадку нове фінансове зобов'язання, що базується на модифікованих умовах, визнається за справедливою вартістю.

В разі припинення визнання фінансового зобов'язання різниця між балансовою вартістю та сплаченою винагородою (включаючи будь-які передані негрошові активи або прийняті на себе зобов'язаннями) визнається у звіті про прибутки та збитки.

(iv) Взаємозалік

Фінансові активи та фінансові зобов'язання згортаються, і відповідна чиста сума відображається у звіті про фінансовий стан тоді і тільки тоді, коли Компанія має юридично забезпечене право на їх взаємозалік та намір або здійснити розрахунок по них на нетто-основі, або одночасно реалізувати активи та погасити зобов'язання.

(v) Знецінення

Фінансові активи і активи по договору

Компанія визнає резерви під очікувані кредитні збитки щодо:

- фінансових активів, оцінених за амортизованою вартістю;
- боргових інструментів, що оцінюються за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки в іншому сукупному доході;
- контрактних активів.

Компанія визнає резерви під збитки в сумі, що дорівнює очікуваним кредитним збиткам за весь строк дії інструмента, за винятком таких інструментів, за якими сума визнаного резерву буде дорівнювати очікуваним кредитним збиткам за 12 місяців:

- боргові інвестиційні цінні папери, якщо було визначено, що вони мають низький кредитний ризик станом на звітну дату; та
- інші боргові цінні папери та залишки в банках, для яких кредитний ризик (тобто ризик неплатоспроможності протягом очікуваного строку дії фінансового інструменту) суттєво не зростає після первісного визнання.

3. Основні принципи облікової політики (продовження)

(в) Фінансові інструменти (продовження)

(v) Знецінення (продовження)

Оціночні резерви на покриття збитків по відношенню до дебіторської заборгованості та контрактними активами завжди мають бути оцінені у сумі, що дорівнює очікуваним кредитним збиткам за весь термін.

При визначенні того, чи дійсно кредитний ризик фінансового активу значно збільшився з моменту первісного визнання та при оцінюванні ОКЗ, Компанія бере до уваги обґрунтовану та підтверджену інформацію, яка є актуальною та була отримана без невиправданих затрат або зусиль. Це включає в себе кількісну і якісну інформацію, а також результати аналізу, що ґрунтується на попередньому досвіді Компанії та інформованій оцінці кредитоспроможності, включаючи перспективну інформацію.

Компанія вважає, що значне підвищення кредитного ризику має місце, якщо кількість днів простроченої заборгованості за фінансовим активом перевищує 30 днів.

Фінансовий актив відноситься Компанією до фінансових активів, за якими настала подія дефолту, у таких випадках:

- якщо малоімовірно, що кредитні зобов'язання постачальника перед Компанією будуть погашені в повному обсязі без застосування Компанією таких дій, як реалізація забезпечення (за його наявності); або
- якщо кількість днів простроченої заборгованості за фінансовим активом перевищує 90 днів.

Компанія вважає, що боргові цінні папери мають низький кредитний ризик, якщо кредитний рейтинг за ними відповідає загальноприйнятим у світі визначенням рейтингу «інвестиційна якість». Компанія вважає, він становить Baa3 або вище за оцінкою Moody's I або BBB-або вище за оцінкою Standard & Poor's.

Очікувані кредитні збитки це ті, що виникають внаслідок усіх можливих випадків дефолту протягом усього очікуваного строку дії фінансового інструмента.

Очікувані кредитні збитки за 12 місяців – частина очікуваних кредитних збитків, що виникають внаслідок подій дефолту, можливих протягом 12 місяців після звітної дати (або більш короткого періоду, якщо очікуваний строк дії фінансового інструменту становить менше 12 місяців).

Максимальним періодом при оцінці ОКЗ є максимальний період за договором, протягом якого Компанія наражається на кредитний ризик.

Оцінка ОКЗ

Очікувані кредитні збитки являють собою розрахункову оцінку, зважену з урахуванням ймовірності кредитних збитків. Кредитні збитки оцінюються як теперішня вартість усіх очікуваних недоотриманих грошових коштів (тобто різниця між грошовими потоками, що належать Компанії відповідно до договору, і грошовими потоками, які Компанія очікує отримати).

Очікувані кредитні збитки дисконтуються за ефективною процентною ставкою фінансового активу.

3. Основні принципи облікової політики (продовження)

(в) Фінансові інструменти (продовження)

(v) Знецінення (продовження)

Кредитно-знецінені фінансові активи

На кожну звітну дату Компанія оцінює, чи є кредитно-знеціненими фінансові активи, що обліковуються за амортизованою вартістю, та боргові цінні папери, оцінювані за справедливою вартістю через інший сукупний дохід. Вважається, що відбувається зменшення корисності фінансового активу, коли має місце одна чи більше подій, що мають значний негативний вплив на очікувані майбутні грошові потоки від фінансового активу.

Доказами того, що фінансовий актив є кредитно-знеціненим, включають такі відкриті дані:

- позичальник або емітент має суттєві фінансові труднощі,
- порушення контракту, наприклад, невиконання зобов'язань або прострочення становить понад 90 днів;
- реструктуризація заборгованості або авансового платежу Компанією на умовах, які Компанія не розглядала б за інших обставин;
- ймовірність банкрутства позичальника або іншої фінансової реорганізації;
- зникнення активного ринку для цінного паперу через фінансові труднощі.

Представлення резерву під очікувані кредитні збитки у звіті про фінансовий стан

Сума резерву на покриття збитків від фінансових активів, що оцінюються за амортизованою вартістю, вираховується з валової балансової вартості активів.

Для боргових цінних паперів, що оцінюються за справедливою вартістю у складі іншого сукупного доходу, резерв під збитки визнається у складі іншого сукупного доходу.

Списання

Валову балансову вартість фінансового активу списують, якщо Компанія не має обґрунтованих очікувань щодо повернення фінансового активу в повному обсязі або будь-якої його частини. Для клієнтів, що підлягають колективній оцінці, Компанія має політику списання валової балансової вартості, коли фінансовий актив стає простроченим на 90 днів, на основі історичного досвіду повернення подібних активів. Для інших клієнтів Компанія проводить індивідуально оцінку щодо строків та суми списання на підставі того, чи існує обґрунтоване очікування щодо повернення. Компанія не очікує значних обсягів повернення списаної суми. Проте фінансові активи, які були списані, все ще можуть бути примусово стягнуті відповідно до процедур Компанії щодо стягнення заборгованості.

(vi) Кредити та дебіторська заборгованість

Кредити та дебіторська заборгованість – це фінансові активи з фіксованими платежами чи платежами, що можуть бути визначені, які не мають котирування ціни на активному ринку. Початкове визнання таких фінансових активів здійснюється за справедливою вартістю, збільшеною на суму будь-яких витрат, понесених безпосередньо у зв'язку зі здійсненням операцій. Після початкового визнання кредити та дебіторська заборгованість оцінюються за амортизованою вартістю із застосуванням методу ефективного відсотка, за вирахуванням будь-яких збитків від зменшення корисності. Кредити та дебіторська заборгованість включають такі класи фінансових активів: дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, інша поточна дебіторська заборгованість і грошові кошти та їх еквіваленти.

Звіт незалежних аудиторів

Управлінському персоналу Товариства з обмеженою відповідальністю «Сандора»

Звіт щодо аудиту фінансової звітності

Думка із застереженнями

Ми провели аудит фінансової звітності Товариства з обмеженою відповідальністю «Сандора» («Товариство»), що складається зі звітів про фінансовий стан на 31 грудня 2019 р., 31 грудня 2018 р. та 1 січня 2018 р., звітів про фінансові результати (звітів про прибутки або збитки та інший сукупний дохід), звітів про власний капітал та про рух грошових коштів за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р., і приміток, включаючи стислий виклад суттєвих облікових політик та іншу пояснювальну інформацію.

На нашу думку, за винятком можливого впливу питань, описаних у розділі «Основа для думки із застереженнями» нашого звіту, фінансова звітність, що додається, відображає достовірно, в усіх суттєвих аспектах фінансовий стан Товариства на 31 грудня 2019 р., 31 грудня 2018 р. та 1 січня 2018 р. та його фінансові результати і грошові потоки за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р., відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності («МСФЗ») та вимог законодавства України щодо фінансового звітування.

Основа для думки із застереженнями

Ми не були присутніми при проведенні інвентаризації запасів, відображених у розмірі 676,238 тисяч гривень станом на 1 січня 2018 р., оскільки ми були призначені аудиторами Товариства після цієї дати. Ми не змогли впевнитись у кількості запасів шляхом виконання інших аудиторських процедур. Відповідно, ми не змогли визначити, чи існувала необхідність у коригуванні сум запасів станом на 1 січня 2018 р. та елементів, що складають звіти про фінансовий стан на 1 січня 2018 р., фінансові результати (звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід), та про зміни у власному капіталі за рік, що закінчився 31 грудня 2018 р.

Товариство не має облікових даних стосовно первісної вартості основних засобів придбаних до 31 грудня 2007 р. Ми не змогли перевірити іншим чином основні засоби, з чистою балансовою вартістю 184,755 тисяч гривень, 201,341 тисяча гривень та 214,400 тисяч гривень станом на 31 грудня 2019 р., 31 грудня 2018 р. та

Підприємство: Товариство з обмеженою відповідальністю «Сандора»

Код ЄДРПОУ № 22430008

Незалежний аудитор: Приватне акціонерне товариство «KPMG Аудит», колегіа, зареєстроване згідно із законодавством України, член мережі незалежних фірм KPMG, що входить до асоціації KPMG International Cooperative («KPMG International»), зареєстрованої згідно із законодавством Швейцарії.

Код ЄДРПОУ № 31032100.

Регістраційний номер у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності № 2287.

Адреса: вул. Московська, 22/2, 17-й поверх, Київ, 01010, Україна

Відповідальність управлінського персоналу та тих, кого наділено найвищими повноваженнями, за фінансову звітність

Управлінський персонал несе відповідальність за складання і достовірне подання фінансової звітності відповідно до МСФЗ та вимог законодавства України щодо фінансового звітування та за таку систему внутрішнього контролю, яку управлінський персонал визначає потрібною для того, щоб забезпечити складання фінансової звітності, що не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилки.

При складанні фінансової звітності управлінський персонал несе відповідальність за оцінку здатності Товариства продовжувати свою діяльність на безперервній основі, розкриваючи, де це застосовно, питання, що стосуються безперервності діяльності, та використовуючи припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку, крім випадків, якщо управлінський персонал або планує ліквідувати Товариство чи припинити діяльність, або не має інших реальних альтернатив цьому.

Ті, кого наділено найвищими повноваженнями, несуть відповідальність за нагляд за процесом фінансового звітування Товариства.

Відповідальність аудиторів за аудит фінансової звітності

Нашими цілями є отримання обґрунтованої впевненості, що фінансова звітність у цілому не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства або помилки, та випуск звіту аудиторів, що містить нашу думку. Обґрунтована впевненість є високим рівнем впевненості, проте не гарантує, що аудит, проведений відповідно до МСА, завжди виявить суттєве викривлення, коли воно існує. Викривлення можуть бути результатом шахрайства або помилки; вони вважаються суттєвими, якщо окремо або в сукупності, як обґрунтовано очікується, вони можуть впливати на економічні рішення користувачів, що приймаються на основі цієї фінансової звітності.

Виконуючи аудит відповідно до вимог МСА, ми використовуємо професійне судження та професійний скептицизм протягом усього завдання з аудиту.

Крім того, ми:

- ідентифікуємо та оцінюємо ризики суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства чи помилки, розробляємо й виконуємо аудиторські процедури у відповідь на ці ризики, а також отримуємо аудиторські докази, що є достатніми та прийнятними для використання їх як основи для нашої думки. Ризик невиявлення суттєвого викривлення внаслідок шахрайства є вищим, ніж для викривлення внаслідок помилки, оскільки шахрайство може включати змову, підробку, навмисні пропуски, неправильні твердження або нехтування заходами внутрішнього контролю;
- отримуємо розуміння заходів внутрішнього контролю, що стосуються аудиту, для розробки аудиторських процедур, які б відповідали обставинам, а не для висловлення думки щодо ефективності системи внутрішнього контролю Товариства;
- оцінюємо прийнятність застосованих облікових політик та обґрунтованість облікових оцінок і відповідних розкриттів інформації, зроблених управлінським персоналом;

- доходимо висновку щодо прийнятності використання управлінським персоналом припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку та, на основі отриманих аудиторських доказів, робимо висновок, чи існує суттєва невизначеність щодо подій або умов, що може поставити під значний сумнів здатність Товариства продовжувати свою діяльність на безперервній основі. Якщо ми доходимо висновку щодо існування такої суттєвої невизначеності, ми повинні привернути увагу в нашому звіті аудиторів до відповідних розкриттів інформації у фінансовій звітності або, якщо такі розкриття інформації є неналежними, модифікувати свою думку. Наші висновки ґрунтуються на аудиторських доказах, отриманих до дати нашого звіту аудиторів. Втім майбутні події або умови можуть примусити Товариство припинити свою діяльність на безперервній основі;
- оцінюємо загальне подання, структуру та зміст фінансової звітності включно з розкриттями інформації, а також те, чи подає фінансова звітність операції та події, що покладені в основу її складання, так, щоб досягти достовірного подання.

Ми повідомляємо тим, кого наділено найвищими повноваженнями, разом з іншими питаннями, інформацію про запланований обсяг та час проведення аудиту та суттєві аудиторські результати, включаючи будь-які суттєві недоліки заходів внутрішнього контролю, виявлені нами під час аудиту.

Ми також надаємо тим, кого наділено найвищими повноваженнями, твердження, що ми виконали відповідні етичні вимоги щодо незалежності, та повідомляємо їм про всі стосунки й інші питання, які могли б обґрунтовано вважатись такими, що впливають на нашу незалежність, а також, де це застосовно щодо відповідних застережних заходів.

З переліку всіх питань, інформація щодо яких надавалась тим, кого наділено найвищими повноваженнями, ми визначили ті, що були найбільш значущими під час аудиту фінансової звітності поточного періоду, тобто ті, які є ключовими питаннями аудиту. Ми описуємо ці питання в нашому звіті аудиторів, крім випадків, якщо законодавчим чи регуляторним актом заборонено публічне розкриття такого питання, або коли за вкрай виняткових обставин ми визначаємо, що таке питання не слід висвітлювати в нашому звіті, оскільки негативні наслідки такого висвітлення можуть очікувано переважити його корисність для інтересів громадськості.

Звіт щодо вимог інших законодавчих і нормативних актів

Згідно з вимогами статті 14(4) Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» ми надаємо наступну інформацію в нашому Звіті незалежних аудиторів, що вимагається додатково до вимог МСА.

Призначення аудитора та тривалість виконання аудиторського завдання

Ми були призначені аудиторами фінансової звітності Товариства станом на 31 грудня 2019 р. та за рік, що закінчився зазначеною датою 16 березня 2020 р. Загальна тривалість виконання нами аудиторських завдань без перерв складає 2 роки, починаючи з року, що закінчився 31 грудня 2018 р.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Санбора»
Звіт незалежних аудиторів
Сторінка 6

Надання неаудиторських послуг

Ми стверджуємо, що ми не надавали неаудиторські послуги, які заборонені положеннями Статті 6(4) Закону України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність".

Також, за період, якого стосується обов'язковий аудит, що ми виконуємо, ми не надавали Товариству інших послуг, крім послуг з обов'язкового аудиту.

Додатковий звіт для аудиторського комітету

Ми підтверджуємо, що цей звіт аудиторів узгоджений з додатковим звітом для аудиторського комітету.

Партнером задання з аудиту, результатом якого є цей звіт незалежних аудиторів, є:

Пархоменко Ганна Валеріївна

Номер реєстрації у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності № 101539

Заступник директора,

ПрАТ «КПМГ Аудит»

3 серпня 2020 року

ПЛАТІЖНЕ ДОРУЧЕННЯ №256

від « 25 » серпня 2019 р.

041001

Одержано банком

«26 серпня 2019 р.»

Платник
 АТ «Креді Агр
 іколь Банк»
 Код

29875645

Банк платника

код банку

ДЕБЕТ рах. №

СУМА

Старокілівська
 філія банку
 «Гарант» у
 м. Миколаєві

3225644

260000672436

Одержувач
 Код

54612432

КРЕДИТ рах. №

100000

Банк
 одержувача
 Головне
 відділення
 Приват банку
 у м. Миколаєві

Код банку

67590823

270034761230

Сума (словами)

Сто тисяч грн. 00 коп.

Призначення платежу: Благодійний внесок на розвиток статутної діяльності ТОВ «Сандора»
 ДР

АТ «Креді Агріколь
 Банк»

Підпис

Коваленко М.Р.

Проведено банком
 « 26 » серпня 2019 р.

М.П.

Підпис банку

333478 АТ «Креді Агрікодь Банк»

(позначення банків, № деп. офісу)

М.Миколаїв, вул. Шевченка, 543, буд.12

(адрес банків)

25.05.2019 рік

(дата и время составления выписки)

Форма № 3
БИК _____Выписка по счету
ТОВ «Сандора»

(наименование организации владельца счета)

за 25 травня
(дата, период)

Счет № _____

ДПД: _____
Исполнитель: _____

Входящий остаток:

Дата <i>вы-писки</i>	№ док.	Вид <i>вы-писки</i>	БИК банка <i>корр.</i>	Корр. счет	№ счета <i>отправителя/ получателя</i>	№ <i>корреспондирующего счета</i>	Содержание операции	Дебет	Кредит
	345								

Итого обороты:

Исходящий остаток:

При получении выписки Вам следует проверить правильность вышеприведенных данных.
В случае не получения рекламации в течении 10 дней выписка считается подтвержденной.

Информация: Курс ЦБ РФ на _____ = _____ за 1 RUB.

Выписку подготовил: _____
(Фамилия И.О. сотрудника банка)

Страница 1 из 1

Додаток 3
до Положення про ведення касових операцій у національній
валюті в Україні
(пункт 26 розділу III)

Типова форма N КО-2

Товариство з обмеженою відповідальністю «Сандора»
(найменування підприємства/установи/організації)

Ідентифікаційний код в Єдиному державному реєстрі підприємств та
організацій України 13245876

Видатковий касовий ордер

від "19" лютого 2019 року

№ з/п	Номер документа	Дата складання	Кореспондуючий рахунок, субрахунок	Код аналітичного рахунку	Сума	Код цільового призначення
1	2	3	4	5	6	7
1	56	19.02.2019	684	-	970	-

Видати Федоренко Миколі Петровичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

Підстава Отримання авансів (попередньої оплати) за готову продукцію, товариСума Дев'ятсот сімдесят грн. 00 коп. (словами)Додаток: ---

Керівник Головач С.Б. Головач
(підпис, прізвище, ініціали)

Головний Буркало Г.В.
бухгалтер (підпис, прізвище, ініціали)

Одержав Дев'ятсот сімдесят грн. 00 коп.
(словами)

"19" лютого 2019 року Підпис одержувача Федоренко
За паспортом серії СТ № 112367 РУ ГУ Миколаївського району м. Миколаїв 10.06.2016р.

(найменування, номер, дата та місце видачі документа, який засвідчує особу одержувача)

Видав касир Петренко Г.В.
(підпис, прізвище, ініціали)

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 березня 2020 р.

				Форма №1	Код за ДКУД	1801001
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду			
1	2	3	4			
I. Необоротні активи						
Нематеріальні активи	1000	1 250	1 239			
первісна вартість	1001	2 587	2 587			
накоплена амортизація	1002	(1 337)	(1 348)			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	200 938	200 938			
Основні засоби	1010	2 212 188	2 206 053			
первісна вартість	1011	3 681 153	3 681 153			
знос	1012	(1 468 965)	(1 475 100)			
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-			
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-			
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030	-	-			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств						
інші фінансові інвестиції	1035	-	-			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	80 590	80 590			
Відстрочені податкові активи	1045	170 640	170 640			
Інші необоротні активи	1090	-	-			
Усього за розділом I	1095	2 655 604	2 659 458			
II. Оборотні активи						
Запаси	1100	735 213	735 213			
Виробничі запаси	1101	304 113	304 113			
Незавершене виробництво	1102	115 593	115 593			
Готова продукція	1103	300 340	300 340			
Товари	1104	15 167	15 167			
Поточні біологічні активи	1110	-	-			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 510 888	1 510 888			
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	39 576	39 576			
за виданими авансами						
з бюджетом	1135	-	-			
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-			
Інші поточні дебіторська заборгованість	1155	8 578	8 578			
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-			
Граші та їх еквіваленти	1165	47 699	45 279			
Резерви в банках	1167	47 699	45 279			
Витрати майбутніх періодів	1170	6 664	6 664			
Інші оборотні активи	1190	57 215	57 215			
Усього за розділом II	1195	2 405 831	2 403 411			
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття						
Баланс	1300	5 071 435	5 062 869			
Пасив						
1	2	3	4			
I. Власний капітал						
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	988 277	988 277			
Капітал у дооцінках	1405	-	-			
Додатковий капітал	1410	8 256	8 256			
Резервний капітал	1415	-	-			
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(1 395 057)	(1 401 231)			
Неоплачений капітал	1425	-	-			
Вилучений капітал	1430	-	-			
Усього за розділом I	1495	(400 524)	(406 698)			
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення						
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-			
Довгострокові кредити банків	1510	-	308			
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2 392 358	2 392 358			
Довгострокові забезпечення	1520	1 775	1 775			
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	1 775	1 775			
Цільове фінансування	1525	-	-			
Усього за розділом II	1595	2 394 133	2 394 441			
III. Поточні зобов'язання і забезпечення						
Короткострокові кредити банків	1600	294 300	291 592			
Поточна кредиторська заборгованість за:						
довгостроковими зобов'язаннями	1610	56 899	56 899			
товари, роботи, послуги	1615	2 134 999	2 134 999			
розрахунками з бюджетом	1620	70 971	70 971			
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-			
розрахунками зі страхування	1625	7 211	7 211			
розрахунками з оплати праці	1630	32 488	32 488			
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	5 852	5 852			
Поточні забезпечення	1660	61 632	61 632			
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-			
Інші поточні зобов'язання	1690	413 476	413 484			
Усього за розділом III	1695	3 077 826	3 075 126			
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття						
Баланс	1900	5 071 435	5 062 869			
Керівник		Гнасевич В.В.				
Головний бухгалтер		Корнієнко Т.М.				

		Додаток 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"	
		Дата (рік, місяць, число) за СДРПОУ	
		Коди 2020 04 01 22430008	
Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "Сандора" (найменування)		
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 1 квартал 2020 р.			
		Форма №2	Код за ДКУД 1801003
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(3 344)	-
Валовий :			
прибуток	2090	-	-
збиток	2095	(3 344)	-
Інші операційні доходи	2120	-	-
Адміністративні витрати	2130	(1 667)	-
Витрати на збут	2150	(1 135)	-
Інші операційні витрати	2180	(8)	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	-	-
збиток	2195	(6 154)	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Фінансові витрати	2250	(20)	-
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-
Інші витрати	2270	-	-
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	-
збиток	2295	(6 174)	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від прилеглої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	-
збиток	2355	(6 174)	-
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(6 174)	-
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	-	-
Витрати на оплату праці	2505	-	-
Відрахування на соціальні заходи	2510	-	-
Амортизація	2515	2 602	-
Інші операційні витрати	2520	8	-
Разом	2550	2 610	-
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-
Керівник		Гнєсович В.В.	
Головний бухгалтер		Корієнко Т.М.	

ТОВ "Сандора"

Оборотно-сальдовая ведомость за Январь 2020 г.

Выводимые данные: БУ (данные бухгалтерского учета)

Счет	Сальдо на начало периода		Обороты за период		Сальдо на конец периода	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
10	3 681 153 000,00				3 681 153 000,00	
103	3 681 153 000,00				3 681 153 000,00	
12	2 587 000,00				2 587 000,00	
127	2 587 000,00				2 587 000,00	
13		1 470 302 000,00		6 146 034,17		1 476 448 034,17
131		1 468 965 000,00		6 135 255,00		1 475 100 255,00
133		1 337 000,00		10 779,17		1 347 779,17
15	200 936 000,00				200 936 000,00	
152	200 936 000,00				200 936 000,00	
1521	200 936 000,00				200 936 000,00	
17	170 640 000,00				170 640 000,00	
18	80 590 000,00				80 590 000,00	
183	80 590 000,00				80 590 000,00	
20	304 113 000,00				304 113 000,00	
201	304 113 000,00				304 113 000,00	
25	115 593 000,00				115 593 000,00	
26	300 340 000,00				300 340 000,00	
28	15 167 000,00				15 167 000,00	
281	15 167 000,00				15 167 000,00	
31	47 699 000,00		600 000,00	3 020 000,00	45 279 000,00	
311	47 699 000,00		600 000,00	3 020 000,00	45 279 000,00	
33	57 215 000,00				57 215 000,00	
331	57 215 000,00				57 215 000,00	
36	1 510 888 000,00				1 510 888 000,00	
361	1 510 888 000,00				1 510 888 000,00	
37	48 152 000,00				48 152 000,00	
371	39 576 000,00				39 576 000,00	
3711	39 576 000,00				39 576 000,00	
377	8 576 000,00				8 576 000,00	
3771	8 576 000,00				8 576 000,00	
39	6 684 000,00				6 684 000,00	
40		986 277 000,00				986 277 000,00
401		986 277 000,00				986 277 000,00
42		8 256 000,00				8 256 000,00
422		8 256 000,00				8 256 000,00
44	1 395 057 000,00		6 173 956,17		1 401 230 956,17	
442	1 395 057 000,00		6 173 956,17		1 401 230 956,17	
47		63 407 000,00				63 407 000,00
471		61 632 000,00				61 632 000,00
472		1 775 000,00				1 775 000,00
50			291 983,00	600 000,00		308 017,00
501			291 983,00	600 000,00		308 017,00
55		2 392 358 000,00				2 392 358 000,00
60		294 300 000,00	3 000 000,00	291 983,00		291 591 983,00
601		294 300 000,00	3 000 000,00	291 983,00		291 591 983,00
61		56 899 000,00				56 899 000,00
611		56 899 000,00				56 899 000,00
63		2 134 999 000,00				2 134 999 000,00
631		2 134 999 000,00				2 134 999 000,00
64		70 971 000,00				70 971 000,00
641		70 971 000,00				70 971 000,00
6412		70 971 000,00				70 971 000,00
65		7 211 000,00				7 211 000,00
651		7 211 000,00				7 211 000,00
66		32 486 000,00				32 486 000,00
661		32 486 000,00				32 486 000,00
68		419 328 000,00		7 922,00		419 335 922,00
681		5 852 000,00				5 852 000,00
6811		5 852 000,00				5 852 000,00
684				7 922,00		7 922,00
685		413 476 000,00				413 476 000,00
6851		413 476 000,00				413 476 000,00
79			6 173 956,17	6 173 956,17		
791			6 153 956,17	6 153 956,17		
792			20 000,00	20 000,00		
90			3 344 112,50	3 344 112,50		
901			3 344 112,50	3 344 112,50		
92			1 666 666,67	1 666 666,67		
93			1 135 255,00	1 135 255,00		
94			7 922,00	7 922,00		
948			300,00	300,00		
949			7 622,00	7 622,00		
95			20 000,00	20 000,00		
952			20 000,00	20 000,00		
Итого	#####	#####	22 413 851,51	22 413 851,51	#####	#####

ТОВ "Сандора"

Оборотно-сальдовая ведомость по счету 311 за Январь 2020 г.

Выводимые		БУ (данные бухгалтерского учета)				
Счет	Сальдо на начало периода		Обороты за период		Сальдо на конец периода	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Банківські рахунки						
Статті руху грошових коштів						
311	47 699 000,00		600 000,00	3 020 000,00	45 279 000,00	
Основний рахунок в ПриватБанк	47 699 000,00		600 000,00	3 020 000,00	45 279 000,00	
<...>			600 000,00	3 020 000,00		
Итого	47 699 000,00		600 000,00	3 020 000,00	45 279 000,00	

Додаток Й

ТОВ "Сандора"

Оборотно-сальдовая ведомость по счету 501 за Январь 2020 г.

Выводимые		БУ (данные бухгалтерского учета)				
Счет	Сальдо на начало периода		Обороты за период		Сальдо на конец периода	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Контрагенти						
Договори						
501			291 983,00	600 000,00		308 017,00
<...>			291 983,00			-291 983,00
<...>			291 983,00			-291 983,00
АТ «Укрсиббанк»				600 000,00		600 000,00
Договір кредитування				600 000,00		600 000,00
Итого			291 983,00	600 000,00		308 017,00

Додаток К

ТОВ "Сандора"

Оборотно-сальдовая ведомость по счету 601 за Январь 2020 г.

Выводимые		БУ (данные бухгалтерского учета)				
Счет	Сальдо на начало периода		Обороты за период		Сальдо на конец периода	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Контрагенти						
Договори						
601		294 300 000,00	3 000 000,00	291 983,00		291 591 983,00
<...>		294 300 000,00		291 983,00		294 591 983,00
<...>		294 300 000,00		291 983,00		294 591 983,00
АТ «Укрсиббанк»			3 000 000,00			-3 000 000,00
Договір кредитування			3 000 000,00			-3 000 000,00
Итого		294 300 000,00	3 000 000,00	291 983,00		291 591 983,00

Додаток Л

ТОВ "Сандора"

Оборотно-сальдовая ведомость по счету 684 за Январь 2020 г.

Выводимые		БУ (данные бухгалтерского учета)				
Счет	Сальдо на начало периода		Обороты за период		Сальдо на конец периода	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Контрагенти						
Договори						
684				7 922,00		7 922,00
<...>				7 922,00		7 922,00
<...>				7 922,00		7 922,00
Итого				7 922,00		7 922,00

Товариство з обмеженою відповідальністю "Сандора"							
Головна книга							
Январь 2020 г.							
Головна книга. Счет 10 "Основні засоби"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит	
Итого	3 681 153 000,00				3 681 153 000,00		
Головна книга. Счет 12 "Нематеріальні активи"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит	
Итого	2 587 000,00				2 587 000,00		
Головна книга. Счет 13 "Знос (амортизація) необоротних активів"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит	
Итого		1 470 302 000,00		6 146 034,17		1 476 448 034,17	
Головна книга. Счет 15 "Капітальні інвестиції"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит	
Итого	200 936 000,00				200 936 000,00		
Головна книга. Счет 17 "Відстрочені податкові активи"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит	
Итого	170 640 000,00				170 640 000,00		
Головна книга. Счет 18 "Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит	
Итого	80 590 000,00				80 590 000,00		
Головна книга. Счет 20 "Виробничі запаси"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит	
Итого	304 113 000,00				304 113 000,00		
Головна книга. Счет 25 "Напівфабрикати"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит	
Итого	115 593 000,00				115 593 000,00		
Головна книга. Счет 26 "Готова продукція"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит	
Итого	300 340 000,00				300 340 000,00		
Головна книга. Счет 28 "Товари"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит	
Итого	15 167 000,00				15 167 000,00		
Головна книга. Счет 31 "Рахунки в банках"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	С кредита счета 50	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит
Итого	47 699 000,00		600 000,00	600 000,00	3 020 000,00	45 279 000,00	
Головна книга. Счет 33 "Інші кошти"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит	
Итого	57 215 000,00				57 215 000,00		
Головна книга. Счет 36 "Розрахунки з покупцями та замовниками"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит	
Итого	1 510 888 000,00				1 510 888 000,00		
Головна книга. Счет 37 "Розрахунки з різними дебіторами"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит	
Итого	48 152 000,00				48 152 000,00		
Головна книга. Счет 39 "Витрати майбутніх періодів"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит	
Итого	6 664 000,00				6 664 000,00		
Головна книга. Счет 40 "Зареєстрований (пайовий) капітал"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит	
Итого		986 277 000,00				986 277 000,00	
Головна книга. Счет 42 "Додатковий капітал"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит	
Итого		8 256 000,00				8 256 000,00	
Головна книга. Счет 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	С кредита счета 79	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит
Итого	1 395 057 000,00		6 173 956,17	6 173 956,17		1 401 230 956,17	
Головна книга. Счет 47 "Забезпечення майбутніх витрат і платежів"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит	
Итого		63 407 000,00				63 407 000,00	
Головна книга. Счет 50 "Довгострокові позики"							
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	С кредита счета 60	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит
Итого			291 983,00	291 983,00	600 000,00	306 017,00	

Головна книга, Счет 60 "Довгострокові позички"											
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	С кредита счета 60	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит				
Итого			291 983,00	291 983,00	600 000,00		308 017,00				
Головна книга, Счет 66 "Інші довгострокові зобов'язання"											
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит					
Итого		2 392 358 000,00				2 392 358 000,00					
Головна книга, Счет 69 "Короткострокові позички"											
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	С кредита счета 31	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит				
Итого		294 300 000,00	3 000 000,00	3 000 000,00	291 983,00		291 983,00				
Головна книга, Счет 61 "Поточна зобов'язаність за довгостроковими зобов'язаннями"											
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит					
Итого		56 899 000,00				56 899 000,00					
Головна книга, Счет 83 "Розрахунки з поставщиками та підрядниками"											
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит					
Итого		2 134 999 000,00				2 134 999 000,00					
Головна книга, Счет 84 "Розрахунки за пов'язаними й пов'язаними"											
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит					
Итого		70 971 000,00				70 971 000,00					
Головна книга, Счет 85 "Розрахунки за страхуванням"											
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит					
Итого		7 211 000,00				7 211 000,00					
Головна книга, Счет 88 "Розрахунки за виплатами працівникам"											
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит					
Итого		32 486 000,00				32 486 000,00					
Головна книга, Счет 89 "Розрахунки за іншими операціями"											
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит					
Итого		419 328 000,00		7 922,00		419 335 922,00					
Головна книга, Счет 79 "Фінансові результати"											
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	С кредита счета 90	С кредита счета 92	С кредита счета 93	С кредита счета 94	С кредита счета 95	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит
Итого			3 344 112,50	1 666 666,67	1 135 295,00	7 922,00	20 000,00	6 173 956,17	6 173 956,17		
Головна книга, Счет 80 "Собівартість реалізації"											
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	С кредита счета 13	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит				
Итого			3 344 112,50	3 344 112,50	3 344 112,50						
Головна книга, Счет 82 "Адміністративні витрати"											
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	С кредита счета 13	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит				
Итого			1 666 666,67	1 666 666,67	1 666 666,67						
Головна книга, Счет 89 "Витрати на збут"											
	Начальное сальдо дебет	Начальное сальдо кредит	С кредита счета 13	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо дебет	Сальдо кредит				
Итого											

Додаток Н

Товариство з обмеженою відповідальністю "Сандора"												
Шахматна оборотная ведомость												
Январь 2020 г.												
Выводимые данные: сумма												
Дебет Кредит	13	31	50	60	68	79	90	92	93	94	95	Деб. обороты
31			600 000,00									600 000,00
44						6 173 956,17						6 173 956,17
50				291 983,00								291 983,00
60		3 000 000,00										3 000 000,00
79							3 344 112,50	1 666 666,67	1 135 255,00	7 922,00	20 000,00	6 173 956,17
90	3 344 112,50											3 344 112,50
92	1 666 666,67											1 666 666,67
93	1 135 255,00											1 135 255,00
94						7 922,00						7 922,00
95		20 000,00										20 000,00
Кред. обороты	6 146 034,17	3 020 000,00	600 000,00	291 983,00		7 922,00	6 173 956,17	3 344 112,50	1 666 666,67	1 135 255,00	7 922,00	22 413 851,51

Додаток О

ТОВ "Сандора"

Анализ счета 311 за Январь 2020 г.

Выводимые	БУ (данные бухгалтерского учета)	
Кор. Счет	Дебет	Кредит
Начальное сальдо	47 699 000,00	
50	600 000,00	
60		3 000 000,00
95		20 000,00
Оборот	600 000,00	3 020 000,00
Конечное сальдо	45 279 000,00	

Додаток П

ТОВ "Сандора"

Анализ счета 501 за Январь 2020 г.

Выводимые	БУ (данные бухгалтерского учета)	
Кор. Счет	Дебет	Кредит
Начальное сальдо		
31		600 000,00
60	291 983,00	
Оборот	291 983,00	600 000,00
Конечное сальдо		308 017,00

Додаток Р

ТОВ "Сандора"

Анализ счета 601 за Январь 2020 г.

Выводимые	БУ (данные бухгалтерского учета)	
Кор. Счет	Дебет	Кредит
Начальное сальдо		294 300 000,00
31	3 000 000,00	
50		291 983,00
Оборот	3 000 000,00	291 983,00
Конечное сальдо		291 591 983,00

Додаток С

ТОВ "Сандора"

Анализ счета 684 за Январь 2020 г.

Выводимые	БУ (данные бухгалтерского учета)	
Кор. Счет	Дебет	Кредит
Начальное сальдо		
94		7 922,00
Оборот		7 922,00
Конечное сальдо		7 922,00

ТОВ "Сандора"

Карточка счета 311 за Январь 2020 г.

Выводимые БУ (данные бухгалтерского учета)

Период	Документ	Аналитика Дт	Аналитика Кт	Дебет		Кредит		Текущее сальдо
				Счет		Счет		
Сальдо на начало								
20.01.2020	Платежное поручение исходящее 00000000002 от 20.01.2020 0:00:01	<...>	Основной рахунок в ПриватБанк <...>	952		311	20 000,00	Д 47 699 000,00 Д 47 679 000,00
20.01.2020	Платежное поручение входящее 00000000001 от 20.01.2020 0:00:02 Ише надходження коптів	Основной рахунок в ПриватБанк <...>	АТ «Укрсиббанк» Договір кредитування	311	600 000,00	501		Д 48 279 000,00
31.01.2020	Платежное поручение исходящее 00000000003 от 31.01.2020 12:00:01	АТ «Укрсиббанк» Договір кредитування	Основной рахунок в ПриватБанк <...>	601		311	3 000 000,00	Д 45 279 000,00
Обороты за период и сальдо на конец					600 000,00		3 020 000,00	Д 45 279 000,00

Додаток У

ТОВ "Сандора"

Карточка счета 501 за Январь 2020 г.

Выводимые БУ (данные бухгалтерского учета)

Период	Документ	Аналитика Дт	Аналитика Кт	Дебет		Кредит		Текущее сальдо
				Счет		Счет		
Сальдо на начало								
20.01.2020	Платежное поручение входящее 00000000001 от 20.01.2020 0:00:02 Ише надходження коптів	Основной рахунок в ПриватБанк <...>	АТ «Укрсиббанк» Договір кредитування	311		501	600 000,00	К 0,00 К 600 000,00
31.01.2020	Операция (бухгалтерский и налоговый учет) 00000000001 от 31.01.2020 12:00:00	<...> <...>	<...> <...>	501	291 983,00	601		К 308 017,00
Обороты за период и сальдо на конец					291 983,00		600 000,00	К 308 017,00

Додаток Ф

ТОВ "Сандора"

Карточка счета 601 за Январь 2020 г.

Выводимые БУ (данные бухгалтерского учета)

Период	Документ	Аналитика Дт	Аналитика Кт	Дебет		Кредит		Текущее сальдо
				Счет		Счет		
Сальдо на начало								
31.01.2020	Операция (бухгалтерский и налоговый учет) 00000000001 от 31.01.2020 12:00:00	<...> <...>	<...> <...>	501		601	291 983,00	К 294 300 000,00 К 294 591 983,00
31.01.2020	Платежное поручение исходящее 00000000003 от 31.01.2020 12:00:01	АТ «Укрсиббанк» Договір кредитування	Основной рахунок в ПриватБанк <...>	601	3 000 000,00	311		К 291 591 983,00
Обороты за период и сальдо на конец					3 000 000,00		291 983,00	К 291 591 983,00

Додаток Х

ТОВ "Сандора"

Карточка счета 684 за Январь 2020 г.

Выводимые БУ (данные бухгалтерского учета)

Период	Документ	Аналитика Дт	Аналитика Кт	Дебет		Кредит		Текущее сальдо
				Счет		Счет		
Сальдо на начало								
13.01.2020	Операция (бухгалтерский и налоговый учет) 00000000002 от 13.01.2020 21:55:14	<...>	<...>	948		684	300,00	К 300,00
31.01.2020	Операция (бухгалтерский и налоговый учет) 00000000003 от 31.01.2020 0:00:00	<...>	<...>	949		684	7 622,00	К 7 922,00
Обороты за период и сальдо на конец					0,00		7 922,00	К 7 922,00

ТОВ "Сандора"

Отчет по проводкам за Январь 2020 г.

Выводимые БУ (данные бухгалтерского учета)

Период	Документ	Аналитика ДТ	Аналитика КТ	Дебет		Кредит	
				Счет		Счет	
13.01.2020	Операция (бухгалтерский и налоговый учет) 00000000002 от 13.01.2020 21:55:14	<...>	<...> <...>	948	300,00	684	300,00
20.01.2020	Платежное поручение исходящее 00000000002 от 20.01.2020 0:00:01	<...>	Основной рахунок в ПриватБанк <...>	952	20 000,00	311	20 000,00
20.01.2020	Платежное поручение входящее 00000000001 от 20.01.2020 0:00:02	Основной рахунок в ПриватБанк <...>	АТ «Укрсиббанк» Договір кредитування	311	600 000,00	501	600 000,00
31.01.2020	Операция (бухгалтерский и налоговый учет) 00000000003 от 31.01.2020 0:00:00	<...>	<...> <...>	949	7 622,00	684	7 622,00
31.01.2020	Операция (бухгалтерский и налоговый учет) 00000000001 от 31.01.2020 12:00:00	<...>	<...> <...>	501	291 983,00	601	291 983,00
31.01.2020	Платежное поручение исходящее 00000000003 от 31.01.2020 12:00:01	АТ «Укрсиббанк» Договір кредитування	Основной рахунок в ПриватБанк <...>	601	3 000 000,00	311	3 000 000,00
31.01.2020	Закрытие месяца 00000000001 от 31.01.2020 23:50:00	<...> <...>	Опод. ПДВ Виробничий відділ	901	3 333 333,33	131	3 333 333,33
31.01.2020	Закрытие месяца 00000000001 от 31.01.2020 23:50:00	Адміністрація <...>	Опод. ПДВ Адміністрація	92	1 666 666,67	131	1 666 666,67
31.01.2020	Закрытие месяца 00000000001 от 31.01.2020 23:50:00	<...>	Опод. ПДВ Відділ маркетингологія	93	1 135 255,00	131	1 135 255,00
31.01.2020	Закрытие месяца 00000000001 от 31.01.2020 23:50:00	<...>		09	6 135 255,00		6 135 255,00
31.01.2020	Закрытие месяца 00000000001 от 31.01.2020 23:50:00	<...> <...>	Опод. ПДВ Латорське право	901	10 779,17	133	10 779,17
31.01.2020	Закрытие месяца 00000000001 от 31.01.2020 23:50:00	<...>		09	10 779,17		10 779,17
31.01.2020	Определение финансовых результатов 00000000001 от 31.01.2020 23:59:00		<...> <...>	791	3 344 112,50	901	3 344 112,50
31.01.2020	Определение финансовых результатов 00000000001 от 31.01.2020 23:59:00		<...> <...>	791	1 666 666,67	92	1 666 666,67
31.01.2020	Определение финансовых результатов 00000000001 от 31.01.2020 23:59:00		<...>	791	1 135 255,00	93	1 135 255,00
31.01.2020	Определение финансовых результатов 00000000001 от 31.01.2020 23:59:00		<...>	791	300,00	948	300,00

ТОВ "Сандора"

Отчет по проводкам за Январь 2020 г.

Выводимые данные: БУ (данные бухгалтерского учета)

Период	Документ	Аналитика Дт	Аналитика Кт	Дебет		Кредит	
				Счет		Счет	
13.01.2020	Операция (бухгалтерский и налоговый учет) 0000000002 от 13.01.2020 21:55:14	<->	<->	948	300,00	684	300,00
20.01.2020	Платежное поручение исходящее 0000000002 от 20.01.2020 0:00:01 Иные списания кошта	<->	Основной рахунок в ПриватБанк	952	20 000,00	311	20 000,00
20.01.2020	Платежное поручение входящее 0000000001 от 20.01.2020 0:00:02 Иные надходження кошта	Основной рахунок в ПриватБанк	АТ «Укрсиббанк» Договір кредитування	311	600 000,00	501	600 000,00
31.01.2020	Операция (бухгалтерский и налоговый учет) 0000000003 от 31.01.2020 0:00:00	<->	<->	949	7 622,00	684	7 622,00
31.01.2020	Операция (бухгалтерский и налоговый учет) 0000000001 от 31.01.2020 12:00:00	<->	<->	501	291 983,00	601	291 983,00
31.01.2020	Платежное поручение исходящее 0000000003 от 31.01.2020 12:00:01 Иные списания кошта	АТ «Укрсиббанк» Договір кредитування	Основной рахунок в ПриватБанк	601	3 000 000,00	311	3 000 000,00
31.01.2020	Закрытие месяца 0000000001 от 31.01.2020 23:50:00 Нарахування амортизації СВ	<->	Спод. ПДВ Виробничий відділ	901	3 333 333,33	131	3 333 333,33
31.01.2020	Закрытие месяца 0000000001 от 31.01.2020 23:50:00 Нарахування амортизації СВ	<->	Спод. ПДВ Адміністрація	92	1 666 666,67	131	1 666 666,67
31.01.2020	Закрытие месяца 0000000001 от 31.01.2020 23:50:00 Нарахування амортизації СВ	<->	Спод. ПДВ Відділ маркетингових	93	1 135 255,00	131	1 135 255,00
31.01.2020	Закрытие месяца 0000000001 от 31.01.2020 23:50:00 Нарахування амортизації НМА	<->	Спод. ПДВ Авторське право	901	10 779,17	133	10 779,17
31.01.2020	Закрытие месяца 0000000001 от 31.01.2020 23:50:00 Нарахування амортизації СВ	<->		09	10 779,17		10 779,17
31.01.2020	Определение финансовых результатов 0000000001 от 31.01.2020 23:59:00 Фінансові результати: закриття витрат		<->	791	3 344 112,50	901	3 344 112,50
31.01.2020	Определение финансовых результатов 0000000001 от 31.01.2020 23:59:00 Фінансові результати: закриття витрат		<->	791	1 666 666,67	92	1 666 666,67
31.01.2020	Определение финансовых результатов 0000000001 от 31.01.2020 23:59:00 Фінансові результати: закриття витрат		<->	791	1 135 255,00	93	1 135 255,00
31.01.2020	Определение финансовых результатов 0000000001 от 31.01.2020 23:59:00 Фінансові результати: закриття витрат		<->	791	300,00	948	300,00
31.01.2020	Определение финансовых результатов 0000000001 от 31.01.2020 23:59:00 Фінансові результати: закриття витрат		<->	791	7 622,00	949	7 622,00
31.01.2020	Определение финансовых результатов 0000000001 от 31.01.2020 23:59:00 Фінансові результати: закриття витрат		<->	792	20 000,00	952	20 000,00
31.01.2020	Определение финансовых результатов 0000000001 от 31.01.2020 23:59:00 Фінансові результати: формування прибутку/збитку			442	20 000,00	792	20 000,00
31.01.2020	Определение финансовых результатов 0000000001 от 31.01.2020 23:59:00 Фінансові результати: формування прибутку/збитку			442	6 153 956,17	791	6 153 956,17
				28 559 885,68		28 559 885,68	